ޔައުމިއްޔާ ނަންބަރު: 73/18/2015
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޔައުމިއްޔާ
2015 ވަނަ އަހަރުގެ ތިންވަނަ ދައުރުގެ 22 ވަނަ ޖަލްސާ
26 ނޮވެންބަރު 2015
(ބުރާސްފަތި ދުވަސް)
ޖަލްސާ ފެށުނު ގަޑި: 13:02
ޖަލްސާ ނިމުނު ގަޑި: 18:54

(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހުގެ ރައީސް ޢަބްދުاله މަސީޙް މުޙައްމަދު)
1. ދުޢާ
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
بسم هلا ال ر حمن ال ر حيم، الحمد هل وال ص الة وال س الم على رسول هلا وعلى آله وصحبه ومن وااله. މަޖިލިސް
ފެށުނީ.
2. ޖަލްސާގެ ހާޒިރީ
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި ވަގުތު ޖަލްސާއަށް ހާޒިރުވެވަޑައިގެން ތިއްބެވީ 25 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން.
3. ދުވަހުގެ އެޖެންޑާ އިޢުލާން ކުރު މާއި ޔައުމިއްޔާ ފާސްކުރުން .
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެޖެންޑާ އައިޓަމު 3، ދުވަހުގެ އެޖެންޑާ އިޢުލާންކުރުމާއި ޔައުމިއްޔާ ފާސްކުރުން.
-3.1 އެޖެންޑާ ނަންބަރު އޖ.22/3/2015/
-3.2 ޔައުމިއްޔާ ފާސްކުރުން. ޔައުމިއްޔާ ނަންބަރު 67/18/2015 އިން 69/18/2015 އަށް 3 ޖަލްސާގެ ޔައުމިއްޔާ.
އެއީ 2015 ވަނަ އަހަރުގެ ތިންވަނަ ދައުރުގެ 16 ވަނަ ޖަލްސާއިން 18 ވަނަ ޖަލްސާއަށް ހުރި ޔައުމިއްޔާތައް. މި
ޔައުމިއް ޔާތައް މަޖިލީހުގެ ވެބްސައިޓުގައި ޝާއިޢުކުރުމަށް ފަހު އެއްވެސް މެންބަރަކު އިޞްލާޙެއް ހުށަހަޅުއްވާފައިނުވާތީ،
ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން މި ޔައުމިއްޔާތަކަކީ މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތުން ގަބޫލުކުރާ ޔައުމިއްޔާތަކެއް ކަމަށް
ނިންމައިފިން.
4. ރިޔާސަތުން އަންގާ އެންގު ން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
1

އެޖެންޑާ އައިޓަމު 4، ރިޔާސަތުން އަންގާ އެންގުން. ކޮމިޓީތަކަށް އައި ބައެއް ބަދަލުތައް. ޤައުމީ ސަލާމަތުގެ ކޮމިޓީގައި
ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ ފަރެސްމާތޮޑާ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން މުޙައްމަދު ލަޠީފްގެ ބަދަލުގައި އެ
ކޮމިޓީއަށް ތިމަރަފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު މުޞްޠަފާ ހަމަޖައްސަވައިދެއްވުން އެދިވަޑައިގެން
ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ޕާލިމެންޓްރީ ގްރޫޕުން ސިޓީ ފޮނުއްވާފައިވޭ. އެ ލިޔުން ލިބުމުން، މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 107 ވަނަ
މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން މަޖިލީހުގައި ހިމެނޭ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ޕާލިމެންޓްރީ ގްރޫޕުގެ ލީޑަރުންނަށް އެކަން
ވާނީ އެސް.އެމް.އެސްއަކުން 25 ނޮވެންބަރު 2015 ގައި އަންގާފަ. އެހެންކަމުން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ
107 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން އެކަން އެގޮތަށް އިޢުލާންކުރަން. އާއްމު ކޮމިޓީގައި ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ
ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ނިޒާރުގެ ބަދަލުގައި އެ ކޮމިޓީއަށް ފެލިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އަޙްމަދު މަރުޒޫގު ހަމަޖައްސަވައިދެއްވުން އެދިވަޑައިގެން އެމް.ޑީ.ޕީގެ ޕާލިމެންޓްރީ ގްރޫޕުން ސިޓީ
ފޮނުއްވާފައިވޭ. އެ ލިޔުން ލިބުމުން، މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 107 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން މަޖިލީހުގައި
ހިމެނޭ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ޕާލިމެންޓްރީ ގްރޫޕުގެ ލީޑަރުންނަށް އެކަން ވާނީ އެސް.އެމް.އެސްއަކުން 25 ނޮވެންބަރު
2015 ގައި އަންގާފަ. އެހެންކަމުން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 107 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުގެ
މަތީން އެކަން އެގޮތަށް އިޢުލާންކުރަން. ޤައުމީ ސަލާމަތުގެ ކޮމިޓީގައި ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ ކެޔޮދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު މޫސާ ނިޒާރު އިބްރާހީމްގެ ބަދަލުގައި އެ ކޮމިޓީއަށް ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޙަސަން
ހަމަޖައްސަވައިދެއްވުން އެދިވަޑައިގެން ޖުމްހޫރީ ޕާޓީގެ ޕާލިމެންޓްރީ ގްރޫޕުން ސިޓީ ފޮނުއްވާފައިވޭ. އެ ލިޔުން
ލިބުމުން، މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 107 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން މަޖިލީހުގައި ހިމެނޭ ސިޔާސީ
ޕާޓީތަކުގެ ޕާލިމެންޓްރީ ގްރޫޕުގެ ލީޑަރުންނަށް އެކަން ވާނީ އެސް.އެމް.އެސްއަކުން 25 ނޮވެންބަރު 2015 ގައި
އަންގާފަ. އެހެންކަމުން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 107 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން އެކަން
އެގޮތަށް އިޢުލާންކުރަން. ޕެޓިޝަން ކޮމިޓީގައި ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން
ޝަހުދީގެ ބަދަލުގައި އެ ކޮމިޓީއަށް މަތިވެރީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން މުޙައްމަދު
ހަމަޖައްސަވައިދެއްވުން އެދިވަޑައިގެން ޖުމްހޫރީ ޕާޓީގެ ޕާލިމެންޓްރީ ގްރޫޕުން ސިޓީ ފޮނުއްވާފައިވޭ. އެ ލިޔުން
ލިބުމުން، މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 107 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން މަޖިލީހުގައި ހިމެނޭ ސިޔާސީ
ޕާޓީތަކުގެ ޕާލިމެންޓްރީ ގްރޫޕުގެ ލީޑަރުންނަށް އެކަން ވާނީ އެސް.އެމް.އެސްއަކުން 25 ނޮވެންބަރު 2015 ގައި
އަންގާފަ. އެހެންކަމުން، ރައް ޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 107 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން އެކަން
އެގޮތަށް އިޢުލާންކުރަން. ޤައުމީ ސަލާމާތުގެ ކޮމިޓީގައި ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ ވިލިނގިލީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ސަޢުދު ޙުސައިންގެ ބަދަލުގައި އެ ކޮމިޓީއަށް ފުވައްމުލަކު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ފަޒާދު
ހަމަޖައްސަވައިދެއްވުން އެދިވަޑައިގެން ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ޕާލިމެންޓްރީ ގްރޫޕުން ސިޓީ ފޮނުއްވާފައިވޭ. އެ ލިޔުން ލިބުމުން،
2

މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 107 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން މަޖިލީހުގައި ހިމެނޭ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ
ޕާލިމެންޓްރީ ގްރޫޕުގެ ލީޑަރުންނަށް އެކަން ވާނީ އެސް.އެމް.އެސްއަކުން 24 ނޮވެން ބަރު 2015 ގައި އަންގާފަ.
އެހެންކަމުން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 107 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން އެކަން އެގޮތަށް
އިޢުލާންކުރަން.
ކުއްލި މައްސަލަ
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެޖެންޑާ އައިޓަމު 5 އަށް ދިޔުމުގެ ކުރިން ދަންނަވާލަން. މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 145 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ކުއްލި
މައްސަލައެއް މިއަދުގެ ޖަލްސާއަށް ލިބިފައިވޭ. އެހެންކަމުން، ގަވާއިދުގެ 146 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އެ މައްސަލަ
ހުށަހެޅުއްވުމަށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ފުރުޞަތު އަރުވަންޖެހޭ. އެހެންކަމުން، އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި
އަރުވަނީ އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމް ހުށަހެޅުއްވި ކުއްލި މައްސަލަ ހުށަހެޅުއްވުމަށް.
އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމް ވާހަ ކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 24 ނޮވެންބަރު 2015 ގައި އައްޑޫ ސިޓީއަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ވިއްސާރަވެ، ބޯކޮށް
މެދުކެނޑުމެއް ނެތި ވާރޭވެހުމާ ގުޅިގެން އައްޑޫ ސިޓީގެ ރަށްތަކުގައި، ޚާއްޞަކޮށް ފޭދޫއާއި މަރަދޫފޭދޫގައި ފެންބޮޑުވެ،
މީހުން ދިރިއުޅޭ ގޭގެ އެތެރޭގައި ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް ފެންބޮޑުވެފައިވުމުގެ ސަބަބުން ރައްޔިތުން ހާލުގައި ޖެހި،
މީގެއިތުރުން ސެޕްޓިކު ޓޭންކުތަކުން ފެންގަ ނޑަށް ނަޖިސް ބޭރުވެ، ބަލިމަޑުކަމެއް ފެތުރިދާނެކަމުގެ ކަންބޮޑުވުން އޮތުމާ
އެކު، މިކަން ސަރުކާރުގެ ސަމާލުކަމަށް ގެނައުމަށް ޓަކައި މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 145 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ހުށަހަޅާ
ކުއްލި މައްސަލަ. 24 ނޮވެންބަރު 2015 ގައި އައްޑޫ ސިޓީއަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ވިއްސާރަވެ، ބޯކޮށް މެދުކެނޑުމެއް ނެތި
ވާރޭވެހުމާ ގުޅިގެން، އައްޑޫ ސިޓީގެ ރަށްތަކުގައި؛ ޚާއްޞަކޮށް ފޭދޫއާއި މަރަދޫފޭދޫގެ މަގުތަކުގެ އިތުރުން، މީހުން
ދިރިއުޅޭ ގޭގޭގެ އެތެރޭގައި ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް ފެންބޮޑުވެފައިވުމުގެ ސަބަބުން އައްޑޫ ސިޓީގެ ރައްޔިތުން ވަނީ ވަރަށް
ބޮޑަށް ހާލުގައި ޖެހިފަ. ބައެއް ގޭގޭގައި ކައިބޮއި ނޫޅެވޭ ހާލަތަށް ކަންތައް ގޮސްފައިވާއިރު، ބައެއް ގޭގޭގައި ކަރަންޓު
ސޮކެޓުތަކަށް ފެންވަދެ، ކަރަންޓުގެ ޚިދުމަތް ވެސް މެދުކެނޑިފައިވާކަން އައްޑޫ ސިޓީގެ ރައްޔިތުން، އައްޑޫ ސިޓީގެ
ދާއިރާތައް ތަމްސީލުކުރާ މަޖިލިސް މެންބަރުންނަށް ވަނީ މަޢުލޫމާތު ދެއްވާފަ. މީގެއިތުރުން، ސެޕްޓިކު ޓޭންކުތަކުން
ފެންގަ ނޑަށް ނަޖިސް ބޭރުވެ، ބަލިމަޑުކަމެއް ފެތުރިދާނެކަމުގެ ކަންބޮޑުވުން އޮތުމާ އެކު، އަދި މި ވަގުތު ވެސް މިފަދަ
ހާލަތެއްގައި ބޭނުންކުރާނެ ކްލޯރިން ފަދަ ތަކެތި އައްޑޫ ސިޓީގައި ނެތް ކަމަށް އައްޑޫ ސިޓީގެ ރައްޔިތުންގެ ފަރާތުން
3

މަޢުލޫމާތު ލިބެމުންދާ ހިނދު، މި ކަމަކީ ސަރުކާރުގެ ސަމާލުކަމަށް ގެނެސް، މިހާރުން މިހާރަށް ޙައްލު ހޯދައިދޭންޖެހޭ
ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ދެކޭތީ، މިކަން ސަރުކާރުގެ ސަމާލުކަމަށް ގެނައުމަށް ޓަކައި މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 145 ވަނަ
މާއްދާގެ ދަށުން މި ކުއްލި މައްސަލަ ހުށަހަޅަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 146 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ވަނީ، ކުއްލި މައްސަލައެއް
ހުށަހެޅިއްޖެ ނަމަ، އެ މައްސަލައަކާ މެދު ބަހުސްކުރުމަށް ފެނޭތޯ މަޖިލީހުގައި ވޯޓެއް ނަގަންވާނެ ކަމަށް. އަދި މި ވޯޓު
ނަގާނީ ބަހުސަކާ ނުލައި ކަމަށް. އެހެންކަމުން، ވޯޓު ރަނގަބީލު ޖައްސަވައިދެއްވުމަށް އިދާރީ މޭޒުގައި ދަންނަވަން.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ވޯޓަށް ދަންނަވާލަން ކަމަށް. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ކާޑުކޮޅުތައް ޗެކުކޮށްދެއްވުމަށް
ހަނދުމަފުޅުކޮށްއަރުވަން. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 145 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ރޮޒައިނާ އާދަމް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ކުއްލި މައްސަލަ މަޖިލީހުގައި ބަހުސްކުރެއްވުމާ މެދު
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓު ދެއްވުން އެދެން.
[ވޯޓުދެއްވުން]
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:
ހުށަހެޅުއްވި މެންބަރު: އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމް
މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު: 85
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 50
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 48
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 48
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު: 25
ޖުމްލަ: 48
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ: ފާސް
4

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި ދަންނަވާލަނީ ދެންމެ ނެގުނު ވޯޓުގެ ނަތީޖާ. މަޖިލީހުގެ ޖުމުލަ އަދަދު؛ 85. ހާޒިރުވެވަޑައިގެން ތިއްބެވި
މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 50. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 48. ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު
ނެތް. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު ނެތް. ވޯޓުގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގެންނެވި
މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 48. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު؛ 25. ޖުމުލަ؛ 48. އެހެންކަމުން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
ގަވާއިދުގެ 145 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ
ކުއްލި މައްސަލަ މަޖިލީހުގައި ބަހުސްކުރެއްވުމަށް ވޯޓުގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގެންނެވި މެންބަރުންގެ އިއްތިފާޤުން
ފާސްވެއްޖެ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) މި ގޮތަށް ފާސްވުމާ ގުޅިގެން ގަވާއިދުގެ 147 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން
މައްސަލަ ހުށަހަޅުއްވާ މެންބަރަށް ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެ މަތީ ން ފުރުޞަތުއަރުވަންޖެހޭ. އެހެންކަމުން، އަޅުގަ ނޑު މިހާރު
ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމަށް 7 މިނެޓުގެ ފުރުޞަތެއް.
އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ އެންމެ ފުރަތަމަ ކަމަކަށް ވެސް މަޖިލީހުގައި މި ވަގުތު ވަޑައިގެން
ތިއްބެވި ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް މި މައްސަލަ ބަލައިގަތް ކަމަށް ޓަކައި ޝުކުރު ދަންނަވަން. އެއާއެކީގައި
ފާހަގަކޮށްލަން، މިހާރުވެސް އައްޑޫ ސިޓީއަށް ހަމަ ވިއްސާރަ ކޮށް އޮތްކަން ، އަދި ކުރިއަށް އޮތް ތާގައި ވެސް ހަމަ ވާރޭ
ވެހެމުންދާއިރުގައި ހާލަތުން މިހާރަށް ވުރެ ގޯސްވުމުގެ ފުރުޞަތު ވެސް އެބަ އޮތްކަން. އެހެންކަމުން، އަޅުގަ ނޑު ހަމަ
މި މަޖިލީހުގެ ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ އެއްބާރުލުމާއި ސަރުކާރުގެ އެއްބާރުލުން މި ވަގުތު ވަރަށް ބޮޑަށް
ބޭނުންވޭ އައްޑޫ ސިޓީގެ މި މައްސަލަ ޙައްލުކުރުމުގައި. ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، މިކަމާ ގުޅިގެން ފެންބޮޑުވެގެން
ރައްޔިތުންނަށް ލިބިފައިވާ ގެއްލުންތަކަކީ ވަރަށް ހަމަ ބޮޑެތި ގެއްލުންތަކެއް ކަމަށް. އޭގެތެރޭގައި ގޭގޭގައި ބޭނުންކުރާ
ފަރުނީޗަރުތަކާ އެއްޗެހި އެއްކޮށް ހަލާކުވެ، ކައްކައި ކައިބޮއި ނޫޅެވޭ ހިސާބަށް ވެސް ބައެއް ގޭގޭގައި ގޮއްސަވާކަން
އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. އަދި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިހާރު ވެސް ހަމަ ފެންބޮޑުވެފައި، ފެން ނުހިކި ހުރި ބައިވަރު
ގޭގޭ އެބަހުރި. އަދި އެއާއެކީގައި، ހަމަ ވަރަށް ގިނަ ގޭގޭގެ ފާޚާނާތައް ވެސް އެއްގޮތަކަށްވެސް ބޭނުންނުކުރެވޭ
ހާލަތުގައި މި ވަގުތު ހުރިކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. އަދި ސްކޫލުތަކަށް ވެސް ހަމަ ފެންވަދެގެން ސްކޫލުތަކުގައި
ހުރި ސާމާނުތަކާ އެއްޗެހި ހާލުކުވެ، ސްކޫލުތަކަށް ވެސް ވަރަށް ބޮޑު ގެއްލުން ލިބިފައިވާކަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް،
އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ. މިއާއެކީގައި، ފާޚާނާ ތަކަކީ މިހާރު ވެސް ބޭނުންކުރަންޖެހިފައިވާ ތަންތަނަށް
ވާއިރުގައި ، ސެޕްޓިކު ޓޭންކުތަކުން ނަޖިސް ބޭރުވުމުގެ ސަބަބުން ގޭގޭ ވަޅުތަކުގައި ވެސް މިހާރު ހުރީ ނަޖިސް ފެން.
5

މަގުމަތީގައި ވެސް ހުރީ ނަޖިސް ފެން. މި ކަމަކީ، އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެ އިސްކަންދީގެން ޙައްލުކުރަން މި ވަގުތުން މި
ވަގުތަށް ވެސް ޖެހިފައިވާ ކަމެއްކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. ހެލްތު މިނިސްޓްރީއަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑު އިއްޔެ ވެސް
މިކަމާ ގުޅިގެން ގުޅިން. އެ ބޭފުޅުން ވިދާޅުވީ، މި ވަގުތަށް ބޭނުންވާވަރަށް ކްލޯރިން އެބަހުރި ކަމަށް. އަދި ކްލޯރިން
ފޮނުވުމުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށްގެންދާ ކަމަށް. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް،
ސަރުކާރުން މިހާރަށް ވުރެ ވެސް ބޮޑަށް މިކަމުގައި އެބަ މަސައްކަތްކުރައްވަންޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މަޢުލޫމާތު
ލިބިފައިވާ ގޮތު ގައި އެކޮޅުގައި ހުރި ކްލޯރިންއަކީ މިހާރު ގެރެންޓީ ހަމަވެފައި ހުރި ތަކެތި. އެހެންވީމާ، އެއްގޮތަކަށްވެސް
ބޭނުންކުރެވޭކަށް ނެތް. މަތިންދާބޯޓުން ކްލޯރިން ޓްރާންސްޕޯޓްނުކުރެވޭތީ ކަ ނޑު ބޯޓުން ގެންދަން މި ޖެހެނީ.
އެހެންވީމާ، ވީހާވެސް އަވަސް ފުރުޞަތެއްގައި މިކަމާ އުޅެގެން ނޫނިއްޔާމު އެކަށީގެންވާ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި މި ކަމެއް
ނުކުރެވޭނެ. ގޭގޭގެ ވަޅުތަކުގައި ހުރި ފެން މިހާރު ވެސް ކުޑަކުދިން ފެންވަރުވައި ކަންކަން ކުރަން
ބޭނުންނުކުރަމުންދާއިރުގައި، ކުޑަކުދިންނަކީ ފެންވަރުވާ ގަޑީގައި ފެން ބޮއި ، މިކަހަލަ ކަންކަން ވެސް ކުރާނެ.
އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމަ ބަލިމަޑުކަމެއް ފެތުރުމުގެ ބިރުވެރިކަން ވަރަށް ބޮޑަށް އޮތްކަން އަޅުގަ ނޑު
ފާހަގަކޮށްލަން. އެހެންވީމާ، މިހާރުން މިހާރަށް ވެސް ކްލޯރިން ލިބޭނެ ގޮތް ހަދައި، އެ ކްލޯރިން ބެހޭނެ ގޮތް ވެސް
ހަދަން އެބަ ޖެހޭކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. އަޅު ގަ ނޑުމެން އެމް.ޑީ.ޕީގެ މަޖިލިސް؛ އައްޑޫ ސިޓީއަށް ނިސްބަތްވާ
މަޖިލިސް މެންބަރުންނާއި އައްޑޫ ސިޓީގެ ރައީސާ، އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެން ރޭގައި ބައްދަލުވުމެއް ބާއްވާފައި ވާނީ
ވޮލަންޓިއަރުންގެ ޓީމެއް އެކުލަވައިލައި، ސަރުކާރަށް މިކަ މުގައި ބޭނުންވާ އެހީތެރިކަން، އަޅުގަ ނޑުމެން ވެސް ހަމަ
އެހީތެރިކަންދޭން މި ތިބީ. ގޭގެއަށް ކްލޯރިން ބަހައި، ގޭގެ ސާފުކޮށް، ކަންކަން ކުރުމުގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން
އެމް.ޑީ.ޕީގެ ފަރާތުން ވެސް ދެވެން އޮތް ހުރިހާ އެހީތެރިކަމެއް ދޭން މިތިބީ. އެހެންވީމާ، ގުޅިގެން އެންމެން ވެސް މި
ކަމުގައި ޙައްލެއް އައްޑޫ ސިޓީގެ ރައްޔިތުންނަށް ހޯދައިދޭން މަސައްކަތްކުރުމަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން އެދޭ ގޮތް. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. ކައުންސިލުން ވެސް މިކަމާ ގުޅިގެން އިއްޔެގައި ބައްދުލުވުމެއް ބާއްވަން އެދުނު އެމް.އެން.ޑީ.އެފާއި ޕޮލިސް އާއި
އެމް.އާރު.ޑީ.ސީއާ އަދި ހައުސިން މިނިސްޓްރީއާ އެކު. ކާރިސާއަކާ ގުޅިގެން ގާނޫނީ ގޮތުން އެކުލަވައިލަންޖެހޭ
ކޮމިޓީއެއް އެކުލަވައިލުމަކީ އެއީ، ގާނޫނީ ގޮތުން ސިޓީ ކައުންސިލުން ކުރަންޖެހޭ ކަމަކަށް ވާއިރުގައި ، މިކަމުގައި
އެކަށީގެންވާ އެއްބާރުލުން ލިބިފައިނުވާކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. ހައުސިން މިނިސްޓްރީން އެ ބައްދަލުވުމަށް
ވަޑައިގަންނަވަން އިންކާރުކުރެއްވުމާ ގުޅިގެން އެހެން ބޭފުޅުން ވެސް އެ ބައްދަލުވުމަށް ވަޑައިނުގަންނަވާ ކަން އަޅުގަ ނޑު
ފާހަގަކޮށްލަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުގެ އެދުމަކީ، ހުރިހާ މުއައްސަސާތަ ކުން ވެސް މި ކޮމިޓީތައް އެކުލަވައިލުމުގައި
އެއްބާރުލުންދެއްވައި، މިކަމުގައި، މިކަން ސިޔާސީކުރައްވަން ނޫޅުއްވައި، ހުރިހާ ބޭފުޅުން ވެސް އެކީގައި ކައުންސިލާ
ވެސް ގުޅިގެން މި މަސައްކަތްކުރުމަށް އެއްބާރުލުންދެއްވުން. ފޭދޫގައި ރަށުގެ އެއްފަޅިން މިހާރު ފެން ހިކިފައިވާއިރު،
ޖަންގްޝަން ހުރި ފަޅިން ފެން ހިކިފައިވާއިރު، އަނެއް ފަޅިން އަދި ވެސް ފެން ނުހިކޭކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން
6

ބޭނުންވޭ. އަދި އައްޑޫ ސިޓީއަކީ އަބަދުވެސް މަދަރީގެ އުނދަގޫ ގިނަ ތަނަކަށް ވާއިރުގައި ، ބޮޑު ތަނަކަށް ވާއިރުގައި
މިހާރު މުޅި ރަށުގައި މިގޮތަށް ފެންހެދުމާ ގުޅިގެން މަދަރީގެ އުނދަގޫ ވެސް އިތުރަށް ބޮޑުވެގެންދާނެކަން ފާހަގަކޮށްލެވޭ.
އެހެންވީމާ، މިހާރު އައްޑޫ ސިޓީގެ ކައުންސިލުގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި ހުރި ފޮގް މެޝިނާއި މި އެއްޗެހި ވަނީ ހައުސިން
މިނިސްޓްރީގެ ބެލުމުގެ ދަށަށް ގެނެއްސަ. އެހެންވީމާ، އެ މަސްއޫލިއްޔަތަކީ މިހާރު ހައުސިން މިނިސްޓްރީ
އަދާކުރަންޖެހޭ މަސްއޫލިއްޔަތަކަށް ވެފައިވާއިރު، ވީހާވެސް އަވަހަކަށް ރަށުތެރޭގައި ފޮގްކޮށް، މަދިރީގެ އުނދަގުލުން
ރައްޔިތުން ސަލާމަތްކުރަން ކުރަންޖެހޭ ހުރިހާ ކަމެއް ކުރުމަށް ހައުސިން މިނިސްޓްރީއަށް އަޅުގަ ނޑު ގޮވާލަން ބޭނުންވޭ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ކަމަކީ މިއީ؛ މިކަން ދިމާވުމުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރިއަށް އޮތް ތާގައި ވެސް ވިސްނާލަންޖެހޭ
ކަންކަން އެބަހުރި. ފޭދޫގައި މީގެ ކުރީގައި ވެސް މިގޮތަށް ފެންބޮޑުވާތީވެ ފޭދޫގައި ފެން ހިންދުމަށް ހޮޅިއެއް
ވަޅުލެވިފައިވާއިރު، މި ދޭތެރޭން ނަރުދަމާގެ މަސައްކަތްކުރެވުނުއިރު އެ ތަނުގައި އެ ގޮތަށް ވަޅުލާފައި އޮތް ހޮޅި
ފަޅައިގެންގޮސް އެއަށް ވެލި އެޅި، އެ ބެދިފައިވާތީވެ މި ފަހަރު ފެން ހިންދުމުގައި ވަރަށް ބޮޑެތި ދަތިތަކާ
ދިމާވެފައިވާ ކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. އެހެންވީމާ، އި އްޒަތްތެރި ރައީސް، ކުރިއަށް އޮތް ތާގައި ވެސް މި ހޮޅި
މަރާމާތުކޮށް ފެންދާނެ ގޮތަކަށް އިންތިޒާމުކުރެވިގެން މިކަން ބޭއްވުމަކީ މުހިއްމު ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން.
އަދި ހަމައެއާއެކީގައި، މަރަދޫފޭދޫގައި ވެސް މިގޮތަށް ފެންހިންދަން މުސްތަޤްބަލުގައި މިގޮތަށް ހޮޅި ވަޅުލައި، މި
މަސައްކަތަކީ މިހާރުން މިހާރަށް ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. އަޅުގަ ނޑުމެން ކަންކަމާ
ޑީލްކުރަން ހުންނަންޖެހޭނީކީ ކަންކަން ހިނގައިދިޔާމައެއް ނޫން. އޭގެ ކުރިން މިކަން ކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން
ތައްޔާރުވެގެން ތިބެންޖެހޭނެކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. މިހާރު ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ދިމާވި ކަންކަމުގައި
ބޭނުންވާ ޕަންޕުތަކާއި، ގޯނިތަކާއި، އެކި ސާމާނުތައް އެ ތަނުގައި ނެތީތީވެ ، އިމީޑިއެޓްލީ ވަގުތުން ވަގުތަށް އަޅަންޖެހޭ
ފިޔަވަޅު ސަރުކާރަށް ވެސް ނޭޅިފައި މި ވަނީ. އެހެންވީމާ، ކުރިއަށް އޮތް މުސްތަޤްބަލުގައި ވެސް މި ކަންކަން
ރަނގަޅުކޮށް އަޅުގަ ނޑުމެން ހުރިހާ އެންމެންނަށް ވެސް ފަސޭހަވާނެ ގޮތަކަށް މި ކަންކަން ކުރިއަށްގެންދަން އަޅުގަ ނޑު
އެދޭ ވާހަކަ ދަންނަވާލަން. އަދި އެމް.ޑީ.ޕީން މިތިބީ ސަރުކާރާ އެކީގައި ރައްޔިތުންނަށް މިކަމުގައި ދޭންޖެހޭ ހުރިހާ
ޚިދުމަތެއްގައި ބައިވެރިވުމަށް ކަމަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ފަދައިން މި ބަހުސްގެ
މަރުޙަލާގައި މި އޮންނަނީ އެއް ގަޑިއިރުގެ ބަހުސްގެ ވަގުތު. އެއީ، ދެންމެ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ވަގުތު ވެސް
ގުނިގެންދާނެ. އެދިވަޑައިގަންނަވާ މެންބަރުންނަށް އެދިވަޑައިގެންފައިވާ ތަރުތީބުން ފުރުޞަތުއަރުވަމުން ގެންދާނަން. މި
ބަހުސްގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ފުރުޞަތުއަރުވަމުން ގެންދާނީ ޕާޓީގެ ގޮތަކަށް ބަލައިގެނެއް ނޫން. އެދިވަޑައިގަންނަވާ
7

ތަރުތީބުން. އެއީ، ވަޒީރުންނާ ސުވާލުކުރުމުގައި ވެސް ފުރުޞަތުއަރުވަމުން ގެންދާ އުސޫލުން. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު
ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ވިލިމާލޭ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ނިހާން ޙުސައިންމަނިކަށް.
ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ނިހާން ޙުސައިންމަނިކު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 145 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މި ހުށަހެޅިގެންދިޔަ ކުއްލި
މައްސަލައި ގައި ހަމަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޮންމެ ރަށަކަށް، ހިކިފަސް ކޮންމެ ސަރަހައްދަކަށް ގެއްލުމެއް ލިބުނު ނަމަވެސް،
ގުދުރަތީ ކާރިސާއެއްގެ ގޮތަށް އަދި އެނޫން ގޮތަކުން ނަމަވެސް މި މަސައްކަތުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ދައުރެއް،
ހަމަ ބަހެއް ބުނެލުމަކީ ހަމަ އަޅުގަ ނޑުމެން ކޮންމެހެން ކުރަންޖެހޭނެ ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ވެސް ދޭކޭތީވެ
ޕީ.ޕީ.އެމް ޕާލިމެންޓްރީ ގުރޫޕުން ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން މި މައްސަލައި ގައި ހަމަ ތާއީދުކޮށް މި މަސައްކަތުގައި ދެވެން
އޮތް އެހީތެރިކަމަކާއި އެއްބާރުލުމަކަށް ވަގުތު މި ދިނީ. ނަމަވެސް، ވަރަށް ފަސޭހަކަމެއް، އަވައްޓެރި ޤައުމެއްގެ
ހަރުބަހެއްގައި އޮންނަހެން، ތަވާ ގަރަމްތާ މައިނޭބީ އޭކް ޕަކާޔާހޭ. ތަވާ ހުރީ ހޫނުކޮށްނޭ، އަހަރެން ވެސް ރޮއްޓެއް
ފިހެލީއޭ. މިކަހަލަ ކަންތައްތައް ކުރެއްވީމަ މުޅިއަކުން ރަނގަޅެއް ނުވޭ. މިކަމުގައި ދެވެންޖެހޭ އެއްބާރުލުމާއި
އެހީތެރިކަން ވަކި ހިސާބެއްގައި ބާއްވާފައި ، ސިޔާސީ ގޮތުން ވަކި ކަންތައްތަކެއް ކުރައްވަން މަސައްކަތްޕުޅުކުރެއްވުމަކީ
ވެސް ރަނގަޅު ގޮތެއް ނޫން. މި އުޅެނީ ގުދުރަތީ ކާރިސާއެއް ދިމާވެގެން. ފެންބޮޑުވެގެން. ވާރޭވެހިގެން. އެއީ،
އިންސާނެއްގެ މަސައްކަތުން ކުރެވިދިޔަ ކަމެއް ނޫން. އެއީ، އިލާހީ ޙިކުމަތުން އެ ކަންތައްތައް ހިނގަނީ.
ރައްޔިތުންނަށް ކަމެއް ލިބި، ގެއްލުމެއް ލިބިއްޖެ ކަމުގައި ވާނަމަ، އެކަމަކަށް ސަރުކާރުން އެހީތެރިކަމާއި އެއްބާރުލުން
ފޯރުކޮށްދޭނެ. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ޝުކުރުއަދާކުރަން މި ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ހަމަ ވާހަކަކޮޅަށް.
ދާއިރާއަށް، ސަރަހަ އްދަށް، ދިވެހި ޤައުމަށް އެ އޮތް ލޯތްބެއްގެ ބޮޑު ކަމުން. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ދަންނަވައިލާނަން.
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޕާޓީއަށް ނިސްބަތްވަޑައިގަންނަވާ އިއްޒަތްތެރި ދެ މެންބަރުން، ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޝާހިދު އަދި ފޭދޫ ދާއިރާ ގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމްދީދީ މިހާރުވެސް ވަޑައިގެންވީ ރަށުގައި. އެ
ސަރަހައްދުގައި، ރައްޔިތުންނަށް އެހީ ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި. އެ ބޭފުޅުންގެ ކުރިމަތީގައި، ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި. ހަމަ
އެއްގޮތަކަށްވެސް، ތަވާ ގަރަމްތާ މައިނޭބީ އޭކް ޕަކާޔާހޭ، ބުނކަށް މާލެއަކު ނޫން ހުންނެވީކީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އިރުޝާދުގެ ދަށުން މިހާރު ވެސް މިކަމަށް ސްޓެއަރިން ކޮމިޓީއެއް
އުފައްދަވާފަ. މިހާރު ވެސް ވަނީ އުފައްދަވާފަ. އަދި އޭގެތެރޭގައި އެމް.އެން.ޑީ.އެފް، ޕޮލިސް، ރޯޑް ކޮންސްޓްރަކްޝަން،
ޑިޒާސްޓަރ މެނޭޖްމަންޓުގެ ބޭފުޅުން ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ. ހެލްތު ޕްރޮޑެކްޝަން އެޖެންސީން މިހާރު ވެސް
މަސައްކަތްކުރައްވަމުން ގެންދަވަނީ ކްލޯރިން އެ ސަރަހައްދަށް ފޮނުއްވުމުގެ މަސައްކަތުގައި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބަ އެނގޭ މިއީ 24 ނޮވެންބަރު ހެނދުނު 8:00 އިން ފެއްޓިގެން 25 ނޮވެންބަރު ދުވަހުގެ
8

ހެނދުނު 8:00 އާ ދެމެދުގަ އި ހިނގި 24 ގަޑިއިރުގެ ތެރޭގައި 228.4 މިލިމީޓަރުގެ ވާރޭ ވެހިގެންކަން މި
ސަރަހައްދުގައި ފެންބޮޑުވެގެން މި އުޅެނީ. އެހެންވީމާ، މި މަސައްކަތުގައި ރައްޔިތުންނަށް ދިމާވި ތަކުލީފާއި ދަތިތަކުން
ރައްޔިތުން ސަލާމަތްކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި މި ސަރުކާރުން މަސައްކަތް އެބަ ކުރައްވާ. ރައީސް ޔާމީންގެ ވަޒީރުން
މަސައްކަތްޕުޅު އެބަ ކޮށްދެއްވާ. ސަދަން ކޮމާންޑަރު ކާނަލް ޢަބްދުއްރަޙީމް މި ކަމަށް ކަ ނޑައެޅިފައިވާ ކޮމިޓީގެ
ޗެއަރއެއްގެ ގޮތުގައި މަސައްކަތްޕުޅު އެބަ ކޮށްދެއްވާ. އަދި ޑިފެންސް މިނިސްޓަރު މިކަން ގާތުން ބައްލަވަމުންގެންދަވާ.
އަދި ރައީސް ޔާމީނަށް މިނެޓުން މިނެޓަށް މި ވާހަކަ ރިޕޯޓުކުރަމުން އެބަ ގެންދަވާ . އެކަން އަޅުގަ ނޑުމެން
ޔަޤީންކޮށްދެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެންމެހައި ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންނަށް. ޚާއްޞަކޮށް ފޭދޫގެ، އައްޑޫގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް.
އަދި އެ ބޭފުޅުންނަށް ވީ ދަތިކަމެއް، ދައްޗެއްގައި ލިބެން އޮތް ހުރިހާ އެއްބާރުލުމަކާއި އެހީތެރިކަމެއް އެންމެ
ފަސޭހައިން ދެވޭނީ ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް. އަދި ދިނުމަށް ތައްޔާރަށް މި ތިބީ ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން. އަދި އެކަން
އަޅުގަ ނޑުމެން އެކަން ކޮށްދޭނެ ކަމުގައި ޔަޤީންކަން ވެސް އިއްޒަތްތެރި ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް އަޅުގަ ނޑު އަރުވަން.
އަދި މިކަމުގައި އިޚްލާސްތެރިކަމާ އެކު ބައިވެރިވެ ، ހަމަ އަޅުގަ ނޑުމެން މުޅި މަޖިލީހުގެ އެންމެ މެންބަރުންގެ
އެހީތެރިކަމާއި އެއްބާރުލުން ލިބޭނެކަމާ މެދު ވެސް އަޅުގަ ނޑު ޝައްކެއް ނުކުރަން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ކުރިންވެސް ދަންނަވާލިން 3 މިނެޓުގެ ފުރުޞަތެއް. މިހާރުވެސް ލިސްޓުގައި އަދި
14 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ނޯޓުކުރެވިފައި އެބައޮތް. އިތުރު މެންބަރަކަށް ފުރުޞަތުއެރުވުމުގެ ކުރިން ޖަލްސާގެ
ރިޔާސަތު ބަލަހައްޓައިދެއްވުމަށް ހޮޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ މުޙައްމަދަށް ދަޢުވަތުއަރުވަން.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟް
ރަޝީދަށް.
ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! މިއަދު މި ބަހުސްކުރެވެމުން މި ގެންދާ ކުއްލި މައްސަލަ، މި
މައްސަލައިގައި ހުށަހެޅުއްވި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ވާހަކަފުޅުންނާއި، އަދި އޭގެކުރިން ލިބިފައިވާ ޚަބަރުތަކަށް
ބަލާއިރުގައި އައްޑޫގެ ރައްޔިތުންނަށް ކުރިމަތިމިވި ހިތާމަވެރި ކާރިސާގައި އަޅުގަ ނޑާއި އަޅުގަ ނޑު ދާއިރާގެ
ރައްޔިތުންގެ ހަމްދަރުދީ އެ ދާއިރާގެ ، އެ އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންނަށް ފޮނުވަން. އަދި ހަމަ މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ވަރަށް
ހިތާމަކުރާ ކަމެއް. އެހެންކަމުން، މިކަމަށް އަވަސް ޙައްލެއް އަދި މުސްތަޤްބަލުގައި ވެސް މިހެން ދިމާވާ
މައްސަލަތަކުގައި ވީހާވެސް ވަރަކަށް ގެއްލުން ކުޑަވާނެ ގޮތަކަށް ކަންތައްތައް ސަރުކާރުން ހަމަޖައްސަވައިދެއްވުމަކީ
9

ވަރަށް މުހިއްމު، ބޭނުންތެރިކަމެއް ކަމުގައި ދަންނަވަން. އެހެންކަމުން، ވިލިމާލޭ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، އަދި
ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ޕާލިމެންޓްރީ ގްރޫޕުގެ ލީޑަރު ވިދާޅުވި ފަދައިން ، މިކަމާ ގުޅުންހުރި ފަރާތްތަކުން މިކަން ޙައްލުކުރުމަށް
ޓަކައި މުހިއްމު މަސައްކަތްތަކެއް ވަނީ ފައްޓަވާފަ. އަދި ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި ރައްޔިތުން ދެކެ ލޯބިވާ، އެ ދާއިރާއިން
އިންތިޚާބުކޮށްފައި ތިބި ޕީ.ޕީ.އެމަށް ނިސްބަތްވެ ވަޑައިގަންނަވާ 2 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން؛ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
މުޙައްމަދު ޝާހިދު އަދި އިބްރާހީމްދީދީ މި ވަގުތު ވެސް ރައްޔިތުންނާ އެކުގައި މި މައްސަލައަށް ޙައްލެއް
ހޯދައިދެއްވުމަށް ޓަކައި އެ ރައްޔިތުންގެ ގާތުގައި އަތޮޅުގައި ތިބިކަން އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވާ
ކަމެއް. އެހެންކަމުން، މިކަން ޙައްލުކުރުމަށް ޓަކައި ސަރުކާރުން މުހިއްމު ފިޔަވަޅުތަކެއް އަޅުއްވައި ، އަދި މިކަން
ޙައްލުކޮށްދެއްވުމަށް ޓަކައި އެ ކުރައްވަމުންގެންދާ މަސައްކަތް އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. އަދި ހަމައެހެންމެ ޑިފެންސް
މިނިސްޓަރު އެ ތަނަށް ވަޑައިގެން އެ ތަނުގެ ހާލަތު މިހާރު ވަނީ ބައްލަވައިލައްވާފަ. އަދި ރައީސް ޔާމީން އެ ކަންތައް
ވަރަށް ގާތުން ބައްލަވައި، ވަގުތުން ވަގުތަށް އެ ކަންކަން ޙައްލުކުރުމަށް ޓަކައި މުހިއްމު ފިޔަވަޅުތަކެއް
އަޅުއްވާފައިވާކަން ވެސް މިއަދު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ. އާދެ! މިކަމަށް ބަލާއިރުގައި މި އީ މިއަދު ދިމާވި
މައްސަލައެއް ނޫން ހަމައެކަނި. އެހެން އިއްޒަތްތެރި ބައެއް މެންބަރުން ވިދާޅުވި ފަދައިން، އަދި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ލީޑަރު ވިދާޅުވި ފަދައިން، މިއީ ގުދުރަތީ ގޮތުން އަންނަ ކަންތައްތައް. މިފަދަ ކަންކަން ކުރިމަތިވާ ހިނދު، މި
ކަންތައްތަކުން ވީހާވެސް ބޮޑަށް ރައްޔިތުންގެ ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަމަށް ޓަކައި ސަރުކާރުން މުހިއްމު ފިޔަވަޅުތަކެއް
އެޅުއްވުމަކީ މުހިއްމު ކަމެއް. އަދި މީގެ ކުރިން ވެސް ހިނގާފައި ހުރި މިފަދަ ކަންކަމު ގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި
ސަރުކާރު ފަރާތުން ފެނިގެންދިޔަ އެއްބާރުލުން، ރައްޔިތުންގެ ލާބަޔާއި މަންފާއަށް ކޮށްދެއްވާފައި ހުރި މަސައްކަތް މިއަދު
ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ. އެހެންކަމުން، އަޅުގަ ނޑު އެދެނީ ވީހާވެސް އަވަހަކަށް އައްޑު އަތޮޅުގައި މި ކާރި ސާގަ އި
ގެއްލުން ލިބުނު ޢާއިލާތަކަށް ކުރިމަތިވެފައި އޮތް ދަތި އުނދަގޫ ކަންތައްތަކުން އެބައި މީހުން ސަލާމަތްކުރެވޭނެ ގޮތަކަށް
ކަންކަން ވެގެންދިއުން. އަދި اله އެ ފަރާތްތަކަށް މި ކުރިމަތިވި ހިތާމައިން މިންޖުވެވޭނެ އަވަސް ގޮތްތަކެއް
މެދުވެރިކޮށްދެއްވުން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ސަޢުދުاله ޙިލްމީ.
ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ސަޢުދުاله ޙިލްމީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަ އްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރޮޒައިނާ
ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ކު އްލި މައްސަލައަކީ އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ވަރަށް މުހިއްމު މައްސަލައެއް. އެއީ ރެކޯޑު
10

އަދަދަކަށް ވާރޭ ވެހުމުގެ ސަބަބުން އައްޑޫ ސިޓީގެ ބައެއް ރަށްތަކަށް ލިބުނު ގެއްލުމުގެ ހާލަތު ސަމާލުކަމަށް ގެނައުމުގެ
ގޮތުން އެ ކަމަނާ ހުށަހެޅުއްވި މައްސަލައެއް ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދެންމެ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޕީ.ޖީ ލީޑަރުގެ ވާހަކަފުޅު ގައި އެ ދެއްކެވި ފަދައިން، ސަރުކާރުން މި ދަނީ ހަމަ އެ ވަގުތުން ވަގުތުން
ފެށިގެން ކުރެވެން ހުރި މަސައްކަތްތައް ކުރަމުން. އެހެންނަމަވެސް، މި މައްސަލަ ދިވެހި ސަރުކާރުގަ އި، އަދި
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަމާލުކަމަށް ގެނައުމަކީ މުހިއްމު ކަމެއް ކަމަށް ދެކެވަޑައިގެން އެ ކަމަނާ އެ ހުށަހެޅުއްވި
ގަރާރު އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލައިގަތީ އަޅުގަ ނޑުމެން އެކަމަށް ތާއީދުކުރާތީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންކަމުން، އައްޑު
އަތޮޅުގަ އި ހާލުގައި ޖެހިފައިވާ ރައްޔިތުންނަށް، އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންގެ ނަމުގަ ޔާ އި އަދި އަޅުގަ ނޑުގެ ރަށުގެ
ރައްޔިތުންގެ ނަމުގައި ވަރަށް ބޮޑަށް ހަމްދަރުދީ ފާޅުކުރަން. ހަމައެއާއެކީގައި އެ ދާއިރާތަކަށް ނިސްބަތްވާ
މެންބަރުންނަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑުގެ ހަމްދަރުދީ ރައްދުކުރަން. އަޅުގަ ނޑު އެދެނީ ވީހާ އަވަހަކަށް މިކަން
ޙައްލުވެގެންދިއުން. اله އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި މަސައްކަތުގައި ހެޔޮ ބަރަކާތް ލައްވާނެ. އަދި
އަޅުގަ ނޑުމެން މިކުރާ މަސައްކަތުގައި ކުރިއެރުން ލިބިގެންދާނެ. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއް ކެވުން:
ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޖަމީލް ޢުޘްމާނަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޖަމީލް ޢުޘްމާން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އައްޑޫ ސިޓީގަ އި ދިމާވި ގުދުރަތީ މި ކާރިސާއަށް އަޅުގަ ނޑު ވެސް
އަޅުގަ ނޑުގެ ހިތުގެ އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު އެ ހުރިހާ ރައްޔިތުންނާ އެކުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ ހުރިހާ
ރައްޔިތުން ވެސް ތިބިކަން އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ފަދައިން، މި
ކާރިސާއާ ގުޅިގެން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ބެއްލެވުމުގެ ދަށުގައި ޚާއްޞަ ކޮމިޓީއެއް އެކުލަވައިލެވިފައި މިހާރު ވަނީ. އެ
ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތްތަކުގައި، ޢަމަލީ މަސައްކަތްތައް މިއަދު ހައުސިންގ މިނިސްޓަރުގެ ފަރާތުން، އަދި
އެމް.އާރު.ޑީ.ސީގެ ފަރާތުން، އަދި ޑިފެންސް މިނިސްޓްރީގެ ފަރާތުން ޢަމަލީ މަސައްކަތްތައް ކުރެވެމުން އެބަދޭ. އަދި
އެކަމާ ގުޅުންހުރި މަޢުލޫމާތުތައް ސީދާ ވަގުތުން ވަގުތަށް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ލިބޭނެ މަގުފަހިކުރުމަށް ޓަކައި
ކޮމިއުނިކޭޝަން ޗެނަލެއް މިހާރު ޤާއިމުކުރެވިފައި އެބަހުރި. އަދި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި ޕާޓީއަށް ނިސްބަތްވާ ދެ
މެންބަރުން، އެމް.ޕީ ޝާހިދާއި އަދި އިބްރާހީމްދީދީ (އައި.ބީ) މިހާރުވެސް ތިބީ ދާއިރާގަ އި. އިއްޔެގައި ވެސް
އަޅުގަ ނޑުމެން މަޖިލީހުގެ ތެރޭގައި މި ވާހަކަ ދެކެވުނުއިރުގައި އެ ބޭފުޅުން މަސައްކަތްކުރަމުންދިޔައީ ހައުސިންގ
މިނިސްޓްރީގައި ހައުސިންގ މިނިސްޓަރާ އެކު މިކަމަށް ޓަކައި. ވީހާ އަވަހަށް މި ޚިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި
11

މަސައްކަތްކުރުމަށް. އިއްޔެގެ މެންދުރުފަހު ވަގުތެއްގައި ހެލްތު މިނިސްޓަރާ އެއްކޮށް ބައްދަލުވުންތަކެއް އެ ބޭފުޅުން
ބޭއްވި. އަދި އެ ހުރިހާ މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރޭން އެމް.ޑީ.ޕީއާ ގުޅިގެން ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކުރެވެން ހުރި
މަސައްކަތްތަކެއް އޮތްތޯ ބެލުމަށް ޓަކައި އެ ބޭފުޅުން މަސައްކަތްކުރެއްވި. ބައެއް ބޭފުޅުންނަށް ފޯނު ވެސް ކުރި
ކަމަށްވޭ. އެހެންނަމަވެސް ، އެ ބޭފުޅުން ފޯނަށް ޖަވާބުދާރީނުވާ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މަޢުލޫމާތު ލިބިފައި ހުރީ.
އަދި މިއަދު ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މަޢުލޫމާތު ލިބޭ މި ދާއިރާގެ، އެމް.ޑީ.ޕީއަށް ނިސްބަތްވާ ދާއިރާތަކުގެ
ބޭފުޅުންނަށް، ރައްޔިތުން އެ ބޭފުޅުންނަށް ގުޅާގުޅާ ފޯނުން ވެސް ޖަވާބު ނުލިބިގެން އަޅުގަ ނޑުމެން މެންބަރުން މިހާރު
އެ ދާއިރާތަކުގެ މަސައްކަތްތައް ވެސް ޢަމަލީ ގޮތުން ހަވާލުވެގެން މަސައްކަތް އެބަ ކުރިއަށްގެންދަވާ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ކުރިއަށް އޮތް ތާގައި މި ކަންތައްތަކަށް އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ޙައްލު ލިބިގެންދާނެ.
އަޅުގަ ނޑުމެން މިކުރާ މަސައްކަތުގަ އި އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ބަރަކާތްލައްވައި އެ ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް ވެސް ކައިރި
މުސްތަޤުބަލެއްގައި ހަމަ ރަނގަޅު ގޮތްތަކެއް މެދުވެރިވެގެންދާނެ ކަމަށް އުއްމީދުކުރަން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މިހާރު އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތުއަރުވާނަން މިލަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙަސަން މުފީދަށް، އެއަށްފުގައި
ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު މަޚްލޫފް. ދެން މަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިބްރާހީމް ޝަރީފް. ދެން އެއަށްފަހު ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު އަސްލަމް. މިހާރު
އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މިލަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙަސަން މުފީދަށް.
މިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން މުފީދު ޢަބްދުލްޤާދިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، އައްޑޫ ދާއިރާއަށް ދިމާވެފައި މިވާ ހިތާމަވެރި ހާދިސާގައި އަޅުގަ ނޑު
ވެސް ދަންނަވައިލާނީ، އަޅުގަ ނޑު ވެސް އެދެނީ އަދި މިކަމުން އަވަހަށް ޙައްލެއް ލިބި، އެ ބޭފުޅުންނަށް އަވަސް
ޝިފާއެއް މިކަމުގައި اله މިންވަރުކުރެއްވެވުން. އާދެ، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ، މި ހާދިސާ ހިނގައިދިޔުމުން ސަރުކާރަށް
މިކަން އެނގުނު ހިސާބުން، މިހާރުން މިހާރަށް، ވަގުތުން ވަގުތަށް ފިޔަވަ ޅު ވަނީ އަޅުއްވާފައޭ. އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގައި
މިފަދަ ހާދިސާއެއް ހިނގައިދިޔައިރުގައި ނޫނީ ހިނގައި ގޮއްސަވާ ހާދިސާތަކަށް ބަލާއިރުގައި ޑިފެންސް މިނިސްޓަރު
ސީދާ ވަޑައިގެން ގާތުން ބައްލަވައިލެއްވި އެންމެ ފުރަތަމަ ކަމަށް ވެސް ވެދާނެއޭ. އާދެ، މިކަމުގައި ހެލްތު
މިނިސްޓްރީއާއި ހައުސިންގ މިނިސްޓްރީއާއި ޑިޒާސްޓަރ މެނޭޖްމެންޓާ، މި ހުރިހާ ދާއިރާތަކަކުން، ނޫނީ
ޑިޕާޓްމަންޓްތަކަކުން މިހާރު މި ކަމަށް އެލަރޓަށް އައިސް މި ކަންކަމުގައި އެޅެން އޮތް ހުރިހާ ފިޔަވަޅެއް އަޅައި،
12

ފޯރުކޮށްދެވެން އޮތް ހުރިހާ ކަމެއް މިހާރު މި ވަނީ މި ސަރުކާރުން އައްޑޫއަށް މި ދިމާވެފައިވާ ހާދިސާއަށް، ނޫނީ މި
ދިމާވެފައިވާ ހިތާމަވެރި ހާދިސާއަށް ފޯރުކޮށްދެއްވާފަ. އަދި ބޭނުންވާ ކޮންމެ ކަމެއްގައި އެހީތެރިވުމަށް ޓަކައި، އަދި މަގު
ފަހިކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ނިސްބަތްވެލައްވާ އިއްޒަތްތެރި ދެ މެ ންބަރުން؛ އިބްރާހީމްދީދީއާއި
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އެމް.ޕީ ޝާޑް ވެސް ވަނީ އެކޮޅަށް ސީދާ އެ ބޭފުޅުން ވަޑައިގެން. މި ކަންކަމުގައި ސީދާ
ރައްޔިތުންނާ އެކީގައި މިކަމަށް އެންމެ އަވަސް ޙައްލެއް ހޯދުމަށް ޓަކައި އެ ބޭފުޅުން ޢަމަލީ ގޮތުން ބައިވެރިވުމަށް
ޓަކައި މިހާރު ވަނީ ދާއިރާއަށް ވަޑައިގެން. އާދެ، އަޅުގަ ނޑު އެދެނީ، މި ހިތާމަވެރި ހާދިސާއިން އައްޑޫ ރައްޔިތުންނަށް
ވީހާ އަވަހަކަށް މިންޖުވެވޭނެ ގޮތް هلا سبحانه وتعالى މިންވަރުކޮށްދެއްވުން. وال ساّلم عليكم.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު މަޚްލޫފް.
ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު މަޚްލޫފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި މައްސަލަ މި ތަނަށް ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވި ކަމަށް ޓަކައި ރޮޒައިނާ އާދަމަށް
އަޅުގަ ނޑު ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ އެއް ކަމަކަށް، މިއަދު މި މައްސަލަ ޕީ.ޕީ.އެމްގެ
ޕާލިމެންޓްރީ ގްރޫޕުން ވޯޓުލައިގެން ބަލައިގަތް ސަބަބު ދެންމެ މި ސާފުވީ. ދައްކަން، އޮޅުވާލަން ކުރި މަސައްކަތެއް.
އެއީ، މި ބޭފުޅުން މި ވިދާޅުވާ ދެ މެންބަރުން ފޮނުވާލައިފި. ސަރުކާރާ ގުޅިގެން ކޮންމެ ވެސް ކަންތައްތަކެއް ކުރާ ވާހަކަ
ވިދާޅުވެއްޖެ. އެކަމަކު އެމް.ޑީ.ޕީގެ މެންބަރުން މާލޭގައި ތިބީމަ އެ މީހުންނެއް ނުދެއޭ. ތިމަންނަމެންގެ ދެ މެންބަރުން ވީ
އެ ތަނުގައޭ. އެ މަންޒަރު ދައްކަންވެގެން. މި ތަނަށް މީގެ ކުރިން އަޅުގަ ނޑުމެން މިކަހަލަ ކިތަންމެ މައްސަލައެއް
ހުށަހެޅިން. ޑެންގީ ހުން ރާއްޖޭގައި ފެތުރިގެންގޮސް އެތައް ބައިވަރު ބަޔަކު މަރުވެގެންދިޔަ ދުވަހު މި ތަނަށް ލީ ކުއްލި
މައްސަލަ ވެސް ބަލައެއްނުގަތް. ކޮމެޓީއަށް މައްސަލަ ހުށަހަޅައިގެން އެކަމަކަށް ޖާގައެއް ނުދޭ. އެހެންވީމާ، މިހާ
ހީލަތްތެރި ގޮތަކަށް ޙަޤީޤަތުގައި އައްޑު އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންނަށް ދައްކަންވެގެން، އެމް.ޑީ.ޕީ މީހުން މަސައްކަތްކުރެއޭ.
ތިމަންނަމެންގެ މީހުން މަސައްކަތްކުރެއޭ. މިއީ މިއަދު މި ކުރި ކަމަކީ. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުން. މި ހުރިހާ
ކަމަކަށް ވުރެ އިނގޭތޯ އަޅުގަ ނޑަށް އެންމެ މުހިއްމު ވަނީ ރައީސް ޔާމީން އެއްޗެއް ވިދާޅުވުން. ރޭގައި ވެސް ބޮޑު
ޖަލްސާއެއް ނިންމާލައިގެން ދިޔައިރު މިކަމާ ގުޅިގެން އެއްޗެއް ވިދާޅުނުވޭ. ރިޟް ވާން ގެއްލިގެން އެކަމާ ސުވާލުކޮށްލި
ދުވަހު ވެސް ބުނަނީ، ތިމަންނައާ ބެހޭ ކަމެއް ނޫނޭ. އެކަމަކު އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެންގެ ވަލިއްޔުލް އަމްރުގެ ވާހަކަ.
މިސާލު ނަގަންވީ ، ރައީސް މައުމޫން މިކަހަލަ ކަމެއް ދިމާވި ނަމަ، ވަޑައިގަންނަވާނެ އިނގޭތޯ. ވަގުތުން މިހާރު
ހުންނަވާނީ އައްޑު އަތޮޅުގަ އި. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނުނު ރައީސް ނަޝީދުގެ ވެރިކަމުގައި ރައީސް ނަޝީދު ވެސް
13

އެކަހަލަ ކަމެއް ދިމާވެގެން ވަޑައިގެންނެވި ތަން. ޔާމީނަކަށް ވަޑައެއްނުގެންނެވުނު. ރޭގައި ވެސް ދަރުބާރުގޭގައި މުޅި
ހިސާބު ބަންދުކޮށްގެން ބަޑި ދީގެން. މިވަރުން ވެރިކަންނުކުރައްވަންވީ ނޫންތޯ. ދުނިޔޭގެ އެކި ޤައުމުތަކުގައި ވެސް
ހަތިޔާރާއި ބޮމާ އެއްޗެހި ގޮއްވާ. އެ ޤައުމުތަކުގައި މިއަށް ވުރެ މާ ބިރުވެރި ހާލަތްތަކުގައި އިނގޭތޯ. މި ކަންކަން،
މިހެން ކަމެއް ދިމާވެލީމަ މުޅި ހިސާބު ބަންދުކޮށްގެން، ބަޑި ހިފައިގެން، ރައްޔިތުން ކައިރިއަށް ނުގޮސް، ރައްޔިތުންނާ
ބައްދަލުނުކޮށް އުޅޭ ކަހަލަ ވެރިއެއް އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭނުމެއް ނޫން. އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭނުމެއް ނޫން. މަރުދެކެ އެހާ
ބިރުގަންނާކަށްނުޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑަކަށް ހިއެއްނުވޭ ؛ އަޅުގަ ނޑުމެން އިންސާނުން ވެއްޖެއްޔާ ބިރުގަންނާނެ. އެކަމަ ކު، އެހާ
ބިރުން، ތިމަންނަ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ވީތީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މަރާލަފާނޭ ކިޔާފައި ގޭތެރޭގައި ، ނޫންނަމަ
ޖަލްސާއެއް ބާއްވާ ކަމަށް ވާނަމަ، މި ދެންނެވީ މުޅި ހިސާބު އެ ބަންދުކުރަނީ. ބަންދުކޮށްގެން އެ ތަނަށް ހިނގާފައި
މީހަކަށް ނުދެވޭ. ދުއްވާ އެއްޗަކަށް ނުދެވޭ. މި ހިސާބަށް ދިޔައިމަ ކިހިނެއްތޯ. ކިހިނެއްތޯ އާޓިފިޝަލް ބީޗުގައި
ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ޖަލްސާއެއް ބާއްވަނީ. ކިހިނެއްތޯ ކެމްޕޭނަކަށް ރަށަކަށް ވަޑަ އިގެން ރައްޔިތުންނާ ބައްދަލުކުރާނީ. މިކަހަލަ
ރައީސެއް ބޭނުމެއް؛ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކިހިނެއްތޯއޭ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމައިގެން ކުރިއަށްދެވޭނީ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ ހަމަ، އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެންގެ ވެސް ހެޔޮ ދުޢާ މިކަމުގައި އެބައޮތް.
އަޅުގަ ނޑުމެން ވާނީ ސަރުކާރަށް މިދިޔަ އަހަރު، މި އަހަރަށް ވެސް ބޮޑު ބަޖެޓެއް މިގޮތަށް، މިފަދަ ކާރިސާތަކުގައި
ރައްޔިތުންނަށް އެހީވުމަށް ފާސްކޮށްދީފަ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ވޯޓު އެކަމަށް ވާނީ ދީފަ. އެހެންކަމަށްވާއިރުގައި އެ ފައިސާ
ޚަރަދުކޮށްގެން މި ކަންކަން ޙައްލުކޮށްދޭންޖެހޭނެ. އެއީ މަޖުބޫރު ކަމެއް. ރައީސް ޔާމީން އެއްޗެއް ވިދާޅުވާ އަޑު
އަޅުގަ ނޑުމެން އަހާލަން ބޭނުން. ތިމަންނާގެ ފަރާތުން ދޭންޖެހޭ ހުރިހާ އެއްބާރުލުމެއް ދޭނަމޭ އެޓްލީސްޓް. އެ ވާހަކަ
އަޅުގަ ނޑުމެން އަޑުއަހާލަން ބޭނުން. އޭގެ ބަދަލުގައި ކޮމިޓީއެއް ހަދާފައި އެބައޮތޭ. ބަރާބަރަށް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ
މަޢުލޫމާތު ލިބެމުން އެބަ ދެއޭ. މިއީ ހޮޅި ވާހަކަ. މިއީ ހޮޅި ވާހަކަ. ރައްޔިތުންނަކަށް ނޭނގެ. ރައްޔިތުންނަށް އެނގޭނީ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އެއްޗެއް ވިދާޅުވީމަ. އެހެންވީމާ، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ކޮށްދެއްވަންވީ ކަމަކީ ، އެ ތަނަށް
ވީހާވެސް އަވަހަށް ވަޑައިގެން ރައްޔިތުންނާ ބައްދަލުކޮށްފައި އައްޑު އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންނަށް ޔަޤީންކަންދެއްވަންވީ އެ
ދިމާވެފައިވާ ކާރިސާ އާއިން ސަލާމަތްވުމަށް ސަރުކާރަށް ކޮށްދެވެން ހުރި ހުރިހާ މަސައްކަތެއް ކޮށްދޭނަމޭ. ވަރަށް ބޮޑަށް
ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް.
މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
14

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން މި މައްސަލަ މި ހުށަހެޅިކީއެއް ޕާޓީގެ ފަރާތުން އެއްގޮތަކަށްވެސް
ސަރުކާރުން ކަމެއް ނުދެއްވާތީއެއް ނޫން. ސަރުކާރުގެ އެކިއެކި އިދާރާތަކުން ކޮށްދެއްވާ ކަންކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ހަމަ
ޝުކުރު ދަންނަވަން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެން ގަބޫލުކުރަނީ، މިފަދަ ބޮޑު ކާރިސާ އެއް ދިމާވެ، އައްޑޫ ސިޓީގެ
ގިނަ ރައްޔިތުންނަށް، ބޮޑު ދެ އަވަށަށް އެއް ކޮށް މިހާ ބޮޑު ޑިޒާސްޓަރެއް ދިމާވީމަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
ސަމާލުކަމަށް ވެސް، އަދި ސަރުކާރުގެ ސަމާލުކަމަށް ވެސް ދިމާވެގެން އުޅޭ މައްސަލަ އަޅުގަ ނޑުމެން ގެންނަންޖެހޭ
ކަމަށް. އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ގަބޫލުކުރާ ގޮތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖޭގައި 10 އަހަރު ވެއްޖެ ސުނާމީ އައި
ފަހުން. އެ ސުނާމީ އައުމާ ވިދިގެން ޑިޒާސްޓަރ މެނޭޖްމެންޓް ސެންޓަރެއް ވެސް އެބައޮތް. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ވަރަށް
ކެރިހުރެގެން މި ދަންނަވަނީ، އަޅުގަ ނޑުމެން އު އްމީދުކުރާ މިންވަރަށް ޑިޒާސްޓަރެއް ދިމާވެއްޖެއްޔާ އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް
ތައްޔާރުވެގެނެއް ނުދޭ. ކްލޯރިން ވިޔަސް، އަދި ޚާއްޞަކޮށް ދިވެހިރާއްޖެ މި އޮތް ހާލަތާއި، މޫސުމަށް މި އަންނަ
ބަދަލާ ގުޅިގެން އެބަޖެހޭ ރެޕިޑް ރިއެކްޝަން ފޯސްއެއް އޮންނަން ރާއްޖޭގެ އެކި ދިމަދިމާލަށް ޑިޒާސްޓަރ އައިމަ
އެކަމަށް ވަގުތުން ވަގުތަށް، ހިނދުން ހިނދަށް ރިއެކްޓުކުރުމަށް ޓަކައި. ދެވަނައަށް އަޅުގަ ނޑުމެން މި މައްސަލަ މި
ގެންނަނީ، ބޮޑު ބަލިމަޑުކަމެއް ފެތުރިދާނެކަމުގެ ބިރު އެބައޮތް. ހަމަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރޮޒައިނާ ވެސް
ފާހަގަކުރެއްވި ފަދައިން، ސެޕްޓިކު ޓޭންކުން ލީކުވުމާ، އަދި މިނޫންވެސް ފާޚާނާގެ ދަތިކަމާއި، މަދިރި ކޮންޓްރޯލުން
ނައްޓައިގެންދިއުމާ، މިކަހަލަ އެތައްއެތައް ސަބަބުތަކާ ހުރެ. އެހެންވީމާ، މި ކަންކަމަށް ހަލުވި ފިޔަވަޅުތަކެއް
އަޅައިދިނުމަށް ސަރުކާރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން އެދެން ބޭނުންވޭ. އެއީ ސަރުކާރުން މަސައްކަތެއް ނުކުރައްވާތީއެއް ނޫން.
ކިތަންމެވަރަކަށް ކުރެއްވި ޔަސް އަޅުގަ ނޑުމެން މެންބަރުން އެބަޖެހޭ އިތުރަށް މި ކަންކަން ހަލުވިކުރުމަށް ޓަކައި
ސަރުކާރުގެ ކަމާ ބެހޭ އިދާރާތަކަށް އިލްތިމާސް ދަންނަވަން. އިލްތިމާސްކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދެވަނައަށް
މީގައި، މި އީ ހަމަ ވަރަށް ބޮޑު ޑިޒާސްޓަރެއް. ރައްޔިތުން އެތައް ދުވަހަކު މުޅި އުމުރުގައި މަސައްކަތްކޮށްގެން ހޯދާފައި
ހުރި މުދަލާއި ގެވެހި ސާމާނުތައް ވަނީ ހަލާކުވެގޮސްފަ. އެ މީހުންނަށް އެބަޖެހޭ މާލީ އެހީތެރިކަން އެ މީހުންގެ
ދިރިއުޅުން އަލުން އާރާސްތުކުރުމަށް ޓަކައި، ނޯމަލް ސްޓޭންޑަޑަށް ގެނައުމަށް ޓަކައި އެހީތެރިވާން. އެ ކަންކަމަށް، އެ
އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުން؛ ފައިސާގެ ގޮތުންނާއި ތަކެތީގެ ގޮތުންނާއި، ވަރަށް ހަލުވިކޮށް މަސައްކަތްކުރައްވައިގެން
އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމަކީ ވެސް އައްޑު އަތޮޅު ތަމްސީލުކުރަން ތިބި، އައްޑޫ ސިޓީ ތަމްސީލުކުރަން ތިބި
މެންބަރުންގެ ހައިސިއްޔަތުން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މައްޗަށް އޮތް ވާޖިބެއް ކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ދެކެން. އެހެންވީމާ، މި
ކަންކަން ސަރުކާރުގެ ސަމާލުކަމަށް؛ މުހިއްމު ދެ ކަމެއް. އެއީ ބަލިމަޑުކަން ފެތުރިދާނެތީ އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅުތަކާއި،
އަދި މިކަން އެލާރޓްކުރުމަށް ޓަކައި ، މިކަމުން ލިބުނު ގެއްލުންތައް ކުޑަކުރުމަށް ޓަކައި، އަލުން ރަ އްޔިތުންގެ
ދިރިއުޅުން އާދައިގެ ހާލަތަށް ގެނައުމަށް ޓަކައި އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅުތައް އެޅުން އަވަސްކޮށްދިނުމަށް ސަރުކާރުގެ
ސަމާލުކަމަށް ގެނައުމާއި، އެކަމަށް އެދުމާއި، އިލްތިމާސްކުރުމާއި، ހަމައެހެންމެ ރައްޔިތުންނަށް މި ލިބުނު ގެއްލުން
15

ފޫބައްދައި އެ މީހުންގެ ދިރިއުޅުން އާރާސްތުކުރުމަށް ޓަކައި ވެދެއްވެން އެހީ ހޯއްދަވައިދެއްވުމަށް ސަރުކާރުގައި
އިލްތިމާސް ދެންނެވުން، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޕާޓީގެ ފަރާތުން ރޮޒައިނާ އާދަމް މި މައްސަލަ މަޖިލީހަށް މިލީ. ފަހަރެއްގައި
ވެސް ސަރުކާރަށް ފާޑުކިޔައި، އެއްޗެހިގޮވައި ހަދާކަށް ނޫން. އަޅުގަ ނޑުމެން ހަމަ ރޮޒައިނާ ވެސް ހާމަކުރެއްވި ފަދައިން
އަޅުގަ ނޑުމެން ޕާޓީން މިތިބީ ވޮލަންޓިއަރކޮށްގެން ވެސް ސަރުކާރުން ވެދެއްވެން އޮތް ކޮންމެ އެހީއެއް، އެދިވަޑައިގެން
އެހީއެއް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މިންވަރުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކޮށްދެވެން އެހީއެއް ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ތައްޔާރަށް. އެ ވާހަކަ
ވެސް ދަންނަވަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު އަސްލަމް.
ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އަސްލަމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
الساَلم عليكم. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އައްޑުއަށް ކުރަމުންދާ ބޮޑެތި ވިއްސާރައިގައި ތިން ސަތޭކަ ވަރަކަށް ގެއަށް
ގެއްލުންވެއްޖެ. ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް ފޭދޫއާއި މަރަދޫ، މަރަދޫފޭދޫގެ. މީގެތެރޭން 200 ގެ އަޅުގަ ނޑުގެ މަޢުލޫމާތުގައި
ވަރަށް ބޮޑެތި ގެއްލުންތައް އެ ގެތަކަށް ވެއްޖެ ފެންބޮޑުވުމުގެ ސަބަބުން. ދެން އަޅުގަ ނޑުމެން މި ބަލަނީ ކާރިސާއެއް
ކަމުގައި. ދެން އެހެން ވެދާނެ ކަމެއް ގޮތުގަ އި. މިއަދު އައްޑޫގައި، މާދަމާ އަނެއްކާވެސް އެހެން ރަށެއްގަ އި. އަޅުގަ ނޑު
އަސްލު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަނެއްހެން ވާރޭވެހުނީމާ ފެންބޮޑުވާނެ، ރަނގަޅު.
އެހެންނަމަވެސް، މީހުން ދިރިއުޅޭ ރަށްތަކުގައި ރަނގަޅު ނަރުދަމާގެ ނިޒާމެއް ޤާއިމުވެފައި އޮންނަން އެބަޖެހޭ. ފޭދޫގައި
ވަކިން ޚާއްޞަ ކޮށް ހަމަ ފެން ބޮޑުވެގެން މި ދިޔައީ ޑްރެއިނޭޖް ސިސްޓަމެއް ޤާއިމުކުރެވިފައިނެތީމަ. އަދި
ޤާއިމުކުރެވިފައިވާ ސިސްޓަމު ވެސް މަސައްކަތްނުކުރީމަ. ރަނގަޅަށް ސާފުކުރެވިފައިނެތީމަ. ހޮޅިތައް ފަޅައިގެން ގޮސް،
އަދި ކޮންމެ ބައެއްގެ އިހުމާލުން ކަމުގައި ވިޔަސް، އެކަން އެހެން އޮތީމަ. މުޅި ރަށަށް ބަލައިލާއިރު، އަޅުގަ ނޑުމެން
ރަށްތައް ހިއްކަމުންދަނީ. ރަށުގައި ހިމެނިފައިވާ ކުޅިތައް އަޅުގަ ނޑުމެން ފޭދޫގައި ވެސް ، މަރަދޫގައި ވެސް، އަދި
ހިތަދޫގައި ވެސް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، ކުޅިތައް ހިއްކާއިރު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މުޅި ރަށަށް އެ ގެނެވޭ ބަދަލު. އަދި
ރަށުން ބައެއް ހިއްކަ އިލެވޭއިރު މުޅި ރަށަށް، ގުދުރަތީ ގޮތުން ރަށް އުފެދިފައިވާ ގޮތާއި މުޅި ރަށަށް ގެނެވޭ ބަދަލާއި،
އެ ބަދަލުގެ ސަބަބުން ދެން ފެން ހިނދިގެންދާނެ ގޮތެއް އަޅުގަ ނޑުމެން ރާވާފައެއް ނޯވޭ. ތަން ނިންމާފައެއް ނޯވޭ.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ބަޖެޓުގައި އަޅުގަ ނޑު ވާހަކަދެއްކިއިރު ވެސް، ވަކިން ޚާއްސަކޮށް އައްޑޫއާ ގުޅޭގޮތުން 1
ކިލޯމީޓަރުގެ މަގުހަދާ ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. ނަރުދަމާ ނިންމާ ވާހަކައެއް ނުދެކެވޭ. ފޭދޫއާއި މަރަދޫފޭދޫއަށް ބަލާއިރު،
ފެނުގެ ދަތިކަން؛ ވިއްސަކަށް އަހަރު ވެއްޖެ އެންމެ ބޯފެން، އެންމެ ދެރަވަރުކޮށް އޮތީ އެ ދެ ރަށުގައި. އަދިވެސް ސާފު
16

ބޯފެން ލިބޭނެ ގޮތެއް އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް ހަދައެއް ނުދެވޭ. ދެން އެހެންވީމާ، މައްސަލަތައް ދިމާވާނެ. ވާރޭވެހުނީމާ
ފެނުގައި އުޅެންޖެހޭނީ. ވިއްސާރަ އޮބި، އަވިދޭން ފެށީމަ ބޯ ހިރަފުހުގައި ރައްޔިތުން ދިރިއުޅެން މި ޖެހެނީ. އެހެންވީމާ،
މިކަމަށް ޙައްލެއް ހޯދަން އެބަޖެހޭ. މިކަމަށް ޙައްލެއް ހޯދޭނީ ރާވައިގެން، ރޭވުންތެރިކަމާ އެކު މުޅި ތަރައްޤީގެ ޕްލޭނެއް
ވަކިވަކި މީހުން އުޅޭ ރަށްތަކަށް ޚާއްޞަކުރެވިގެން. ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް އާބާދީ ބޮޑެތި ރަށްތަކަށް އެފަދަ ޕްލޭނެއް
އިމްޕްލިމެންޓްކުރެވިގެން. ހަލުވިކޮށް މަސައްކަތްކުރެވިގެން. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މަޑުމަޑުން، މަޑުމަޑު ދުވެއްޔެއްގައި
އަހަރަކު ކަމެއް ކޮށްލައިގެން ، 100 އަހަރު ފަހުން މުޅިން ތަރައްޤީ ލިބޭނެ ކަމަކަށް ބެލެވޭކަށް ނެތް.
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް 10 ވަރަކަށް، 5 ވަރަކަށް އަހަރުވާއިރު، މިހާރު ކުރެވޭ މަސައްކަތް އަނެއްކާވެސް އަލުން
ކުރަންޖެހިފައި މި އޮންނަނީ. އެހެންވީމާ، މި ރަށްރަށުގައި މަގުތައް ހަދައި ، ނަރުދަމާތައް ޤާއިމުކޮށްގެން މެނުވީ
މިކަމަކަށް ޙައްލެއް ލިބޭކަށް ނެތް. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިއަދު މިކަން ދިމާވެފައި، މާދަމާ އަނެއްކާވެސް އަނެއް ކަމެއް
ދިމާވާ ތަން ފެންނާނީ. އެހެންވީމާ، ޖުމުލަ ޙައްލެއް ހޯދުމަށް މި ކަމުގައި މަސައްކަތްކުރުމަށް އަޅުގަ ނޑު ގޮވާލަން. އަދި
ހަމައެހެންމެ އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް، ފޭދޫއާއި މަރަދޫފޭދޫގައި މި ދިމާވެފައިވާ ކަމުގައި އެހީތެރިވެދިނުމަށް
ވެސް އަޅުގަ ނޑު ގޮވާލަން. އަދި ހަމަ މި ފުރުޞަތުގައި އަޅުގަ ނޑުގެ މަޢުލޫމާތުގައި ފުލުހުންނާއި އެމް.އެން.ޑީ.އެފްގެ
ފަރާތުން، އަދި (އެމް.އާރު.ޑީ.ސީ) ރޯޑް ކޯޕަރޭޝަންގެ ފަރާތުން ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް އެހީތެރިވެދޭ ކަމުގައި
އަޅުގަ ނޑަށް ސިޓީ ކައުންސިލުގެ ފަރާތުން މަޢުލޫމާތު ލިބުނީ. މި ހުރިހާ ފަރާތްތަކަށް ފަށްފަށުން ޝުކުރު އަދާކުރަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ނިޒާރަށް.
ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ނިޒާރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އައްޑޫގައި މި ދިމާވި ހާދިސާގެ ސަބަބުން އައްޑޫގެ؛ ކުރިންވެސް އަޅުގަ ނޑު
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަސްލަމް ފާހަގަކުރެއްވިހެން ތިން ސަތޭކައެއްހާ ގެއަށް ފެން ވަދެ ވަރަށް ބޮޑެތި ގެއްލުންތަކެއް
ވެފައި އެ އޮތީ. ރައްޔިތުން ވަރަށް ހާލުގައި އެ އޮތީ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެންނަ ފޮޓޯއިން، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ހުރިހާ
ރައްޔިތުންނަށް ވެސް މި ފެންނަ ފޮޓޯތަކުންނާ އަދި މީޑިޔާއިން މި ފެންނަ އެހެނިހެން މަންޒަރުތަކުން އައްޑޫގެ ހާލަތު
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބަ ތަޞައްވަރުކުރެވިގެންދޭ. ސުނާމީއަށް ފަހު އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ ރާއްޖެއަށް ދިމާވި އެންމެ
ބޮޑު ހާދިސާތަކުގެ ތެރެއިން، ކާރިސާތަކުގެ ތެރެއިން އެއް ކާރިސާއޭ މިއީ. އެހެންނަމަވެސް، ހިތާމަޔާ އެކު
ދަންނަވަންޖެހެނީ، ސަރުކާރުން މިއަށް ރެސްޕޮންޑްކުރަންޖެހޭ ސްޕީޑުގައި މިއަށް ރެސްޕޮންޑްނުކޮށް ވާކަން އަޅުގަ ނޑު
ފާހަގަކޮށްލަން. އަދި މި ވީ ތަނަށް އަޅުގަ ނޑަކަށް އަޑެއް ނީވޭ ހަމަ ޔަޤީނުން ވެސް ރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ
17

މިކަމާ އެއްވެސް ވަރަކަށް ކަންބޮޑުވެވަޑައިގެން ބަސްފުޅެއް ވިދާޅުވި ތަނެއް. އަދި ރޭގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ
ޖަލްސާއަކަށް ވަޑައިގެން އެ ޖަލްސާގައި ދިގު ދެ ގަޑިއެއްހާއިރު ވާހަކަފުޅުދެއްކިއިރު ވެސް ، އައްޑޫ ސިޓީގައި މި އޮތް
ބޮޑު ކަންތައްތައް ދިމާވެ، ރައްޔިތުން މި ހާލުގައި ތިއްބެވިއިރު ވެސް އެއްވެސް ވަރަކަށް މިއަށް އަލިއަޅުވަ އިލައްވާފައި
ނެތުމަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން ވަރަށް ކަންބޮޑުވި ކަމެއް. އަދި ސަރުކާރުން މިކަމާ އެއްވެސް ވަރަކަށް މަސައްކަތްކުރިކަން
އަޅުގަ ނޑުމެން ރައްޔިތުންނަށް އެނގިފައިނެތްކަމީ ވެސް މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނަން؛ މިއަދު މި މަޖިލީހުގެ
ބަހުސްކުރެވެމުންދިޔައިރު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ދެ މެންބަރަކު އައްޑޫ ސިޓީއަށް ވަޑައިގެން އެބަ އުޅުއްވާކަން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި އެނގުނީ. އެހެންވީމާ، މިއެ އް ނޫން މިކަން ވާންޖެހޭ ގޮތަކީ. އައްޑޫ ސިޓީގެ ރައްޔިތުން ތިބީ
ވަރަށް ނިކަމެތި ހާލަތުގައި. ޚާއްޞަކޮށް މިދެންނެވީ މި ކަންތައްތައް ދިމާވި ދެ ރަށުގެ ؛ ދެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން ތިބީ،
މި ކަންތައްތައް ދިމާވި ރައްޔިތުން ތިބީ ވަރަށް ހާލުގައި. ފާޚާނާތަކުގެ ބޭނުމެއް ނުކުރެވޭ. ކައިބޮއި ނޫޅެވޭ. އަދި
ގޭތެރޭގައި ނިދަން ބޭނުންކުރާ އެނދުތަކާއި އެހެނިހެން ފަރުނީޗަރު ވެސް އެ ވަނީ ހަލާކުވެފަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވާނީ، މިކަމަށް އެކަށީގެންވާ ގޮތުގައި ސަރުކާރަކަށް ނެތޭ ހަލުވި ސްޕީޑުގައި އެޓެންޑްކުރެވިފައެއް.
ވިސްނާލަންޖެހޭ، އައްޑޫ ސިޓީއަކީ ޗަސް ބިން ބޮޑު ރަށްތަކެއް. އަދި މީގެ ސަބަބުން، މިކަހަލަ ގޮތަކަށް މެދުނުކެނޑި
ވާރޭވެހިއްޖެ ނަމަ، އަބަދުވެ ސް ފެންބޮޑުވުމުގެ ކަންތައްތައް ދިމާ އެބަވޭ. އަދި މިކަން ޙަ އްލުކުރުމަށް ޓަކައި އާދައިގެ
ގޮތެއްގައި ، އެކަން ދިގުދެމިގެންދާ ކަހަލަ ގޮތަކަށް ނޫން ޙައްލުކުރުމަށް ކަންތައްތައް ކުރެވިފައި އޮތީ. އަދި އެ
ކުރެވިފައި ހުންނަ ކަންތައްތައް ވެސް މެއިންޓެއިންކުރުމަކީ ކުރެވިފައި އޮތް ކަމެއް ނޫން. މިހެންވީމާ އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވާނީ، މިކަންތައްތައް ޙަ އްލުކުރުމަށް ޓަކައި އެކަށީގެންވާ ފިޔަވަޅުއަޅަން އެބަޖެހޭ. ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި ފޭދޫއަށް
ކުރެވިފައި ހުރި މަސައްކަތް ވެސް ހަލާކުވެފައި ހުރީ. ކަންދިމާވި ގޮތުން ފޭދޫއަށް މި ހުރިހާ ބޮޑެތި ގެއްލުންތަކެއް
ދިމާވީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ، މި ކަންތައްތައް ޙައްލުކުރުމަށް ޓަކައި ސަރުކާރުން އެބަޖެހޭ އަވަސް
ފިޔަވަޅުތަކެއް އަޅައި، އައްޑޫއަށް ދެން މިކަހަލަ ކަމެއް ދިމާނުވާ ގޮތަށް މަސައްކަތްކުރަން. އެހެންނަމަވެސް،
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަދި ފެނިގެންނުދޭ މިދެންނެވި ސްޕީޑުގައި މަސައްކަތްކުރެވިގެންދާ ތަނެ އް. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ހިތަދޫ މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް މުޙައްމަދުދީދީއަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ހިތަދޫ މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް މުޙައްމަދުދީދީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
18

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ފުރަތަމަވެސް ސަރުކާރަށް ދަންނަވާނީ، މިކަމުގައި މާލީ ގޮތުން މި
ވަގުތުން މި ވަގުތަށް ސަރުކާރަށް ކޮށްދެއްވެން އޮތް ކަމެއް، ބަޖެޓަށް ލާހިކުވާ ވަރަކުން މިކަމަށް ބޭނުންވާ،
ރައްޔިތުންނަށް، އާދެ! ހާލުގައި ޖެހިފައި ތިބި ރައްޔިތުންނަށް؛ ޚާއްޞަކޮށް ފޭދޫ އަދި މަރަދޫފޭދޫގެ ރައްޔިތުންގެ
ތެރެއިން އެކަން ދެނެގަނެވޭނެ ގޮތަކަށް އެނަލައިޒްކުރައްވާފައި ނަމަވެސް ވީހާ އަވަހަކަށް މާލީ ގޮތުން ކޮންމެވެސް
އެހީތެރިކަމެއް ރައްޔިތުންނަށް ފޯރުކޮށްދިނުމަށް އަޅުގަ ނޑު ސަރުކާރަށް ގޮވާލަން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މާފަންނު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިމްތިޔާޒު ފަހުމީއަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
މާފަންނު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިމްތިޔާޒު ފަހުމީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރި އްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އައްޑޫ ސިޓީގެ ރަށްތަކަށް ދިމާވެފައިވާ ދަތިކަން، އެކަމުން އެ ބޭފުޅުން
މިންޖުވުމަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދުޢާ. އަޅުގަ ނޑުމެން އެދެނީ ސަރުކާރުން ވެސް ވީހާވެސް އަވަސް ފުރުޞަތެއްގެ
ތެރޭގައި މިކަމަށް އެޓެންޑްވެ ، އަދި އައްޑޫ ސިޓީގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އެ އެދިވަޑައިގަންނަވާ ފަދައިން، އެ
ބޭފުޅުންނަށް މާލީ ގޮތުން މި ވަގުތު އެހީތެރިވެދެއްވެން އޮތް އެންމެ ރަނގަޅަކަށް އެކަމުގައި އެހީތެރިވެދެއްވުން. އަދި
މިކަމުގައި އެއްވެސް މިންވަރަކަށް ސިޔާސީވުމެއް ނެތި، އަދި ހަމައެއާއެކުގައި މިކަމުގައި ސަރުކާރުން ދެވެން އޮތް
އެންމެ ބޮޑު ސަމާލުކަމެއް ދެއްވައިގެން މި މަސައްކަތް ކުރެއްވުމަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޕާޓީން ވަރަށް ބޮޑަށް އެދޭ
ކަމެއް. އެހެންވީމާ، މިކަން އަޅުގަ ނޑުމެން ހާމަކޮށްލަން. އަޅުގަ ނޑުމެން މިތިބީ އައްޑޫ ސިޓީގެ ރައްޔިތުންނާ އެކުގައި
ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ފާހަގަކޮށްލަން. މިކަން މިހެން އޮތްއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ހަމަ އެއާއެކުގައި ފާހަގަކޮށްލަން
އެބަޖެހޭ، އަޅުގަ ނޑުމެން މާލެއެކޭ އެއްފަދައިން އައްޑޫއަކީ ވެސް ސިޓީއެއް. އައްޑޫ ފަދަ ސިޓީއެއްގައި ހުންނަންޖެހޭ
ކަހަލަ ފެސިލިޓީޒްތައް، ޚިދުމަތްތައް ހުރުމަކީ މިކަހަލަ ކަންތައްތަކަށް މުސްތަޤްބަލުގައި ޙަ އްލެއް ލިބިގެންދާނެ ކަމެއްގެ
ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ފާހަގަކުރަން. ކޮންމެ ފަހަރަކު މިފަދަ ގުދުރަތީ ކަމެއް، ހާދިސާއެއް ދިމާވީމާ މިކަމަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން ތެޅިގަންނަން އެބަޖެހޭ. މާލެއިން މީހުން ފުރައިގެންގޮސް މިކަންކަން ޙައްލުކުރުމަށް މި ޖެހެނީ.
އެހެންނަމަވެސް، ސިޓީއެއްގެ ގޮތުގައި ސިޓީއެއް ޤާއިމު ވެފައި އޮތް ކަމުގައި ވަނީނަމަ ހީ، މިކަހަލަ ފެސިލިޓީޒްތައް
ޤާއިމުވެފައި އޮތުމަކީ މި ކަންކަމަށް މުސްތަޤްބަލުގައި އެންމެ ރަނގަޅަށް ޙަ އްލު ލިބޭނެ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވޭ. އެހެންނަމަވެސް، ހިތާމަ ޔާ އެކުގައި ދަންނަވަނީ ، އައްޑޫއަކީ ސިޓީއެއް ކަމަށް
ވާއިރުގައި އައްޑޫ ސިޓީ ކައުންސިލެއް، މޭޔަރެއް އިންތިޚާބު ރައްޔިތުން ކޮށްފައިވާއިރުގައި، ރައްޔިތުންގެ ބާރު މި
ސަރުކާރުން ކަ ނޑައިލާފައިވާކަން. ސިޓީ ކައުންސިލަށް ކަ ނޑައެޅޭ ފައިސާ ނުދޭކަން، ހިފަހައްޓާކަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
19

އެބަ އެނގޭ. އެންމެ ކުޑަމި ނުން މުސާރަ ވެސް ކުޑަކޮށް ، ކަ ނޑައިލާފައިވާކަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެނގޭ. އެއީ
ރައްޔިތުންގެ ބާރުވެރިކަން ކަ ނޑާލުމަށް، ރައްޔިތުންގެ މައްސަލަތައް ޙަ އްލުކުރުމަށް، ސިޓީތަކުގައި ހިނގާ ، އޮންނަ
މައްސަލަތައް ޙައްލުކުރުމަށް އެ އޮތް ބާރުވެރިކަން ކަ ނޑަ އިލާކަ ނޑާލުމެއް ކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވެނީ
ސަރުކާރުން ހީލަތްތެރިކަމާ އެކުގައި. އެހެންވީމާ، އައްޑޫ ސިޓީއަށް ބާރުވެރިކަން ދިނުމަކީ ކޮންމެހެން ބޭނުން ކަމެއް.
އައްޑޫ ސިޓީއަށް ވަސީލަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުމަކީ ކޮންމެހެން މުހިއްމު ކަމެއް. އައްޑޫ ސިޓީގެ ރައްޔިތުން އެދެނީ މި
ގޮތް. އެހެންވީމާ، އައްޑޫ ސިޓީއަކީ އަމިއްލައަށް އެ ބޭފުޅުންގެ މަސައްކަތް، އެ ބޭފުޅުންނަށް ދިމާވާ ހާދިސާތަކަށް
ޙައްލު ހޯދުމުގެ ޤާބިލު ބައެއްގެ ގޮތުގައި ހެއްދެވުމަކީ، އެ ބާރުވެރިކަން ދިނުމަކީ ކޮންމެހެން މުހިއްމު ކަމެއްގެ ގޮތުގައި
އަޅުގަ ނޑު ދެކޭތީވެ ސަރުކާރުގެ ސަމާލުކަމަށް ގެންނަން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މާފަންނު ހުޅަނގު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ފަލާޙް.
މާފަންނު ހުޅަނގު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ފަލާޙް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުގެ ވެސް ދުޢާއަކީ އައްޑޫ ސިޓީއަށް ދިމާވެގެން މި އުޅޭ ކާރިސާއިން
އައްޑޫ ސިޓީގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުން މިންޖުވެގެންދިއުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ،
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ ކާރިސާއެއް ދިމާވީމާ ތެޅިފޮޅިގަންނަ ތަން. މާލެއިން އެއްޗެހި ގެންދަންޖެހޭ ތަން.
އައްޑޫ ސިޓީއަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގަ އި އޮތް އާބާދީގެ ގޮތުން ދެވަނަ އެންމެ ބޮޑު އޮންނަ އަތޮޅު. އެ އަތޮޅު، އައްޑޫ ސިޓީގެ
ރައްޔިތުންނަށް މި ދިމާވެގެން އުޅޭ ކާރިސާއަށް ބަލައިލާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް،
ފެންބޮޑުވެ ވަރަށް ގިނަ ގޭގެ ، ތިން ސަތޭކައެއްހާ ގެއަށް ގެއްލުންވެގެންދިޔަ ވާހަކަ އައްޑޫ ސިޓީގެ މެންބަރުން
ވިދާޅުވަމުން އެ ގެންދަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން އިހަކަށްދުވަހަކު ފާސްކުރެވިގެން މި ދިޔައީ 27
ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖޭގަ އި އަހަރުން އަހަރަށް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު
ބޮޑުވަމުންދާއިރު މިކަހަލަ ކާރިސާތައް ދިމާވީމާ ރައްޔިތުން އޭގެން މިންޖުވުމަށް ޓަކައި އެއްވެސް ކަހަލަ ގޮތަކަށް
ވިސްނާފައި ނެތްކަން އެއީ އަޅުގަ ނޑު ހިތާމަކުރާ ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހައުސިންގ މިނިސްޓްރީން އެ
މަސައްކަތް ކުރަމުންގެންދާ ވާހަކަ ބައެއް ބޭފުޅުން ވިދާޅުވަމުން އެ ގެންދަނީ. މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގެ ދެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު އެތާ ވީ ވާހަކަ ވެސް އެބަ ވިދާޅުވޭ . އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭ ނުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް،
ޕީ.ޕީ.އެމްގެ މެންބަރުން ގުޅީމަ މިނިސްޓަރުން ފޯނު ވެސް ނަންގަވަނީ. ހަމަ އައްޑޫ ސިޓީއަށް ހޮވިވަޑައިގެން ތިބި
އެމް.ޑީ.ޕީގަ އި ތިއްބެވި މެންބަރުން ގުޅީމަ ފޯނެއް ވެސް ނުނަގާ. މިއީ މި ކަންތައް ހިނގަމުންދާ ގޮތަކީ. އައްޑޫ ސިޓީ
20

ކައުންސިލުން މަސައްކަތްކުރަމުން އެ ގެންދަނީ ގާނޫނީ ގޮތުން މިކަހަލަ ކާރިސާއެއް ދިމާވީމާ، އައްޑޫ ސިޓީ
ކައުންސިލަށް އޮންނަ ބާރެއް ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ކޮމިޓީއެއް އެކުލަވަ އިލުން އެއީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އައްޑޫ
ސިޓީގެ މޭޔަރު މަސައްކަތްކުރައްވަ އި، އެ ކައުންސިލުން މަސައްކަތްކުރެއްވި ކޮމިޓީއެއް އެކުލަވަ އިލަން. އެކަމަށް
އެއްބާރުލުން ވެސް ނުދެއްވާ ހައުސިންގ މިނިސްޓްރީއާއި ދެން ތިބި ބޭފުޅުން. އެހެންވީމާ، މި ހުންނަނީ ވަރަށް ބޮޑެތި
މައްސަލަމައްސަލަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑުމެން މިކަހަލަ ކަމެއް ދިމާވީމާ
މަސައްކަތްކުރަމުން ގެންދަންޖެހޭނީ އެންމެން އެކުގައި ގުޅިގެން މިކަމުން ސަލާމަތްވެވޭތޯ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އައްޑޫ
ސިޓީގަ އި މި ދިމާވެގެންއުޅޭ މައްސަލަ، އެ ވިދާޅުވަނީ މަ ގުމަތިން ނަޖިސް ނުކުންނަ ވާހަކަ. އަޅުގަ ނޑުމެން މި
ދައްކަނީ އައްޑޫ ސިޓީ ސިޓީއެއްގެ ގޮތުގައި އޮތްއިރު މި ދައްކަނީ، 21 ވަނަ ގަރުނުގެ ތެރޭގައި މި ދައްކަނީ ފާޚާނާ
ހޮޅީގެ ވާހަކަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފާޚާނާހޮޅި އަޅައިނުދީގެން ނަޖިސް ބޭރުވެގެން ރައްޔިތުންނަށް އޭގެން
ބަލިމަޑުކަމެއް ދިމާވެގެންދާ ވާހަކަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ، މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ދައްކަން ލަދުވެތި ވާހަކައެއް.
އެހެންވީމާ، ރަނގަޅު ސަރުކާރެއް ކަމަށް ވަންޏާ ރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ނުކުމެވަޑައިގެން އެކަމާ ބެހޭ ގޮތުން
ބަސްފުޅެއް ވިދާޅުވާންޖެހޭ. ވިދާޅުވެ، އެ ތަނަށް ވަޑައިގެން އެބަ ބައްލަވަންޖެހޭ ރައްޔިތުންނަށް ދިމާވެގެން އުޅޭ ހާލު.
މި ކަންކަންކަން ނުބެއްލެވޭ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަ ނޑަށް ހިޔެއްނުވޭ ރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއެއް ހުރުމުގެ
ބޭނުމެއް އޮތް ކަމަކަށް. އެހެންވެއްޖެއްޔާ އަވަހަށް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އިސްތިޢުފާދެއްވަންވީ. އަޅުގަ ނޑުމެން މި
އުޅެނީ، މިކަހަލަ ކަންތައްތައް ރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ނުކުރެވޭތީ، އެ މަނިކުފާނު އަރިހުން މިންޖުވާންވެގެން.
އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ މާދަމާ ނުކުމެ މިންޖުވާން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދިއްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްލަޠީފް މުޙައްމަދު.
ދިއްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްލަޠީފް މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގަދަފަދަ ވަޔާއި ، ގަދަފަދަ ވިއްސާރައިގައި އައްޑު އަތޮޅު ރައްޔިތުންނަށް ދިމާވި
ނިކަމެތި، ހިތްދަތި، ހިތާމަވެރި ހާދިސާގައި އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނާއި އަޅުގަ ނޑު ވެސް ބައިވެރިވަން.
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި މައްސަލައަށް ޙައްލެއް އައިސް، ވީހާވެސް އަވަހަކަށް ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން އައްޑު އަތޮޅުގެ
ރައްޔިތުންނަށް އެހީތެރިކަމާއި އެއްބާރުލުންދީ، އައްޑު އަތޮޅު ރައްޔިތުން މިކަމުން މިންޖުކޮށްދޭން މަސައްކަތްކޮށްދޭނެ
ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަން. ތިން ސަތޭކައަށް ވުރެ ގިނަ ގޭގެއަށް ފެނުގެ އަސަރުކޮށް، އެ ޢާއިލާތަކަށް ދިމާވި
ހިތާމަވެރި ހާދިސާތަކަކީ، އެ ރައްޔިތުންނަށް ދިމާވި ނިކަމެތިކަމަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން އެއްމެން ވެސް ހިތާމަކުރާ ކަމެއް.
21

ދެރަވާ ކަމެއް. އެކަންކަމުން މިންޖުވެ، ސަލާމަތްކޮށްދިނުމަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އެންމެންގެ މައްޗަށް އޮތް ވާޖިބެއް.
ލާޒިމެއް. އެ ކަންތައްތައް ރަނގަޅުކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ކޮށްދެވެން ހުރި ހުރިހާ މަސައްކަތެއް އެ
ދަނީ ކޮށްދެމުން. މިއަދުގެ ސަރުކާރުން ހުރިހާ ކަމެއް ކޮށްދޭނެކަމުގެ ޔަޤީންކަން މިއަދުގެ ސަރުކާރުން އައްޑު އަތޮޅުގެ
ރައްޔިތުންނަށް އެ ދަނީ ދެމުން. ޢަބްދުاله ޔާމީންގެ ސަރުކާރަކީ އިޚްލާޞްތެރި ، ތެދުވެރި ސަރުކާރެއް. ރައްޔިތުންނަށް
ކަންތައްތައް ކޮށްދޭނެ ސަރުކާރެއް. މި ތަނުގައި ސިޔާސީ ވާހަކަތައް ދައްކައިގެން މި ތަނުގައި ހަމަނުޖެހުން، މިކަމުގެ
ތެރޭގައި ވެސް ހަމަނުޖެހުމާއި ހިތްދަތިކަމުގެ ތެރޭގައި ތިބި ބައެއްގެ ތެރެއަށް ނަފުރަތުކަން އުފެދޭ ގޮތަށް ވާހަކަތަކެއް
ދެއްކުމަކީ ކޮންމެހެން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ނޫން މި ވަގުތަކު. މި ވަގުތު ބޭނުންވާނީ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް،
ދިވެހީންނަށް، އަޅުގަ ނޑުމެން އައްޑު އަތޮޅު ރައްޔިތުންނަށް އެހީތެރިކަމާއި އެއްބާރުލުންދިނުން. އެކަން ނޫން އެހެން
ކަމެއް މިއަދަކު ކުރާކަށްނުޖެހޭ. މި ތަނުގެ ތެރޭގައި އަދިވެސް މި ދެކެވެނީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ދިމާވި ހިތްދަތި
ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި ވެސް އަބަދުވެސް މި ދެކެވެނީ، ސިޔާސީ ކަންތައްތަކުގެ ވާހަކަތަކެއް. ޢަބްދުاله ޔާމީންގެ
اله
ސަރުކާރުން ކަންތައްތައް ނުކޮށްދޭ ވާހަކަ. ޢަބްދު ޔާމީންގެ ސަރުކާރުން ކަންތައްތައް ކޮށްދޭ. ކޮންކަމެއްތޯ
ނުކޮށްދެނީ؟ ހުރިހާ ކަމެއް ވެސް ކޮށްދޭ. ކޮށްދޭކަމުން، ތި ބޭފުޅުން ނޫންތޯއޭ އައްޑޫ އަތޮޅު ސިޓީއަކަށް ވެސް ހެދީ.
ތިން އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެތާ ކީއްވެގެންތޯ އެތާ ފާޚާނާހޮޅި ނުލާ އޮތީ؟ ޢަބްދުاله ޔާމީންގެ ސަރުކާރުން
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ފާޚާނާހޮޅި ވެސް ލައިދޭނެ. އެތާ ފެނުގެ ނިޒާމު ވެސް ވަރުގަދަކޮށްދޭނެ. އެ ތަނަށް ދޭން ބޭނުންވާ
އެހީތެރިކަމާއި އެއްބާރުލުން މިއަދުގެ ސަރުކާރުން ދޭނެކަމާ މެދު ޝައްކެއް ނެތް. އެކަން ކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި މި
ސަރުކާރު ދެމިއޮންނަނީ. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި ފަސް އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެ ކަންތައްތައް ކޮށްދޭނެކަމުގެ
ޔަޤީންކަމާއި އިތުބާރު މިއަދުގެ ސަރުކާރުން އެ ދަނީ ރައްޔިތުންނަށް ދެމުން. ޝައްކެއް ނެތް. އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާއަށް
ވެސް، އައްޑު އަތޮޅުގެ ދާއިރާއަށް ވެސް، ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ކަންކޮޅުތަކުގައި ދިރިއުޅޭ ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް ވެސް މި
ސަރުކާރުން އެހީތެރިކަމާއި އެއްބާރުލުމާ ދެމުން މި ގެންދަނީ. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި ސަރުކާރު ދެމިއޮންނާނެ.
މިންޖުވާން ކިތަންމެ ވަރަކަށް މަސައްކަތްކުރިޔަސް މިންޖެއް ނުވެވޭނެ. މިންޖުވުމުގެ މަސައްކަތް ކުރަނީ އެހެން
އުސޫލަކުން، އެހެން ހަމަތަކެއްގެ މަތިން. އެ ކަންކަމަކަށް ކާމިޔާބެއް ނުލިބޭނެ. އިރާދަ ކުރެއްވިއްޔާ މި ސަރުކާރު ފަސް
އަހަރުދުވަހު ދެމިއޮންނާނެކަމުގެ ޔަޤީންކަން ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ދެން. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އެގޮތުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެން ތިބޭނީ ވެސް. މި ސަރުކާރަކީ އިޚުލާޞްތެރި ސަރުކާރެއް. ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް ކޮށްދޭނެ
ސަރުކާރެއް. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި ގޮތުގައި ދެމިއޮންނާނެ. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނާޡިމަށް.
22

ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނާޡިމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ވެސް މި ދަ ނޑިވަޅުގައި އައްޑު އަތޮޅު ގެ ރައްޔިތުންނަށް މި ދިމާވި
ހިތާމަވެރި ހާދިސާގައި އަޅުގަ ނޑު ވެސް ، އަޅުގަ ނޑު ދާއިރާގެ އަޅުގަ ނޑުގެ އަމިއްލަ ނަމުގައި ހަމްދަރުދީ ފާޅުކުރަން.
ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ، އަޅުގަ ނޑަށް ވެސް ވޯޓުލެވޭ އަޅުގަ ނޑުގެ ރައްޔިތެއް އެ ދާއިރާގައި
ހިމެނޭކަމީ އަޅުގަ ނޑު މިއަދު މި ދަ ނޑިވަޅުގައި މިކަމަށް ފުރިހަމައަށް އެއްބާރުލުންދިނުމަށް އަޅުގަ ނޑަށް ވެސް ވެވެން
އޮތް ކޮންމެ ކަމެއް ކުރުމަށް މިހިރީ ތައްޔާރަށޭ. އަޅުގަ ނޑާއި ސީދާ ގުޅި . އަޅުގަ ނޑާ ވެސް މަޝްވަރާކުރެވި، މި
ކަންކަން ހިނގާ ގޮތް އަޅުގަ ނޑު ވެސް ކައިރިން ހާލު ބެލިފައި، ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިއްޒަތްތެރި އައްޑޫ
އަތޮޅަށް ނިސްބަތްވާ މެންބަރުން ވެސް ކައިރިން ހާލު ބަލާ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުމީހާ އަޅުގަ ނޑަށް
މައުލޫމާތު ދެއްވި. އެހެންވީމާ ، މީގެން އެނގޭ އެއްޗަކީ ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިއްޒަތްތެރި އައްޑު އަތޮޅަށް ނިސްބަތްވާ
މެންބަރުން ވެސް އެ އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންނަށް މި ދިމާވެފައިވާ ހިތާމަވެރި ހާދިސާގައި ވަރަށް ކައިރިން ހާލު
ބަލަމުންދާކަން. އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން، މިކަހަލަ ދަ ނޑިވަޅެއްގައި ފިތުނައުފެދޭ ގޮތަށް ވާހަކަދެއްކުމުގެ ބަދަލުގައި
އެންމެން އެކީ އެކައްޗަކަށް އެކައްޗެއް ކިޔައިގެން ރައްޔިތުންނަށް އެންމެ ފައާިދުހރި ގޮތަކަށް މަސައްކަތްކުރުމަށް.
ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވެމުން މި ދަނީ، ކޮންމެހެން ކަމެއް، ގުދުރަތީ ހާދިސާއަކަށް ހުރަސްއެޅުމުގެ
ގޮތަކުން ނޫން. ކަމެއް މެދުވެރިވުމަށް؛ ވީމަ ދެން އެކަމުން ރައްކާތެރިވުމަށް އެޅޭ ކޮންމެ ފިޔަވަޅެއް އެޅުމަށް. މި ވަގުތު
އެންމެ ބޮޑު އެއްބާރުލުމެއް ދޭން އޮތީ ސަރުކާރު ކަމަށް ވާތީވެ. ކޮންމެ ބޭފުޅަކު ވެސް އެ ބޭފުޅެއްގެ އުއްމީދުތައް
އޮންނާނެ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އުއްމީދުކުރާ ވަރަށް، އެންމެ އެކަށީގެންވާ ވަރަށް ކަންކަން ނުކުރެވިދާނެ.
އެހެންނަމަވެސް، އެ ޝުޢޫރު ފާޅުކުރުމަކީ ނެތް ކަމެއް ނޫން. އެގޮތުން ބުނެވޭ ބަސްތައް ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު
ފާހަގަކުރަނީ. ސަރުކާރުގެ އެއްބާރުލުން ވެސް ލިބޭ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަން. ހަމަ އެގޮތަށް އަޅު ގަ ނޑުމެންގެ
އިއްޒަތްތެރި އައްޑު އަތޮޅަށް ނިސްބަތްވާ އެމް.ޑީ.ޕީއަށް ނިސްބަތްވާ ހުރިހާ މެންބަރުންގެ އެއްބާރުލުން ވެސް ހަމަ
ފުރިހަމައަށް ލިބޭކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ވެސް ހަމަ މިކަމުގައި ޝުޢޫރު ފާޅުކޮށްލުމުގެ
ފުރުޞަތެއް. ޝުކުރިއްޔާ އި އްޒަތްތެރި ރައީސް ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ކުޑަހުވަދޫ ދާ އިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރު.
ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
23

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! އައްޑޫ ސިޓީއަށް ދިމާވެފައި މި ވާ ހިތާމަވެރި ކަންތަކާ ގުޅޭގޮތުން މިކަމުގެ
ކަންބޮޑުވުން ފާޅުކޮށް މި މަޖިލީހަށް މައްސަލައެއް ހުށަހެޅި ކަމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑު ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަދި
ހަމައެއާއެކު، އަޅުގަ ނޑުގެ ވެސް ފުރަތަމަ އިޚްލާޞްތެރި ދުޢާއަކީ، އައްޑޫގެ މިކަމުގައި ހާލުގައި ޖެހިފައިވާ އެންމެހައި
ރައްޔިތުން މިކަމުން ސަލާމަތްވެ، އާއްމު ދިރިއުޅުމުގެ ހާލަތަށް މިންޖުވާނެ ވަގުތެއް މިންވަރުކުރެއްވުން. އާދެ! މި
ބާވަތުގެ ކަންކަން ކުރިމަތިވީމާ އަޅުގަ ނޑުމެން ހަމަގައިމު ވެސް ކަން ކުރަންޖެހޭ އުސޫލުތަކެއް ވާކަން ސިޔާސީ
ބޭބޭފުޅުން ވެސް ހަނދުމަފުޅު ބަހައްޓަވަންޖެހޭނެ. އަޅުގަ ނޑު މިއަދު ސުވާލުކޮށްލަން ބޭނުންވޭ، މިކަމާ ގުޅިގެން،
މިކަމުގެ ކަންކަމާ ގުޅޭ މުއައްސަސާތަކަށް މިކަމުގައި ކަންބޮޑުވުން ފާޅުކުރާ ބޭފުޅުން ކިހާވަރަކަށް
މަސައްކަތްކޮށްފައިވޭތޯ؟ ހަމަގައިމު ވެސް އޭގެ ޖަވާބެއް މި ތަނަކުންނެއް ފެނިގެނެއް ނުދޭ. އަދި ހަމައެއާއެކު، މިފަދަ
ކަންތައްތައް ދިމާވީމާ، މިހާރުވެސް ހަމަ ލޮލާއި ބޮލާ ސަލާމަތުން ހުރެ، މި ކަންކަން ފެންނާނެކަން އެނގިހުރެ،
ފެންނަމުންދާއިރުގައި ވެސް މި ކަމުގައި ސަރުކާރުން އަޅައިނުލާ ކަމަށް ވިދާޅުވެ ދައްކާ ވާހަކައަކީ ވަރަށް
ޒިންމާދާރުކަން ކުޑަ ވާހަކައެކޭ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ. މިކަން ދިމާވި ވަގުތުން ފެށިގެން ކަމާ ގުޅޭ މުއައްސަސާތަކުން،
ޚާއްޞަކޮށް އެމް.އެން.ޑީ.އެފާއި ފުލުހުންގެ ފަރާތުން މިއަދުގެ ސަރުކާރުން އެކަން ކޮށްދެމުންދާކަން އަޅުގަ ނޑު ހަމަ
ފާހަގަކުރަން. އަދި ހަމައެއާއެކު، ބައެއް ބޭފުޅުން ވާހަކަދައްކަމުންދާއިރުގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އަޑުނީވޭތީ އެ
ވާހަކަ ދައްކާތީ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ، އާސަންދައިގެ ތެރެއިން ލިބޭ ޚިދުމަތެކޭ ހިޔަރިންގ އެއިޑް. އެއީ ލިބޭ
ޚިދުމަތެކޭ. އެ ޚިދުމަތް ކީއްވެތޯއޭ ނުނަންގަވަނީ؟ އައިޑީކާޑު އޮވެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ ކޮންމެ ބޭފުޅަކަށް ވެސް ލިބޭނެ.
މާ ހުތުރެއް ވެސް ނުވާނެ. ކަންފަތުގައި އަޅުވައިލީމަ ވަރަށް ކުޑަކުޑަކޮށް އޭތި އިންނާނީ. އެ އަޅުވައިލީމަ އެ
އުނދަގޫތައް ފިލައިގެންދާނެ. އަޑުނީވޭ ބޭފުޅުން ކަންތައް ކުރަންޖެހޭނެ ގޮތަކީ މިއީ. އެހެންވީމާ، އާސަންދައިގައި
ހަމަގައިމު ވެސް އެ ބޭފުޅަކު އެދިއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާމު، އައި.ޑީކާޑު ހިފައިގެންދިޔައިމަ އެކަން ވާނެ އިންތިޒާމު
ހަމަޖެހިފައިވޭ. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އަޑު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އިވޭ. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މިކަމާ ގުޅިގެން ކޮށްފައިވާ
މަސައްކަތްތައް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެނގޭ. މިހާރުވެސް މިކަމާ ގުޅޭގޮތުން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މި ދާއިރާގައި
މުޢާމަލާތްކުރެވޭ މެންބަރުންނާ މުޢާމަލާތްކޮށްގެން އެކަން ޙައްލުކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި ގިނަގުނަ މަސައްކަތްތަކެއް
ކުރަމުންދާކަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބަ އެނގޭ. މުޅި ޤައުމާ މުޚާޠަބުކޮށް އައްޑޫ ސިޓީއަށް ދިމާވެފައިވާ ވާހަކަ
ތަކުރާރުކޮށް ކޮންމެ ދުވަހަކު، ހުކުރު ދުވަހު އަންނަ ރޭޑިޔޯ ޚިޠާބުހެން ނުދިނެއް ކަމަކު، އެކަން ކުރެވޭނެ ގޮތްތައް
ހުންނާނެކަން އިނގެންޖެހޭނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ ސިޔާސީ ބޭނުމަށް ޓަކައި މި ބާވަތުގެ ކަންތައް
ކުރަން އުޅުނަކަސް އަދި ނުވާނޭ. އިޚްލާޞްތެރި ނިޔަތުގައި ހުރެ މި މަސައްކަތް ކުރަނީ ކަމަށް ވަންޏާ، ޑިޒާސްޓަރ
މެނޭޖްމަންޓު ސެންޓަރެއް ވެސް އެބައޮތް. ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެ ތަންތަން ބަލަހައްޓަމުން އެބަދޭ. ދިމާވާ ހުރިހާ ކަމެއް
ސަރުކާރުން އެ ދަނީ ވަކި ރައްޔިތަކަށް ވަކި ތަފާތުކުރުމެއް ނެތި ބަލަމުން. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އައްޑޫ ސިޓީއަށް މި
24

ދިމާވެފައި އޮތް ކަންތައް މި ސަރުކާރުން ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު ރަނގަޅު ކޮށްދެއްވާނެކަމުގެ ޔަޤީންކަން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބައޮތް. އަޅުގަ ނޑުމެން މި ހުރިހާ މެންބަރުންގެ ހަމަގައިމު ވެސް އިޚްލާޞްތެރި ދުޢާ އެބައޮތް.
އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެން ވެސް އެ ކަމުގައި އެއްބާރުލުންދީގެން އައްޑޫ ސިޓީ މި ކަންކަމުން ސަލާމަތްކުރުމަށް ޓަކައި
މަސައްކަތްކޮށްދޭނެ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޝާހް.
ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޝާހް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އައްޑޫ ސިޓީގެ ފޭދޫއާއި މަރަދޫފޭދޫގެ ރައްޔިތުންނަށް ދިމާވެފައި މި ވާ ހިތްދަތި،
އުނދަގޫ ވަގުތުގައި އެ ބޭފުޅުންނާ އެކު އަޅުގަ ނޑުމެން ވާކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
އަވައްޓެރި، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޢާއިލާތަކާ ގުޅިފައިވާ އައްޑޫ ސިޓީގެ ފޭދޫއާއި މަރަދޫފޭދޫގެ ރައްޔިތުންނަށް މި ދިމާވި
ކަންބޮޑުވުމުގައި، އަދި ފެންބޮޑުވުމުގެ މި ހާދިސާއިން ގެއްލުން ލިބުނު ފަރާތްތަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ހަމްދަރުދީއާއި
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ހިތުގެ އިޚްލާޞްތެރި ހެޔޮ ދުޢާ އެ ބޭފުޅުންނާ އެކު ވާކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. އާދެ! މި
މަސައްކަތް ޙައްލުކުރުމަށް ޓަކައި އައްޑޫ ސިޓީގެ ފޭދޫއާއި މަރަދޫފޭދޫގެ ފެންބޮޑުވެފައިވާ ސަރަހައްދުތަކުގައި ފެން
ހިންދުމާއި ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް ޓަކައި ސަރުކާރުން
ވަނީ ނޭޝަނަލް ޑިޒާސްޓަރ މެނޭޖްމަންޓާ ގުޅިގެން، އަޅުގަ ނޑަށް މަޢުލޫމާތު ލިބިފައިވާ ގޮތުން ކޮމިޓީއެއް
އެކުލަވައިލާފަ. އޭގެތެރޭގައި ޑިފެންސް ފޯސްއާއި، މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ފޯސްއާއި، ރޯޑް ޑިވެލޮޕްމަންޓް ކޯޕަރޭޝަނާއި،
ހައުސިންގ މިނިސްޓްރީއާއި، ނޭޝަނަލް ޑިޒާސްޓަރ މެނޭޖްމަންޓް ހިމޭނޭ ގޮތަށް މި ކޮމިޓީ އެކުލަވައިލެ ވިގެން
މަސައްކަތް މި ކުރަނީ. މި ފުރުޞަތުގައި އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އައްޑޫ ސިޓީގެ ޕީ.ޕީ.އެމަށް
ނިސްބަތްވާ ދެ މެންބަރުން ކަމުގައިވާ، އައްޑޫ ފޭދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމްދީދީއާއި ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޝާހިދު ވަނީ އައްޑޫ ސިޓީއަށް ވަގުތުން މި ދިމާވި ހިތާމަވެރި ހާދިސާއާ ގުޅިގެން ޒިޔާރަތްކޮށް،
ރައްޔިތުންގެ ހާލު ކައިރިން ބަލައި، ހަމަ ދޮރުން ދޮރަށް ދިމާވެފައިވާ ހިތްދަތިކަމާއި، އެ ބޭފުޅުން އެޅެމުންދާ ހާލުގެ
ވާހަކަ ސަރުކާރާ ހަމައަށް ގެނައުމަށް ޓަކައި ވަރަށް ބުރަ މަސައްކަތްތަކެއް އެ ބޭފުޅުން ތަކުރާރުކޮށް ކުރައްވަމުން އެބަ
ގެންދަވާ. އެ ކަމަށް ޓަކައި އެ ބޭފުޅުން، ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުގައި އެ ކުރައްވާ މަސައްކަތަށް އަޅުގަ ނޑު
އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަދި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މިކަން ވަގުތުން ފާހަގަކުރައްވައި ، މިދެންނެވި
ފަދަ ކޮމިޓީއެއް ސަރުކާރުގެ ތެރެއިން އެކުލަވާލައި، ރައްޔިތުންގެ މިފަދަ ކޮންމެ ކަންބޮޑުވުމަކަށް ޙައްލު ހޯދައިދިނުމަށް
25

ޓަކައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ، ރައީސް ޔާމީން އެ ކުރައްވާ މަސައްކަތަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އަވައްޓެރި ބަޔަކަށް މި
ދިމާވެފައިވާ ހިތްދަތި ހާލަށް ތަސައްލީއެއް ހޯދައިދިނުމަށް ޓަކައި އެ ކުރައްވާ މަސައްކަތަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑު ޝުކުރު
އަދާކުރަން. އަޅުގަ ނޑުގެ ދުޢާއަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރަށަކަށް ވެސް މިފަދަ ކަންބޮޑުވުމެއް ދިމާވާ ހާލަތުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެންނަކީ އެއްބައިވަންތައް، އެއްބަ އެއްވަންތައް ބައެއް ކަމުގައި، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމީ ރޫހު،
ނުވަތަ ޤައުމިއްޔަތު މިފަދަ ކަންކަމުގައި ކުރިއަށް ނެރެގެން މަސައްކަތްކުރުން. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ
މިފަދަ ހާލަތުގައި އައްޑޫ ސިޓީގެ ބޭފުޅުން އުޅެމުންދާ ހިނދު ވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން
މުޒާހަރާއެއްކޮށް، މީހުން މަގުމައްޗަށް ނުކުތުމަށް މަސައްކަތްކުރާ މަންޒަރު. މިއީ ވަރަށް ހިތްދަތި، ވަރަށް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަޑުއަހާލަން އުނދަގޫ ވާހަކައެއް. އެހެންވީމާ، އިޚްލާޞްތެރިކަމެއް ހުރި ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވާލަން، އައްޑޫ ސިޓީ އަށް މި ދިމާވެފައިވާ ހިތްދަތި ހާލަތުގައި އެ ބޭފުޅުންނަށް އެހީތެރިވުމަށް ޓަކައި
މުޒާހަރާނުކޮށް މި ބޭފުޅުން ދާންވީނޫންތޯއޭ. އެހެންވީމާ، އެ ކަމަށް ގޮވާލަމުން ހަމަ އަޅުގަ ނޑުގެ ވާހަކަކޮޅު
ކުރުކޮށްލަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ތުލުސްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ވަޙީދު އިބްރާހީމް.
ތުލުސްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ވަޙީދު އިބްރާހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދާ ގޮތުގައި، އަޅުގަ ނޑަށް މި ފެންނަނީ މިއަދު
މި ތަނަށް ކޮންމެވެސް އެއްޗެއް ލައިގެން ވާހަކަތަކެއް ދައްކަމުންގެންދާ ތަން. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ އެންމެ ފުރަތަމަ
ވެސް، 24 ނޮވެންބަރު 2015 ގައި އައްޑޫ ސިޓީއަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ވިއްސާރަވެ، އެ ދިމާވި ހިތާމަވެރި ހާދިސާގައި
ބޯކޮށް ވާރޭވެހި، ގޭގެއަށާއި ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް ނިކަމެތި ހާލެއްގައި ތިބިކަން އަޅުގަ ނޑު ވެސް ހަމަ ފާހަގަކުރަން.
ހަމައެހެންމެ، މިކަން ހަމަ ދިމާވުމާ އެކީގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައިސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަލްފާޟިލް
ޢަބްދުاله ޔާމީން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމް މި ކަމަށް ބެހެއްޓެވި ޚާއްޞަ އަހައްމިއްޔަތު ކަމެއްގެ ތެރެއިން އައްޑޫ ސިޓީގައި
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދެ މެންބަރުން؛ ފޭދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމްދީދީއާއި ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޝާހިދު ވަނީ
ދާއިރާގެ ތެރޭގައި ޒިޔާރަތްކޮށް ، ވަރަށް ކައިރިން ހާލު ބައްލަވާފަ. އަދި މީގެއިތުރުން، ކަމާ ބަހޭ މިނިސްޓްރީތައް މި
ކަމަށް އެލަރޓްކުރައްވައި ، މި ކަމުގައިވާ ހުރިހާ ކަމެއްގައި އެންމެ ފުރިހަމަ އެއްބާރުލުމެއް ދެއްވައި، މިކަން
ސަމާލުކަމަށް ގެނެސްދެއްވީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ޢަބްދުاله ޔާމީން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމް. މި ކަމަށް ޓަކައި އެ
މަނިކުފާނަށް ވަރަށް ޚާއްޞަ ޝުކުރެއް ދެންނެވުމާ އެކީގައި އައްޑޫގެ ސިޓީއަށް ހިމެނޭ ފޭދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރަށާއި
26

ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރަށް ވަރަށް ޚާއްޞަ ޝުކުރެއް ދަންނަވަން. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ މިހެން އެއްޗެއް ލައިގެން
އަދި ވާހަކަދެއްކުމަކީ އެއީ ޚުލްޤު ހެޔޮކަމުގެ ނަމޫނާއެއް ނޫނޭ. މިހެން އެއްޗެއް ލައިގެން ވާހަކަދައްކަމުން
ގެންދާއިރުގައި ހެޔޮއެދޭ ކަމަށް ބުނާ މީހުން މި ތިބީ މިއަދު ވެސް މިތާގައި. މާދަމާ އައްޑޫ ރައްޔިތުންގެ ކިބައިން
މިންޖުވުމަށް ޓަކައި އެބަ ނިކުމޭ މުޒާހަރާއަކަށް. މި މުޒާހަރާއަށް ތައްޔާރުވެގެން މުޒާހަރާ އަށް ތައްޔާރުވުމަށް ޓަކައި
އައްޑޫ ރައްޔިތުން ތިބީ ތިބި ތަން؛ އައްޑޫ ސިޓީގެ ރައްޔިތުން ތިބި ތިބި ތާގައި. ހާލުއަހުވާލަކީ ކޮބައިތޯ ބަލައިލުމެއް
ނެތި، މިތާ ތެރެއަށް އެއްޗެއް ވެއްދުމަކުން އަދި މިކަން ޙައްލުވީކީ ނޫން. ކޮބައިތޯ ތިމަންނަމެން މެންބަރުންނަށް ދެވޭނެ
އެހީތެރިކަމަކީ ކޮބައިތޯ ބައްލަވައިލައްވައި، އެ ދާއިރާއަށް ވަޑައިގެން އައްޑޫ ސިޓީގެ ރއްޔިތުންގެ ހާލުއަހުވާލު
ބައްލަވައި، ތިމަންނާގެ ޖީބުން ކޮންއެހީތެރިކަމެއްތޯ ދެވޭނީ ބައްލަވައި، މި ކަންތައް ކުރައްވަންޖެހޭ ހާލަތުގައި މިތިބީ،
މާދަމާގެ އަންނި ކިބައިން މިންޖުވުމަށް ޓަކައި ބާއްވާ މުޒާހާގައި. އަންނި ކިބައިން މިންޖުވުމަށް ޓަކައި އެކިއެކި
ރޭވުންތަކެއް ރޭވުމަށް ޓަކައި. ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން މިތިބީ ވަރަށް ހާލުގައި ޖެހިފަ. ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް ބަޖެޓެއް
ބޮޑުސިންގާ ކަ ނޑައަޅައިދިނީމާ އެއަކަށް ވޯޓެއް ނުދިން. އެހެންވީމާ، މިފަދަ ޒާތުގެ ކަންތައްތައް މިގޮތަށް
ކުރަމުންގެންދާއިރުގައި އަސްލު ތެދަށް ދަންނަވާ ކަމުގައި ވަންޏާ އެމް.ޑީ.ޕީއަށް ނިސްބަތްވާ މެންބަރުންނަށް ވުރެ މާ
ހެޔޮކަން ބޮޑު ގޮތެއްގައި، މާ ރަނގަޅަށް، މާ ކުލުނާއި އޯގާތެރިކަމާއި ޚުލްޤު ހެޔޮކަމާ އެކީގައި މި ސަރުކާރުން،
ޕީ.ޕީ.އެމް ސަރުކާރުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ޢަބްދުاله ޔާމީން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމް ގެންދަވަނީ ވަރަށް
ކައިރިން ބައްލަވަމުން. ވަރަށް ކައިރިން އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދެއްވަމުން. އެ ދަނީ ، އެ ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް އެކަން
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ. މިހާރު މިގޮތަށް ދައްކާ ދާއިރާއަށް ނިސްބަތްވާ އެމް.ޑީ.ޕީގެ މެންބަރުން އަދި ކޮންމެ ގޮތަކަށް
ވާހަކަ ދެއްކި ކަމުގައި ވީނަމަވެސް، ރައްޔިތުން އެބަތިބި ފިޒިކަލީ މިކަން ރަނގަޅަށް ލޮލުން ދެކެ، ކަންފަތުން
އަޑުއައްސަވައި، އަދި ޢަމަލީ ގޮތުން މިކަން ތަޖުރިބާކުރައްވަމުން އެ ގެންދަވަނީ. އެހެންވީމާ، އައްޑޫގެ ހުރިހާ
ރައްޔިތުން ކަހަލަ ގޮތަކަށް އެ ތިބީ މިކަހަލަ ހުރިހާ ކަމެއްގައިމެ ދާއިރާގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުން ބަޖެޓާ ދެކޮޅަށް ވޯޓުލީ
ހިނދުގައި ވެސް، ދާއިރާއަށް އޮތް ބަޖެޓު ކަމަށް ޓަކައި ޢަބްދުاله ޔާމީން ޢަބްދުއްޤައްޔޫމަށް ޝުކުރުވެރިވެ، ދާއިރާގެ
މެންބަރުންނާ ދުރުގައި އެ ތިބީ. ފޭދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރާއި ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރާ ފިޔަވައި. އެ ދެ މެންބަރުން އެ
ތިއްބެވީ ރައްޔިތުންނާ އެކުގައިކަން ރައްޔިތުން ވެސް ވަރަށް ސާބިތުކަމާ އެކު ބައްލަމުން އެބަ ގެންދަވާ. އަޅުގަ ނޑު
އުއްމީދުކުރަނީ، އަޅުގަ ނޑުގެ ދުޢާއަކީ އައްޑޫ ސިޓީގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް މި ދިމާވެފައިވާ ކަންތައްތަކުން އަވަސް
މުސްތަޤްބަލެއްގައި ، އަވަސް ފަސޭހަކަމެއް، އަވަސް ލުއިކަމެއް ލިބި، މިކަމުން ސަލާމަތްވުމުގެ ފުރުޞަތު اله ތަޢާލާ
މިންވަރުކޮށްދެއްވުން. وال سالم عليكم ورحمة هلا وبركاته.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
27

އިސްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ރަޝީދު އިބްރާހީމް.
އިސްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ރަޝީދު އިބްރާހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އައްޑޫގެ މަރަދޫފޭދޫގެ ރައްޔިތުންނަށް ދިމާވެގެން މި އުޅޭ ހިތާމައިގައި އަޅުގަ ނޑުގެ
ދާއިރާގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުންގެ ކަންބޮޑުވުމާ، އަދި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ކަންބޮޑުވުން އޮތްކަން އަޅުގަ ނޑުމެން ދަންނަވާލަން
އެ ރައްޔިތުންނަށް. އަޅުގަ ނޑު ސުވާލަކީ، މި މަޖިލީހަކީ ހެއްދެވިހާ ދޮގުހަދަން އޮތް ތަނެއްތޯއޭ ސިޔާސީ ބޭނުމަށް؟
އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް އެނގިވަޑައިނުގެން، އެމް.ޑީ.ޕީގެ މީހުންނަށް ހަމަ އެނގޭނެ އެކައްޗެއް ވެސް
ނޯންނާނެ ރައްޔިތުންނާ ބެހޭ ގޮތަކުންނެއް. އަޅުގަ ނޑުމެން ރަނގަޅަށް ދެނެހުރިން، ފުރަތަމަ މި މައްސަލަ ދިމާވެގެން
ސަރުކާރަށް ނިސްބަތްވާ ދެ މެންބަރުންނާ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ބައްދަލުކުރައްވަ އި، ވީ އެންމެ އަވަހަކަށް ފުރާވަޑައިގެން
އެ ބޭފުޅުންގެ ހާލު ބައްލަވަ އިދެއްވުމަށް އެދި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އެދިވަޑައިގެންނެވި ވާހަކަ. މިތާގައި އަދި
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ބައެއް ބޭފުޅުންނަށް އެނގިވަޑައިނުގެން ވެސް ހިނގައިދާނެ. އެކަމަކު އަޅުގަ ނޑު މިއީ އެނގި ހުރި
މީހެއް ވީމަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ހިތަށްއަރަނީ މިއީ ހެއްދެވިހާ ދޮގު ހަދަން އޮތް ތަނެއް ބާވައޭ. އަޅުގަ ނޑަށް
ހީވަނީ މައްސަލަ ހުށަހެޅުއްވި ބޭފުޅާއަށް ވެސް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އެ ބޭފުޅުން އެކޮޅަށް
ފޮނުއްވިކަން އެކަމާ ހިތްދަތިވެގެން. ރައްޔިތުންދެކެ ލޯބިވަންޏާ ރައްޔިތުންނަށް ކޮށްދޭން ކަ ނޑައަޅާފައި އޮތް
ކަންތައްތައް ، ރޮޒައިނާގެ ދާއިރާއަށް އެ އޮތީ 100 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ބޮޑެތި ޕްރޮޖްކެޓުތައް ކަ ނޑައަޅާފަ. އެންމެ
އަހަރަކު ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވީ ފަހުން ބަޖެޓަށް ވޯޓެއް ނުދޭ. މި އަހަރު ވެސް، އިހަށްދުވަހު ވެސް ވޯޓެއް ނުދޭ.
މިއީ ނޫންތޯ ވޯޓުދޭންވީ ކަމަކީ. އެހެންވީމާ، މިކަހަލަ ކަންތައްތަކުން ސަލާމަތްކުރެވޭނީ ވެސް ، ކަންތައްތައް ކުރެވޭނީ މި
ބޭފުޅުން ވެސް މިކަމުގައި ބައިވެރިވެގެން މިކަމުން ސަލާމަތްކުރުމަށް ޓަކައި ތިމަންނަމެން މިވެނި އެވެނި ކަންތައްތަކެއް
ބޭނުންވެއޭ، ސަރުކާރަށް ދަންނަވައިގެން ބަޖެޓާ އެއްޗެހި ހޯއްދަވައިގެން، އަދި އެއަށް ވެސް ވޯޓުދީގެނެއް ނޫންތޯ.
އެކަމަކު ނުދެއްވާއިރު ވެސް ، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް ހަމަހަމަކުރެއްވުމުގެ ގޮތުން، އެ މަނިކުފާނުގެ
ރައްޔިތުންނަކީ؛ ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަކީ އެ މަނިކުފާނުގެ ރައްޔިތުން ކަމަށް. އެއީ ހުރިހާ އެންމެންގެ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ކަމަށް އެ މަނިކުފާނުގެ އަމިއްލަ ނަފްސުން ދެކެވަޑައިގަންނަވާތީވެ، އެ މަނިކުފާނު ހުށަހެޅުއްވީ.
އެއަށްވުރެ މާ ރަނގަޅެއް ނޫންތޯ ވޭތުވެދިޔަ އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުން ކަންތައްތައް ނުކޮށްދީފައި އޮތް ތަންތަނަށް އެ
ބަޖެޓުތައް ލުން. މާ އަޢުލާކަން ބޮޑު. ގައިމު 2 އަހަރު ލިބުނު. 3 އަހަރު ލިބުނު ކަންތައްތައް ކުރަން. މުޙައްމަދު
ވަޙީދު ޙަސަންމަނިކު ސަރުކާރަށް ވެސް ލިބުނު އެ މުއްދަތު. އެކަމަކު މި ސަރުކާރުން، ދެ އަހަރުގެ ދެ ސަރުކާރުން
ކަންތައްތައް ދެކިފައި އައި ސަރުކާރުގައި މުޅި އޯވަރޯލްކޮށް މުޅި ދިވެހިރާއްޖޭގައި އެ އޮތް ދަނީ ޕްރޮޖެކްޓުތައް
ހިންގަމުން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
28

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ހޯރަފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު އިސްމާޢީލް.
ހޯރަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އިސްމާޢީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ވެސް ހަމަ އައްޑޫ ސިޓީގެ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންނަށް މި ދިމާވި ހިތާމަވެރި
ހާދިސާގައި އަޅު ގަ ނޑުމެން ވެސް އެ ރައްޔިތުންނާ އެއްކޮށް ވާކަން އަޅުގަ ނޑު މި ފުރުޞަތުގައި ފާހަ ގަކޮށްލަން.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކުއްލި މައްސަލައެއްގެ ގޮތުގައި މަޖިލީހަށް އައްޑޫ ސިޓީގެ ފެންބޮޑުވުމުގެ ހާދިސާގެ މައްސަލަ މި
ތަނަށް ވައްދަ އި، މިކަމާ ގުޅޭ ގޮތުން ވާހަކަދެއްކެވި ބޭބޭފުޅުންނަކީ، އަޅުގަ ނޑުމެން އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުގެ ބޭބޭފުޅުންނަކީ
އަޅުގަ ނޑުމެން 2015 ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް ވެސް ވޯޓުދެއްވި ބޭބޭފުޅުންނެއް ނޫން. 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ
ބަޖެޓަށް ވެސް ވޯޓުދެއްވި ބޭބޭފުޅުންނެއް ނޫން. ދެން މި ބޭފުޅުން މި ތަނަށް އަރައި އައްޑޫ ސިޓީގެ ރައްޔިތުންގެ
ނަމުގައި އެ ބޭފުޅުންނަށް މާ ހެޔޮއެދިގެން ވާހަކަދައްކަ އި، ފާޚާނާގެ ނިޒާމު އެ ތަނުގައި ނެތް ވާހަކަ، ފެން
ތަޣައްޔަރުވެފައި ހުރި ވާހަކަ ދެއްކީމާ މިކަމެއް އަޑުއަހާކަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެހާ ފަސޭހައެއް ނޫން. ދައުލަތުން
ރައްޔިތުންނަށް ކަންތައްތައް ކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި މި ތަނަށް ބަޖެޓެއް ހުށަޅިހިނދު، އެ ބަޖެޓަށް ވޭތުވެދިޔަ ދެ އަހަރު
ވެސް ވޯޓުދެއްވާފައިވާ ބޭފުޅުންނެއް ނޫން މި ވާހަކަތައް ދައްކަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު އެއްގޮތަކަށް ވެސް ގަބޫލެއް
ނުކުރަން، ރައްޔިތުން ދެކެ ހެޔޮއެދިގެން، ރައްޔިތުން ދެކެ ލޯބިވެގެން ކަންކަން ކޮށްދޭން ރައްޔިތުން ހޮވާފައި ތިއްބެވި
ބޭފުޅުންނެއް ކަމެއް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުގައި މި ތިބީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހި ސަރުކާރުން މިކަމާ
އަޅައިނުލާ ވާހަކަ ދެއްކިއިރުގައި އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ދެނެހުރީމު، ޑިފެންސް މިނިސްޓަރު އާދަމް ޝަރީފް އެ ހާދިސާ
ހިނގުމާ ގުޅިގެން އައްޑޫ ސީޓީއަށް ޒިޔާރަތްކޮށް، ފުރަތަމަ ވެސް އެ ތަނުގެ ފެން ނައްތާލުމަށް ޓަކައި ހޮޅިގުޅަ އި،
ޕަންޕު ސްޓާޓުކުރަން ޕަންޕުގައި ހިފައި ދަމާލީ ވެސް އާދަމް ޝަރީފްކަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
މިކަންކަމާ ގުޅޭ މިނިސްޓްރީތަކުން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވަގުތުން ކޮމިޓީއެއް ނަގައި، މިކަންކަމަށް އެލަރޓްކޮށް،
މިކަންކަން ކުރުމަށް ޓަކައި އެ ކޮމިޓީތައް ބައިވެރިވެގެން، ހުރިހާ ފަރާތްތަތަކެއް ބައިވެރިވެގެން މިހާރު ދަނީ
މަސައްކަތްކުރަމުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެއްގޮތަކަށް ވެސް މި ސަރުކާރުން، މިއަދުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަށް އެއްވެސް ކަމަކަށް އިހުމާލުވާނެ ކަމަށް މި ބޭފުޅުން ދައްކާ ވާހަކަތަކަކީ އަޅުގަ ނޑު
ގަބޫލުކުރާނެ ވާހަކައެއް ނޫން. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މާޒީގައި ވޭތުވެދިޔަ 2 އަހަރެއްހާ ދުވަހުގެ ތެރޭގައި
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެން އެބަދޭ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި ސަރުކާރުން ކަންތައްތަކެއް ކޮށްދެމުންދާ
މަންޒަރު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގާތްގަ ނޑަކަށް މީގެ 1 މަސް ކުރިން އަޅުގަ ނޑުމެން ރަށުގައި ވެސް ގަދަ؛ ހއ.
29

ހޯރަފުށީގައި ވެސް ގަދަ ވިއްސާރައިގައި ގެއެއްގެ ފުރާޅު އެއްލައިލި. އަޅުގަ ނޑުމެން މި ތަނަކަށް ކުއްލި މައްސަލައެއް
ހުށަހެއް ނާޅަން. އެ ވަގުތު ވެސް، އެ ހިނދު ވެސް އަޅުގަ ނޑަށް މިއަދުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ގުޅައި، އެތަނުގެ، އެ
ގޭގަ އި ދިރިއުޅޭ މީހުންނަށް ދިމާވި ހާދިސާއާ ބެހޭ ގޮތުން ވާހަކަދައްކައި އަޅުގަ ނޑު ކައިރީގައި މަޝްވަރާކުރި.
އެކަންކަމަށް ކޮންކަމެއްތޯ ބޭނުންވާނީ އެހި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަކީ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި ވަރަށް ބުރަ މަސައްކަތްތަކެއް، ވަރަށް ގިނަ ހޭދަތަކެއް ކުރައްވަމުންގެންދަވާ
ބޭފުޅެއް. އަޅުގަ ނޑުމެން އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން ކުއްލި މައްސަލައިގެ ގޮތުގައި އެކި ގޮތްގޮތަށް ސިޔާސީ މަންފާ ހޯދުމަށް
ޓަކައި، މި ތަނަށް ބިލުތަކާ އެއްޗެހި، މައްސަލަތަކާ އެއްޗެހި ވައްދައި، އެކަންކަމަށް ވާހަކަދައްކަ އި، ރައްޔިތުންގެ
ލޮލުގައި އަނދުންއަޅުވަން އުޅުނަސް އެކަންކަމެއް ރައްޔިތުންނެއް މިއަދު ބަލައެއް ނުގަނޭ. އެއަށްވުރެ ބޮޑަށް
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ ރައްޔިތުން މިއަދު މިތިބީ ހޭލުންތެރިވެ، ކަންކަން އެނގިފަ. ރައްޔިތުންނަށް މި ބޭފުޅުން މި
ޖަހާ ސަކަރާތް މާ ރަނގަޅަށް ވެސް މިހާރު އެނގޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފެނާއި ނަރުދަމާއާއި ތަރައްޤީގެ ވާހަކަތައް
ދައްކާއިރު ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި މަޖިލީހުގައި ވެސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އައް ޑޫއަށް ނިސްބަތްވާ 2 މެންބަރުން؛ 4
މެންބަރުންގެ ތެރޭގައި އެއް 2 މެންބަރަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ސަރުކާރު ހިންގާ ޕާޓީގެ 2 މެންބަރުން. އަނެއް ދެ
މެންބަރުންނަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުގެ 2 މެންބަރުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެ 2 މެންބަރުންގެ
ފަރާތުން އެ ރަށަށް މިއަދު މި ހާލަތް ދިމާވީމާ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ކެލާ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޢާރިފަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ކެލާ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޢާރިފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އައްޑު އަތޮޅަށް ދިމާވެގެން މި އުޅޭ ހިތާމަވެރި ހާދިސާގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ހަމްދަރުދީ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އަޅާލުން، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ލޯބި މުޅި އައްޑު އަތޮޅުގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވެފައި
މި ވާ ވަގުތުގައި މި ހުށަހެޅިގެން ބަހުސްކުރެވޭ ކުއްލި މައްސަލައަށް އަޅުގަ ނޑު ވެސް ތާއީދުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. ސަރުކާރުން މިހާރުވެސް ހަމަ މި ހާދިސާ ހިނގީންސުރެ، ސަރުކާރުގެ އެކި އިދާރާތަކުން، ދައުލަތުގެ އެކި
އިދާރާތަކުން އައްޑު އަތޮޅު ރައްޔިތުންނަށް ލުއި ގޮތެއް ވީހާވެސް އަވަހަކަށް ، ވީހާވެސް ރަނގަޅަކަށް ހޯދައިދެވޭތޯ އެ
ކުރައްވާ ބުރަ މަސައްކަތަށް ސަރުކާރަށް ވެސް ހަމަ ދިވެހި ރައްޔިތެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން އަޅުގަ ނޑު ޝުކުރު
ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑަށް ބަހުސްކުރެވިފައި އޮތް ކަމަކަށް ވެފައި، މި ވަގުތު
ނިމުމަކާ ހިސާބަށް ގޮސް އޮތީމާ އަޅުގަ ނޑު ވެސް ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ މިއަށް ފުރިހަމައަށް އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރާ
30

ވާހަކަ. ހަމައެއާއެކު، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވެވުނު، ކުރެވުނު ކަމެއް ކޮށްދޭން މި ވަގުތު އައްޑޫ ރައްޔިތުންނަށް އެބަ
ޖެހެއޭ. މި މަޖިލީހުން ވެސް ކޮށްދެވުނު ކަމެއް އަޅުގަ ނޑުމެން ކޮށްދޭން އެބަ ޖެހެއޭ. އެހެންވީމާ، މިއަދު ވެސް ހަމަ
ސިޔާސީ ފިކުރުން ބަރީޢަވެ ތިބެ، އަޅުގަ ނޑުމެން ހަމަ މި ބަހުސްގައި ވެސް ވޯޓުދީގެން ބައިވެރިވެ، މިއީ ޤައުމީ
ކަމެއްގެ ގޮތުގައި މި މަސައްކަތްކުރަނީ. އެހެންވީމާ، އައްޑު އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންނަށް ދިމާވެފައި މި އޮތް
ހިތާމަވެރިކަމުން އަރައިގަތުމަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެން މަސައްކަތްކުރައް ވާނީ ހަމަ ސިޔާސީ ކަންކަމުން،
ސިޔާސީ ވިސްނުމުން ދުރުވެތިބެ. ހަމަ އިޖްތިމާޢީ އަދި ޤައުމީ މައްސަލައެއްގެ ގޮތުގައި އެކަން ދެނެތިބެ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަ ނޑު މި ފުރުޞަތުގައި އިތުރު ވާހަކައެއް ދެއްކުމެއް ނެތި ހަމަ އައްޑޫ ރައްޔިތުންނަށް، އަދި މުޅި ދިވެހި ހުރިހާ
ރައްޔިތުންނަށް އަދަށް ވުރެ ފަހި މާދަމާއެއް ދެއްވުން އެދި اله ޙަޟްރަތުގައި ދުޢާ ދަންނަވަމުން އިށީނދެލާނަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ބިލެތްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު މުބީނަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ބިލެތްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު މުބީން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ކުރިމައްޗަށް ހުށަހެޅިފައި މި ވާ ކުއްލި މައްސަލައަކީ
އަޅުގަ ނޑުމެން ސަރުކާރު ތަމްސީލުކުރާ އެންމެހައި މެންބަރުން ވެސް އަދި މި ސަރުކާރު ވެސް ނުހަނު ބޮޑަށް
ކަންބޮޑުވާ މައްސަލައެއް. ޙަޤީޤަތަކީ، މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކުއްލިއަކަށް ކުއްލި މައްސަލައެއްގެ ގޮތުގައި މިކަން
ހުށަހެޅިގެން މި އުޅެނީ މިއި ން ސިޔާސީ ބޮޑު މަންފާއެއް ނެގުމަށް ޓަކައި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި މައްސަލައެއް
ދިމާވެގެން، މިކަން ދިމާވެގެން މިކަމާ ގުޅޭގޮތުން ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ނޭޅި އޮތީ ކޮންފިޔަވަޅެއްތޯ އަޅުގަ ނޑުމެން
ބަލައިލަން އެބަޖެހޭ. ކޮން ކަމެއްތޯ ނޭޅިގެން އަޅުގަ ނޑުމެން މި އުޅެނީ. ސީދާ ޑިފެންސް މިނިސްޓަރު އެ ތަނަށް
ވަޑައިގެން ، އެ ހާދިސާ ހިނގައިގެން އުޅޭ ސަރަހައްދަށް ވަޑައިގެން މަސައްކަތުގައި ޢަމަލީ ގޮތުން ބައިވެރިވެވަޑައިގަތް.
ޑިފެންސް މިނިސްޓަރު މި ޤައުމުގެ. ދެން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އެ ރަށަށް ވަޑައިނުގަނެގެން ބައެއް ބޭފުޅުން
ކަންބޮޑުވެ ގެން ކޮންވާހަކަފުޅެއްތޯ މި ދައްކަވަނީ؟ ވެގެން މި އުޅޭ ގޮތަކީ ، މާދަމާ މިތާގައި ބާއްވާ މުޒާހަރާއަށް މީހުން
އެއްކުރުމުގެ؛ މިކަމަށް ޓަކައި ކޮށާ މަގެއް މި ކަމަކީ މީ. މިއީ ޙަޤީޤަތުގައި ވަރަށް ބޮޑަށް ހިތާމަކުރަންޖެހޭ ކަމެއް މި
ކަމަކީ. މިފަދަ ބޮޑު ހާދިސާއެއް މި ޤައުމުގައި ހިނގައިގެން އުޅޭ ދަ ނޑިވަޅެއްގައި ވެސް ސިޔާސީ ގޮތުން މަންފާނަގަން
މަސައްކަތްކުރުމަކީ ވަރަށް ހިތާމަހުރި ކަމެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން މި އުޅެނީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
އާބާދީގެ ވަރަށް ބޮޑު ބައެއް ނިސްބަތްވާ އައްޑު އަތޮޅަށް ބޮޑު ކަމެއް ދިމާވެގެން. މިކަމުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ބޮޑު
ސިޔާސީ މަންފާތަކެއް ނެގުމަށް ޓަކައި މިފަދަ ކަމެއް ކުރުމަކީ ޙަޤީޤަތުގައި ވަރަށް ދެރަވަރު ކަމެއް. އަޅުގަ ނޑުމެން،
31

ސަރުކާރުން މިކަމަށް މި ތަނުގެ ބޮޑު މެޖޯރިޓީ ސަރުކާރުގައި އޮވެ، މި މައްސަލަ ބަލައިގަތީ ވެސް ސަރުކާރުން މިކަމަށް
ދޭ އަހައްމިޔަތު ދައްކުވައިދޭ ފުރިހަމަ ހެއްކެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ބިލެތްދޫ ދާއިރާގެ
މެންބަރެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން އޮތީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ އެންމެހައި ރައްޔިތުން ތިބީ
އައްޑު އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންނާ އެއްކޮށޭ. މި ހާދިސާގައި ގެއްލުންވި ރައްޔިތުންނަށް އަވަހަށް އެ ބޭފުޅުންގެ ކަންތައްތައް
ޙައްލުވެގެން އައުމަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެން އެދޭ ގޮތް. ޙަޤީޤަތުގަ އި ޑިޒާސްޓަރ މެނޭޖްމެންޓާއި ހެލްތު
މިނިސްޓްރީއާއި ހައުސިންގ މިނިސްޓްރީއާއި މި ހުރިހާ ވުޒާރާތަކެއް ގުޅިގެން މި އަންނަނީ މިކަން ޙައްލުކުރުމަށް
ޓަކައި މަސައްކަތްކުރަމުން. ސީދާ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މިކަމުގައި އިންވޯލްވެ މަސައްކަތްކުރާކަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
އެބަ އެނގޭ. މިކަމުގެ ސީދާ ސީދާ ހަރަކާތްތެރިވެ، ސީދާ ބައިވެރިވެ، މިކަމާ ގުޅުއްވައި، މި ކަންކަން ކިހިނެއްތޯ
ކުރިއަށްދަނީ ބައްލަވާ ވަރަށް ގާތުން އެބަ. ޑިޒާސްޓަރަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ސީދާ މި މައްސަލަ ހުށަހެޅީމާ އަޅުގަ ނޑު
ސީދާ ގުޅައިގެން ޑިޒާސްޓަރއިން ސާފުކޮށްފިން މަޢުލޫމާތު. އެ ބޭފުޅުން އަންނަނީ ވަރަށް ގާތުން މި
މަސައްކަތްކުރަމުން. މިކަމުގައި ގެއްލުންވީ ކިހާމިންވަރަކަށްތޯ، ކޮންކޮން ފަރާތްތަކަށްތޯ އެހީތެރިކަން ބޭނުންވަނީ
ބަލަމުން މި އަންނަނީ. އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް މިއީ ހަމަ ސީދާ ބޮޑު އޮޅުވާލުމެއް. މިއީ ރައްޔިތުންނަށް ހަމަ
އަނދުނެއް އަޅުވައި، މާދަމާ މާލޭގައި ބާއްވަން މި އުޅޭ މުޒާހަރާއަށް މީހުން އެއްކުރުމުގެ ނިޔަތުގައި އެމް.ޑީ.ޕީން
ކުރަމުން އަންނަ ކަމެއް. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
اله
މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދު ރިފާޢު.
اله
މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދު ރިފާޢު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރިމައްޗަށް މި އައިސްގެން އުޅޭ ކުއްލި މައްސަލައިގައި
އަޅުގަ ނޑު ވެސް ދަންނަވާލަން އޮތީ، އައްޑޫ ސިޓީގައި، ޚާއްޞަކޮށް އައްޑޫ ފޭދޫ، މަރަދޫފޭދޫގެ ރައްޔިތުންނަށް މި
ދިމާވެގެންއުޅޭ ހިތާމަވެރި ހާދިސާގައި އަޅުގަ ނޑުމެން، އަޅުގަ ނޑާއި އަޅުގަ ނޑު ދާއިރާގެ ހުރިހާ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންގެ
އިޚްލާޞްތެރި ޝުޢޫރު އެ ބޭފުޅުންނާ އެކީގައި، އަދި އިޚްލާޞްތެރި ދުޢާ އެ ބޭފުޅުންނާ އެކީ ވާކަން އަޅުގަ ނޑު މި
ފުރުޞަތުގައި ހާމަކޮށްލަން ބޭނުން. އާދެ، އަޅުގަ ނޑު ވެސް ހަމަ އެންމެ ބޮޑަށް ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުމީ، މިކަހަލަ
ހިތާމަވެރި ވަގުތެއްގައި ވެސް މިކަން ސިޔާސީކުރަން ނޫޅުއްވާށޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ސަރުކާރުން؛ އާދެ، އިއްޒަތްތެރި
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އިސްނެންގެވުމާ އެކީގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޑިފެންސް މިނިސްޓަރު އެންމެ ފުރަތަމަ ވެސް އެ
ތަނަށް ވަޑައިގެން އެ ބޭފުޅުންގެ އެ މަސައްކަތުގައި ޢަމަލީ ގޮތުން ބައިވެރިވުމަކީ ހަމަ ޔަޤީނުން ވެސް މި ސަރުކާރުން
32

މިފަދަ ކަންތައްތަކަށް ބޭނުންވާ ކުއްލި ވަގުތުތަކުގައި، ކުއްލި ހާލަތްތަކުގައި ކުއްލިއަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ކަންތައްތައް
ކުރެވޭކަމުގެ ލާމަސީލުމިސާލެއް. މާލޭގައި ފެނަށްޖެހިގެންދިޔަ ވަގުތު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔަ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ސަރުކާރުން މިފަދަ ކުއްލި ހާ ލަތްތަކުގައި ކަންތައްތައް ކުރުމުގެ ޤާބިލުކަން ހުރި މިންވަރު . އެކި ރަށްރަށުގައި މިއަދާ
ހަމައަށް ދިމާވެފައިވާ ކަންތައްތަކުގައި މި ސަރުކާރުން ޙައްލުތައް ހޯދައިދިނީ ވަރަށް އަވަސް، ހަލުވި ސްޕީޑްގަ އި.
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަ އިލާނީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ނިސްބަތްވާ މި ދާއިރާގެ ދެ މެންބަރުން ވަގުތުން އެ ދާއިރާއަށް
ވަޑައިގެން، އެ ބޭފުޅުންގެ ޢަމަލީ މަސައްކަތް، އަދި އެ ބޭފުޅުންނަށް ލިބިފައިވާ މަޢުލޫމާތު ގާތުން ބަލައި،
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއާ ހިއްސާކުރަމުން، އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެންގެ ހެޔޮ ދުޢާ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ގްރޫޕުތަ ކުގައި،
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ވައިބަރ ގްރޫޕަށް އަޕްޑޭޓްކުރަމުންދާ ކަމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެން އެ ދެ މެންބަރުންނަށް ވަރަށް
އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު ޝުކުރު ދަންނަވަން. ހަމައެއާއެކީގައި އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ ، މިފަދަ ހާލަތްތަކުގައި މިއީ
ސިޔާސީކުރަންވާ ވަގުތެއް ނޫނޭ. މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ކޮންމެ ފިކުރެއްގައި ހުރި މީހެއް ކަމަށް ވިޔަސް،
އިންސާނިއްޔަތަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދިވެހި ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންތަކަކަށް ދިމާވެގެން އުޅޭ ހިތާމަވެރި ކަމެއްގައި
އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެން އެ އްބާރުލުންދޭންޖެހޭ ވަގުތޭ. ކޮންމެހެން ކުއްލި މައްސަލައެއްގެ ގޮތުގައި ވައްދައިގެން
އެއްވެސް މީހަކު އަޅައެއް ނުލައޭ، އެ ތަނަކަށް ނުދެއޭ ކިޔައިގެން ސިޔާސީކުރުމުގެ މާނައެއް ނެތް. އަޅުގަ ނޑުމެން
ދިވެހި ރައްޔިތުން ތިބީ ބަލަން. މީޑިއާތަކުގައި މާލޭގައި ތިބި ރައްޔިތުންނަށް ވެސް ، އަދި އެހެން ރަށްރަށުގައި ތިބި
ރައްޔިތުންނަށް ވެސް މިކަންކަން ސަރުކާރުން ގެންދާ ގޮތް ދަނީ ވަރަށް ސާފުކޮށް ހާމަވެ، ފާޅުވަމުން. އެހެންވީމާ، މި
ކަންތައްތައް އޮޅުވާލަން މަސައްކަތްނުކުރުމަށް އަޅުގަ ނޑު އިލްތިމާސްކުރަން. ހަމަ އެއާއެކީގައި އަދިވެސް އެއް ފަހަރު
އަޅުގަ ނޑުގެ ހެޔޮ ދުޢާ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ ހެޔޮ ދުޢާ އެ ރައްޔިތުންނާ އެކު ވާކަން އަންގާލަން. ވަރަށް ބޮޑަށް
ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، ކުއްލި މައްސަލަތަކުގައި ބަހުސްކުރުމަށް އޮންނަނީ އެހެން ގޮތަކަށް ކަ ނޑަނާޅާހާ ހިނދަކު 1 ގަޑިއިރުގެ
ބަހުސެއް. މިހާރު 1 ގަޑިއިރު ހަމަވެގެން އެ ދިޔައީ. ދެން އަޅުގަ ނޑަށް ޖެހޭނީ މި ބަހުސްގެ ކަންތައް މިހާހިސާބުން
ނިންމާލަން. އެހެންކަމުން، މިއަދު ހުށަހެޅިގެންދިޔަ ކުއްލި މައްސަލައަށް ބަހުސްކޮށް މިހާހިސާބުން ނިމިގެން އެ ދިޔައީ.
5. ކޮމިޓީތަކުން ހުށަހަޅާ ކަންކަން .
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
33

ދެން އަޅުގަ ނޑު މި އެނބުރިލަނީ މިއަދުގެ އެޖެންޑާގެ ނަންބަރު 5 އަށް. އެޖެންޑާ އައިޓަމު ނަންބަރު 5 ގައި މި އޮތީ
ކޮމިޓީތަކުން ހުށަހަޅާ ކަންކަން.
5.1 ގައި މި ވަނީ، ގާނޫނު ނަންބަރު 7/2010)ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމުގެ
ގާނޫނު(އަށް އިޞްލާޙުގެނައުމުގެ ބިލު ޤައުމީ ސަލާމާތު ކޮމިޓީން އަލުން ދިރާސާކުރައްވައި ނިންމެވި ގޮތުގެ ރިޕޯޓު. މި
ރިޕޯޓު 25 ނޮވެންބަރު 2015 ގައި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ އަރިހަށް ވަނީ ފޮނުވިފަ. މި ރިޕޯޓަށް އެއްވެސް
އިޞްލާޙެއް ހުށަހެޅިފައެއް ނުވޭ. މި ރިޕޯޓު މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވާނީ ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޖަމީލް ޢުޘްމާން.
ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޖަމީލް ޢުޘްމާން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. 7/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމުގެ ގާނޫނު) އަށް
އިޞްލާޙުގެނައުމުގެ ބިލު، 11 މެންބަރުންގެ މައްޗަށް އެކުލެވިގެންވާ ޤައުމީ ސަލާމަތާ ބެހޭ ކޮމިޓީން ދިރާސާކޮށް
ހުށަހެޅި ރިޕޯޓު، ނިންމާފައިވާ ރިޕޯޓު އަޅުގަ ނޑު ހުށަހަޅަން. އަޅުގަ ނޑު އެދެނީ މި ރިޕޯޓު އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު
ވޯޓުގެ މަރުޙަލާގައި ނިމިގެންދާއިރު ހުރިހާ މެންބަރުން ވެސް ވަރަށް ތަފުސީލުކޮށް މި ބައްލަވައިލެއްވުމަށް ފަހުގައި
ރައްޔިތުންނަށް އެންމެ ބޭނުންތެރި ގޮތުގައި މި ނިންމައިދިނުމަށް. މި ބިލު ފާސްވެއްޖެ ނަމަ، މި އިޞްލާޙު ފާސްވެއްޖެ
ނަމަ، ރަށުގެ ކައުންސިލުތަކަށާއި އަތޮޅު ކައުންސިލުތަކަށް ވަރަށް ބޮޑެތި ބަދަލުތަކެއް އަންނާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު
އުއްމީދުކުރަނީ ވޯޓު މަރުޙަލާގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވަރަށް ރަނގަޅަށް ދިރާސާކުރުމަށް ފަހު ރައްޔިތުންނަށް އޭގެ
އެންމެ ލާބަޔާއި މަންފާ ލިބޭނެ ގޮތަކަށް މި ބިލު ފާސްވެގެންދާނެ ކަމަށް. މި ފުރުޞަތުގައި އިދާރީ ބޭފުޅުންނާ،
މަޖިލީހުގެ އިދާރީ ބޭފުޅުންނާއި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދެއްވި އެހީތެރި ކަމާއި އެއްބާރުލުމަށް ޓަކައި
ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރުވެރިވަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. މި ރިޕޯޓަށް ވާހަކަދެއްކުމަށް ހަމަޖެހިފައި ވަނީ 1 ގަޑިއިރު. 1 ގަޑިއިރުގެ ވަގުތު ހަމަޖެހިފައިވާ ގޮތަކީ ،
ޕީ.ޕީ.އެމަށް 28 މިނެޓު. އެމް.ޑީ.ޕީއަށް 14 މިނެޓު. ޖުމްހޫރީ ޕާޓީއަށް 7 މިނެޓު. އެމް.ޑީ.އޭއަށް 3 މިނެޓު. އަދާލަތު
ޕާޓީއަށް ވެސް 3 މިނެޓު. ވަކި ޕާޓީއަކަށް ނިސްބަތްވެވަޑައިނުގަންނަވާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން، އެދިވަޑައިގަންނަވާ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް 3 މިނެޓު. އެހެންކަމުން، މިހާރު ފްލޯ ހުޅުވާލަން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް. ކިނބިދޫ
ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله ރިޔާޟަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
34

ކިނބިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ރިޔާޟް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ މި ފުރުޞަތުގައި އެންމެ ފުރަތަމައިނުން ވެސް އަޅު ގަ ނޑަށް މީގެ
ކުރިން ބަހުސްކުރެވުނު މައްސަލައިގައި ވާހަކަދައްކަން ފުރުޞަތެއް ލިބިފައިނުވާތީ، މި ފުރުޞަތުގައި އައްޑޫ ސިޓީގައި
ދިމާވެފައިވާ މައްސަލައަށް އަޅުގަ ނޑުމެން، އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާ އަދި ޖުމްހޫރީ ޕާޓީގެ ލީޑަރުގެ ނަންފުޅުގަޔާއި ޕާޓީގެ
ފަރާތުން ވަރަށް ބޮޑަށް މިކަމާ ހަމްދަރުދީވަން. އަދި އަޅުގަ ނޑުމެން ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ސަރުކާރުން ވެސް ވަރަށް
މުހިއްމު މަސައްކަތްތަކެއް އެބަ ކުރައްވާ މި މައްސަލަ ޙައްލުކޮށް، ރައްޔިތުންގެ ދިރިއުޅުން އާއްމު ދިރިއުޅުމަށް
ގެނެވޭނެ ގޮތަށް މަސައްކަތްތައް ކުރައްވަމުންގެންދަވާ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވެސް މަޢުލޫމާތު ލިބިފައި އޮތީ.
އެހެންކަމުން، މި މަސައްކަތުގައި ރައްޔިތުންނަށް ރިލީފް ހޯއްދަވައިދެއްވަން މަސައްކަތްކުރައްވާ ހުރިހާ ސިފައިންނާއި
ފުލުހުން އަދި ސިވިލް ސޮސައިޓީން ކޮށްދެއްވަމުންގެންދަވާ ހުރިހާ މަސައްކަތްތައް ފާހަގަކޮށް، އަދި އައްޑޫ ސިޓީގެ
މުވައްޒަފުން ކުރައްވަމުންގެންދާ ހުރިހާ މަސައްކަތަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު ޝުކުރު އަދާކުރަން. އަޅުގަ ނޑު އަދި
ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި މައްސަލައިގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަށް މީގެ ސަބަބުން ލިބުނު ގެއްލުންތައް
ފޫބަށްދައިދިނުމަށް ޓަކައި ކޮންޓިންޖެންސީން ކޮންމެ އަހަރަކު ވެސް ސަރުކާރުން ހުށަހަޅާ ކަނތައްތަކުން އެ ކަންކަން
ފޫބައްދައިދިނުމަށް މަސައްކަރައްވާނެ ކަމަށް، ސަރުކާރުން އެ ކަންކަން ބައްލަވާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ދެކެން. އާދެ!
މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެން މި ބަހުސްކުރަމުންދާ، އިދާރީ ދާއިރާ ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމުގެ ގާނޫނަށް ހުށަހެޅިފައިވާ
އިޞްލާޙާ މެދު އަޅުގަ ނޑު އެއްޗެއް ދަންނަވާލަން ބޭނުން. އަޅުގަ ނޑު ދެކޭގޮތުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ
230 ވަނަ މާއްދާ އިން 235 ވަނަ މާއްދާއާ ހަމަ އަށް އެބައޮވޭ ޤާނޫނުއަސާސީގައި ވަރަށް ތަފްސީލުކޮށް އިދާރީ
ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގަންޖެހޭނެ މައިގަ ނޑު އަސާސްތައް. މިހާރު މި ގެނެވޭ ބަދަލުތައް، ގާނޫނަށް
ގެނެވޭ ، ގާނޫނަށް މި ގެނެވޭ ކުދިކުދި ބަދަލުތަކަކީ މި ޤައުމަށާއި މި ޤައުމުގެ ރައްޔިތުންނަށް އެންމެ ފައިދާކުރާނެ
ގޮތްތައް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލެއް ނުކުރަން. އަޅުގަ ނޑުމެން ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ސިޔާސީ
ފަރާތްތަކުން އެންމެ ފުރަތަމަ ވިސްނަންވީ ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަށް މިހާރަށް ވުރެ ހިތްހަމަޖެހޭ ފާގަތި
ދިރިއުޅެއް އެ މީހުންނަށް އުޅެވޭނެ ގޮތަށް މި ޤައުމުގެ ސިޔާސީ ކަންކަން، އަދި ރައްޔިތުންނަށް ދޭވެ ޚިދުމަތްތައް
ދެވޭނެ ނިޒާމު ހަރުދަނާކުރުން. އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ސިޔާސީ މީހުންގެ ވިސްނުމެއް ކަމުގައި ވާނަމަ، އެންމެ
ފުރަތައިނުން ވެސް ޤާނޫނުއަސާސީގެ މިދެންނެވި 230 ވަނަ މާއްދާއިން 235 ވަނަ މާއްދާއާ ދޭތެރޭގައި މިހުރި
މައްސަލަތަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ސިޔާސީ ހުރިހާ ފަރާތްތަކުން އެކަމާ ދޭތެރޭގައި ބަހުސްކުރެވިގެން މަޝްވަރާކުރެވި ، މި
ޤައުމަށް އެންމެ ރަނގަޅުވާނެ ނިޒާމެއް ގެންނަންވީ. އަޅުގަ ނޑުމެން ހުރިހާ އެންމެން ގަ ބޫލުކުރަން، މިހާރު މި އޮތް
ނިޒާމަކީ ވަރަށް ޚަރަދު ބޮޑު ބޮޑު ނިޒާމެއްކަން. އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ ކައުންސިލްތަކުގެ އަދަދުތަކަކަށް؛ އެކަމަކު، މި
ކަމަކީ ހަމައެކަނި ވަކި ޕާޓީއަކުން އެ ޕާޓީއެއްގެ ކޮމިޓީގައި ހިމެނޭ މެޖޯރިޓީއަކުން ނިންމާ ވަރަށް ވުރެ ޤައުމީ
35

މަޞްލަޙަތު ބޮޑު މައްސަލައެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑު ދެކެން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު މި ފުރުޞަތުގައި ހަމަ
ފާހަގަކޮށްލަން؛ ކައުންސިލުތަކަކީ، ކައުންސިލުތަކުގެ މެންބަރުންނަކީ ރައްޔިތުން އިންތިޚާބުކުރާ ފަރާތްތަކެއް
ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތްކުރުމަށް. އެ ވިސްނުމުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ޤައުމު އިސްކޮށްގެން މަސައްކަތްކުރާނެ ބަޔަކު
އަޅުގަ ނޑުމެން ހޮވަން ވެސް ޖެހެނީ. އަދި އެ މީހުންނަށް އެ މަސައްކަތްކުރެވޭނެ ފުރުޞަތު ގާނޫނުން ވެސް އެބަ
ލިބެންޖެހޭ. އަދި އެ ކަންކަން ކުރެވޭނެ ގޮތަށް ސަރުކާރުގެ ވިސްނުންފުޅު ވެސް އެބަ ބަދަލުވާންޖެހޭ.
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ ހޮވިފައި ތިބޭ ކައުންސިލަރުންގެ ވެސް މުސާރަ އެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި އުނިވެގެންދާ
ތަން. އަދި އެ ބޭފުޅުން މަސައްކަތްކުރައްވަން ދީފައި ހުންނަ، ހަމަޖައްސާފައި ހުންނަ ސަރުކާރުގެ، ދައުލަތުގެ ތަންތަން
ވެސް، އިމާރާތްތައް ވެސް އެ މީހުން އަތުން އަތުލެވިގެންދާ ތަން. މިއީކީ ނޫން އަޅުގަ ނޑުމެން. އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ
ޖެހޭ މިއަށްވުރެ ތަހްޒީބު ޑިމޮކްރެޓިކު ވެއްޓެއްގައި އަޅުގަ ނޑުމެން މަސައްކަތްކުރަން. ހުރިހާ ފަރާތްތަކެއް އެކުގަ އި،
ގުޅިގެން، ޤައުމު މުހިއްމުކޮށްގެން، ޤައުމު އިސްކޮށްގެން އަޅުގަ ނޑުމެން މަސައްކަތް އެބަ ކުރަންޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑަކަށް
ގަބޫލެއް ނުކުރެވޭ މިހާރު މި އޮތް ގާނޫނަށް ގެނެވޭ އިޞްލާޙުގެ ސަބަބުންނެއް ރައްޔހިތުންނަށް އޭގެ އެންމެ ރަނގަޅަށް
ފައިދާކުރާނެ ކަމަކަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ހުށަހަޅަން؛ އަޅުގަ ނޑަކަށް ތާއީދެއް ނުކުރެވޭ މި ވަގުތު
ކުއްލިކުއްލިއަކަށް ކުދިކުދި ބަދަލުތައް ގެނެސްގެން މި ސަކަރާތް ޖަހާކަށް. އޭގެ ބަދަލުގައި އަޅުގަ ނޑު ހުށަހަޅަނީ،
ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ސަރުކާރުގެ މެޖޯރިޓީ މިތާ އޮތުމާ އެއްކޮށް، ވީހާވެސް ބޮޑަކަށް ވިސްނައިގެން އިދާރީ ދާއިރާ
ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމުގެ މައިގަ ނޑު އޮނިގަ ނޑަށް، ޤާނޫނުއަސާސީއަށް ވެސް އިޞްލާޙުގެނެސްގެން މިކަން
ރަނގަޅު ގޮތަކަށް، މި ޤައުމަށް ރަނގަޅު ގޮތެއް ނިންމުމަށް. އެ މަސައްކަތްކުރަން އަޅުގަ ނޑަށް ފެންނަ ވާހަކަ މި
ފުރުޞަތުގައި ދަންނަވަން. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ނިޒާރަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ނިޒާރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނަށް އިރުއިރުކޮޅާ މި ގެނެވޭ ބަދަލުތަކުގެ ސަބަބުން މި ގާނޫނުތައް
ތަންފީޛުކުރަން ތިބި ފަރާތްތައް ވެސް އޮޅި ، މިއަށް ޢަމަލުކުރަންޖެހޭ ގޮތެއް ވެސް ނޭނގި، އެ ކައުންސިލްތަކުގަ އި
ތިއްބަވާ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް، ހޮވިވަޑައިގަންނަވާ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް މި ގާނޫނަށް ޢަމަލުކުރަން ނޭނގޭ ހިސާބަށް މިހާރު
ކަންތައްތައް ދަނީ. އިރުއިރުކޮޅާ ޕީ.ޕީ.އެމަށް ނިސްބަތްވެވަޑައިގަންނަވާ ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން، ބިލުތައް؛ މި ގާނޫނަށް
އިރުއިރުކޮޅާ ބިލުތައް ގެނެސްގެ ން އިޞްލާޙު މި ހުށަހަޅަނީ. ދެން އަޅުގަ ނޑަކަށް ނޭނގޭ މީގެ މަޤްޞަދަކީ ކޮބައިކަމެއް.
36

އެހެންނަމަވެސް، ވަރަށް ސާފު ވާ އެއް މަޤްޞަދެއް އޮތް ކަމަށް، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަބަ ދުވެސް ޔަޤީންވާ މަޤްޞަދެއް
އެބައޮތް. އެއީ ޕީ.ޕީ.އެމަށް ނިސްބަތްވަޑައިގަންނަވާ ގިނަ މެންބަރުންނަކީ، އަދި މި ސަރުކާރު؛ މިހާރު މި އޮތް
ސަރުކާރުގެ ޕޮލިސީ އަކީ މާލެއަށް ބާރުތައް އެއްކުރެވި ، މާލޭގައި ހުންނަ މިނިސްޓަރަކު، މާލޭގައި ތިއްބަވާ ބޭފުޅުންގެ
ދަށަށް އަތޮޅުތަކުގެ ރައްޔިތުން ގެނެސް، އެ މީހުން ބޭނުންވާހާ އަމުރުތަކަށް ކިޔަމަންވާ ބައެއްގެ ގޮތުގައި އަތޮޅުގެ
ރައްޔިތުން ބޭތިއްބުން ނޫން އެހެން އެއްވެސް ވިސްނުމެއް މިއަކު ނެތް. ލާމަރުކަޒީ ގޮތުން އިދާރީ ދާއިރާތައް،
އަތޮޅުތައް ހިންގުމަކީ މިއީ ވަރަށް މާތް މަޤްޞަދެއްގައި، ވަރަށް މާތް މަޤްޞަދެއްގައި ކޮށްފައި އޮތް މަސައްކަތެއް.
އެހެންނަމަވެސް، މި ބޭފުޅުންނަށް މި ގާނޫނު މިހެން އޮވެ، އަތޮޅުތަކު ގެ އިދާރީ ގޮތުން، އެންމެ ކުޑަމިނުން އިދާރީ
ގޮތުން ވެސް ބާރުވެރިވެ، އެ މީހުން އަމިއްލައަށް އެ މީހުންގެ ނިންމުންތައް ނިންމާ ހިސާބަށް ދިއުމަކީ ހަޖަމަކުރެވޭ
ކަމަކަށް ނުވުމުގެ ނަތީޖާ އަކަށް ވަނީ، މި ބޭބޭފުޅުން އިރުއިރުކޮޅާ މި ތަނަށް މި ގާނޫނަށް އިޞްލާޙުގެނެސްގެން
އަތޮޅުތަކުގެ ރައްޔިތުން ނިކަމެތިކުރަން މަސައްކަތްކުރާކަން. ޙަޤީޤަތަކީ، މި ގެނެވޭ އިޞްލާޙުން، މި އަޅުގަ ނޑު
ކިޔައިލީމަ އަޅުގަ ނޑަކަށް ވެސް ނޭނގޭ މިއީ ކިހިނެއް، ކޮން މަޤްޞަދެއްގައި، ކިހިނެއް، ކޮންގޮތަކަށް ކުރަން އުޅޭ
ކަމެއްކަން. އަޅުގަ ނޑަށް ވެސް ނޭނގޭ. އަޅުގަ ނޑު ކިޔަ އިލީމަ އަޅުގަ ނޑަކަށް ނުވިސްނުނު، މިއީ ކީއްކުރަން އުޅޭ
ކަމެއް ކަމެއް. އެހާ ބޮޑަށް އޮޅުންބޮޅުންވެ، ދެން އަޅުގަ ނޑުމެން މުޅިން އޮޅި، މި ގާނޫނު މިއީ ދެން ނެތް އެއްޗަކަށް
ވާ ހިސާބަށް މިހާރު ކަންތައްތައް ގޮއްސި. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ މިހެން ނަހައްދަވާށޭ. ކުރިންވެސް މިކަން އޮތް ގޮތަށް
ކުރައްވާށޭ. އެޓޮލް މިނިސްޓްރީއެއް މިތާ ބަހައްޓައިގެން، ކަތީބުންނާއި އަތޮޅުވެރިން؛ ތި ބޭފުޅުންގެ މެޖޯރިޓީ މިތާ މި
އޮތީ. ތި ބޭފުޅުން ބޭނުންހާ ގޮތަށް ގާނޫނަށް ބަދަލުގެނެވޭ ގޮތަށް މި އޮތީ. އެހެންވީމާ، އަތޮޅުވެރިން ބަހައްޓައިގެން،
ކަތީބުން ބައިތިއްބައިގެން ކުރަން ފަށާށޭ. އޭރުން ތި ބޭފުޅުން ބޭނުންވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުއަޅާނެ މީހުން އެތާ ތިބޭނެ.
އެހެންނަމަވެސް، އެ ފުރުޞަތު ރައްޔިތުން ދޭނެ ކަމެއް، އެއީ ނޭނގޭ ކަމަކީ. އެއަށްވުރެ ރައްޔިތުން މާ ހޭލުންތެރި.
ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ؛ ތި ބޭފުޅުން ތި ތިއްބެވީ މާ ދުރުގައި. މާ ކުރީގައި ތި ތިއްބެވީ. ތިއްބަވައިގެން ތި ބޭފުޅުންގެ
ވިސްނުން ތިހިރީ މާ ކުރީގެ ވިސްނުމެއްގައި. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ގޮތަކަށް ނޫން. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ، ތީކީ ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ޕޮޕިއުލަރ ކަންތައްތަކެއް ނޫނޭ ތި ކުރައްވަނީކީ. ތަންކޮޅެއް
ވިސްނާވަޑައިގެން ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި މި ގާނޫނަށް އިޞްލާޙުގެންނަށްޏާ ބޮޑު އިޞްލާޙެއް ގެނައުން، ޤައުމީ
ވިސްނުމެއްގައި. މީގަ އި މައްސަލަ ހުރި ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ވެސް ގަބޫލު އެބަކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، ޤައުމީ
ވިސްނުމެއްގައި ހުރިހާ ސިޔާސީ ޕާޓީތައް ވެސް ބައިވެރިވާ ގޮތެއްގައި މި ގާނޫނަށް އިޞްލާޙުގެންނަށްޏާ ގެންނަންވީ.
އިރުއިރުކޮޅާ ތި ބޭފުޅުން ބޭނުންވާ؛ ކޮންމެވެސް އަތޮޅެއްގެ ކައުންސިލަކާ ޒާތީވީމަ، އެ އިޞްލާޙު ގެންނަންވީ.
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެންނަނީ އެ މަންޒަރު. މިތާ ބައެއް މެންބަރުން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ނިސްބަތްވެވަޑައިގަންނަވާ
ސަރުކާރުގެ މެންބަރުންގެ ޒާތީ ކަންތައްތަކާ ހެދި ކައުންސިލުގެ؛ މި ގާނޫނަށް ބަދަލުގެންނަށް މި ތަނަށް އެބަ ގެނެވޭ
37

އިޞްލާޙުތައް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވަނީ، މިކަން ޤައުމީ ވިސްނުމެއްގައި މި އިޞްލާޙުގެންނަންޏާ
ގެންނަންއުޅޭށޭ. މިތާ ހަމަ ކަމެއް ކުރަންވެގެން، މިކަން ކުރަން ހަދައިގެން މި މަސައްކަތް ކުރަން ތިބި
ކައުންސިލަރުންނަށް ވެސް މި ގާނޫނަށް ތަބާވާން ނޭނގޭ ހިސާބަށް ކަންތައްތައް މި ދަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވާނީ، ތި ބޭފުޅުންގެ މަޤްޞަދަކީ މާލެއަށް ބާރު ގެނައުން ކަމަށް ވަންޏާ މި ދެންނެވިހެން މިތާ އެޓޮލްސް
މިނިސްޓްރީއެއް ބަހައްޓައިގެން، މިނިސްޓަރަކު ބަހައްޓައިގެން އެކަން ކުރާށޭ. މިހާރުވެސް މި ގާނޫނު އޮތެއް ކަމަކު ކަން
ކުރައްވަނީ އެހެން. ޢުމަރު ނަ ޞީރު ބޭނުންވީމަ، ޢުމަރު ނަޞީރު ބޭނުންހާ ގޮތަކަށް ކަންތައްތައް ކުރައްވަނީ. މުޅި
ކައުންސިލް ސަސްޕެންޑު އެބަކުރޭ. މިއީ ރައްޔިތުން ހޮވާފައި، ރައްޔިތުންގެ ބޭނުންތަކަށް ހޮވާފައި؛ ކައުންސިލް އެއްކޮށް
ސަސްޕެންޑުކޮށްލަނީ މުސާރަ ނުދޭ ގޮތަށް. މީ ކޮން އުސޫލަކުން ކުރެވޭނެ ކަމެއް؟ ގާނޫނާއި ގަވާއިދުތަކުގެ ތެރެއިން
ކަންތައްތައް ކުރަން އޮތެއް ކަމަކު، އެކަން ކުރަންވާނީ އެންމެން ގަބޫލުކުރާ އުސޫލަކުން. ހަމަވިސްނޭ ގޮތަކަށް އެކަން
ކުރަންޖެހޭނީ. ހަމަ މުޅި ކައުންސިލް ސަސްޕެންޑުކޮށްލާފައި، މުސާރަ ވެސް ނުލިބޭނޭ. ކަލޭމެން ތިބޭށޭ. މީ
ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތްދޭން އޮތް ކައުންސިލެކޭ މި ސަސްޕެންޑުކޮށްލަނީ. މި ދަރަޖައަށް ވިސްނުން ދިޔައިމަ އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވާނީ، މީކީ ވެރިކަންކުރަން އުޅޭ ބައެއް ނޫނޭ. މިއީ މުޅިން އެހެން ވިސްނުމެއްގައި އެހެން ކަމެއް ކުރަން މި
އުޅެނީ. އެހެންވީމާ މި ގާނޫނަށް މި ގެނެވޭ ބަދަލުތަކަކީ ވެސް މި ދެންނެވި މަޤްޞަދުގައި ކުރެވޭ ކަންތައްތައް. މޮޔަ
ކަންތައްތަކެއް މިތާ މި ކުރެވެނީ. މޮޔަހެދެނީ ތިބެގެން. މި މަޖިލީހުގައި މެޖޯރިޓީ އޮތީމާ ކުރާނެ ކަމެއް ނޭނގިގެން،
ވާނުވާ ނޭނގިގެން ތިބެގެން މި ތަނަށް މި އިޞްލާޙު ގެނެސްގެން ކުރާ ކަންތައްތަކެއް މީ. ރައްޔިތުން މި ތިބެނީ
ބަލަން. ތި ބޭފުޅުން ކިތަންމެ މޮޅަށް، ކިތަންމެ މޮޅު ގޮތަކަށް ވާހަކަދެއްކިޔަސް ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނާ ތި ބޭފުޅުން ތި
ކުޅެމުން ތި ދާ ކުޅުމަކީ ތި އީ ކަ ނޑައެޅިގެން ރައްޔިތުން އަޅުވެތިކުރުމަށް، ތި ބޭފުޅުންގެ މުށުތެރެއަށް ބާރު ގެނައުމަށް
ޓަކައި ތި ބޭފުޅުން ކުރާ ކަމެއް ކަމެއް. އެއީ ޝައްކެއް އޮތް ކަމެއް ނޫން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޖަމީލް ޢުޘްމާނަށް.
ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޖަމީލް ޢުޘްމާން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަޅުގަ ނޑު މި ބިލާ ބެހޭ ގޮތުން ވާހަކަދައްކަމުންދާއިރު އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނަންޖެހޭ
ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއް އެބައޮތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް . އަޅުގަ ނޑު ދެކޭގޮތުގައި މި ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނަށް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ގެނެވޭ އިޞްލާޙުތަކާ އެކު މުޅި މި ގާނޫނަކީ ވެސް މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން އިޞްލާޙުކުރަން
ޖެހިފައި އޮތް އެއްޗެއް. މިކަން އިޞްލާޙުކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެން މަސައްކަތްކުރާއިރުގައި ރަށްރަށުގެ
38

ކައުންސިލަރުންގެ އެހީތެރިކަން ވަރަށް ބޮޑަށް ބޭނުންވާނެ. އެ ބޭފުޅުންނަކީ މި ކައުންސިލްތަކުގައި މަސައްކަތް ކުރައްވާ
ބޭފުޅުން. އެ ބޭފުޅުންގެ ޚިޔާލު އަޅުގަ ނޑުމެން ބައްޓަންކޮށްގެން މުޅި މި ގާނޫނަށް އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ ކައިރި
މުސްތަޤްބަލެއްގައި ވަރަށް ގިނަ ބަދަލުތަކެއް ގެންނަންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަން. ކުރީގަ އި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
އޮތް ސިސްޓަމުގެ ތެރެއިން ރައްޔިތުންނަށް ވެފަ އި ހުރި ޚިދުމަތްތަކާއި، މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި ސިސްޓަމުގެ
ތެރެއިން ކަންތައްތަ ކަށް ހުރި ދަތިތަކާއި، މި ކަންތައްތަކާ ދޭތެރޭގައި ވަރަށް ދުރާލައި އަޅުގަ ނޑުމެން މަސައްކަތްކުރަން
އެބަޖެހޭ. އަދި ޚާއްޞަކޮށް އެލް.ޖީ.އޭގައި މަސައްކަތްކުރައްވާ ބޭފުޅުންނަކީ ޢަމަލީ ގޮތުން މި ކަންތައްތަކުގައި
މަސައްކަތްކުރައްވާ ބޭފުޅުން. އެ ބޭފުޅުންގެ އިމްޕުޓް މީގެތެރެއަށް ލެވިގެން، އަޅުގަ ނޑުމެން ހަދާ ގާނޫނަކުން
ބަދަލުތަކެއް ގެންނަ ކަމަށް ވަންޏާ ހަމަ ޔަޤީނުން ވެސް އަޅުގަ ނޑު ދެކޭގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި ނިޒާމަށް
ފުރިހަމަކަމެއް އަންނާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ކައުންސިލަރުންގެ ދައުރު ، އެ މީހުންގެ
މުއްދަތާ ދޭތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނަން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން، އަޅުގަ ނޑަށް ވެސް އެނގޭ މިހެން
ދަންނަވާއިރުގައި ވެސް މިކަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކުރެވޭނީ ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުކޮށްގެންކަން. ޤާނޫނުއަސާސީ
އިޞްލާޙުކޮށްގެން ނަމަވެސް މި ތިން އަހަރުގެ ދައުރު، ފަސް އަހަރަށް ދަމާލެވޭނެ ގޮތެއް އޮތްތޯ އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލަން
އެބަޖެހޭ. މިހެން މި ދަންނަވަނީ މި ރާއްޖޭގައި މި ކައުންސިލްތަކަށް ކުރިމަތިލާ ކުދިންނަކީ ތަޢުލީމީ ޒުވާނުން ކަމަށް
ވެފައި، އެ ޒުވާނުންނަށް ހުރި ފުރުޞަތުތައް ތަނަވަސްކުރުމަށް ޓަކައި، ޚާއްޞަކޮށް ޑިގްރީ ހަދާފައި ތިބި،މާސްޓަރސް
ހަދާފައި ތިބި ފެންވަރުގެ ކުދިން މިކަމަށް ކުރިމަތިލައިގެން އަންނާނީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެކަށީގެންވާ މުއްދަތެއް
ދެވިގެން. ކައުންސިލުތަކަށް މި އަންނަނީ ރަނގަޅު މަސައްކަތެއް ކުރުމަށް ޓަކައި. ޚާއްޞަކޮށް ކައުންސިލުތަކަށް އައިސް
ކުރާ މަސައްކަތުގެ ތެރެއިން މިސާލަކަށް ޕްރޮޖެކްޓެއް ހަދާފައި، ޕްރޮޖެކްޓެއް ފީޒިބިލިޓީއަށް ބަލާފައި، އޭތި
އިމްޕްލިމެންޓުކުރާ ހިސާބަށް ދާ ހިސާބުން އަނެއްކާ ކައުންސިލު ބަދަލުވަނީ. ދެން އަންނަ ކައުންސިލަކުން މުޅި ކުރި
މަސައްކަތްތައް ހުއްޓައިލާފައި، މުޅިން އާ މަސައްކަތެއް ފައްޓަނީ. ރައްޔިތުންނަށް މީގެ ހެޔޮކަމެއް ، ނޫނީ
ރައްޔިތުންނަށް ރަނގަޅު މަސައްކަތެއް ކުރެވޭނެ ފުރުޞަތެއް ނުލިބޭ. އެހެންވީމާ، ފަސް އަހަރުގެ ދައުރަކަށް ހަދާލި
ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރެ އިން ޒުވާނުން މި ކަމަށް ކުރިމަތިލާނޭ. އަދި އޭގެއިތުރަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން ހޯދާ ކައުންސިލަރުންނަށް އެކަށީގެންވާ މުއްދަތެއް އެބަ ލިބެއޭ. އެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ރައްޔިތުންނަށް
ކަންތައްތަކެއް ކުރުމަށް ޓަކައި، ފުރުޞަތު އެބަލިބޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ކުރިއަށް އޮތް ތާ ގައި
އަޅުގަ ނޑުމެން މި މުޅި ގާނޫނަކީ ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑަށް ބަލައި ދިރާސާކުރުމަށް ފަހު އިޞްލާޙުތަކެއް
ގެނެވިފައި އޮތް އެއްޗެއް. އެހެންވީމާ، އެ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލުމަށް މި ފުރުޞަތުގެ ބޭނުންހިފީ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
39

މިހާހިސާބުން އަޅުގަ ނޑު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް 30 މިނެޓުގެ ހުސްވަގުތުކޮޅެއް އަރުވަން. ދެން ޖަލްސާ ފެށޭނީ 3
ޖަހާއިރު.
[ހުސްވަގުތުކޮޅު: 14:30 އިން 15:00 އަށް]
(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހުގެ ރައީސް ޢަބްދުاله މަސީޙް މުޙައްމަދު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
السالم عليكم. މި ދަންފަޅީގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށްގެންދަން މި ފަށަނީ. އެޖެންޑާ އައިޓަމު 5.1ގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް މި
ގެންދަނީ. ގާނޫނު ނަންބަރު 7/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމުގެ ގާނޫނު) އަށް
އިޞްލާޙުގެނައުމުގެ ބިލު، ޤަ އުމީ ސަލާމަތުން ދިރާސާކުރައްވަ އި ނިންމެވި ގޮތުގެ ރިޕޯޓުގެ މައްޗަށް ބަހުސްކުރެވެމުން
اله
މި ދަނީ. މިހާރު އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ގަލޮޅު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އީވާ ޢަބްދު އަށް.
اله
ގަލޮޅު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އީވާ ޢަބްދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މި ދައުރު ވެސް، މި އަހަރު ވެސް އަނެއްކާ ވެސް ނިމުމަކަށް
މި އޮތް އަންނަނީ. އަޅުގަ ނޑު އަނެއްކާ ވެސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މަނިކުފާނާ އެކު އަހަރެއް މި އޮތް ނިންމާލެވެނީ
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި ނުވަތަ މަނިކުފާނުގެ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މަނިކުފާނުގެ ޒަޢާމަތުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކުރެވުނު މަސައްކަތްތަކަށް އަޅުގަ ނޑު މި ފުރުޞަތުގައި ބަލައިލަން ބޭނުން، އަޅުގަ ނޑުމެން
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް ޗުއްޓީއަށް ދިއުމުގެ ކުރިން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސަކަށް
މަނިކުފާނު އިންތިޙާބުވެވަޑައިގެންނެވީއްސުރެ އަޅުގަ ނޑު ބަލައިލަން ބޭނުން، ފުރަތަމަ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ޖޫން
2014ގައި އަޅުގަ ނޑުމެން މިތަނަށް ހުވާކޮށްގެން ވަދެ، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފުރަތަމަ ކުރެވުނު މަސައްކަތަކަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރެވުނީ ގާނޫނާ ޚިލާފަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އަޅުގަ ނޑުމެން ޢައްޔަންކުރިން. ކޯޓުއަމުރަކާ ނުލައި
ދިވެހިންގެ ޕާސްޕޯޓު ހިފެހެއްޓުމުގެ ބާރު ފުލުހުންނަށް އަޅުގަ ނޑުމެން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން އަޅުގަ ނޑުމެން ދިނިން.
މާލިއްޔަތު ގާނޫނު ބަދަލުކޮށް ، ލޯނުނެގުމުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ދައުރު އަޅުގަ ނޑުމެން މި މަޖިލީހުން
ކަ ނޑުވާލައި ، އޮޑިޓް ގާނޫނު ބަދަލުކޮށް، ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޚިލާފަށް އަޅުގަ ނޑުމެން އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލެއް މަޤާމުން
ވަކިކޮށް ، ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަންގެ މެންބަރުން ޢައްޔަންކުރުމުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ފާރަވެރިވުމުގެ ބާރު
ކަ ނޑުވާލައި ، އިލެކްޝަން ކޮމިޝަނަށް މަނިކުފާނުމެންގެ، ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ، އަމިއްލަ ޕާޓީގެ ކައުންސިލް މެންބަރުން
ޢައްޔަންކޮށް، މިނިވަން މުއައްސަސާތަކަށް ފާރަވެރިވުމަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް އޮންނަ ބާރު އަޅުގަ ނޑުމެން
40

އަމިއްލައަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ތެރޭގައި ކަ ނޑުވާލައި، ފަ ނޑިޔާރުންގެ ގާނޫނު ބަދަލުކޮށް، އުއްތަމަ ފަ ނޑިޔާރު
މަޤާމުން ވަކިކޮށް، އެކަން ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރީ ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޚިލާފަށް. ސިވިލް ސަރވިސްގެ ގާނޫނު
ބަދަލުކޮށް، ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޚިލާފަށް އެ މުވައްޒަފުން ރާއްޖޭގެ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވޯކްފޯސްގެ ދެ ބައިކު ޅަ އެއް ބައިގެ
ގާތްގަ ނޑަކަށް ސިޔާސީ ޙައްޤަ ށް އަޅުގަ ނޑުމެން އަރައިގަނެ ، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ޙުކުމްކުރި ދުވަހާ ދިމާކޮށް،
މި ހިނގާ އަހަރުގެ މާރިޗް މަހުގައި ރަ އީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ޙުކުމްކުރި ދުވަހާ ދިމާކޮށް ކުރީގެ ވެރިންނަށް ދޭ
އިނާޔަތްތައް ކަ ނޑާލަން އިޞްލާޙު އަޅުގަ ނޑުމެން މި ތަނަށް ހުށަހަޅައި، ނުވީ ތާކަށް އެވަރުން ނުފުދިގެން އެ
މަނިކުފާނުގެ، އަމިއްލަ ޕާޓީގެ އަމި އްލަ ރައީސްކަން ނިގުޅައިގަންނަން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން އަޅުގަ ނޑުމެން
ގާނޫނުތައް ފާސްކޮށް، ޕަބްލިކު ސަރވިސް މީޑިޔާގެ ބޯޑަށް ރައީސް ޔާމީންގެ އަމިއްލަ ޓީވީ ޗެނަލްގެ ސީ.އީ.އޯ
އަޅުގަ ނޑުމެން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ޢައްޔަންކޮށް، ރައްޔިތުން އިންތިޚާބުކޮށްފައިވާ އައްޑޫ ސިޓީ ކައުންސިލާއި މާލޭ
ސިޓީ ކައުންސިލްގެ ބާރުތައް އަޅުގަ ނޑުމެން ކަ ނޑުވާލައި ، ދެ ބުރަށް؛ ދެ ބުރަށް މަނިކުފާނުމެން ޤާނޫނުއަސާސީ
އިޞްލާޙުކޮށްގެން އަމިއްލަ ނައިބު ރައީސުން ވަކިކުރައްވަ އި، ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޚިލާފަށް ޓެރަރިޒަމް ބިލަކާއި ޓޫރިޒަމް
ބިލެއް އަޅުގަ ނޑުމެން މި ތަނުން ފާސްކޮށް، ބިލު ހުށަހެޅުމުން އދ.ގެ ވޯކިންގ ގްރޫޕާ އިދިކޮޅަށް އަޅުގަ ނޑުމެން މި
ތަނުން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ބިލު ހުށަހަޅައި، ކޮމަންވެލްތުން ވަކިވާން އަޅުގަ ނޑުމެން މި ތަނަށް އިޞްލާޙުތައް
ލައި، ޕީ.ޕީ.އެމުން އިޞްލާޙުތައް ލައި، މަޖިލިސް ގަވާއިދު ބަދަލުކޮށް އިދިކޮޅު މެންބަރުން އެއްވެސް ވަރަކަށް މިތާގަ އި
މަސައްކަތްކުރިޔަނުދީ، ކޮމިޓީއަކަށް، ތަޅުމަކަށް ވަޒީރަކާ ސުވާލުކުރުމަށް އިދިކޮޅު ޕާޓީން ހުށަހެޅި އެންމެ މައްސަލައެއް
ވެސް މިއަދާ ހަމައަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ބަލައިނުގަނެ، ފަ ނޑިޔާރުގެ އިޞްލާޙުކުރަންވެގެން ޚިޔާނާތް
ތަޙުޤީޤުކުރުމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ހުށަހެޅި މައްސަލަތައް ؛ ރިޟުވާންގެ މައްސަލަ ބަލާންވެގެން އަޅުގަ ނޑުމެން ހުށަހެޅި
މައްސަލަތައް، އަދި ރައީސް ނަޝީދު؛ މި ނަންފުޅު ކިރިޔާ އަޔަސް ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ލީ މައްސަލައެއް މި ތަނުން
ބަލައިނުގަނެ، އަޅުގަ ނޑު އެކަނި ވެސް މި ތަނަށް ވަޒީރުންނާ ސުވާލުކުރަން 16 ސުވާލު ލިން. އެހެންނަމަވެސް،
މަނިކުފާނުމެން އެއިން އެންމެ މައްސަލައަކާ ގާތަށް ވެސް ބަލައިނުގަނޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުގެ ސުވާލަކީ ،
މިއީ މަޖިލީހުގައި މަނިކުފާނު ނިންމަވައިލައްވަން ބޭނުންވާ ލެގަސީތޯ؟ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން މި
ދަންނަވަނީ މިއީ ރައްޔިތުންގެ ގެއޭ. ރައްޔިތުންގެ ގެ، ރައްޔިތުން މަންދޫބުން އެ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ހިމާޔަތްކުރަން
އޮތް ރައްޔިތުންގެ ގެ، މަނިކުފާނުގެ ޒަޢާމަތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން މި ރައްޔިތުންގެ ހުރަގެއަކަށް ހަދަ އި ނިންމާލީ
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވެރިކަމެއްގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރެއްގެ ގޮތުގައި
އިނިން. އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރުގައި އަޅުގަ ނޑު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރެއްގެ ގޮތުގައި އިނިން. މައިނޯރިޓީއެއްގެ
ގޮތުގައި ތިއްބަސް ވެސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރި މަސައްކަތްތަކަށް ބައްލަވަ އިލައްވާ. އާސަންދައަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން ގާނޫނެއް ފާސްކުރިން. އެކި ކަހަލަ ޓެކްސްތަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ގާނޫނު ފާސްކުރިން. ކުދި އަދި މެދު
41

ފަންތީގެ ވިޔަފާރިތަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން މިތާގައި ގާނޫނު ފާސްކުރިން. ލާމަރުކަޒީ ނިޒާމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން މިތާގައި
ގާނޫނު ހެދިން. މިހެންގޮސް، މިހެންގޮސް ރައްޔިތުންގެ ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކަށް، ރައްޔިތުންގެ ލާބަޔާއި މަންފާތަކަށް
އެތައް މަސައްކަތްކުރިއިރު ، މަނިކުފާނުގެ ދެ އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ކުރެވުނު މަސައްކަތްތައް
އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވާލީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެ ލިސްޓާ އަޅާކިޔަ އިލާފައި މަނިކުފާނު ވިދާޅުވެބައްލަވާ! ރައްޔިތުންގެ
ޙައްޤު ހިފަހައްޓާން، ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤު ހަރުދަނާކުރާން، ރައްޔިތުންގެ ތަރައްޤީއަށް، ރައްޔިތުންގެ ލާބަޔާ އި މަންފާއަށް
މި ސަރުކާރުން އެންމެ ބިލެއް ވެސް ހުށަހެޅިފައިވޭތޯ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އަޅުގަ ނޑުގެ ސުވާލަކީ. ކާކުގެ ވެރިކަމެއް
ހިފަހައްޓަންތޯ މިތާގެ ތެރޭގައި މި މަސައްކަތް މި ކުރަނީ؟ ކޮންފަދަ އަނިޔާވެރި ވެރިއެއްގެ އައްޑަނައަށްތޯ އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، މަނިކުފާނު ތިޔަ މަސައްކަތްކުރައްވަނީ؟ ކާކުގެ ވެރިކަމެއް ހިފަހައްޓާންތޯ؟ މުޅި ސަފުން ބާކީވެފައި ހުރި،
އެންމެންގެ ތާއީދު ގެއްލިފައި ހުރި، ކިބުރުވެރި، ކިބުރުވެރި، ބޮޑާވެރި، މީހަކަށް ހެޔޮނޭދޭ، އޭނާއަށް އެއްވެސް ހެޔޮއެދޭ
މީހަކު މިހާރު ނުވާ ވެރިއެއްގެ ވެރިކަން ދިފާޢުކުރަންވެގެން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މުޅި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
މަނިކުފާނު މި ދެ އަހަރު ތެރޭގައި ތިޔަ ބޭނުންކުރެއްވީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އަނެއްކާވެސް މަނިކުފާނާ އެކު 1
އަހަރު ނިންމައިލާއިރު އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ދަންނަވާލަން ބޭނުމީ، އެހެން ނުހައްދަވާށޭ. މަނިކުފާނުގެ ޒިންމާއަކީ،
ރައްޔިތުންގެ މަންދޫބުންގެ ޒިންމާއަކީ ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤު ނަގަހައްޓައިދިނުން. ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުގައި
މަސައްކަތްކުރުން. ރައީސް ޢަބްދުاله ޔާމީނަށް ޓަކައި އެކަނި މުޅި ދިވެހި ރައްޔިތުން އެއްކައިރިކޮށްފައި ، މުޅި ހުރިހާ
ރައްޔިތުންގެ އުއްމީދުތައް މަޙްރޫމުކޮށްފައި އަޅުގަ ނޑުމެން ނުޖެހޭ އެންމެ ވެރިއެއްގެ ޖާހިލުވެރިކަމެއް ހިފަހައްޓައިދޭކަށް.
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ބިލެތްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އަޙްމަދު މުބީނަށް.
ބިލެތްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު މުބީން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގާނޫނު ނަންބަރު 7/2010)ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން
ހިންގުމުގެ ގާނޫނު(އަށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ކުރިމައްޗަށް މިއަދު ހުށަހެޅިފައި މި ވާ ކޮމިޓީ ރިޕޯޓަށް އަޅުގަ ނޑު
ތާއީދުކުރަން. އާދެ! އަޅުގަ ނޑުމެން ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ދެކެވޭ ވާހަކައަކީ، ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނަށް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ގެނެވޭ އިޞްލާޙުތަކަކީ އެންމެ އެކަށީގެންވާ ވަ ގުތުތަކުގައި އެންމެ ރަނގަޅު އިޞްލާޙުތަކެއްތޯ؟
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިއީ މައިގަ ނޑު ގޮތެއްގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އެންމެ މުހިއްމު އެއް ބަހުސަކަށް މިއަދު ވެފައި މި
42

އޮތީ. އާދެ! އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެ ބޮޑަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ވަކާލާތުކުރަމުން މި ގެންދަނީ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
މެންބަރުން ވެސް އެބަ އިއްތިފާޤުވެވަޑައިގަންނަވާ ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނަށް އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެން ވެގެން ރަނގަޅު
އިޞްލާޙުތަކެއް، ޖެނެރަލް އިޞްލާޙުތަކެއް އެބަ ޖެހެއޭ ގެންނަން. އަޅުގަ ނޑު ވެސް އެކަން ގަބޫލުކުރަން.
އަޅުގަ ނޑުމެން މިކަމާ ގުޅޭ އެކިއެކި ބޭފުޅުން ބޭނުންކުރައްވައިގެން ، ކައުންސިލުތަކުގައި މި ތިއްބަވާ ތަޖުރިބާކާރު
ބޭފުޅުންނާއި މި ރާއްޖޭގެ އެކިއެކި މުއައްސަސާތަކުގައި ތިއްބެވި ހިންގުންތެރިން ބޭނުންކުރައްވައިގެން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ރަނގަޅު އިޞްލާޙުތަކެއް ގެނެވިދާނެ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން.
އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ އަޅުގަ ނޑުމެން މި އަދަދު، ހަމަ މިހާރު ކައުންސިލުތަކުގައި މި ހުރި ބޮޑު އަދަދުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެން ތިބެގެން ކުރިއަށް ދާނީތޯ، ޤައުމަށް މިއަދު ލިބޭ އާމްދަނީން ޤައުމުގެ ކަންކަން ހަމަނުޖެއްސިގެން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިހާރުވެސް އުޅެމުންދާއިރުގައި މިފަދަ ބޮޑު ބުރައެއްގައި އަޅުގަ ނޑުމެން މިކަން ބާއްވާނީތޯ؟ މިއީ
މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން ކޮށްލަން ރަނގަޅު ސުވާލެއް ހަމަ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަން. ހަމަ ކުރީގައި
ވެސް ވާހަކަފުޅުދެއްކެވި މެންބަރުން އެ ފާހަގަކުރެއްވި ގޮތަށް، ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނަށް އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެންވެގެން
ރަނގަޅު އިޞްލާޙުތަކެއް ގެންނަން އެބަޖެހޭ. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން ނަށް މި ވާ ކަންތައްތަކަކީ
އަޅުގަ ނޑު އެކަމަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ތާއީދުކުރާ އިޞްލާޙެއް ކަމުގައި ދަންނަވާލަން. އާދެ! އެންމެ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް
އެބަ އެނގިވަޑައިގަންނަވާ ކައުންސިލުތަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ގިނަ އަދަދެއްގެ މެންބަރުންތަކެއް ހޮވާފައި އަޅުގަ ނޑުމެން
އިންތިޚާބުކޮށްފައި ބޭތިއްބީމާ މީގެތެރެއިން ބައެއް ކައުންސިލަރުން ވަޒީފާ އަދާކުރަނީ ރަށްރަށުގެ ހޮޅުއަށިތަކުގައި. ބައެއް
ކައުންސިލަރުން އެބަ ވަޒީފާއަދާކުރަމުން ގެންދޭ ބަނދަރުތަކުގައި. ޙަޤީޤަތަކީ ، ރަށްރަށުގައި ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މީގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ޕްރެކްޓިސްކުރެވެމުން މި އަންނަނީ އޭގެ އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތުގައި
ނޫންކަން އަޅުގަ ނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ކައުންސިލުތަކަށް ދޫކުރަންޖެހޭ ބާރުތައް ވެސް
ނުދޫކުރެވި ވެސް އެބަހުރި. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެން ގަބޫލުކުރަނީ، މި ރާއްޖެއަށް ލިބެމުން އަންނަ ފައިސާއާއި
މި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ތަރައް ޤީއަށް ޓަކައި މި ކުރާ އުއްމީދާ، މި ކަންކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ގުޅުވާ ކަމަށް ވާނަމަ،
އަޅުގަ ނޑުމެން ޚަރަދުކުޑަކުރަން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ އެންމެ އެފެކްޓިވް ގޮތަކީ ކޮބައިތޯ އަޅުގަ ނޑުމެން
ކުޑަކޮށް ވިސްނާލަން އެބަޖެހޭ. އެހެންވީމާ، މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރިމައްޗަށް ހުށަހެޅިފައި މި ވާ ބޮޑެތި ރަށްރަށުން
ކުދި ރަށްރަށުގެ ކައުންސިލުގެ އަދަދު މަދުކުރުމަކީ އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިއީ ހަމަ ރަނގަޅު އިޞްލާޙެއް. މި
ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި ހެވާއި ލާބައަށް އެދިގެން މި ސަރުކާރުން ގެނައި ރަނގަޅު އިޞްލާޙެއް ކަމުގައި
އަޅުގަ ނޑު ދެކެން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
43

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރަށް.
ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމުގެ ގާނޫނަށް
މި އިޞްލާޙު ވެގެންދާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ، މިއީ ބަޔަކު ސީދާ ގަސްތުގައި ރައްޔިތުންގެ
ކުރިމަތީގައި ބިރުވެރިކަމެއްގެ ގޮތަށް، ނުވަތަ މި ނިޒާމު ހަރުދަނާކޮށް، ގާނޫނެއް ހެދިގެން ، ގާނޫނެއްގެ ސިފަ ގެނައުމު ގެ
މާ ކުރިން ވެސް ދުވަސް ދުއްވަ އިލާފައިވާ ނިޒާމެއްކަން. އޭގެ އެންމެ އަލިގަދަ ހެއްކަކީ . ޤާނޫނުއަސާސީގެ 8 ވަނަ
ބާބުގައި ވަރަށް ސާފު ބަހުން ބަޔާންވެގެންވޭ، 230 ވަނަ މާއްދާގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް ހިންގަންވާނީ
ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުންނޭ. އަދި ހަމައެއާއެކު (ށ) ގައި މި ބަޔާންކުރަނީ، ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން އިދާރީ ދާއިރާތައް
ހިންގުމަށް ޓަކައި ގާނޫނުގައި ކަ ނޑައެޅިފައިވާ ގޮތުގެ މަތީން އިދާރާތަކާއި މަޤާމުތަކާއި ރަށު ކައުންސިލުތަކާއި އަތޮޅު
ކައުންސިލުތަކާއި ސިޓީ ކައުންސިލުތައް އުފެއްދުމުގެ ބާރު ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ލިބިގެންވާ ކަމަށް. މިހެން
ބަޔާންކޮށްފައި ވަނިކޮށް، މި ފެހި ޤާނޫނުއަސާސީ ވުޖޫދުވެފައިވާ ފަހުން މި ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުން އެކުލަވާލި އެންމެ
ފުރަތަމަ ވެރިކަމުގައި މިކަން ކުރެވިގެންދިޔައީ ކިހިނެއްތޯ؟ ހަމަ ރައްޔިތުންގެ ހިތްތަކުގައި ބިރުވެރިކަން އުފެއްދޭ ގޮތަށް
އިންތިޚާބުކުރަންޖެހޭ ބައެއް ގެ ގޮތުގައި މީގައި ބަޔާންކޮށްފައި އޮއްވާ، ޢައްޔަންކުރެވޭ ބައެއްގެ ގޮތުގައި
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަމުގެ މަޤާމުގައި ހުންނެވި ބޭފުޅާ މިކަން ކުރުމުގެ ސަބަބުން ރައްޔިތުންގެ ހިތްތަކުގައި މި އޮތީ
ފުރަތަމަ ހިސާބުން، ފުރަތަމަ ދުވަހުން ފެށިގެން މާޔޫސްކަން އުފެދިފަ. ދެން އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު ގާނޫނެއް ހަދައިގެން
ގާނޫނުގެ ވާހަކަދައްކާއިރުގައި، 17 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި މި ގާނޫނު ހެދިއިރުގައި އެ ގާނޫނުގެ މަސައްކަތުގައި
އުޅުމުގެ ނަސީބު ލިބިފައިވާ މީހެއް އަޅުގަ ނޑަކީ. ކަންތައް ވެގެންދިޔަ ގޮތް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވަރަށް ރަނގަޅަށް
އެނގޭ. ވަކި ގޮތަކަށް ވަކި ބާރުތަކެއް ތަގުޅިޖެއްސުމަށް ޓަކައި، ނުވަތަ ޚުދުމުޚްތާރުކޮށް އެކަންކަން ކުރުމަށް ޓަކައި
އޭރުގައި މަސައްކަތްކުރެއްވި ބޭފުޅުންތަކެއް ވެސް މި މަޖިލީހުގެ ޔައުމިއްޔާއިންނާ އަދި ކުރެވިފައި ހުރި
މަސައްކަތްތަކުން ބަލަ އިލީމަ އެނގޭނެ. އެހެންވީމާ، މިއަދު އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް
ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމަށް ޓަކައި ކައުންސިލުތައް އެކުލަވައިލާފައި ކައުންސިލުތަކާ ދިމާލަށް ކައުންސިލުން ކުރެވޭ
މަސައްކަތާ މެދު ކިތަންމެ ވަރަކަށް ފާޑުކީ ކަމުގައި ވީނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް މިއަދަކު ނެތޭ އެކަމެއް އެންމެ
ރަނގަޅަށް މިކަން ކުރެވޭކަށް. ޤާނޫނުއަސާސީގައި ވަރަށް ސާފު ބަހުން ބަޔާންވެގެންވޭ މިކަން ކުރަންޖެހޭ ގޮތްތަކެއްގެ
ވާހަކަ. މާ ބޮޑު ތަފްޞީލީ ބަޔާންތަކެއް ޤާނޫނުއަސާސީއަށް ގެނައުމުގެ ސަބަބުން ދިމާވެގެން އުޅޭ ބޮޑު މައްސަލައެއް
ކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ބޮޑަށް ގަބޫލުކުރެވެނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ އިޚްލާޞްތެރި ނިޔަތެއްގައި މިކަން
44

ކުރަނީ ކަމަށް ވަންޏާ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 8 ވަނަ ބާބުގައި ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން އިދާރީ ދާއިރާތައް ހިންގުމަށް ޓަކައި
ބަޔާންކޮށްފައި ހުރި މާއްދާތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ މާއްދާތައް އެބަ ޖެހެއޭ އިޞްލާޙުވާން. ރައްޔިތުންގެ ކަންކަން
ރައްޔިތުން އަމިއްލައަށް ނިންމުމަށް ޓަކައި، ރައްޔިތުން ބާރުވެރިކުރުވުމަށް ޓަކައި މަސައްކަތްކުރަމުންދާއިރު ، އެންމެ
ކުޑަ ވެގެން ޤާނޫނުއަސާސީގެ ތެރެއިން ރައްޔިތުންނަށް ރައްޔި ތުންގެ ވެރިޔަކު ހޮވުމުގެ ބާރު ވެސް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން
ރައްޔިތުންނަށް ލިބިގެންނުވާ ކަމަށް މި ޤާނޫނުއަސާސީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ބަޔާންތަކުން އެބަ އެނގޭ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަނީ މި ބާރުތައް ރައްޔިތުންނަށް ދިނުމަށް ޓަކައި މި ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުކުރެ ވި، މި ނިޒާމު
ހަރުދަނާކުރުމަށް ޓަކައި، ދައުލަތަށް ޚަރަދުކުޑަ، ޒިންމާދާރުކަމާ އެކު ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތް ލިބޭނެ ރަނގަޅު
ނިޒާމަކަށް މިކަން އެބަ ބަދަލުކުރަންޖެހެއޭ. އެހެންވީމާ، އެކަން ބަދަލުކުރުމަށް ޓަކައި އަދުގެ ސަރުކާރުން
ކުރައްވަމުންގެންދަވާ ބުރަ މަސައްކަތަށް އަޅުގަ ނޑު ޝުކުރު ދަންނަވަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިބްރާހީމް ޝަރީފަށް.
މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރާއްޖޭގެ ލާމަރުކަޒީ ނިޒާމުގެ ދަށުން އިންތިޚާބުކުރެވޭ ކައުންސިލަރުންގެ އަދަދު
މަދުކުރުމަކީ ހަމަ ރަނގަޅު ކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ދެކެން. ރާއްޖޭގައި އޮންނަންވާނީ ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުތައް ވެސް
އޮންނައިރުގައި ރާއްޖެއަށް އުފުއްލޭވަރުގެ ނިޒާމެއް ކަމުގައި ވެސް ދަންނަވަންޖެހޭ. 25 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) މިހާރު އޮތް
ގޮތާ ދޭތެރޭގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑު ކަންބޮޑުވޭ ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ސަބަބަކަށް ވަނީ، ފުވައްމުލަކަކީ އެއް
ސަރަހައްދެއްގައި އޮންނަ އަތޮޅަކަށް ވެފައި، އެ އަތޮޅުގެ އެއް ރަށެއް، އެއް ފަސްގަ ނޑެއްގައި ތިބޭ ރަށްރަށުގައި
ވަކިވަކި އަވަށްތައް ބަހައިގެން ކޮންމެ އަވަށަކަށް 3 ކައުންސިލަރުން ތިބޭ ގޮތް؛ މިއީ ފުވައްމުލަކަށް އެންމެ
އެކަށީގެންވާ ގޮތް ކަމަކަށް ދެންނެވޭކަށް ނެތް. އެއާ ޚިލާފަށް މި ސީޓީތައް ؛ މާލޭ ސިޓީ ، އައްޑޫ ސިޓީ އޮންނަ ގޮތަށް
ސިޓީއެއްގެ ގޮތަށް އޮޕަރޭޓްކުރުމުގެ ކަންތައްތައް އިސްތިސްނާއެއް ގެނެސްގެން ފުވައްމުލަކަށް ގެނައުން މާ
ރަނގަޅުވެފައި، މާ އެފިޝެންޓްވާނެ ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑަށް ދަންނަވަންޖެހޭ. އެހެންވީމާ، 25 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި
މި އޮތް ގޮތަކީ އެންމެ ރަނގަޅު ކަމެއްކ ކަމުގައި ދަންނަވޭ ކަށެއް ނެތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން ހަމަ
ޝައްކެ އް ނެތް. ހަމަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނަށް އިޞްލާޙުތަކެއް ގެންނަން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން ފުރަތަމަ
ވިސްނާންޖެހޭ އެއް ކަމަކީ، ދިވެހިރާއްޖެއަކީ މިނިވަން، މުސްތަޤިއްލު ފެޑެރޭޓިންގ ސްޓޭޓްތަކެއްގެ މައްޗަށް
45

އެކުލެވިގެންވާ ޤަ އުމެއް ނޫންކަމާއި، މީ ޔުނިޓަރީ ދައުލަތެއްކަން. އަދި ކައުންސިލުތަކާއި ރާއްޖޭގެ އެ ވަގުތަކު އޮންނަ
ސަރުކާރަކާ ދޭތެރޭގައި އެކުގައި މަސައްކަތްކުރެވޭނެ ނިޒާމެއް މި ގާނޫނުން ފަހިކޮށްދެއްވަންޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ރާއްޖޭގައި ރައްޔިތުންނަށް ގާތުން ޚިދުމަތްދޭން ތިބި ކައުންސިލަރުންނަކީ، ރައްޔިތުންނަށް ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތާއި
ޤައުމީ ތަރައްޤީގެ ޕްލޭންތަކާ އެއްކޮށް، އެ ތަޞައްވުރުގެ ތެރޭގައި މަސައްކަތްކުރެވޭނެ ނިޒާމެއްގެ ތެރެއިން
މަސައްކަތްކުރާ ބަޔަކަށް ހަދަން އެބަޖެހޭ. ގާނޫނު އެކަމަށް މަގުފަހިކޮށްދޭންޖެހޭ. ހިތާމައަކީ، މިއަދާ ހަމައަށް ވެސް މި
ގާނޫނުގެ ޑިމާކޭޝަން ލައިންތަކާއި، ބާރުތައް ބެހިގެންދާ ގޮތާއި ، ބާރުތައް ތަންފީޛުކުރާނެ ގޮތްތަކާއި ، ސަރުކާރާއި
ކައުންސިލުތަކާ ދޭތެރޭގައި އޮންނަންޖެހޭ ގުޅުމާއި، އެ ގުޅުން ބިނާވެގެންވާ އުސޫލުތަކާއި، އެކި ފަރާތްތަކަށް
ބާރުދެވިފައިވާ އިންތަކާއި މިންތައް ކަ ނޑައެޅިފައި ހުރި ގޮތުން ވަރަށް ބޮޑެތި މައްސަލަތައް މި ރާއްޖޭގައި އެބަހުރި.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ލާމަރުކަޒީ ނިޒާމަކީ އިފެކްޓިވްކޮށް، އެފިޝެންޓްކޮށް، ރައްޔިތުން އެދޭ ގޮތަށް ޚިދުމަތް ފޯރުކޮށްދޭ
ނިޒާމަކަށް ހެދިއްޖެ ނަމަ، ރައްޔިތުންނަށް އޭގެ ލާބަޔާ އި މަންފާ، އަދި މުޅި ޤައުމަށް ވެސް ލާބަޔާއި މަންފާކުރާނެ
ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް އެއީ ޑެފިސިވް ފޯހަކަށް ވެއްޖެ ނަމަ، އެއީ ސަރުކާރާއި ކައުންސިލުތަކަކީ ކްރޮސް ޕާޕަސްއަށް
މަސައްކަތްކުރާ ތަންތަނަށް ވެއްޖެ ނަމަ، ޤައުމުގެ ރަ އްޔިތުންނަށް ދޭން އަޅުގަ ނޑުމެން މި އުއްމީދުކުރާ ޚިދުމަތްތަކެއް
އެންމެ އެކަށީގެންވާ ގޮތުގައި ފޯރުކޮށްނުދެވޭނެކަމާ މެދު ޝައްކެ އް ނެތް. މިއީ ވަރަށް ފުންކޮށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން
ވިސްނާންޖެހޭ ކަމެއް. މި ސަރުކާރުގައި ވެސް، ކައުންސިލުގައި ވެސް، އަދި މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ވެސް ވަރަށް
ބޮޑު ޒިންމާއެއް އެބައޮތް މިދެންނެވި މަގަށް މިކަން ކުރުމަށް. އަޅުގަ ނޑަކަށް ނުފެނޭ މި ގާނޫނު އިޞްލާޙުކުރާއިރު
ވެސް މިދެންނެވި އިންތަކާއި މިންތައް ކަ ނޑައަޅަ އި، މިދެންނެވި ގުޅުން ބަދަހިކޮށް، ހަރުދަނާކޮށް، ރައްޔިތުންނަށް
ބޭނުންވާ ޚިދުމަތްތައް އެންމެ އެކަށީގެންވާ ގޮތަކަށް ފޯރުކޮށްދިނުމަށް މި ގާނޫނަށް ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލުތައް ގެނެވޭ
ތަނެއް. މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ފުންކޮށް ވިސްނާންޖެހޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކައުންސިލަރުން މަދުކުރުން، ރަނގަޅު
ކަމެއް. ރާއްޖެއަށް ވެސް އޮންނަންވާނީ ޚަރަދު ކުޑަ، އެފިޝެންޓް، އިފެކްޓިވް ނިޒާމެއް. އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެން
ހޯދަންޖެހޭ އެއްޗަކީ. އަމާ ބުނީމާ ފަރަށްދާ ގޮތަކަށް ނިޒާމުތައް ހެދީމަ ކަމަކުނުދާނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދުނިޔޭގައި
ޔުނިޓްރީ ދައުލަތްތަކުގައި މި ކަންކަން ހިނގާ ގޮތް؛ މިސާލަކަށް އިނގިރޭސިވިލާތަކީ ޔުނިޓްރީ ދައުލަތެއް. ބޮޑު
ޤައުމެއް. 80 ނުވަތަ 70 ވަރަކަށް މިލިއަން މީހުން އުޅޭ ޤައުމެއް. އެކަމުގައި، އެ ތަންތަނުގައި އޮންނަ ސަރުކާރާއި
އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުގެ މީހުންތައް ކައުންސިލުތަކަށާއި ލޯކަލް އޮތޯރިޓީތަކަށް ހޮވުނީމާ ވެސް، އެ އޮންނަ ސަރުކާރަކާ
އެއްކޮށް މަސައްކަތްކުރަން އެނގޭ. އެއީ ގާނޫނުތަކުން އެކަން ފަހިވެފައި އޮތީ. އިންޑިއާއަކީ މިކްސްޑް ދައުލަތެއް.
މުޅިން ފެޑެރޭޓިންގ، އެމެރިކާގައި އޮންނަ ކަހަލަ މިނިވަން ދައުލަތެއްގެ މައްޗަށް އެކުލެވިގެން ނުވަތަ ކުރީގެ ސޯ ވިއެޓް
ޔޫނިއަން އޮތް ގޮތަށް އޮންނަ ތަނެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، މިދެންނެވި އެކިއެކި ލިސްޓުތައް ހަދައި، ބާރުތައް
ވަކިކޮށް، އެ ކަންކަން ކުރެވޭނެ އިންތިޒާމުތައް މި އޮންނަނީ ރޭވިފަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
46

މެންބަރުނަށް ދަންނަވާލަން އޮތް އިލްތިމާސަ ކީ، އަދި ސަރުކާރަށް ވެސް، ކައުންސިލުތަކަށް ވެސް ދަންނަވާނީ،
މިދެންނެވި ކަންކަން މިގޮތަށް ބަހައްޓަން ބައްޓަންކޮށްގެންނޭ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކާމިޔާބު ނިޒާމަކަށް ހެދޭނީ.
ކައުންސިލަރުންގެ އަދަދު މަދުކުރުމަކީ ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި ހަމަ ރަނގަޅު ކަމެކޭ. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ޓަކައި
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމަށް. 21 ސިކުންތު.
އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީ ސް. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ 21 ސިކުންތު ތެރޭ ހަމަ އެންމެ ވާހަކައެއް ދަންނަވައިލާނަން. 17
ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި މި ވަގުތު ވެރިކަމުގައި މި ތިއްބެވި މެންބަރުން އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުގައި ތިބެގެން މި
ގާނޫނު ފާސްކުރިއިރު ވީހާވެސް ގިނަ ބާރުތަކެއް ރައްޔިތުންނަށް ދޭންޖެހޭނެ ކަމަށް، ކައުންސިލުތަކަށް ދޭންޖެހޭނެ ކަމަށް
ވަކާލާތުކުރައްވާފައި މިއަދު މި ތަނަށް ވަޑައިގެން ކައުންސިލުތަކުން ހުރިހާ ބާރުތަކެއް ނަގަމުންދާ މަންޒަރު
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ބަހުސްގެ މަރުޙަލާ ނިމުނީ. އެހެންކަމުން، ގަވާއިދުގެ 75 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ
3 ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން، އެ މާއްދާގެ (ށ) ގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله
ޚަލީލް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ، ގާނޫނު ނަންބަރު 7/2010)ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން
ހިންގުމުގެ ގާނޫނު(އަށް އިޞްލާޙު ގެނައުމުގެ ބިލުގެ 3 ވަނަ ކިޔުން އިއްވަން. މި ބިލާ ގުޅޭގޮތުން ނަގަންޖެހޭ ވޯޓު
މިއަދު ވޯޓު ވަގުތުގައި އޮންނާނެ ވާހަކަ ވެސް ދަންނަވަން.
-{5.2} އެޖެންޑާ އައިޓަމު 5.2. ގާނޫނު ނަންބަރު 3/2006 (ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތުގެ ގާނޫނު) އަށް އިޞްލާޙު
ގެނައުމުގެ ބިލު ދިރާސާކުރެއްވުމަށް ހޮއްވެވި 7 މެންބަރުންގެ ވަގުތީ ކޮމިޓީން އެ ބިލު ދިރާސާކުރައްވައި ނިންމެވި
ގޮތުގެ ރިޕޯޓު. މި ރިޕޯޓު 25 ނޮވެންބަރު 2015 ގައި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފޮނުވުނު. މި ބިލަށް އެއްވެސް
އިޞްލާޙެއް ލިބިފައެއް ނުވޭ. މި ރިޕޯޓު މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅުއްވަ އިދެއްވާނީ ބިލު ދިރާސާކުރެއްވުމަށް ހޮއްވެވި 7
47

މެންބަރުންގެ ވަގުތީ ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު، ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު. އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އައްސަލާމް ޢަލައިކުމް. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! މާލިއްޔަތު ގާނޫނަށް މި ގެނެވުނު އިޞްލާޙު؛ މި
އިޞްލާޙަކީ މި އީ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ބޭނުންވެއްޖެ ހާލަތެއްގައި އަދި މި ގާނޫނުގެ ދަށުން މިހާރު ދައުލަތަށް ލިބޭ
ފައިސާގެ ތެރެއިން ވަކި އެކައުންޓުތަކެއްގަ އި ފައިސާ ބެހެއްޓުމަށް؛ ގޮތަށް ފޮނުވާފައި އޮ ތް އިޞްލާޙެއް. އިޞްލާޙުގެ
މަސައްކަތް ކޮމިޓީން ކުރިއަށް ގެންދިޔައިރުގައި ބޮޑަށް ބެއްލެވީ، މިކަމުގައި ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު، ނޫންނަމަ މި ބިލު
އެކުލަވައިލާފައި އޮތް ގޮތަށް މިކަން ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް. އެއީ މީގެން ދިމާވާނެ މައްސަލައާއި މިކަމުން ލިބިގެންދާނެ
ފަސޭހަ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވުނު. އަދި ހަމައެހެންމެ، ހިލޭ ލިބޭ ފައިސާ، ނޫނީ ވަކި ކަމަކަށް
ޚާއްޞަކުރެވިފައި ހުންނަ ފައިސާއެއް ކަމަށް ވަންޏާ އެ ފައިސާ ހުންނަންޖެހޭނީ ވަކި އެކައުންޓެއްގައި ކަމަށް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ގަބޫލުކުރެވޭ. އެއީ އެކަން އެގޮތަށް ކުރަންޖެހޭ ސަބަބަކީ، ވަކި ކަމަކަށް ފައިސާއެއް ކަ ނޑައަޅާފައި
ހުންނަ ކަމަށް ވަންޏާ، ވަކި އެކައުންޓެއްގައި ފައިސާ ހުރެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ އެ ފައިސާ ބޭނުންކުރަމުންދާނީ
އެކަމަށްކަން، އެކަން ކަށަވަރު ކުރަން ފަސޭހަވެގެންދާނެ. އެކަންކަން ބެލެހެއްޓުން އިތުރަށް ހަރުދަނާވެގެންދާނެ ކަމަށް
ގަބޫލުކުރެވޭ. އެހެންކަމުން، މި ގެނެވުނު އިޞްލާޙަކީ މިއީ ފުރިހަމަ ރަނގަޅު އިޞްލާޙެއް ކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ގަބޫލުކުރެވުނު. މި ކޮމިޓީއަކީ ވަގުތީ ކޮމިޓީއެއް މަޖިލީހުން އެކުލަވައިލެވުނު. މި ކޮމިޓީގައި ހިމެނިވަޑައިގަންނަވަނީ 7
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. ދެން މި 7 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވެސް މި ކޮށްދެއްވި މަސައްކަތް، އަދި މިކަން ކުރިއަށް
ގެންދިއުމަށް ޓަކައި ކޮމިޓީން ބޭއްވުނު ފުރަތަމަ ޖަލްސާގައި ހަމަ މިކަން އޮތް ގޮތަށް ފާސްކޮށްލެވުނުކަން އެއީ ވަރަށް
ބޮޑު އުފަލެއް. އެހެންކަމުން، މި ކޮމިޓީގައި މަސައްކަތްކޮށްދެއްވި، އަޅުގަ ނޑާ އެކުގައި ދެން މަސައްކަތްކޮށްދެއްވި
ހޯރަފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު އިސްމާޢީލަށް ވެސް ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަދި
ހަމައެއާއެކުގައި، ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޖަމީލް ޢުޘްމާން، ކެޔޮދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
މޫސާ ނިޒާރު އިބްރާހީމް، ގައްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ރަޝީދު، އަދި ފޭދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އިބްރާހީމްދީދީ، އަދި މަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް؛ މި ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުންނަށް ވެސް ޝުކުރު ދަންނަވަމުން، އަދި އެހާ ކުޑަ ވަގުތުކޮޅެއްގެ ތެރޭގައި މި ބިލުގެ މަސައްކަތް ނިންމާލައި
މި މަޖިލީހަށް ފޮނުއްވީތީވެ، މިދެންނެވި ބޭފުޅުންނަށް ޝުކުރު ދަންނަވަމުން، އަދި އިދާރީ ގޮތުން އެ ކުޑަ ވަގުތުކޮޅު
ތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދެއްވާފައިވާތީވެ އެ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް ޝުކުރު ދަންނަވަމުން، މި
ރިޕޯޓް އަޅުގަ ނޑު ހުށަހަޅައިފިން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
48

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރު. މި ފުރުޞަތުގައި 7 މެންބަރުންގެ ވަގުތީ ކޮމިޓީގެ އި އްޒަތްތެރި މުޤައްރިރަށާއި،
އިއްޒަތްތެރި ނައިބު މުޤައްރިރަށާއި އެ ކޮމިޓީގައި ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ އި އްޒަތްތެރި އެހެން މެންބަރުންނަށް ވަރަށް
އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު ޝުކުރު ދަންނަވަން. މި ކޮމިޓީ ރިޕޯޓަށް ކަ ނޑައެޅިފައި ވަނީ 1 ގަޑިއިރުގެ ބަހުސްގެ ވަގުތު.
އެއީ ، ޕީ.ޕީ.އެމަށް 28 މިނެޓު 59 ސިކުންތު. އެމް.ޑީ.ޕީއަށް 14 މިނެޓު 29 ސިކުންތު. ޖުމްހޫރީ ޕާޓީއަށް 7 މިނެޓު
15 ސިކުންތު. އެމް.ޑީ.އޭއަށް 3 މިނެޓު 18 ސިކުންތު. އަދާލަތު ޕާޓީއަށް 3 މިނެޓު. ވަކި ޕާޓީއަކަށް ނިސްބަތްނުވާ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް 3 މިނެޓު. ފުރުޞަތު ހުޅުވާލަން. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މަރަދޫ
ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފަށް.
މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ވަހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކަންދިމާކުރި ގޮތުން އަޅުގަ ނޑަށް ކޮމިޓީއަށް ވެސް ނާދެވުނު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ހަމަ އަޅުގަ ނޑު ކުރީ ދުވަހު ވެސް ވާހަކަދައްކަމުން ފާހަގަކޮށްލި ކަންބޮޑުވުން މި ބިލާ މެދު އަދިވެސް އެބައޮތް. އެއީ
އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ދައުލަތުގެ ކޮންސޮލިޑޭޓެޑް ރެވެނިއު ފަންޑަށް ދައުލަތައް ލިބޭ އެ ހުރިހާ އެއްޗެއް
ޖަމާވާންޖެހޭނީ. އަދި ޚަރަދުކުރެވެންޖެހޭނީ ޕަބްލިކު އެކައުންޓްސް؛ ޖަމާކުރެވިގެން، އެ ތަނުން ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު
ހުއްދައެއް ލިބިގެން. އެހެން މި ދަންނަވަނީ މިހާރުވެސް ސަރުކާރުގެ އެކިއެކި ކުންފުނިތަކަށް، އަދި ދިވެހި ދައުލަތަށް
ލިބެންވާ ފައިސާ ލިބުނުކަން މި ދަނީ ކަށަވަރުނުވެ. އެހެންކަމަށްވާއިރު، އެއީ ބޭރުގެ އެހީއެއް ކަމަށް ވިޔަސް ވެސް، އެ
ލިބޭ މިނިސްޓްރީގެ ތަފާތު އޮފީސްތަކުގައި އެކައުންޓުތައް ހުޅުވިގެން ޚަރަދުކުރެވޭ ގޮތް؛ ފިނޭންސް މިނިސްޓަ ރު
ކޮންޓްރޯލް ސީދާ ނެތި ޚަރަދުކުރެވޭ ގޮތް ދިމާވީމާ، ތެދުފުޅެއް އެފިޝެންޓުވާނެ. ޚަރަދުކުރައްވަން ތިއްބެވި ބޭފުޅުންނަށް
ފަސޭހަފުޅުވާނެ. އަދި ޕްރޮޖެކްޓުތަކުގައި ފައިސާ ހޭދަކުރުމުގެ ލުއި ފަސޭހަވެގެންދާނެ. އެކަމާ އަޅުގަ ނޑުމެން
އިންކާރުކުރަނީކީ ނޫން. އެ ކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑު އިންކާރުކުރަނީކީ ނޫން. އަޅުގަ ނޑު ކަން މި ބޮޑުވަނީ މި ފައިސާގެ
ކޮންޓްރޯލް ފިނޭންސް މިނިސްޓަރުގެ އަތްޕުޅުން ހިނގައްޖެއްޔާ، މި މަޖިލީހަށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ދައުލަތުގެ
ފައިސާ ހޭދަވާ ގޮތާއި ދައުލަތުން ލިބޭ އެއްޗެއް ބެލެހެއްޓުމާއި، ރައްކާކޮށް ބެލެހެއްޓުމުގެ ޒިންމާ އުފުލާ ވަޒީރުގެ
ކޮންޓްރޯލް މިއިން ގެއްލިގެންދާނެ. އެހެންވެއްޖެއްޔާ އެ މަނިކުފާނު މި ތަނަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ގެނެސް ސުވާލުކުރީމަ
ވިދާޅުވާނެ ، އަޅުގަ ނޑަކަށް ނޭނގެއޭ. ތިމަންނައަކަށް ނޭނގެއޭ. ޚަރަދުކޮށްފިއޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދައުލަތު ގެ ފައިސާ
ވަކި ކޮންޓްރޯލްޑް ނިޒާމެއްގެ ތެރެއިން ޚަރަދުކޮށް، ބަލަހައްޓައި، މި ކަންކަން ކުރަން އެބަޖެހޭ. އަދި ޕަބްލިކު
އެކައުންޓިންގެ ނިޒާމެއް ބަރާބަރަށް ޤާއިމުވެ އޮވެގެން ދައުލަތުގެ ފައިސާ ރައްކާތެރިކަމާ އެކު ބެލެހެއްޓޭނެ ގޮތެއް
49

ހަމަޖެހިފައި އޮންނަން އެބަޖެހޭ، އި އްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެން މި ދަންނަވަނީ، މީގެ ކުރީ ޒަމާނުގައި ދެން ވަރަށް
އާދައިގެ ގޮތަކަށް ސަރުކާރުގެ ފައިސާގެ ބެލެހެއްޓުމުގެ ކަންތައް ހުރީ. އަދިވެސް ރަނގަޅު، ފުރިހަމަ ޕަބްލިކު
އެކައުންޓިންގ ނިޒާމެއް ރާއްޖޭގައި ޤާއިމުވެފައެއް ނެތް. އެކަން ނެތް ހިނދުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން އަނެއްކާ ވެސް އެކިއެކި
ތަފާތު އެކައުންޓުތައް ހުޅުވައިގެން، ވާއެއްނުވާއެއް ނޭނގި ، ފިނޭންސް މިނިސްޓަރުގެ ވެސް ކޮންޓްރޯލް ގެއްލޭ ގޮތަށް
މިކަން ފާސްކުރީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން، ރައްޔިތުންގެ ފައިސާ ރައްކާތެރިކުރުމަށް ކުރިއަށް އެޅޭ ފިޔަވަކަށް ވުރެ ފަހަތަށް
އެޅޭ ފިޔަވަޅެކޭ ދަންނަވަން އެބަޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވަރަށް ފުންކޮށް
ވިސްނާވަޑައިގަންނަވަންޖެހޭ ކަމެއް. ފަހަރެއްގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވަނީކީ ވަކި ބަޔަކު ޚިޔާނާތްތެރިވާނެއެކޭ
ނޫން. ކިތަންމެ ތެދުވެރި، ކިތަންމެ އަމާނާތްތެރި ބަޔަކު ދައުލަތުގެ އެކިއެކި ވުޒާރާތަކުގައި ތިބި ކަމުގައި ވިޔަސް
ވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެން މި މަޖިލީހުން ގާނޫނުތައް ފަރުމާކޮށް، އެ ނިޒާމު؛ ދައުލަތުގެ ފަ އިސާ ބެހެއްޓުމުގެ މާލީ ނިޒާމު
ހަރުދަނާކުރުމަށް ޓަކައި އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅުތައް އެޅިފައި އޮންނަންވާނީ. ކަމެއް ވީމައެއް ނޫން ފަހުން އަޅުގަނޑުމެން
އެކަމުގެ ހިތާމަކުރައްވާނީ. އެ ކަމެއް ވުމުގެ ކުރިން އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅުތައް އަޅަންވާނީ. އެ ނިޒާމުތައް ޤާއިމުކޮށްފައި
އޮންނަންވާނެ. އެއީ އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވާ ވާހަކައަކީ. ތެދުފުޅެއް. ދައުލަތުގެ ފައިސާ ދަތިވެ، ޑެފިސިޓް ބޮޑުވާ
ދަ ނޑިވަޅުގައި ބޭރުން ލިބިފައި ހުންނަ އެހީތައް މަޝްރޫޢުތަކަށް ޚަރަދުނުކޮށް ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު
ހިފަހައްޓަވައިފާނެ. އެކަމަކު ފިނޭންސް މިނިސްޓަރުގެ ވަރަށް މުހިއްމު ޒިންމާއެއް ދައުލަތުގެ ފިސް ކަލް ޕޮލިސީ
ޤާއިމުކުރުން. މުޅި ދައުލަތުގެ ޚަރަދުގެ ނިޒާމު ލިބޭ ރެވެނިއުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ޚަރަދުތައް ކަ ނޑައެޅުން.
އެހެންނޫނިއްޔާ، ދިވެހި ފައިސާގެ އަގު ގެއްލިގެން ހިނގައިދާނެ. ފައިސާގެ އަގު ހިފެހެއްޓެން މި އޮންނަނީ މަނިޓަރީ
ޕޮލިސީއާއި ފިސްކަލް ޕޮލިސީގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންކަމަށްވަންޏާ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރަކީ
ދައުލަތުގެ ފިސްކަލް ޕޮލިސީ ޤާއިމުކުރާ ފަރާތް ކަމަށް ވެފައި، އެންމެ އިސް ފަރާތް ކަމަށް ވެފައި، މަނިޓަރީ ޕޮލިސީ
ހިންގެނީ މަނިޓަރީ އޮތޯރިޓީން ކަމަށް ވާއިރު، މި ދެ ފަރާތުގެ ކޮންޓްރޯލްގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ މުޅި ފައިސާގެ ސަޕްލައި
އޮންނަންޖެހޭނީ. އެހެންނޫނިއްޔާ، ދިވެހި ފައިސާ އަގެއް ނޯންނާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑަށް ވަރަށް ކަންބޮޑުވޭ،
އަޅުގަ ނޑު ރިޒަވޭޝަން އެބަ އޮތް މި ބިލަށް މި ގެނެވޭ އިޞްލާޙާ މެދު. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ޓަކައި ޝުކުރިއްޔާ
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކިނބިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޢަބްދުاله ރިޔާޟަށް.
50

ކިނބިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ރިޔާޟް ވާހަކަދެއްކެވުން:
` ޝުކުރިއްޔާ އި އްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! ދެންމެ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ހުށަހެޅުނު ރިޕޯޓާ ބެހޭ ގޮތުން އެ
ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު ގެ ވާހަކަފުޅުގައި ވިދާޅުވި ފަދައިން، މާލިއްޔަތު ގާނޫނަށް މި ގެނެވޭ އިޞްލާޙަކީ ފިނޭންސް
މިނިސްޓަރުގެ ހުށަހެޅުއްވުމަކަށް އަންނަ ބަދަލެއް. އަޅުގަ ނޑަށް މިހާހިސާބަށް މިކަމާ ބެހޭ ގޮތުން އެ ރިޕޯޓު
ކިޔާލިއިރުގައި އަޅުގަ ނޑަކަށް އެއްގޮތަކަށްވެސް ނުފެނުނު، ކޮމިޓީން ކުރެއްވި މަސައްކަތެއް. ކޮމިޓީން އެންމެ
ބައްދަލުވުމެއް ބާއްވާފައި ، ޒަމާނުއްސުރެ ވަރަށް ބޮޑެތި މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވިގެން ރާއްޖޭގައި އުފެއްދި މާލިއްޔަތާ ބެހޭ
ގާނޫނު، އަދި ޕަބްލިކު އެކައުންޓްސް ސިސްޓަމަށް ބޮޑު ބަދަލެއް ގެނައުމަށް ނިންމާފައި މި ވަނީ. އަޅުގަ ނޑަކަށް
ނުފެނުނު، މި މަޖިލީހުގައި މިކަމާ ބެހޭ ގޮތުން ބަހުސްކުރެއްވިއިރުގައި އެކިއެކި ބޭފުޅުން ކޮށްފައިވާ ތުހުމަތުތައް،
ކޮރަޕްޝަނުގެ ޢަމަލުތައް ހިންގަން ފަސޭހަވުމަށް މި އަންނަ ބަދަލުގެ ސަބަބުން އެ ފުރުޞަތުތައް ލިބިގެންދާ ވާހަކަ
ހާމަކޮށްފައި އޮތްއިރުގައި، އެކަމަށް ފަރުވާއެއް، ނުވަތަ އެކަމާ ދޭތެރޭގައި ކޮމިޓީން ފާހަގަކުރެއްވިފައިވާ އެއްވެސް ކަމެއް
ރިޕޯޓުން ފާހަގަކުރައްވާފައިވާ. އަދި ހަމައެއާއެކު މިކަމާ ދޭތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އެމް.އެމް.އޭގެ ގަވަރުނަރު ،
އެމް.އެމް.އޭއިން ދެކެވަޑައިގަންނަވާ ގޮތެއް ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް އެނގޭކަށް ނެތް. އަދި ދައުލަތުގެ ކަންކަން
އޮޑިޓްކުރުމަށް މަސްއޫލިއްޔަތު ހަވާލުވެފައި އޮންނަ އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް ދެކެވަޑައިގަންނަވާ ގޮތެއް ވެސް މި
ރިޕޯޓަކުންނެއް ފާހަގަކުރެވިފައެއް ނެތް. އަދި މިއީ ކޮރަޕްޝަނަށް މަގުފަހިވާ ބަދަލެއް ކަމަށް އެތައް މެންބަރުންނެއް
ފާހަގަކުރައްވާއިރުގައި، އެންޓި ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުން މިކަމާ ދޭތެރޭ އެއްޗެއް ވެސް މި ކޮމިޓީން
މަސައްކަތްކުރައްވައި ހޯއްދަވާފައެއް ނެތް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ދެކެނީ މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެން މި ގެނެވޭ ބަދަލަކީ،
މީގެ ކުރިން ވޯލްޑް ބޭންކާ އަދި އިންޓަރނޭޝަނަލް މަނިޓްރީ ފަންޑާ، މި ދާއިރާތަކާ އެކުގައި އޭރުގައި އޮތް
ސަރުކާރުން ވަރަށް ބޮޑެތި މަސައްކަތްތަކެއް ކުރައްވައިގެން ހަދާފައި އޮތް ސިސްޓަމަކަށް، ހަދާފައި އޮތް ގާނޫނަކަށް
ބަދަލެކޭ މި ގެނައީ. މި ބަދަލު މި ގެންނަނީ އެކަށީގެންވާ ވަރަށް ސްކްރޫޓިނައިޒްކުރެވިގެން މި ވަގުތު ގެންނަންޖެހޭ
ބަދަލެއް ކަމާއި މެދު؛ ކުއްލިއަކަށް އިއްޔެ ހުށަހެޅުނީ. އިއްޔެއިން އިއްޔެއަށް ކޮމިޓީ ބާއްވާފައި މިއަދު މިހާ ބޮޑު
ބަދަލެއް ގެންނާތީ އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް ކަންބޮޑުވޭ. އަޅުގަ ނޑު މިކަމާ ބެހޭ ގޮތުން މާލީ ބައެއް ފަރާތްތަކާއި
އެ ބޭބޭފުޅުންގެ ވިސްނުންފުޅު ހުރި ގޮތަށް މަޢުލޫމާތުތައް ހޯދާލިއިރުގައި މިހާރު މި އޮތް ނިޒާމުގެ ތެރެއިން
ސަރުކާރުގަ އި ހުރި މައްސަލަތަކަށް ފަރުވާހޯދޭނެ. އެހެންވީމާ، ކުއްލިއަކަށް މި ގާނޫނަށް މި ގެންނަ ބަދަލަކީ،
ކޮންމެވެސް އޭގެތެރޭގައި ފޮރުވުމެއް އޮތް ކަމެއް ކަމުގައި ފެންނާތީއާއި، އަދި ޚާއްޞަކޮށް މި މަޖިލީހުގެ މަސައްކަތަކީ
ޗެކް އެންޑް ބެލެންސްގެ މަސްއޫލިއްޔަތެއް، ލެޖިސްލޭޗަރ ހަދާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ ރައްޔިތުންނަށް އެންމެ
ފައިދާވާ ގާނޫނުތަކެއް ގެންނަން. މި މަސައްކަތް ކުރާއިރުގަ އި މި ކަންކަމާ ބެހޭ ގުޅުންހުރި އެއްވެސް ކަހަލަ ދިރާސީ
ޑޮކިއުމަންޓެއް، މިއީ ކީއްވެގެން ގެންނަ ބަދަލެއްކަން އެންމެ އެކަށީގެންވާ ގޮތަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން މި ކޮމިޓީން އެ
51

މަސައްކަތް ކުރެވިފައި ނެތްކަން އަޅުގަ ނޑު ހިތާމަޔާ އެކު ފާހަގަކުރަން. ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް ހަމަ އަޅުގަ ނޑު
ތަކުރާރުކޮށް ދަންނަވަން. އަޅުގަ ނޑުމެން މި މަސައްކަތް ކުރާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން މި ކަންކަމާ ދޭތެރޭގައި
ނިންމާނިންމުމެއް ވާންވާނީ ޤައުމަށާއި ރައްޔިތުންނަށް ފައިދާވާ ނިންމުމެއް މި މަޖިލީހުން ނިންމަންވާނީ.
އެހެންނަމަވެސް، މި މަޖިލީހުން އަޅުގަ ނޑުމެންނާ ހިސާބަށް ވޯޓަށް، ނުވަތަ މި ކަންކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ލޮބީކުރާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ މިއިން ޕްރޮފެޝަނަލީ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރަން ހުރި އެއްވެސް
ފަރާތެއްގެ އޮޕީނިއަނެއް ނުހޯދައޭ މި ގެނެއްސަ އޮތީ. އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ކަންބޮޑުވާ ކަމެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑަށް
އަޅުގަ ނޑު ދެކޭގޮތުގައި މި ކޮމިޓީން ކުރައްވާފައިވާ މަސައްކަތަކީ އެންމެ ޒިންމާދާރު މަސައްކަތެއް ކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް
ގަބޫލުނުކުރެވޭތީ އަޅުގަ ނޑު އެކަން މި ފުރުޞަތުގައި ހަމަ މި ޝުޢޫރު ފާޅުކޮށްލަން. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކިނިބިދޫ ދާއިރާ؛ މެދު ހެންވޭރު
ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޢާޡިމަށް.
މެދު ހެންވޭރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޢާޡިމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގާނޫނު ނަންބަރު 3/2006 (ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތު ގާނޫނު) އަށް އިޞްލާޙު
ގެނައުމުގެ ބިލު ދިރާސާކޮށް ނިންމެވި ކޮމިޓީން، ހޮއްވެވި ކޮމިޓީގެ، 7 މެންބަރުންގެ ކޮމިޓީން ދިރާސާކޮށްފައި ފޮނުވި
ރިޕޯޓާ މެދު އަޅުގަ ނޑު ދައްކަން ހުރި ވަރަށް ގިނަ ވާހަކަތަކެއް ދެންމެ ކިނބިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޢަބްދުاله ރިޔާޟް ދައްކަވައިފި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް . ރިޕޯޓަށް ބަލައިލާއިރުގައި މި އިޞްލާޙު ހުށަހެޅުނީ އިއްޔެ.
އިއްޔެ މި މަޖިލީހުގައި ވަރަށް ގިނަ މެންބަރުންތަކެއްގެ ވަރަށް ގިނަ ކަންބޮޑުވުންތަކެއްގެ ވާހަކަ ދެކެވުނު. މިއިން
އެންމެ ކަމަކަށް ވެސް ރިޢާޔަތްނުކޮށް، ރޭގައި ކޮމިޓީ ބާއްވާފައި އަޅުގަ ނޑުމެންނާ ހިސާބަށް މީގެ ރިޕޯޓް މިއަދު
ހެނދުނު ލިބިފައި، އެ ކޮމިޓީ ބޭއްވި މުއްދަތު ނުވަތަ ގަޑި ބަލައިލާއިރުގައި މި އޮންނަނީ 10 މިނެޓު. ކިހާވަރެއްގެ
ދިރާސާއެއް މި ކޮމިޓީން ކުރައްވާފައިތޯ މި އޮތީ، މިހާ ބޮޑު؛ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގިނަ މެންބަރުންތަކެއްގެ މިހާ
ބޮޑު ކަންބޮޑުވުމެއް އޮތް ކަމެއްގައި 10 މިނެޓުގެ ކޮން ދިރާސާއެއް، ކާކު ގެނެސްގެން ، ކޮންވާހަކައެއްތޯ އޮޅުންފިލުވީ؟
ކިހާވަރެއްގެ ހުނަރުވެރި، ކިހާ ޤާބިލު މެންބަރުންތަކެއްތޯ މި ކޮމިޓީގައި ހިމެނުނީ؟ 10 މިނެޓު ތެރޭގައި ކޮންހާ
ވާހަކަތަކެއްތޯ ދެކެވުނީ؟ މިކަހަލަ ކަންތައްތަކުގައި ޒިންމާވާންޖެހޭ އެއް ފަރާތަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. ސީދާ ކަ ނޑައެޅިގެން މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ހިންގަމުން މި ދާ ޖަރީމާތައް؛ އަޅުގަ ނޑު ހަމަ
ތަކުރާރުކޮށް ދަންނަވައިލާނަން. މިއަދަކީ އަނެއްކާވެސް އެހެން ދައުރެއް ނިމޭ ދުވަސް. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންގެ
52

މަޖިލީހުގެ މި ދައުރު ނިމޭއިރުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ކަންތައްތައް ހިންގަވަމުން ތި ގެންދަވަނީ ހަމަ
ކަ ނޑައެޅިގެން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާ އިދާ ޚިލާފަށް. ގިނަ ގާނޫނުތަކާއި ޤާނޫނުއަސާސީއާ ވެސް ޚިލާފަށް.
އެހެންވީމާ، މި ހުރިހާ ކަމެއްގެ ޒިންމާ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް ކޮންމެވެސް ދުވަހެއްގައި ނަންގަވަންޖެހޭނެ
ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު އަބަދުވެސް ވަކާލާތުކުރާނަން. އެހެން މި ދަންނަވަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިވަރުގެ ކަމެއް
ނިންމާލައިގެންދާއިރުގައި ދެންމެ ކިނބިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެ ފާހަގަކުރެއްވި ފަދައިން، އެމް.އެމް.އޭގެ
ގަވަރުނަރުގެ ކަންބޮޑުވުން، ނު ވަތަ ޚިޔާލަކީ ކޮބައިތޯ މިކަމާ ދޭތެރޭގައި، އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލްގެ ކަންބޮޑުވުމަކީ ކޮބައިތޯ
މިކަމާ ދޭތެރޭގައި، އެންޓި ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ކަންބޮޑުވުމަކީ ކޮބައިތޯ މިކަމާ ދޭތެރޭގައި؟ މި ދައްކަނީ
އަޅުގަ ނޑުމެން ރައްޔިތުންގެ ފައިސާ، ރައްޔިތުންގެ ޕްރޮޖެކްޓުތައް ހިންގަން ބޭރުން ލިބޭ ފައިސާ އަމިއްލަ
އެކައުންޓަކަށް ޖަމާކުރާ ވާހަކަ. ނުވަތަ އެ ބޭފުޅުން ބޭނުންވާ އެކައުންޓަކަށް ޖަމާކޮށް، ބޭނުން ގޮތަކަށް ޚަރަދުކުރެވޭނެ
ގޮތެއްގެ ވާހަކަ. އަޅުގަ ނޑުމެން މާލިއްޔަތު ގާނޫނު އެކުލަވައިލާފައި އޮތްއިރުގައި އެބަ އޮވޭ މިކަހަލަ ކަންތައްތަކާ ދޭތެރެ
ވަރަށް ފުންކޮށް ވިސްނައި ، ރައްޔިތުންގެ ލާރި ބޭނުން ގޮތަކަށް އަދި އެ ބޭނުންވާ ވަޒީރަކު ބޭނުންވިޔަސް ، ނުވަތަ
ކޮމިޝަނަކުން ބޭނުންވިޔަސް، ނޫނިއްޔާ އެ ޕްރޮޖެކްޓެއް ހިންގަން ބޭނުންވާ އަތޮޅެއްގެ އަތޮޅު ކައުންސިލަކުން ބޭނުންވި
ކަމުގައި ވީނަމަވެސް، ބޭނުން ގޮތަކަށް ފައިސާ ޚަރަދުނުކުރެވޭނެ ގޮތްގޮތަށް މިފަދަ ކަންތައްތައް ރާވާފައި އެހާ ދިގު
މުއްދަތެއް ވަންދެން ބަހުސްކުރުމަށް ފަހު އެކުލަވައިލާފައި އޮތް ގާނޫނަކަށް ބަދަލުގެންނަ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑުމެން މި
ދައްކަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ހަމަ ތަކުރާރުކޮށް ކަންބޮޑުވާ ކަންތައްތަކެއްގެ ވާހަކަ؛
އަޅުގަ ނޑުމެން އަބަދުވެސް އިވިގެންދިޔަ މި ބިލަށް ފުރަތަމައިނުން ބަހުސްކުރެވެމުން ދިޔައިރުގައި ދެއްކި އެއް
ވާހަކައެއް މިއީ، މިހާރުގެ ރަ އީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ، ރައީސް ޔާމީންގެ ކޮއްކޯފުޅެއް ކަމެއް، ބޭބޭފުޅެއް ކަމެއް ނޭނގެ.
އަލްޤީންގެ ވާހަކަ. ބައެއް މެންބަރުން ވަރަށް ބޮޑަށް ފާހަގަކުރެއްވި ، އަލްޤީނުގެ އެކައުންޓަށް ދިވެހި ސަރުކާރަށް ވަތް
ފައިސާއެއް ވަދެގެން އެ މައްސަލަ ނިމިގެންދިޔަ ގޮތުގެ ވާހަކަ. އެހެންނަމަވެސް، ކަތީބަކު އެ ރަށަށް ވަތް ފައިސާ
އޭނަގެ ވަތްގަ ނޑުގައި ބެހެއްޓީތީވެ، ދިގު މުއްދަތަކަށް އަރު ވާލި ވާހަކަ ވެސް މިއީ ހަމަ މިތާގައި މެންބަރުންތައް ދެއްކި
ވާހަކައެއް. އެހެންވީމާ، މިފަދަ ބޮޑެތި ކަންބޮޑުވުން އޮތް ކަންތައްތަކެއް ހަމަ އެއްވެސް ވަރަކަށް ބައްލަވަ އިނުލައްވައި
ކޮމިޓީން ނިންމައިގެން ގެންނަ ގޮތަށް އަވަސް އަރުވަ އިލާފައި މިކަހަލަ ކަންތައްތައް މި ކުރަނީ ވަރަށް ބޮޑު ބޭނުންތަކެއް
މީގެ ފަހަތުގައި އޮވެގެން. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ބައެއް މެންބަރުން ވާހަކަދައްކަވައިފި، ވޯޓުލާ ގޮތާއި، ބިލުތަކަށް
ވާހަކަދައްކަންޖެހޭ ގޮތާ، މިކަހަލ ކަންތައްތަކާ ބެހޭ ގޮތުން ޚުދު ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވެސް އެ ބޭފުޅުންނަށް
ގުޅައިގެން ބިރުދައްކަމުންދާ ވާހަކަ. މިއީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ ކަންތައްތައް. ސީދާ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ގުޅުއްވައިގެން ވަކި ގޮތަކަށް ވާހަކަދައްކައި، ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓު ލައްވަން ބިރުދައްކާ ވާހަކަ
ދެއްކުމަކީ މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ ކަމެއް. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި އަޑުއިވިގެންދިޔަ، މި މަޖިލީހުގެ
53

އެއް މެންބަރެއް ކަމުގައިވާ ސަން ޓްރެވަލް ސިޔާމް ސީދާ ކަ ނޑައެޅިގެން ޕީ.ޕީ.އެމް ގެ މެންބަރުން އެއްކޮށްފައި އެ
މީހުންގެ ދުވަސް ދުއްވަ އިލާނެ ވާހަކަ ބުނި ވާހަކައާއި، އެ މީހުން ގެންގޮސް ހައްޔަރުކުރާނެ ވާހަކަ ބުނި ވާހަކައާއި ، އެ
މީހުންގެ އަނބިދަރިންނަށް ނުރައްކާވެދާނެ ވާހަކަތައް ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓު ނުލައިފިއްޔާ އޮތްކަމުގެ ވާހަކަދެއްކި އަޑު
އަޅުގަ ނޑުމެން އަޑުއެހިން. އެހެންވީމާ، މިފަދަ ކަންތައްތަކާ ދޭތެރޭ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް؛ މިއީ ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލިސް. ރައްޔިތުންގެ މަޖލިސް ހިންގަންޖެހޭނީ ސަރުކާރު ބޭނުންވާ ގޮތަކަށް ނޫން. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ
ބޭނުންފުޅުވާ ގޮތަކަށް ވެސް ނޫން. އެހެންވީމާ، ރައްޔިތުންނަށް ކަންބޮޑުވާ ކަންތައްތައް ، ރައްޔިތުންގެ ކޮންސަރން ހުރި
ކަންތައްތައް ރައްޔިތުންނާ މަޝްވަރާނުކޮށް، ޚުދުމުޚްތާރު ގޮތެއްގައި ނިންމަމުންދާ ނިންމުން އަޅުގަ ނޑު ހަމަ
ތަކުރާރުކޮށް މިއަދު މަޖިލިސް ނިމޭ ދުވަސްވީމަ ކަންބޮޑުވުން ފާޅުކުރަން. އަދިވެސް އެއް ފަހަރު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
ރައީސް ވަރަށް އަވަހަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދު މިހާރު މި ތަނަށް އިޞްލާޙުވެގެން އަންނަން އޮތްތާ، ތާރީޚު
ކަ ނޑައެޅުންތާ އެތައް ދުވަހެއް ވެގެން މި ދިޔައީ. މިއަދާ ހިސާބަކަށް އަދި ދެވަނަ އަހަރު ނިމިގެންދާއިރުގައި މިއަދާ
ހިސާބަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ކުރިމައްޗަކަށް މި ގަވާއިދެއް ނައި. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ތިއްބަވާ ތިން ބޭފުޅުން
އަމީންޢާއްމު، ސަރޖެންޓް އެޓް އާމްސް، ކައުންސެލް ޖެނެރަލް؛ މި ބޭބޭފުޅުން މި ތިއްބަވަނީ ބިރުވެރިކަމެއްގެ
ތެރޭގައި. ވަކި މުއްދަތެއް އެބައޮވޭ މި ތަނުން ފާސްކޮށްފައި އެ ބޭފުޅުން މި ތަންތާ ތިބެން...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ރިޔާޟް ރަޝީދަށް.
ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޑުއައްސަވައިލަން މަޑުކޮށްލެއްވިއްޔާ ރަނގަޅު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، ދެންމެ މި ބިލާ ބެހޭ ގޮތުން ވާހަކަދެއްކެވި.
ވެގެން އުޅޭ ގޮތަކީ، މަޖިލީހުގެ މިހާރުގެ ރައީސް ގާނޫނާއި ގަވާއިދާ އެއްގޮތަށް މިތާ ކަންތައް ކުރާތީވެ، ކުރިން މި
މަޖިލީހުގައި މެންބަރުކަން ކުރެއްވި ޢަބްދު اله ޝާހިދުގެ ރަހުމަތްތެރިން ފާޑުވިދާޅުވަމުން ދިޔަ ކަމުގައި ވީނަމަވެސް،
އޭރު ކަންތައް ކުރި ގޮތަށް މިހާރު މަޖިލީހުގެ ރައީސް ކަންތައް ނުކުރާކަން ، އެ މިތާ ރެކޯޑުގައި ފެންނަން އޮންނާނެ.
މިތަނަށް ހުށަހެޅުނު ބައެއް އިޞްލާޙުތައް ފާސްކޮށްފައި ޖެހިގެން ހަމަ އެ އިޞްލާޙަކީ އެ އިޞްލާޙު ބާތިލުވާ ގޮތަށް
ވޯޓަށް އަހައިގެން ތި ގޮނޑީގައި އިންނަވައިގެން ޢަބްދުاله ޝާހިދު ކުރެއްވި ކަންތައް މިހާރުގެ ރައީސް ނުކުރައްވާތީ
ފާޑު އެ ވިދާޅުވަނީ. އެފަދަ ކަމެއް މަނިކުފާނު ނުކުރައްވާނެ. އެއަށްވުރެ ޤާބިލު ބޭފުޅެއް. ތެދުވެރި ބޭފުޅެއް.
ފަސްބައިގައި ނޯންނާނެ މީހަކު ހަޑި ގޮތުގައި ނަގަ އި ދައްކާނެ އެއްޗެއް ނޯންނާނެ. ތި ވިދާޅުވާ، ކުރިން ތި ގޮނޑީގައި
54

އިންނެވި ޢަބްދު اله ޝާހިދުގެ ކޮރަޕްޝަނުގެ އެތައް ބައިވަރު މައްސަލަތަކެއް އެބަހުރި މިހާރު ވެސް. އެކަމަކު،
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައީސް ޢަބްދުاله މަސީޙްގެ ނޯންނާނެ ނަގައި ދައްކާނެ އެއްޗެއް. އެހެންވީމާ، މިއަދު މަނިކުފާނުގެ
ތެދުވެރިކަމާއި އިޚުލާޞްތެރިކަން ބޮޑުވީމަ މިއަދު މަނިކުފާނަށް ފާޑުވިދާޅުވަނީ. ހައެކަނި މި ތަނުގައި، މި ބުނާ
ޢަބްދުاله ޝާހިދު ފޮނުވާފައި އިންއިންނެވި ޕަޕެޓް މިކަން ކުރަނީ. މިކަން ކުރަނީ މި ތަނުގައި. ކޮންމެ ދުވަހަކު ، ކޮންމެ
ދުވަހަކު. މިތާ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ފަންސާހަށް ވުރެ ގިނަ މެންބަރުން އެބަތިބި. ކޮންމެ ދުވަހަކު އަޅު ގަ ނޑުމެން ތިކަން
ކުރަންތޯ މިތާގައި ކިހިނެއްތޯ ވަނީ ބަލަން. އެހެންވީމާ، ތި ކަންކަން ކުރާއިރުގައި ، ކަންކަން ކުރާއިރުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެން މިތާ ނެތް ބައެއް ކަމަށް ވާހަކަދައްކައިގެން ތިކަން ކުރާ ކަމަށް ވަންޏާ ތިކޮޅު ބަލިވާނީ. އެކަމަކު،
ދެނެއް އަޅުގަ ނޑުމެން އެ ފުރުޞަތެއް ނުދޭނަން. މި ތަނުގައި ރިޔާސަތުގައި އިންނަ މީހަކަށް ކޮންމެ ދުވަހަކު ތި
ގޮތަށް ބަވާ ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ ތަސްމީނާ ދެ މީހުން ހަދާފައި ހުރި ވަގު ޑީލުގެ ވާހަކަ ވެސް މިތާ ގައި އަޅު ގަ ނޑުމެން
ދައްކާނަން. އެހެންވީމާ، ހީނުކުރައްވާތި މިތާ ގައި ބަޔަކު މިތިބީ ބުނާނެ އެއްޗެއް ނޭނގިގެން، ކުރާނެ ކަމެއް ނެތިގެނޭ.
ޖީ.އެމް.އާރާ އެކުގައި ހެދި ޑީލްގައި ނެގި ފައިސާގަ ނޑު ބަހާލައިގެން، އެކިއެކި މީސްމީހުން އަތުން ޑޭޓެޑް ޗެކު
ނަގައިގެން ނެގި ލާރީގެ ވާހަކައާ އެއްޗެހި ދެއްކިދާނެ. އެކަމަކު، އެ ވާހަކަ ނުދައްކާ މި ތިބެނީ މިތާ ކެތްތެރިކަމާއި
މަޑުމައިތިރިކަމާ އެކު ކުރިއަށްގެންދަން. އެހެންނަމަވެސް، ޕީ.ޕީ.އެމްގެ މެންބަރުންނެއް ދެނެއް ނުތިބޭނެ މަޖިލީހުގެ
ރައީސަށް އެގޮތަށް ބަވަންދެން ބަލާކަށް. ދެން ނުތިބޭނެ. އެކަން ކުރާނެ. އޭގެ ރައްދު ދޭނެ ދެން މި ތަނުން. މިއަދުން
ފެށިގެން އެ ރައްދު ދޭނެ. ނިޒާމީ ނަގަންޖެހެންޏާ ނިޒާމީ ވެސް ނަގާނަން. މަޖިލިސް ހުއްޓުވަންޖެހިއްޖެއްޔާ
ހުއްޓުވަންޖެހޭ ވަގުތު ހުއްޓުވައިގެން ވެސް އެކަން ކުރާނެ ދެން މި މަޖިލީހުން. މި ގާނޫނަށް އެއްޗެއް ބުނަންޏާ ބުނަން
ބޭނުންވާ ވާހަކައަކީ، މި އިޞްލާޙަށް ބަލަންޏާ ބަލާފައި ބުނަން ބޭނުންވާ އެއްޗަކީ ، ދިރާސާކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ނެތޭ.
ސަރުކާރުން ފޮނުވާ އެތި އޮތް ގޮތަށް މި މަޖިލީހުން އަޅުގަ ނޑުމެން ނިންމާނަން. މިތާ މި ތިބެނީ ސަރުކާރުގެ
މެންބަރުން. ސަރުކާރުން ޢައްޔަންކޮށްފައި ސަރުކާރު ތަމްސީލުކުރަނީ މިއަދު ޕީ.ޕީ.އެމުން. ފޮނުވާ ގޮތަކަށް އެކަން
ކުރާނަން. އެހެންނަމަވެސް، ބަލަންޖެހޭ ކަމެއް، ރައްޔިތުންނަށް އޭގެ ހެވާއި ލާބަ އޮތް މިންވަރަކީ ކިހާވަރެއްތޯ ބަލާފައި
އޭގަ އި އެ ވަ ގުތަކަށް ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލަކާ އެކުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން މިހާތަނަށް އެކަން ކޮށްފައި ހުންނާނީ.
އެހެންނަމަވެސް، މި ދެންނެވި ގޮތަށް ވެސް އެކަން ކުރަންޖެހިއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަ ނޑުމެން އެކަން ކުރާނަން.
ވަރަށް ސާފުކޮށް މި ދަންނަވަނީ ކުރާނަމޭ. ރައީސް ޔާމީން އަންގަވާ ކޮންމެ ކަމެއް މި މަޖިލީހުގައި ތިބި ޕީ.ޕީ.އެމް
މެންބަރުން ކުރާނެ. އެކަން ހަނދާނުގައި ބަހައްޓަވާ! މި ގެނައި އިޞްލާޙަކީ މުހިއްމު އިޞްލާޙެއް. މީގައި މި ބުނާ
ބަޔަކީ، ދިވެހިރާއްޖެއަށް ވަކި ކަމަކަށް ލޯނެއް ދީފި ކަމަށް ވަންޏާ އެ ފައިސާ ޚަރަދުކުރަންވާނީ ވަކި އެކައުންޓެއްގައި
ބަހައްޓައިގެންނޭ. އެ އެކައުންޓުގައި ހުންނަ ފައިސާ އޮޅުވާލައިގެން، އޮޅުމެއްގެ ތެރޭގައި އެހެން އެ ކައުންޓަކަށް
ލައިގެނެއް ނުވާނޭ. އަދި ޚަރަދެއް ވެސް ކޮށްގެނެއް ނުވާނޭ. އެކަން ކުރަންވެގެން މި އުޅެނީ. 12 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)
55

ގައި މި ބުނަނީ އެ ވާހަކަ. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އެގޮތަށް ހުއްދަދިނީމަ، އަދި ދެން މީގެ ތިންވަނަ؛ 12 ވަނަ މާއްދާގެ
(ހ) ގެ 3 ގައި މި ބުނަނީ، ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި ދައުލަތަށް ފައިސާއެއް ލިބިއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ ވަކި އެކައުންޓެ އްގައި
އެ ފައިސާ ބަހައްޓާށޭ. އެ ފައިސާ ހުސްވަންދެން ޚަރަދުކުރާށޭ އެ ކަމަކަށް. އަދި އެކައުންޓު ހުޅުވާށޭ އެމް.އެމް.އޭގައި.
އެހެން ތަނެއްގައި ހުޅުވާ ވާހަކައެއް ނުދައްކާ. މި ނުބުނޭ މިތާ ކައިރީގައި އޮންނަ ކޮންމެވެސް މީހެއްގެ ރިސޯޓެއްގައި
ބަހައްޓާށޭ. ވ. އަތޮޅުގަ އި އޮންނަ ކޮންމެވެސް މީހެއްގެ އާރަށް ކިޔާ ރަށެއްގައި ބަހައްޓާށެކޭ. މީގައި ނުބުނޭ އެ
ވާހަކައެއް. މީގައި މި ބުނަނީ އެމް.އެމް.އޭގައި ބަހައްޓާ ވާހަކަ. އެހެންވީމާ، މިތާ ގައި އަނގައިން ނުބުނެ މަޑުމަޑުން މި
ތިބެނީ؛ މި ކަންކަން މި ކުރަނީ ކަންކަން ނޭނގޭ މީހުންނެއް ނޫން. މި ކަންކަމުގެ ވައްޓަފާޅި ހުރި، މި ކަންކަން
އެނގޭ މީހުން ކޮމިޓީގައި ތިބެގެން މި ކަންކަން ކުރަނީ. މިއަށް ފާޑުނުކިޔޭނެ. މި ތަނަށް އައިސް އެއްޗެއް ނުބުނެވޭވަރު
މީހުން މި ކޮމިޓީތަކުގައި ތިބެގެން މި ކަންކަން ނިންމަނީ. މިތާ ރައްޔިތުން ފޮނުވާފައި ތިބި މެންބަރުން ގޮސް މި
ތަނުގެ 7 މެންބަރަކު ނިންމާފައި އޮތް ނިންމުމަކަށް، މިހެން އައިސް ކާޅަކު އައިސް މިތާގައި ފާޑުކިޔައިލާފައި މި
ތަނަށް އެއްޗެއް ބުނެލާފައި ދާ ވަރަށް ވުރެ ޤާބިލު މީހުން މިކަން ކުރަނީ. މިއީ ހޯއްގޮވަނީކީ ނޫން މި ތަނުގައި.
އެހެންވީމާ، އެ ލޭ ބޮއިގެން ތިބޭ ބަޔަކަށް އަބަދުވެސް ހީވާނީ ތިމަންނަމެން ބޮއިފައި ހުރި އެއްޗެއް އެ މީހުން ވެސް
ބޮއެގެންނޭ އެ ތިބީ. ތިމަންނަމެންނާ އެއްގޮތަށޭ އެ މީހުންގެ ޚިޔާލު ހުންނާނީ. ނޫން. އެހެނެއް ނޫން. އެހެނެއް ނޫން.
އެއަށްވުރެ ހަމައިގައި ތިބޭނީ. މަސްތުވާތަކެތި ބޭނުމެއް ނުކުރާނެ. އެ ބޭނުންކޮށްގެން ޓެސްޓުހަދަން ބުނެފިއްޔާ ފިލާކަށް
ނުދުވާނެ. ޓެސްޓު ހަދާނެ. ޔޫރިން ދޭނެ. ޔޫރިން ނުދީ ނުފިލާނެ. އެ މީހުން މިއަދު ތިބީ ޕީ.ޕީ.އެމްގައި. ސަރުކާރެއް
ހިފެހެއްޓުމުގެ ޤާބިލުކަން ހުރި މީހުން ވެސް ތިބީ ޕީ.ޕީ.އެމްގައި. ސަރުކާރެއް ވައްޓާލުމުގެ ކުޅަދާނަކަން ވެސް ހުރި
މީހުން ތިބީ ޕީ.ޕީ.އެމްގައި. އެކަން ކުރަން ޖެހިއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ ޕީ.ޕީ.އެމުން ކުރާނެ. ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ
ނިންމާލުމުގެ ކުރިން ވެސް ދުވަހަކު ވެސް اله އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އެމް.ޑީ.ޕީން މި ޤައުމުގައި ވެރިކަމެއް ނުކުރާނެ.
އެރިޔަސް ، ވައްޓައި ވެސް ލާނަން. އެރުމުގެ ފުރުޞަތެއް ވެސް ނުދޭނަން. މިއީ ވަރަށް ސާފު ވާހަކައެއް މި ދައްކަނީ.
އެހެންވީމާ، މިކަމަށް؛ މިކަން އިންސާފުވެރިކަމާ އެކުގައި ކަންކަން ކުރަން ބޭނުންވެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ އެކުގައި ކުރިއަށް
ދާންވީ. ބިރުދައްކައިގެން ކަންކަން ކުރުމުގެ ކަންތައްތައް މާޒީވެ ހިނގައްޖެ. މިހާރު މި އޮތީ ޢަދުލުއިންޞާފު. ހެޔޮ
ވެރިކަމެއް ޤައުމުގެ ހިނގާ ތަން މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ. މާދަމާއަކީ މިއީ އެމް.ޑީ.ޕީގެ ޖަނާޒާ
ބާއްވަންޖެހޭ ދުވަސް. ހަނދާންކުރާތި! މަގުމައްޗަށް ނިކުމެގެން ކުރިން ކުރެވުނު ކަންތަކެއް ނުކުރެވޭނެ. މި އިންނެވި
ކިނބިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ރިޔާޟް ޕޮލިސް ކޮމިޝަނަރަކަށް ހުންނަވައިގެން މުޅި މަގުމަތި ހަލަބޮލިކުރުމުގެ
ފުރުޞަތު މީނަ ދިނަސް ވެސް މިހާރު ހުރި ކޮމިޝަނަރ އޮފް ޕޮލިހެއް، މިހާރުގެ ހޯމް މިނިސްޓަރެއް ނުދޭނެ. އެކަމެއް
ނުކުރެވޭނެ. ދެ އަހަރުދުވަސް ވަންދެން، ދެ އަހަރުދުވަސް ވަންދެން މަގުމަތީގައި އެމް.ޑީ.ޕީއަށް އުޅެވުނީ މިކަހަލަ
ނާޤާބިލު މީހަކު ޕޮލިސް ކޮމިޝަނަރަކަށް ހުރީމަ. މިހާރު ހުރީ އެކަހަލަ ބައެއް ނޫން. މިހާރު ތިބީ އެއަށް ވުރެ މާ
56

ކުޅަދާނަ މީހުން. މިއަދު މި ތަނަށް އައިސް ވާހަކަދައްކަން މީނަ ލަދުގަންނަންޖެހޭނެ. ކާކު މިއީ؟ ދެ އަހަރުދުވަސް
ވަންދެން މީނައަށް ކޮމިޝަނަރ އޮފް ޕޮލިސްކަން ނުކުރެވުނޭ. މީނައަށް ނުކުރެވުނޭ. މަގުމަތީގައި ރައްޔިތުން ސަލާމަތުން
އަމިއްލައަށް ރައްކާތެރިކަން ހޯދަންޖެހުނީ. އެވަރު މީހަކު ކިނބިދޫ ދާއިރާ މެންބަރަށް އިޚްތިޔާރުކުރީމާ، މިއަދު އެ
މީހުން ދެރަވެއޭ މީނަ ހޮވުނީމަ. ރައްޔިތުން ބަނދަރު ނުހެދިގެނޭ އުޅެނީ މީނަގެ ނޮހޮރު އްޕާނާ ހެދިގެން. އެ މީހުން؛
އޮމަދޫ މީހުން، ވޭމަންޑޫ މީހުން، ހިރިލަންދޫ މީހުން ގާދިއްފުށީ މީހުން، ކަ ނޑޫދޫ މީހުން، އެންމެން ދުވަނީއޭ މީނަގެ
ސުންޕާއާ ހެދިގެން. އާނ! މިވަރު މީހުން އައިސް މިތާ ކޮންވާހަކައެއް ދައްކަން މި އުޅެނީ؟ ޢަބްދުاله ރިޔާޟް ގެ ވާހަކަ
މި ދައްކަނީ. އެހެންވީމާ، މި ދެންނެވީ ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުގައި ވާހަކަދައްކަން، ރައްޔިތުން ތަމްސީލުކުރަން މި ތަނަށް
އަންނަންޏާ އަންނަންވާނީ ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުތައް އެނގިގެން. ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުތައް ފޯރުކޮށްދެވޭވަރުގެ މީހަކަށް.
އެއިރެއްގައި އޮންނަ ސަރުކާރާ އެކު މަޝްވަރާކުރެވިގެން ކަންކަން ކުރުމުގެ ޤާބިލުކަން ހުރި މީހުން އަންނަންވާނީ.
މިކަހަލަ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުން މަޖިލީހަށް އައިއްސި ކަމަށް ވަންޏާ އެ ދާއިރާތަކުގެ ރައްޔިތުންނަށް
ހިތާމަޔާއި ކެކުޅުން ފިޔަވައި އިތުރު ކަމެއް ނޯންނާނެ. މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު ވަރަށް ދެރަވާ ކަމެއް މިއީ. މިކަން
އެބަޖެހޭ. މިއަދު އެ މީހުން އުޅޭ ނިކަމެތިކަން، އަޅުގަ ނޑު ނިސްބަތްވާ އަތޮޅަކަށް ވާތީ މި ދަންނަވަނީ. އަޅުގަ ނޑަކީ
މުޅި އަތޮޅުން ނިސްބަތްވެގެން މި ތަނަށް ރައްޔިތުން ފޮނުވި މީހެއް. އޭރުގަ އި ކިހިނެއްތޯ؟ މުޅި ރައްޔިތުން
ހިތްހަމަޖެހޭވަރުގެ އުފަލާއި ހިތްހަމަޖެހުން މި ޤާ ނޫނުއަސާސީން އަޅުގަ ނޑު އޮންނާނީ ގެނެސްދީފަ. މިއަދު ކޮންމެ
ރައްޔިތަކަށް އޮތް ނަރުދަމާ ނިޒާމާ އަދި އެހެނިހެން ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން ވެ ސް ގިނަ އަސާސީ ޚިދުމަތްތަކަކީ
އަޅުގަ ނޑު މި ތަނަށް ހުށަހަޅައިގެން ގެނެސްދިން؛ އެކަމަކު، މީނަ، ތ. އަތޮޅަށް ނިސްބަތްވާ މި ޢަބްދުاله ރިޔާޟަށް
މިތަނަށް އައިސް ރައްޔިތުންނަށް ކޮންކަމެއް ކޮށްދެވުނީ؟ ކޮންކަމެއް ކޮށްދެވުނީ؟ ސަރުކާރު ވައްޓާލަން ނުކުމެ މީނަ
މިހިރީ. މީނައަކަށް ނުވާނެ އެކަމެއް. މީނައަކަށް ނުވާނެ އެ ކަމެއް. މީނަ އަކީ މިއިން ދުވަހަކު މި ތަނުގައި ބަޖެޓަކަށް
ވޯޓު ދިން މީހެއް ނޫން. ރައްޔިތަކަށް ހެވެއް އެދޭ ކަމަކަށް ވޯޓެއް ދިން މީހެއް ނޫން. ދެން މިއަދު އައިސް މި ތަނަށް
މާލިއްޔަތު ގާނޫނު ލީމަ، މިއީ ތިމަންނަ ދިރާސާ؛ ކޮން ދިރާސާއެއް ކުރަން؟ މިއީ ދިރާސާކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ނޫނޭ މިއީ.
ދިރާސާކުރަންޖެހޭ މީހުންނެއް ނޫނޭ މިއީ. މިތާކު ނެތޭ ދިރާސަކުރާކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. އެހެންވީމާ، މިފަދަ މީހުން
ރައްޔިތުން މި ތަނަށް ފޮނުވީމަ ދެން މިއީ ވަރަށް ދެރަވަރު ކަމެއް. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ، އަޅުގަ ނޑު ތ.
އަތޮޅަށް ނިސްބަތްވާ މީހެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން މި ދަންނަވަނީ، ހެޔޮނުވާނޭ ޢަބްދުاله ރިޔާޟް އިސްތިޢުފާދޭށޭ.
އިސްތިޢުފާދޭށޭ. އެ ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤަށް ޓަކައި އިސްތިޢުފާދޭށޭ. މިއީ ކުރާވަރުގެ ކަމެއް ނޫން. ބަލަ! މި ދެންނެވީ
އަޅުގަ ނޑުމެން މި ތަނަށް މި އަންނަނީ ބަޖެޓު ތެރެއިން ރައްޔިތުންނަށް ކަންތައްތައް ކޮށްދޭން. ބަޖެޓަށް ކަންތައްތައް
އިތުރުކޮށްދޭން. މި ހިނގާ އަހަރު ތިމަރަފުށީގައި އަޅަން އޮތް ޕޮލިސް ސްޓޭޝަން ވެސް ނޭޅުނީ މި ޢަބްދުاله ރިޔާޟާ
ހެދިގެން.އެ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު މުޞް ޠަފާ އެކަން ކުރަން ހަމަ ކަ ނޑައެޅިގެން މަސައްކަތްކޮށްކޮށް
57

އޮއްވާ، ހޯމް އެފެއަ ރޒް ތެރެއަށް ވަދެގެން، ހައުސިންގ މިނިސްޓްރީ ތެރެއަށް ވަދެގެން، ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީ
ތެރެއަށް ވަދެގެން، އޭގެތެރެއަށް ވަދެގެން ، އެންމެ ފަހުން އެކަން ކުރުމުގެ ފުރުޞަތު މި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް
ގެއްލުނީ ވެސް މި ޢަބްދުاله ރިޔާޟާ ހެދިގެން. އެހެންވީމާ، ރައްޔިތުންގެ ވާހަކަ، ރައްޔިތުންނަށް ހެވާއި ލާބަޔާ ހުރި
ކަންތައްތައް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ގެނެސްދެވޭނީ ރަނގަޅު މެންބަރުން އިންތިޚާބުކޮށްގެން. ނަމޫނާއަކަށް ބަލަމާހިނގާ!
އަޅުގަ ނޑުމެން ނަމޫނާއަކަށް ބަލަމާހިނގާ މިތާ ތިބި އެހެން މެންބަރުންނަށް. އެ މެންބަރުންގެ ދާއިރާތަކުގައި މިއަދުގެ
ރައްޔިތުންގެ ހިތްހަޖެހުމާއި އުފާ އޮތް މިންވަރު. ބަޖެޓަށް ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް ހުށަހެޅިގެން، ބަޖެޓުގަ އި ނެތް
ކަންތައްތައް ވެސް އެކިއެކި ދިމަދިމާލުން އެހީ ހޯދައިގެން އެ ދަނީ ކުރަމުން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެން ހަމަ
ފުޓުބޯޅަ މުބާރާތެއް މެންބަރަކު ބާއްވައިފިއޭ. މީނަ ދީފިއޭ ރަށެއްގެ ބަޔަކަށް ؛ ކޯއްޗެއް؟ ކޮންމެވެސް އެއްޗެއް ދީފި ދެން.
ބުނެފާނެ، ދީފިއޭ ރާޒުވާ ކުޅިބައެއް. މި ފޮޓޯ ނަގާފައި ވައިބަރ ގްރޫޕަށް ލުން ފިޔަވައި އެހެން ކޮންކަމެއް މީނަ
ކުރަނީ؟ އެހެން ކޮންކަމެއް މީނަ ކުރަނީ؟ މިއީ ރައްޔިތުން ތަމްސީލުކުރާ މެންބަރުން. މިކަމެއް ކަމަކުނުދޭ. ދެން އޭނަ
މަސައްކަތްކުރި ؛ މިއަދު ޤާސިމް އިބްރާހީމް އެ ތަހަ އްމަލްކުރަމުންދާ ހިތި ނަތީޖާއަކީ މީނަގެ ނުލަފާކަމުން ޤާސިމަށް
ކުރިމަތިވި އަނިޔާ. އާނ! މީނަގެ ނުލަފާކަމުން ކުރިމަތިވި އަނިޔާ. އަޅުގަ ނޑު އޭރުވެސް ޤާސިމަށް ނަސޭހަތްދީފައި
ދެންނެވިން. އެއްވެސް އިރެއްގައި އޮންނަ ސަރުކާރަކާ ދިމާކޮށްގެނެއް ނޫޅެވޭނޭ. އެކަމަކު، ނުވާނޭ އެހެނެއް މީނަ
ބުނެފިއޭ. މި ޢަބްދުاله ރިޔާ ޟް ބުނެފިއޭ ނުވާނޭ އެހެނެއް. ނިކުންނާށޭ މަގުމައްޗަށް. ކުރާށޭ މުޒާހަރާ. ވެއްޓޭނޭ.
اله
ނުވެއްޓޭނެ މި ސަރުކާރެއް. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ނުވެއްޓޭނެ މި ސަރުކާރެއް. މި ސަރުކާރު ދެމިއޮންނާނެ. މި
ސަރުކާރެއް ނުވެއްޓޭނެ. މި ސަރުކާރު ދެމިއޮންނާނެ. އެކަން ކުރުމުގެ ކުޅަދާނަކަމެއް، ޤާބިލުކަމެއް މި ޢަބްދުاله
ރިޔާމްގެ ކިބަޔަކު ނެތް. އެހެންވީމާ، ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ، ނިންމާލުމުގެ ކުރިންވެސް ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ނިޒާމީ މައްސަލައެއްގައި މަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިބްރާހީމް ޝަރީފަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
اله
މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދު ރިޔާޘު ވާހަކަދެއްކެވުން:
58

އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ތ. އަތޮޅުގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، ދެ މެންބަރުން ކުރާ ޝަކުވާ ހުއްޓުވާލަން ފެނޭ. އެއީ އެއް
މެންބަރަކު އަނެއް މެންބަރަކާ މިހެން މުޚާޠަބުކޮށް ވާހަކަދެއްކުން މިއީ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދާ ޚިލާފު ކަމެއް ކަމުގައި
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ނެންގެވި ނިޒާމީ މައްސަލައިގައި ދަންނަވަން. މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގައިވާ ނުކުތާތަކެއް
ފާހަގަކުރައްވާފައިނުވާތީ އެއީ ނިޒާމީ މައްސަލައެއް ގެ ގޮތުގައި ބަލައިގަނެވޭކަށެއް ނެތް. އަޅުގަ ނޑު ވާހަކަފުޅު
ނިންމައިލެއްވުމަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން، ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދަށް.
ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ނިންމާލަމުން ވެސް ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ މިތާ ތަމްސީލުކުރަމުންދާ ޕީ.ޕީ.އެމް
މެންބަރުން އުޅޭ މަގު، އެ ދައްކަވާ ރީތި ނަމޫނާ ދައްކަވާށޭ. އެގޮތަށް އުޅެވޭތޯ ބަލާށޭ މިތާގަ އި. އެހެންވީމާ، މިއަދު މި
ހުށަހެޅިގެންދިޔަ ގާނޫނު، މި ގެންނަ އިޞްލާޙު، މި ގެންނަ ގާނޫނަކީ މުހިއްމު އިޞްލާޙެ އްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން
އެންމެން ބަލައިގަންނަން. އަޅުގަ ނޑު ނިންމާލުމުގެ ކުރިންވެސް ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ، ދައުލަތުގެ ފައިސާ
ހުންނަންވާނީ އެ ފައިސާ ހަވާލުކުރި ފަރާތަކުން އެ ފައިސާ ބެލެހައްޓަން އެންމެ ފަސޭހަވާނެ ގޮތަށް އެ ފައިސާ
ބެހެއްޓެންވާނީ. ވަކި ކަމަކަށް ކަ ނޑައެޅިފައި ހުންނަ ފައިސާއެއް އެނޫން ކަމަކަށް ޚަރަދުކޮށްގެންނުވާނެ ކަމަށް
ޤާނޫނުއަސާސީގެ 96 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފަ އި އެބައޮތް. އެހެންވީމާ، އެގޮތުގެ މައްޗަށް ބަލާއިރުގައި ، އެ ރޫހަށް
ބަލާއިރުގަ އި ވެސް މި ގެނެވުނު އިޞްލާޙަ ކީ މުހިއްމު އިޞްލާޙެއް ކަމަށް ދެކެން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ދެއްވި
ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. وال سالم عليكم ورحمة هلا وبركاته.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހިތަދޫ ދެކުނު؛ މާފުކުރައްވާ! އާދެ!
އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ނިޒާރަށް.
ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ނިޒާރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދެންމެ މި ބިލަށް، 3/2006)ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތު
ގާނޫނު(އަށް މި ގެނެވޭ އިޞްލާޙާ ބެހޭ ގޮތުން ބަހުސްކުރަމުންދިޔައިރު މަޖިލީހުގެ ނިސްބަތްވަޑައިގަންނަވާ، މަޖިލީހަށް
59

ނިސްބަތްވަޑައިގަންނަވާ އެއް މެންބަރަކު އަނެއް މެންބަރަކަށް ނިސްބަތްކޮށް ވާހަކަ ވިދާޅުވެގެންދިޔަ ؛ އަދި
ނިސްބަތްކުރައްވައި އެ ވާހަކަ ދެކެވިގެންދިޔައިރު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް މި މަޖިލީހުގެ ނިޒާމު ހިފެހެއްޓިފައި އޮތް
ކަމަށް ގަބޫލުކުރައްވައި ތިތާ އިންނެވިކަމީ އަޅުގަ ނޑުމެން ވަރަށް ހިތާމަކުރަން، އެއްވެސް އެއްޗެއް އެކަމާ ވިދާޅުނުވީމަ.
މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގައި އެބައޮ ވޭ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނާ މުޚާޠަބުކޮށް ވާހަކަދައްކާއިރު ވާހަކަދައްކަންޖެހޭ އުސޫލުތައް.
އަދި ބިލަށް ވާހަކަދައްކާއިރު ވާހަކަދައްކަންޖެހޭ އުސޫލުތަކެއް ވެސް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި
ދަނީ އެއްވެސް ހަމައެއްލަމައެއް ނެތި، މިތާ ތެރޭ ކަންތައްތައް ދިޔަ ގޮތް. އަދި އަޅުގަ ނޑުމެން ރައްޔިތުން ވެސް ވީ މި
މަންޒަރު ބަލަން. އެހެންވީމާ، މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ވަރަށް ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ނިޒާމީ މައްސަލައެއްގައި ފުރުޞަތުއަރުވަން އެބަޖެހޭ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް. އަޅުގަ ނޑު
ނިޒާމީ މައްސަލައެއްގައި މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ދިއްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުއްލަޠީފް
މުޙައްމަދަށް.
(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
ދިއްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްލަޠީފް މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަ ނޑު ނިޒާމީ މައްސަލައެއް ނެގީ ، އަޅުގަ ނޑުމެން މީގެ ދެތިންހަތަރު މަސް ކުރިން ވާހަކަދައްކަމުންދިޔައިރު
އިއްޒަތްތެރި އެއް މެންބަރަކު އަނެއް މެންބަރަކަށް ޖެއްސުންކޮށް، ގޯނާކޮށް، އުދަގޫނުކުރަން ވެސް އޮންނާނެ.
ހަޅޭއްނުލަވަން ވެސް އޮންނާނެ. އަޅުގަ ނޑުމެން ވާހަކަދައްކަމުންދިޔައިރު، އެ ދެންނެވި ބޭފުޅުން މި ތަނަށް އައިސް
އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރިމަތީގައި އުނދަގޫކޮށް ، ޖެއްސުންކޮށް، ހަޑިހުތުރު އެއްޗެހިތަކަށް ގޮވި މީގެ ހަތަރުވަރަކަށް
މަސްދުވަސް ކުރިން. އެހެންވީމާ، ވަކި ބަޔަކު އެކަން ކުރީމާ އެއީ ރަނގަޅު ކަމަކަށް ވެފައި، އަނެއް ބަޔަކު ކުރީ އެއީ
ގޯސް ކަމަކަށް ވެފައި އެހެނެއް ނުވާނެ. ހުރިހާ އެންމެން ކުރީމަ ވެސް ވާނީ ހަމަ ގޯސްކަމަކަށް. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަ ނޑު މި މައްސަލަ ނިޒާރު، އަދި ޚާއްސަކޮށް އެމް.ޑީ.ޕީގެ މެންބަރުން ވަރަށް ގިނަ ފަހަރަށް މިކަހަލަ
މައްސަލަތަކުގައި ވަރަށް ގިނަ ފަހަރަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ޖެއސުންކޮށް ގޯނާކުރަމުންދޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން
މެންބަރަކު ކަމެއް ކުރީމަ އެއީ ގޯސްކަމެއް ކަމުގައި ދެކިގެންނުވާނެ. ތިމާމެން ގޯސްކަމެއް ކޮށްފައި، އެ ކަންކަން
ނުހުއްޓުވައި، އެހެން މެންބަރުން ކުރާ ކަންތައްތަކަކީ ގޯސްކަމެއް ކަމަށް ދެކުމަކީ އެއީ ކޮށްގެންވާނެ ކަމެއް ނޫން ކަމަށް
އަޅުގަ ނޑު ދެކެން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
60

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ނެންގެވި ނިޒާމީ މައްސަލައިގަ އި ދަންނަވަން. މަޖިލީހުގެ
ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުން އެއީ ނިޒާމީ މައްސަލައެއް ކަމުގައި ބަލައިގަނެވޭކަށެއް ނެތް. އަޅުގަނޑު މިހާރު ވާހަކަފުޅު
ކުރިއަށް ގެންދެވުމަށް ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ނިޒާރަށް.
ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ނިޒާމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދިޔައީ މަނިކުފާނު ނިސްބަތްވަޑައިގަންނަވާ ޕާޓީގެ
މެންބަރުން ވެސް މަޖިލީހުގެ މި ދެންނެވިހެން ނިޒާމު ގެއްލިގެން، އެއް މެންބަރަކު އަނެއް މެންބަރަކާ އެގޮތަށް ޒާތީކޮށް
ދިމާކުރުމަކީ އެ މަނިކުފާނު ވެސް ހަމަ އެކަމުގައި، އެ ބޭފުޅާ ވެސް އެ ކަމުގައި ހަމަ ކޮންސަރން އޮތް ކަމެއްގެ
ގޮތުގައި އެ ރެއިޒްކުރެއްވީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ މަނިކުފާނު މި މަޖިލީހުގެ ނިޒާމު ގެއްލިފައި އޮންނަ
ވަގުތުތުތަކުގަޔާއި އަދި ނިޒާމު ގެއްލެން ކަންކަން މެދުވެރިވާ ވަގުތުތަކުގައި މަޖިލިސް ކޮންޓްރޯލްކުރައްވައި، މެންބަރަކު
އަނެއް މެންބަރަކާ މުޚާޠަބުކުރައްވައި ވާހަކަދައްކަވާއިރު އެ ގެންނަންޖެހޭ އުސޫލުތައް ހިފެހެއްޓުމަށް
މަސައްކަތްކޮށްދެއްވުމަށް. އާދެ! މި ބިލަށް ވާހަކަދައްކާއިރު އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ، މި ބިލަކީ މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
މިއަށް އަނެއްހެން ބަލައިލާއިރު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ ސަރުކާރުގެ މިނިސްޓްރީތަކުގަ އި އެކައުންޓުތައް
ހުޅުވާ ވާހަކަ އެއް. މިހާރު އޮތް އުސޫލު ނޫން އެހެން އުސޫލަކަށް ބަދަލެއް މި ވަނީ. މީގައި އަޅުގަ ނޑުމެން މިކަމުގައި
ކަންބޮޑުވުމެއް މި އޮންނަނީ މިހާރުވެސް ސަރުކާރުގެ މާލިއްޔަތު ގެ އުސޫލުތަކުން ބޭރުވެ ، ކޮރަޕްޝަންގެ ޢަމަލުތައް
ގިނަވެފައިވާ ، އަދި މި އަޑުތައް ގިނަވެފައިވާ ދުވަސްވަރެ އްގައި އަނެއްކާވެސް މިނިސްޓްރީތަކުގެ އެކައުންޓުތައް ހުޅުވައި،
އެ ބޭރުން ލިބޭ ފައިސާ، އަމުދުން ބޭރުން ލިބޭ ފައިސާތައް އެކައުންޓުތަކަށް ޖަމާކުރެވިގެންދިޔައިމާ މި އެކައުންޓުތައް
ގިނަވެ، މި ނުބެލެހެއްޓި މިކަހަލަ ކަންތައްތައް ދިމާވެ، މި ފައިސާ ވާނުވާ ނޭނގޭ ހިސާބަށް ގޮއްސާނެކަމުގެ ބިރު
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ހީވާތީ، އެ ކަންބޮޑުވުން އޮތީތީ އަޅުގަ ނޑު މިކަން ފާހަގަކުރަމުން މި ދަނީ. ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ،
ސަރުކާރުގެ ؛ އަމުދުން ސަރުކާރުގެ ފައިސާއާ ބެހޭ އުސޫލުތައް ހަމަޖެހިފައި އޮތް ގޮތުން މިހާރުވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން
ގަބޫލުކުރަން މި އުސޫލުތައް ހަމަޖެހިފައި އޮތީ ރަނގަޅަށްކަން. އެހެންނަމަވެސް، މިއަށް އިތުރު ބަދަލުތަކެއް
ގެނެސްގެން، ގާނޫނަށް ބަދަލުތައް ގެނެސްގެން މި ގެނެވޭ ބަދަލުތަކުގައި މީގައި އެބައުޅޭ މީގެ ފުރަގަހުގައި ކޮންމެވެސް
އެހެން ބޭނުންތަކެއް. މި ޝައްކުތައް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި އުފައްދަނީ ސަރުކާރު ހިނގަމުންދާއިރު. ނުކުޅެދިފައި ،
ސަރުކާރު ނުހިފެހެއްޓިފައި، ބަލިކަށިވެފައި އޮތް ސަރުކާރެއް މިއީ. މި ސަރުކާރު ތެރެއިން މިހާރު މި ކުރަމުންދާ؛
އަމުދުން ދައުލަތަށް ލިބޭ ފައިސާއާ ކުޅެން މަސައްކަތްކުރުމަކީ މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ހުރިހާ ރައްޔިތުން ވެސް، ޚާއްޞަ
61

ގޮތެއްގައި މި މަޖިލީހުގައި އިދިކޮޅު ޕާޓީއެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން އޮވެ ، ސަރުކާރު ޒިންމާދާރުކުރަން
ވާހަކަދައްކަންޖެހޭއިރު، އަޅުގަ ނޑުމެން މިކަން ކަމަށް ވާހަކަދައްކައި ރިޢާޔަތްކޮށް ވާހަކަދައްކަންޖެހޭކަމީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ހުރިހާ ރައްޔިތުން ވެސް ގަބޫލުކުރޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން މި ކަންބޮޑުވުން އޮތީތީ މި ވާހަކަ މި ދައްކަނީ.
މިހާރު ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އެ ވިދާޅުވަނީ ސަރުކާރުގެ
މިނިސްޓްރީތަކުގައި ކޮރަޕްޝަން އޮތް ވަރު. ފުލުހުންނާއި ސިފައިންނަށް ކޮރަޕްޝަން ދެވެމުންދާ ވާހަކަ. އެ ބޭފުޅާގެ
ނައިބު ރައީސް ކޮރަޕްޝަންގެ ޢަމަލުތައް ހިންގެވި ވާހަކަ. މި ހުރިހާ ކަންތައްތައް މިހެން ވެގެން ގޮއްސަ އޮތީމަ،
ފާއިތުވި މިދިޔަ 2 އަހަރު ތެރޭގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ސަރުކާރުގެ މުއައްސަސާތައް ނުބެލެހެއްޓި، ސަރުކާރުގެ
މިނިސްޓްރީތައް ނުބެލެހެއްޓި، ޖަވާބުދާރީނުކުރެވިފައި އޮތީ. އެހެންވީމާ، އަމުދުން ދެން ބާކީ މި އޮތް 3 އަހަރު ވެސް
އަޅުގަ ނޑުމެން ގެ އުއްމީދެއް ނެތް، މި ދެންނެވި ގޮތުގައި މި މުއައްސަސާތައް ބެލެހެއްޓިގެން ސަރުކާރު ބެލެހެއްޓޭނެ
ކަމަކަށް. މިހެން އޮންނަ ހާލަތެއްގައި އެކައުންޓުތައް ގިނަކުރެވިގެން ، އަމުދުން ބޭރުން އަންނަ ފައިސާތައް
އެކައުންޓުތަކަށް ލެވިގެން މިކަން ކުރެވެމުންދިއުން އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ވަރަށް ކަންބޮޑުވާ ކަމެއް. މިކަމުގެ ވަރަށް
ކަންބޮޑުވުން އެބައޮތް. އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް އެއްގޮތަކަށްވެސް މިކަން މި ކުރެވެނީ ރަނގަޅު ނިޔަތުގައޭ ބުނެވޭކަށް ނެތް.
އަދި މިކަމުގެ ސަބަބުން ނުބައި ނަތީޖާތަކެއް ނުކުމެ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގެ ކުރިއަށް މި އޮތް އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރާ
އުއްމީދުތައް ފަހަނައަޅައިދިއުމަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންނާ ވަރަށް ގާތްކުރާ ކަމަކަށް ވާތީ އަޅުގަ ނޑުމެން ހަމަ ކަންބޮޑުވުން
ފާޅުކޮށްލީ. އާދެ، ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޖަމީލް ޢުޘްމާނަށް.
ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޖަމީލް ޢުޘްމާން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދުގެ ބަހުސްކުރަމުން ދާ ބިލަކީ މިއީ، ދައުލަތުގެ
މާލިއްޔަތުގެ ގާނޫނަށް؛ މިއީ 2006 ވަނަ އަހަރުގެ މާލިއްޔަތުގެ ގާނޫނަށް ގެންނެވި އިޞްލާޙެއް. އަޅުގަ ނޑުމެން މިހާރު
މި ތިބީ 2015 ވަނަ އަހަރުގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ބިލާ ބެހޭ ގޮތުން ވާހަކަދައްކާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ
ގޮތުގައި ވަރަށް ޕްރޮޑަކްޓިވް ވާހަކަތަކެއް ބައެއް މެންބަރުން ދެއްކެވީ. އެހެންނަމަވެސް، ބައެއް މެންބަރުން ޒާތީ ގޮތުން
ވާހަކަދެއްކުމަކީ އަޅުގަ ނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރާ ކަންތައްތަކެއް ނޫން. އަޅުގަ ނޑު ވެސް އަޑުއަހަން ބޭނުންވަނީ މިއީ ސީދާ
އަޅުގަ ނޑު ހުށަހެޅި ބިލަކަށް ވާތީވެ، ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން. އަޅުގަ ނޑު ބޭނުންވަނީ ބިލާ ބެހޭ ގޮތުން މި
62

އިޞްލާޙުކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތަކަކީ ކޮބައިކަމާއި، ޕްރޮޑަކްޓިވް ގޮތެއްގައި ވާހަކަދެއްކުން. އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދައްކަނީކީ
އިނގިރޭސިވިލާތުގައި ބޭންކު އެކައުންޓެއް ހުޅުވާ ވާހަކައެއް ނޫން. ޖަޕާންގައި ބޭންކު އެކައުންޓެއް ހުޅުވާ ވާހަކައެއް
ނޫން. މި ދައްކަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސެންޓްރަލް ބޭންކު، އެމް.އެމް.އޭގައި ބޭންކު އެކައުންޓެއް ހުޅުވާ ވާހަކަ. މި
ހުޅުވަންޖެހޭ ސަބަބު އަޅުގަ ނޑު ސާފުކޮށް ދަންނަވާލަދީފާނަން. މިސާލަކަށް ދަންނަވާ ކަމަށް ވާނަމަ، އިއްޔެގައި
ޔޫ.އެން.ޑީ.ޕީ ފަރާތުން މި ލިބުނީ ތިން ލައްކައެއްހާ ޑޮލަރު. އެއީ ، ފަރެސްމާތޮޑާގެ ގޮނޑުދޮށް ހިމާޔަތްކުރުމަށް ޓަކައި.
މި ޖަމާކުރަންޖެހެނީ ޕަބްލިކު ބޭންކު އެކައުންޓަށް. 15 ރުފިޔާގެ ރޭޓުން ބަލާ ކަމަށް ވަންޏާ 1 ލައްކަ 27 ހާސް
ރުފިޔާ މި ދިޔައީ ހަމައެކަނި ޓްރާންސެކްޝަންގައި ހަމައެކަނި އެކްސްޗޭންޖުގައި ލޫސްވެގެން މި ދިޔައީ. 1 ލައްކަ 27
ހާސް. ވަރަށް ކުޑަކުޑަ އަދަދެއް. ކުޑަކުޑަ އެމައުންޓެއް. އެކަމަކު މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދައްކަނީ؛ މިއީ އެއް
ސަބަބު. އަނެއް ސަބަބަކީ ، އެމް.ޑީ.ޕީ ވެރިކަމުގެ ތެރޭގައި ވެސް، އަދި އެހެން ސަރުކާރުތަކުގެ ތެރޭގައި ވެސް
ކޮރަޕްޝަންގެ ވާހަކަ ، ހުންނަ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑުމެން އަޑުއަހަން. އެކަމަކު، މާލިއްޔަތު ގާނޫނު ދުވަހަކު ވެސް
އިޞްލާޙުކޮށްގެން މިކަން ޙައްލުކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކުރެވިފައި ހުރި މަސައްކަތެއް ނެތް. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އެމް.ޑީ.ޕީ ވެރިކަމުގެ ތެރޭގައި 2.5 ބިލިއަން ރުފިޔާއެއް ގެއްލިގެން އުޅޭ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑުމެން އެކިއެކި
ހިސާބުކިތާބުތަކުން ދައްކާ. ހައުސިންގ މިނިސްޓްރީ ތެރެއިން، އެޑިއުކޭޝަން މިނިސްޓްރީ ތެރެއިން، ޑިފެންސް
މިނިސްޓްރީ ތެރެއިން ވީނުވީ ގޮތެއް ނޭނގެ. މި ހުރިހާ ފައިސާތަކެއް އެއްތަނަކަށް ޖަމާވީމާ، ދެން ވާނުވާ ނޭނގި
މިހެން ގެއްލިގެންދިއުމުގެ ބަދަލުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތަކީ، ސަޢޫދީ ސަރުކާރުން މިސްކިތް
އެޅުމަށް ޓަކައި މި ރާއްޖެއަށް ދޭ 30 މިލިއަން ޑޮލަރު، އެ މިސްކިތުގެ ފަންޑަށް ވަކިން ބެހެއްޓީމާ، ޖަޕާން
ސަރުކާރުން ބިން ހެދުމަށް ދޭ 50 މިލިއަން ޑޮލަރު އެއީ ހަމައެކަނި މަގުހެދުމަށް ޓަކައި ދޭ ފަންޑެއްގެ ގޮތުގައި
ބަހައްޓާފައި، ބިން ހިއްކުމަށް ޓަކައި ދޭ؛ ބިން އުފެއްދުމަށް ޓަކައި ދޭ ފަންޑެއް ވަކިން އެކައުންޓެއްގެ ގޮތުގައި
ބެހެއްޓީމާ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވަރަށް ސާފުކޮށް އެބަ އެނގޭ އެއީ ކޮންގޮތަކަށް ، ކިހިނެއްކިހިނެއް ދާ ޚަރަދުތަކެއްކަން.
އޮޑިޓަރުން އައިސް ބަލާބެލުމުގައި ވެސް ހުރިހާ ފައިސާތަކެއް އެއް އެކައުންޓަށް ބަހައްޓާފައި، ވާނުވާ ނޭނގިގެން
ދިޔައިމާ ޙަޤީޤަތުގައި ރައްޔިތުންނަށް އޮޅުންބޮޅުންތަކެއް އަރަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި
އެމް.އެމް.އޭގައި މި ހުޅުވޭ ބޭންކު އެކައުންޓުތަކުން ރައްޔިތުންނަށް ކުރާނެ ފައިދާ ؛ މީގައި އަދި ޚާއްޞަކޮށް
ބަޔާންކޮށްފައި އެބަ އޮތް އެކައުންޓުގައި ނެތްވަރަކަށް، އެކައުންޓުގައި ނެތްވަރަކަށް ޚަރަދުކޮށްގެންނުވާނޭ. އެކައުންޓުގައި
ނެތްވަރަކަށް ޚަރަދުކޮށްގެންނުވާނެ. އެކަމަކު ޕަބްލިކު އެކައުންޓުތަކުގަ އި މި ބެހެއްޓީމަ މި ވާ ގޮތަކީ ވީނުވީ ގޮތެއް
ނޭނގެ. ކޮން ޕްރޮޖެކްޓަކުން ލިބޭ ފައިސާއެއް ކަމެއް ، ޚަރަދުކުރަންޖެހޭ މިންވަރެއް ނޭނގި ހުރެ، ލިބެން ހުރި
އާމްދަނީއަށް ވުރެ އިތުރަށް ޚަރަދުވެގެންގޮސް ރައްޔިތުން ދަރަނިވެރިވަމުން މި އަންނަނީ. އެހެންވީމާ، މި ކަންތައްތަކަށް
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ރަނގަޅު ޙައްލެއް މީގެ ސަބަބުން ލިބިގެންދާނެ. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
63

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އެމް.ޑީ.ޕީއަށް ބާކީ 1 މިނެޓު 22 ސިކުންތު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި
އަރުވަނީ އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމަށް.
އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ގެނެވޭ އިޞްލާޙުތަކުގެ ސަބަބުން ވެސް މިހާ ކޮރަޕްޝަން އިތުރުވެފައިވާ
ސަރުކާރެއްގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ހަމަ ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ ކަންތައްތައް އެބަހުރޭ. ކޮންމެ ކަމަކަށް އެކައުންޓެއް ހަދާފައި،
އޭގެތެރެއަށް ހުރިހާ އެންމެން އަތްބާނައިގެން ހާވާފައި، ނިމޭއިރުގައި ފައިސާއަށް ވީނުވީ ގޮތެއް ނޭނގިފައި، އެއަށް
ޒިންމާ ނަގަންޖެހޭ މީހެއް ނޭނގިފައި، ކާކު، ކޮންތާކަށް ކޯއްޗެއްތޯ ލީ ނޭނގިފައި، މި ހިސާބުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން
ތިބެން މި ޖެހެނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މާލިއްޔަތު ގާނޫނަށް މީގެ ކުރީގައި ވެސް އިޞްލާޙުގެނެވިގެން ލޯނުތައް
ނަގާއިރުގައި ވެސް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް އެނގޭނެ ގޮތެއް ނެތި، މިހާރު މި ކުރިއަށް ގެންދާ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި އުޅެނީ މުޅި ޤައުމު ދަރައި ވިކިފައި އޮތްއިރު ވެސް ރައްޔިތުންނަށް ރޭކައިނުލާ މި ތިބެނީ.
އަޅުގަ ނޑުމެން މަޖިލިސް މެންބަރުންނަކަށް ވާއެއްނުވާއެއް ނޭނގޭ. ކޮންތާކުން، ކޮން ގޮތަކަށް ، ކިހިނެއް ކަމެއް ލޯނުތައް
ނަގަމުންދަނީކީ އެއެއް ނޭނގެ. އަނެއްކާ އޭ ގެ ފަހުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަޑުއިވިގެން މި ދިޔައީ،
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ނުވެސް އެނގި، އެއްވެސް މީހަކަށް ވާނުވާއެއް ނޭނގި އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީން އެތައް
ލާރިތަކެއް ގެއްލިގެންގޮސް، މި ހުރިހާ ހައިޖާނުބޮނޑިއެއް ވެސް ހިނގައިގެންދިޔަ ވާހަކަ. އެތައްއެތައް މިލިއަން
ރުފިޔާއެއްގެ ވާހަކަ އަޅުގނޑުމެން މި ދައްކަނީ. އެހެންވީމާ، އެއްގޮތަކަށްވެސް ސަރުކާރުގެ ފައިސާ މެނޭޖުނުކުރެވިގެން
އުޅޭ ސަރުކާރަކަށް، ވާނުވާ ނޭނގޭ ސަރުކާރަކަށް، އަމާޒު ލާހޫރޭ ސަރުކާރަކަށް އަނެއްކާ އިތުރު އެކައުންޓުތަކެއް
ހުޅުވައި ގެން މި ހުރިހާ އެކައުންޓެއް މެނޭޖުކުރެވޭނެތޯ އޭ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ސުވާލަކީ؟ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް އިތުބާރެއް ނުކުރެވޭ މި ސަރުކާރުގެ މިހާރު މި ކަންކަން ހުރި ގޮތަށް ބަލާއިރުގައި މި ހުރިހާ
އެކައުންޓުތަކެއް ހުޅުވަ އިގެން މިކަން ކުރިއަށް...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މި ހިސާބުން ބަހުސްގެ މަރުޙަލާ ނިމުނީ. އެހެންކަމުން، ގަވާއިދުގެ 75 ވަނަ
މާއްދާގެ (ހ) 3 ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން، އެ މާއްދާގެ (ށ)ގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން، ގެމަނަފުށީ
64

ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޖަމީލް ޢުޘުމާން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ، ގާނޫނު ނަންބަރު 3/2006)ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތުގެ
ގާނޫނު(އަށް އިޞްލާޙު ގެނައުމުގެ ބިލުގެ 3 ވަނަ ކިޔުން އިއްވަން.
-{5.3} އެޖެންޑާ އައިޓަމު 5.3، ގާނޫނު ނަންބަރު 4/2000 (ޢާއިލާއާ ބެހޭ ގާނޫނު) އަށް އިޞްލާޙުގެނައުމުގެ ބިލު
އިޖުތިމާޢީ ކޮމިޓީން ދިރާސާކުރައްވަ އި ނިންމެވި ގޮތުގެ ރިޕޯޓް. މި ރިޕޯޓް 25 ނޮވެންބަރު 2015 ގައި އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުންނަށް ފޮނުވުނު. މި ބިލަށް އެއްވެސް އިޞްލާޙެއް ލިބިފައެއް ނުވޭ. މި ރިޕޯޓް މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވާނީ
އިޖުތިމާޢީ ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު، ހޮޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ މުޙައްމަދު. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް
ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ހޮޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. .` އަޅުގަ ނޑު އިޖުތިމާޢީ ކޮމިޓީން މިއަދުގެ ފްލޯއަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ގާނޫނު
ނަންބަރު 4/2000 (ޢާއިލާއާ ބެހޭ ގާނޫނު) އަށް އިޞްލާޙު ގެނައުމަށް ޓަކައި ހުށަހަޅާފައިވާ ބިލު ކޮމިޓީން ދިރާސާކޮށް
އެކުލަވާލި ރިޕޯޓް ހުށަހަޅައިލާނަން. ޙަޤީޤަތުގައި މި ބިލު ކޮމިޓީއަށް އައުމާ އެއްކޮށް ކޮމިޓީގައި ވަނީ ގިނަ
ބައްދަލުވުންތަކެއް ބާއްވަ އި، މިކަމާ ގުޅުންހުރި ފަރާތްތައް ކޮމިޓީއަށް ހާ ޒިރުކޮށް، އެ ބޭފުޅުންނާ ބައްދަލުކޮށް؛
އޭގެތެރޭގައި އިސްލާމިކް މިނިސްޓްރީއާއި ، މިނިސްޓްރީ އޮފް ލޯ އެންޑް ޖެންޑަރއާއި، އެޓަރނީ ޖެނެރަލް އޮފީހާއި،
އަދި ހަމައެހެންމެ، ޢާއިލާއާ ބެހޭ ކޯޓުގެ އިސް ބޭފުޅުން ވަޑައިގެން ވަނީ ކޮމިޓީއަށް މަޢުލޫމާތު ދެއްވާފަ. އަދި
ހަމައެހެންމެ، ލިޔުން ވެސް އެ ބޭފުޅުން ވަނީ އެ ބޭފުޅުންގެ ކޮމެންޓުތައް ފޮނުވާފަ. އެ ދެއްވި މަޢުލޫމާތާއި ފޮނުއްވި
ކޮމަންޓުތަކުގެ އަލީގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ވަނީ މި ބިލު މިހާރު ފަރުމާކޮށްފަ. މިހާރު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ އަރިހަށް
ގެނެއްސަ މި ވަނީ. އެހެންކަމުން، އަޅުގަ ނޑު މި ބިލު މި މަޖިލީހުގެ ފްލޯއަށް ހުށަހަޅުމުގެ މާތްކަން ލިބިގަންނަން.
އަޅުގަ ނޑު އިށީނުމުގެ ކުރީގައި މި ބިލުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް އިޖުތިމާޢީ ކޮމިޓީގެ ހީވާގީ
ސެކްރެޓޭރިއެޓަށް ވަރަށް ޚާއްޞަ ޝުކުރެއް ދަންނަވަމުން، އަދި ހަމައެހެންމެ ކޮމިޓީގެ ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ ހުރިހާ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ވެސް ވަރަށް ޚާއްޞަ ޝުކުރެއް ދަންނަވަމުން ވަކިވެލާނަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މި ފުރުޞަތުގައި އިޖުތިމާޢީ ކޮމިޓީގެ އިއްޒަތްތެރި ނައިބު މުޤައްރިރަށާއި
އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރަށާއި އިއްޒަތްތެރި އެހެން މެންބަރުންނަށް ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު ޝުކުރު ދަންނަވަން. މި
ކޮމިޓީ ރިޕޯޓަށް 1 ގަޑިއިރުގެ ބަހުސް ކަ ނޑައެޅިފައި ވަނީ. އެއީ، ޕީ.ޕީ.އެމަށް 28 މިނެޓު 59 ސިކުންތު.
65

އެމް.ޑީ.ޕީއަށް 14 މިނެޓު 29 ސިކުންތު. ޖުމްހޫރީ ޕާޓީއަށް 7 މިނެޓު 15 ސިކުންތު. އެމް.ޑީ.އޭއަށް 3 މިނެޓު 18
ސިކުންތު. އަދާލަތު ޕާޓީއަށް 3 މިނެޓު. ވަކި ޕާޓީއަކަށް ނިސްބަތްނުވާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް 3 މިނެޓު.
ފުރުޞަތު ހުޅުވާލަން. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މަކުނުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަނާރާ
ނަޢީމަށް.
މަކުނުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަނާރާ ނަޢީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! ޢާއިލާއާ ބެހޭ ގާނޫނަށް ގެނެވިފައި މި ވާ އިޞްލާޙަށް ބަލާއިރު،
މި އިޞްލާޙު ހުށަހެޅުމާ ގުޅިގެން އަޅުގަ ނޑު ވެސް އިޖުތިމާޢީ ކޮމިޓީގެ މެންބަރެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން ދަންނަވާނީ،
ވަރަށް ގިނަ ފަރާތްތަކެއްގެ ޚިޔާލު ހޯދުނޭ މި ބިލަށް. އެގޮތުން، ދީނީ ޢިލްމުވެރިންނާއި، މި އިސްލާމިކް މިނިސްޓްރީގެ
ފިޤްހު އެކެޑަމީގެ ބައެއް މެންބަރުންނާއި، އަދި މީގެއިތުރުން ގާޟީންނާއި އެތައް ބަޔަކު ހާޒިރުކުރެވި ، މިކަމާ ބެހޭ
ގޮތުން ވަރަށް ފުޅާ ދާއިރާއެއްގައި މަޝްވަރާކުރެވުނު. މީގެއިތުރަށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ، ވަރަށް ބޮޑު މައްސަލައަކާ
ގުޅިގެން ހުށަހެޅުނު ބިލެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަމޭ. އެއީ، އިޖުތިމާޢީ ގޮތުން ޢާއިލާތަކަށް ދިމާވާ ވަރަށް
ބޮޑެތި ނިކަމެތި ކަންތައްތަކެއް މެދުވެރިވަމުންދާތީ ހުށަހެޅިފައިވާ އިޞްލާޙެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑަށް ފާހަގަކުރެވުނުކަން
ހާމަކޮށްލަން. އެގޮތުން، ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި ރާއްޖޭގެ މުޖުތަމަޢަށް ބަލާއިރު ގެދޮރާއި ގިނަ މުދަލުގެ މިލްކުވެރި
ފަރާތަކަށް މި ވަނީ އާއްމު ގޮތެއްގައި ފިރިމީހާ. އަދި ޢާއިލާ ރޫޅޭ ހާލަތްތަކުގައި އަނބިމީހާއި ދަރިންނަށް އާއްމު
ގޮތެއްގައި ވަރަށް ނޭދެވޭ ވަރަށް ހިތާމަވެރި ކަންތައްތަކެއް މެދުވެރިވަމުންދަނީ. އެގޮތުން، ވަރަށް ގިނަ އަންހެން
ބޭފުޅުންގެ ޝަކުވާއެއް އެއީ، ވަރަށް ގިނަ އަހަރު ކައިވެނިކޮށްގެން އުޅުމަށް ފަހު، ވިހިތިރީސް އަހަރު ވަންދެން
ކައިވެނިކޮށްގެން އުޅުމަށް ފަހު، ދަރިން ބޮޑެތިވުމަށް ފަހު ދެ މީހުން ވަކިވާންޖެހޭ ހާލަތުގައި އަންހެން މީހާ ވަންނާނެ
ގެދޮރެއް ވެސް ނުހުރޭ. އަދި އަންހެން މީހާ ރާއްޖެތެރެއަށް ނިސްބަތްވާ ނަމަ، އަތޮޅުތެރެއަށް ނިސްބަތްވާ ނަމަ
އަތޮޅުތެރެއަށް ދާން ބަލާއިރު، އަތޮޅުތެރޭގައި ވެސް ގެދޮރެއް ނުހުރޭ. އެހެންކަމުން، އަންހެން މީހާއަށް ޚާއްޞަ
ގޮތެއްގައި ވަރަށް ނިކަމެތި ހާލަތްތަކެއް މެދުވެރިވޭ. އަދި ބައެއް ފިރިހެނުންނަށް ވެސް ނިކަމެތި ހާލަތްތައް ދިމާވޭ ދެ
މީހުން ވަކިވާންޖެހޭ ހާލަތުގައި. އެހެންކަމުން، އެއީ، އިޖުތިމާޢީ ރައްކާތެރިކަން ހޯދައިދިނުމަށް ޓަކައި ހުށަހެޅިފައިވާ
އިޞްލާޙެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑަށް ފާހަގަކުރެވުނީ. އެހެންނަމަވެސް، މި އިޞްލާޙުގައި ގެނެވިފައިވާ ބައެއް
ކަންތައްތަކަށް ބަލާއިރު ، ގަވާ އިދުތައް އެކުލަ ވައިލުން މި އޮތީ މިނިސްޓްރީއަށް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑު ދެކޭގޮތުގައި
ކޯޓުން މިކަން ތަންފީޛުކުރާއިރު ގަވާއިދުތައް އެކުލަވައިލުމުގައި ، އުސޫލުތައް އެކުލަވަ އިލުން ކޯޓަށް އޮތުން އެއީ، އެންމެ
ރަނގަޅު ގޮތެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑަށް ފާހަގަކޮށްލެވޭ. ނޫނީ މިނިސްޓްރީން އުސޫލުތައް އެކުލަވައިލާއިރު ވެސް ކޯޓާ
ވީހާވެސް ބޮޑަކަށް މަޝްވަރާކުރެވިގެން އެ އުސޫލުތައް އެކުލަވަ އިލުން އެއީ މުހިއްމު ކަމެއް ކަމުގައި ގަބޫލުކުރެވޭ.
66

ދެން، މީގެއިތުރުން އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލާނީ، ރާއްޖޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ހަމަ އިޖުތިމާޢީ ގޮތުން މި ދިމާވާ
ހުރިހާ މައްސަލަތަކެއް ވެސް ބޮޑަށް މި އަންނަނީ ޢާއިލާތައް ހަރުދަނާވާންވާ ވަރަށް ނުވުމުގެ ސަބަބުންނޭ. ފަރުދީ
ގޮތުން ހަރުދަނާ ބަޔަކު ތިބޭ ނަމަ، ޢާއިލާތައް ވެސް، މުޖުތަމަޢުތައް ވެސް ދުޅަހެޔޮވެ، މިފަދަ އިޖުތިމާޢީ މައްސަލަތއް
މަދުވެގެންދާނޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލާނަން މި އިޞްލާޙު...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މި ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ރޮޒައިނާ އާދަމަށް.
އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި އިޞްލާޙައަކީ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ތާއީދުކުރާ އިޞްލާޙެކޭ.
މިހެން މިދަންނަވާ ސަބަބަކީ، ޢާއިލާއަކީ ދެމަފިރިޔަކު އެކުގައި ބިނާކުރާ އެއްޗެއް. ޢާއިލާއެއްގައި ފުރިހަމަކަމެއް މި
އަންނަނީ ދެ މީހުން އެކީގައި މަސައްކަތްކޮށްގެން. ފަހަރުގައި ވެދާނެ، އަންހެން މީހާއަކީ ތަނަކަށް ގޮސް މަސައްކަތެއް
ފައިސާ ހޯދަން ކުރާ މީހެއް ނޫން ކަމުގައި ވެސް. އެހެންނަމަވެސް، އެ އަންހެން މީހާ ގޭގައި ދަރިން ބަލަ އިދީ، ގޭގެ
ކަންތައްތައް ހަމަޖައްސަން ހުންނާތީވެ، މިކަންކަމާ ވިސްނަން އޭނަގެ ފިރިމީހާއަށް ނުޖެހި، މަސައްކަތުގައި އެ މީހަކަށް
އުޅެދިނުމުގެ ފުރުޞަތު މި ހޯދައިދެނީ އެ އަންހެން މީހާކަން އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނަންޖެހޭ. ދެން، އެހެން
ސިޗުއޭޝަނަކަށް ބަލާއިރުގައި މިއީ ހަމައެކަނި އަންހެނުންނަށް އޮތް ބިލެއް ނޫންކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. މީގައި
މިއޮތީކީ ވަކި ހަމައެކަނި އަންހެން މީހާއަށް ލިބޭނެ ފައިސާގެ ވާހަކައެއް ނޫން. ފިރިމީހާ ގޭގައި އިނދެގެން ކުދިން
ބަލައިދީ ކަންތައްތައް ކޮށްދޭއިރުގައި ، އަނބިމީހާ މަސައްކަތަށް ގޮއްސަ ފައިސާ ހޯދައި ގެން ބިލްޑްކުރާ ބިޒްނަސް ވެސް
މިހާރު ވަރަށް ގިނަވާނެ އިނގޭތޯ ހަމަ ރާއްޖޭގައި އަންހެނުން ވެސް ހަމަ ވިޔަފާރީގެ ދާއިރާގައި މަސައްކަތް ކުރާ ވެސް.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް . ވަރަށް ހިނިފުޅުވަޑުވަން އިންނަވާތީވެ އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ކަންބޮޑުވޭ މިކަމުގައި އިއްޒަތްތެރި
ރައީސްގެ ހިތުގައި ކޮންކަންކަމެއްތޯ ތި ހިނގަނީ މި ވަގުތު. ދަންނަވާލަން ބޭނުންވާ ވާހަކައަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް،
އަންހެން މީހާ ވިޔަސް ، ފިރިހެން މީހާ ވިޔަސް ވެސް ، ކޮންމެ މީހަކު މަސައްކަތްކުރުން އުޅުނުކަމުގައި ވިޔަސް، ކޮންމެ
މީހަކު ވިޔަފާރީގައި އުޅުނު ކަމުގައި ވިޔަސް ދެ މީހުން އެކީގައި ޢާއިލާ ބިނާކުރަން މަސައްކަތްކުރާ ކަމަށް ވަންޏާ ދެ
މީހުން ކުރެ އެކަކީ ވެސް ޢާއިލާ ރޫޅިގެންދާއިރުގައި ބާކީވެ މަގުމަތިވާ މީހެއް ކަމުގައި ވެގެންވާނެ ކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑެއް
ގަބޫލެއް ނުކުރަމޭ. ރާއްޖޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނޭ ހަމަ ވަރަށް މުއްސަނދި ޢާއިލާތަކުގެ އަންހެން ކުދިންނާ
އިނދެގެން އުޅޭ ފިރިހެނުން ވެސް، ވަރަށް ހަމަ މުއްސަނދިން ފިރިހެނުންނާ އިނދެގެން އުޅޭ އަންހެނުން ވެސް ، ހަމަ
67

ކޮންމެވެސް އެކަކު މަސައްކަތްނުކޮށް ގޭގައި ހަމަ މަޑުކޮށްގެން ތިބޭ ތަން. އެހެންވީމާ، އެކަހަލަ ހާލަތެއް އަންނައިރުގައި
ދެ މީހުން ވަކިވާއިރު، އަނބިމީހާއަކީ ނުވަތަ ފިރިމީހާއަކީ ދެން އެއްވެސް އެއްޗެއް ނެތިފައި މަގުމަތިވެގެންދާ މީހެއްގެ
ގޮތުގައި އޮތުމަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް ބަލައިގަނެވޭ ކަމެއް ނޫން. އަދި އެކަން އެހެން ހިނގީމަ މުޖުތަމަޢުގައި ވަރަށް
ގިނަ މައްސަލަތައް ވެސް އޭގެތެރޭން އުފެދިގެންދާކަން އަޅުގަ ނޑުމެން ފާހަގަކުރަން. މިއާއެކީގައި ދަންނަވާލަން
ބޭނުންވަނީ، މިކަމުގެ ޙަޤީޤަތަކީ ގިނަ ފަހަރު މިފަދަ ހާލަތްތަކުގައި ޝިކާރައަކަށް ވެގެންދަނީ އަންހެނުންކަން.
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ހަމަ ފާހަގަވެގެންދޭ ހަމަ ތިންހަތަރު ކުދިން ލިބޭ ފަހުން ފިރިމީހާ އޭނަ ދޫކޮށްލާފައި އެ ރަށުން
ވެސް ގޮސް ، އެހެން ރަށެއްގައި އަނެއްކާ ވެސް އެހެން މީހަކާ އިނދެގެން ކައިވެނިކޮށްގެން ކުރިއަށްދާއިރުގައި އެއްކަލަ
ކުރިން އިން އަންހެން މީހާއާ އެއްކޮށް އިނދެގެން ހުރެގެން ހޯދި ފައިސާއާއި ހޯދި މުދަލާއި ، ގެދޮރާ ، އެއިން އެއްވެސް
އެއްޗަކުން އެއްވެސް މިންވަރެއް އެ ވަރިކޮށްފަ އި ދާ އަންހެން މީހާއަށް ނެތި، އޭނަ މަގުމަތިވެ، އަދި މަގުމަތިވެފައި
ހުންނަ ވަގުތު ކުދިންގެ ޒިންމާ ވެސް އޭނަގެ ބޮލުގައި އެޅިގެންދާ ތަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން
ބޭނުންވަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އުފާވެރި ދިރިއުޅުމެއް ކޮންމެ މީހަކަށް ވެސް މި ލިބިގެންދަނީ، ދެ މީހުން އެކީގައި
މަސައްކަތްކޮށްގެން، ޢާއިލާ ބިނާކުރުމަށް ދެ މީހުން އެކީގައި ކުރެވޭ ކަންކަމުގެ ސަބަބުންނޭ. އެހެންވީމާ، ދެ މީހުން
ވަކިވެގެންދާ ދުވަހަކީ އޭގެތެރެއިން އެއްވެސް މީހަކާ އިތުރު ޒިންމާއެއް އުފުލަންޖެހި، އިތުރު ބުރައެއް އުފުލަންޖެހި،
އިތުރަށް ނިކަމަތިވެގެންދާ ގޮތަކަށް ކަންކަން ނިމިގެންދާންޖެހޭނެ ކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑެއް ގަބޫލެއް ނުކުރަން. އެހެންވީމާ،
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ، މި ގެނެވިފައި އޮތް އިޞްލާޙަކީ ، މިހާރު ތަހުޒީބު ޤައުމުތަކުގައި ވެސް
މިކަން ކުރާ ގޮތް ކަމަށް ވާތީވެ، ދިވެހިރާއްޖެ ވެސް ހަމަހަމަކަމަށް ލޯބިކުރާ ޤައުމެއްގެ ގޮތުގައި، އިންސާފާއި
ހަމަހަމަކަމާ އެކީގައި ކަންކަން ނިންމަންވެގެން އަޅުގަ ނޑުމެން މަސައްކަތްކުރާ ހިނދު، އަންހެނުންނަށް ވެސް
އަންހެނުންގެ ޙައްޤުތައް ހޯދައިދޭން މަސައްކަތްކުރާ ދަ ނޑިވަޅެއްގައި މި އިޞްލާޙު މި ތަނަށް އައުމުން ވެސް ވަރަށް
އުފާވޭ. އަދި އަޅުގަ ނޑު ވަރަ ށް އުއްމީދުކުރަން މި މަޖިލީހު ގެ ހުރިހާ މެންބަރުން ވެސް މި އިޞްލާޙަށް ތާއީދުކޮށް
ވޯޓުދެއްވާނެ ކަމަށް. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކެލާ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ
ޢާރިފަށް.
ކެލާ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޢާރިފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
68

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު މި ތަޅުމަށް ހުށަހެޅިފައި މި ވާ ޢާއިލާއާ ބެހޭ ގާނޫނު، 4/200 އަށް
ހުށަހެޅިފައި މި އޮތް އިޞްލާޙަކީ އަޅުގަ ނޑު ވެސް ވަރަށް ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރާ އިޞްލާޙެއް. މި ބިލަށް މި ވަގުތު؛
މި ވަގުތާ ހަމައަށް ވާހަކަފުޅު ދެއްކެވި ދެ އަންހެން ކަނބަލުން، އިއް ޒަތްތެރި ދެ އަންހެން މެންބަރުން، އެ ބޭފުޅުންގެ
ވާހަކަފުޅުގައި ވެސް އެ ބޭފުޅުން ވަރަށް ބަލައިގަންނަ، ގަބޫ ލުފުޅުކުރައްވާ ބިލެއް ކަމަށް އެ ވިދާޅުވީ. އަޅުގަ ނޑު ވެސް
ހަމަ ގަބޫލުކުރަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑުމެން ދިވެހިރާއްޖޭގައި މިހާރު އަންހެން ކަނބަލުންނަށް
ލިބިވަޑައިގަންނަވަންޖެހޭ ޙައްޤުތަކަށް ވަކާލާތުކުރުމުގަ އި ވަކި ބައެއް ނޫން. ހަމަ އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެން ވެސް އެބަ
އުޅެމު. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވެސް ވަޒީފާއަށް މި ނިކުމެވެނީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އަނބިއަނބީންގެ ހެޔޮފުޅުކަމުން. އެ
މީހުންގެ ހެޔޮކަމުން. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވަރަށް ބުރަކޮށް އަޅުގަ ނޑުމެން މި ކުރާ ސިޔާސީ މަސައްކަތްތަކުގައި ވެސް މި
އުޅެވެނީ ވެސް އެ ބޭފުޅުން ގެ، މި ތިއްބެވި ހުރިހާ ބޭބޭފުޅުންގެ އަނބިއަނބިކަލުން، ފިރިފިރިކަލުންގެ ހެޔޮފުޅުކަމުން.
އެހެންވީމާ، މި ބިލަކީ އަންނަޖެހޭ ބިލެއް. މިއަދުގެ ސަރުކާރުން ވެސް އަންހެން ކަނބަލުންނަށް ވަރަށް
އިސްކަންދެއްވާކަން އިއްޔެ މި ތަނުން ނެގިގެންދިޔަ ވޯޓަކުން ވެސް ދޭހަވާނެ. އަޅުގަ ނޑުމެން އިއްޔެގައި ޓެކްސް
ޓްރައިބިއުނަލަށް ނެގި ފަސް ބޭފުޅުންގެ ތެރޭން އަޅުގަ ނޑުމެން ވޯޓުދިނީ ތިން އަންހެން ބޭފުޅުންނަށް. ތިން އަންހެން
ބޭފުޅުން ނެގުނު. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެންމެ ވަރުގަދަ އެއް ސެކްޓަރ ކަމަށްވާ ހެލްތު ސެކްޓަރއަކީ އަންހެން ބޭކަނބަލަކު
އެތާގެ ވަޒީރަކަށް ހުންނަވަނީ. އެޑިއުކޭޝަނަކީ އެހާމެ މުހިއްމު ދާއިރާއެއް. އެތާ ގައި ވެސް ހުންނަވަނީ އަންހެން
ބޭކަނބަލަކު. ޚާރިޖިއްޔާގައި ވެސް ހުންނަވަނީ އަންހެން ބޭކަނބަލަކު. މި ސަރުކާރަށް މިއަދުގެ ސަރުކާރުން އަންހެނުން
ކަނބަލުންނަށް ދެއްވާ އަހައް މިއްޔަތު މީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ މައި މަރުކަޒީ ބޭންކުގައި ވެސް
ހުންނަވަނީ އަންހެން ކަނބަލަކު. އެ އީ ވެސް މި ސަރުކާރުން ވޯޓުދެއްވައި ގެން އަޅުގަ ނޑުމެން ތާއީދުކޮށްގެން ހޮވާފައި
ހުރި ބޭކަނބަލެއް. އެހެންވީމާ، މިއަދުގެ ސަރު ކާރާއި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޕާލިމެންޓްރީ ގުރޫ ޕާ، އަދި ހަމަ އަޅުގަ ނޑު
ގަބޫލުކުރާހިތްވާ ގޮތުގައި މިތާ ތިއްބެވި ހުރިހާ ބޭފުޅުން ވެސް، 85 ބޭފުޅުން ވެސް ބޭނުންފުޅުވާނެ އަންހެން
ބޭކަނބަލުންނަށް އެ ބޭފުޅުންގެ ޙައްޤު މަޤާމު ހޯދައިދޭން. އެހެންނަމަވެސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަ ޅުގަ ނޑު
ދަންނަވާލަން ބޭނުން، ޕްރިން އަޕް އެގްރީމެންޓެއް މި ދުނިޔޭގަ އި، ދެންމެއަކު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފާހަގަކުރެއްވި
ފަދައިން ދުނިޔޭގެ އެހެން ތަންތާގައި ވެސް ކުރާ ކަމެއް. އެހެންވީމާ، އެފަދަ އެގްރީމެންޓެއްގެ ތެރޭން ވެސް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުން އަންހެން ކަނބަލުންނަށް ވެސް، ފިރިހެން ބޭފުޅުންނަށް ލިބެންޖެހޭ ޙައްޤެއް
އުނިވެދާނެ ހާލަތެއް އައިސްދާނެތީ އަޅުގަ ނޑު ބޭނުން ކޮމިޓީއަށް މި ބިލު އަލުން އަނބުރާ އިހަށް ފޮނުވާލަން
ފުރިހަމަކޮށްލަން. އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ މަކުނަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވެސް ވަގުތުޖެހުނުއިރު ވިދާޅުވާން
އުޅުއް ވި، މި ފުރިހަމަކޮށްލަންޖެހޭ ކަމަށް ކަންނޭނގެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ހުށަހަޅަން މި ބިލު މިއަށްވުރެ
ފުރިހަމަކުރަން. އަޅުގަ ނޑު މި ބިލަށް ތާއީދުކުރަން މިހާރުވެސް. އެހެންނަމަވެސް، މިއަށްވުރެ ފުރިހަމަކޮށްލުމަށް
69

ކޮމިޓީއަށް އަނބުރާ ފޮނުވާލަން އަޅުގަ ނޑު ހުށަހަޅަން. އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާހިތްވަނީ ކޮންމެ ވެސް އިއްޒަތްތެރި
ބޭފުޅަކު އަޅުގަ ނޑަށް ތާއީދުކޮށްދެއްވާނެ ކަމަށް. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު މުޙައްމަދު ނާޡިމަށް.
ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނާޡިމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. .` އަޅުގަ ނޑު ވެސް ޢާއިލާއާ ބެހޭ ގާނޫނަށް މި ގެނެވުނު އިޞްލާޙަށް
ވަރަށް ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. އަޅުގަ ނޑަށް ވެސް ފާހަގަކުރެވިގެން މި ދަނީ ރާއްޖޭގައި ތަފާތު
ގޮތްގޮތަށް ވަރިކޮށް، ޢާއިލާތައް ބިކަކޮށްދާއިރުގައި ވަރަށް ދިގު މުއްދަތެއްގައި ޢާއިލާ އެއްކޮށް އުޅެ، އަނބިމީހާ
ވަރިކޮށް، ޢާއިލާގެ ހުރިހާ ކުދިން އަނބިމީހާގެ ބޮލަށް ޖަހާފައި ދާ ބައެއް ބޭފުޅުން އުޅުއްވާތީ ، މިކަމަށް ޙައްލެއްގެ
ގޮތުގައި ނުވަތަ ވަރި މަދުކުރުމަށް ޓަކައި ހުށަހެޅުނު ބިލެއްގެ ގޮތުގައި. ހަމަގައިމުވެސް، އަޅުގަ ނޑަށް ކުރެވުނު
ތަޖުރިބާގައި އަޅުގަ ނޑަށް މި ބިލަކީ ވަރަށް ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރަންޖެހޭ ބިލެއް ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. ޚުދު
އަޅުގަ ނޑަށް ކުރެވުނު ތަޖުރިބާގައި އަޅުގަ ނޑަކީ ހއ. ތުރާކުނުން އައްޑު އަތޮޅާ ހަމައަށް 22 އަހަރުގެ ތަޖުރިބާ،
ސްޓެލްކޯގައި ވަޒީފާ އަދާކުރިއިރުގައި 15 އަހަރު ވަންދެން ރާއްޖެތެރޭގައި މަސައްކަތްކުރި މީހަކީމު. އެއް ރަށުން އަނެއް
ރަށުން މި ހުރިހާ ކަމެއްގައި އަޅުގަ ނޑު ދަތުރުކުރިއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުގެ ޢާއިލާ ބެލެހެއްޓީ ހަމަ، ދަރިން ބަލައި
ބޮޑުކުރީ އަނބިމީހާ ކަމަށް ވާތީ މިއީ، އަޅުގަ ނޑަށް ވަރަށް ބަލައިގަނެވުނު ބިލެއް ކަމުގައި ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިފަދަ ބިލެއް މި މަޖިލީހަށް ގެނައުމަށް މިހާތަނަށް މި އޮތީ ލަސްވެފަ. މިއީ، ހަމައެކަނި
މުދާ ބެހުމަށް ވުރެ ބޮޑަށް ޢާއިލާ ޒިންމާދާރުކުރުވުމާއި ، ގެވެށި އަނިޔާއަށް ވަރަށް ބޮޑު ހުރަހެއްގެ ގޮތުގައި މި ބިލުން
އަޅުގަ ނޑަށް ސިފަވެގެން މި ދަނީ. އަޅުގަ ނޑުމެން މި ބިލަށް އެންމެ ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރާނަން. އިރާދަކުރެވިއްޔާ މި
ބިލުގައި މި އޮތް ގޮތަކީ، މި ބިލުގައި މި އޮތް މާއްދާތަކަކީ ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވަން ވެސް އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުވާ
މާއްދާތަކެއް. އުނިކުރާކަން ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވަން ވެސް އަޅުގަ ނޑު ބޭނުމެއް ނޫން. ވަރަށް ފުރިހަމައަށް މި ބިލު
ތައްޔާރުކުރެވިފައި މި އޮތީ. އަޅުގަ ނޑު އިރާދަކުރެވިއްޔާ އެންމެ ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކޮށް، މި ބިލުގައި މި އޮތް ގޮތަށް
ވޯޓު ދޭން ވެސް. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވަންޖެހޭ ވަކި މާއްދާއެއް އޮވެ އްޖެ ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ އެއަށް
އިޞްލާޙު ގެނެސްގެން މިހާރުން މިހާރަށް ފާސްކޮށްގެން އެއަށް ބަދަލުގެނެވިދާނެ. އެހެންވީމާ، އަ ޅުގަ ނޑު މާނަކުރެވެނީ
މިހާރު އައިއްސަ އޮތް ގޮތް ކަމުނުދާތީވެ ކޮންމެވެސް އެހެން ގޮތަކަށް މިކަން ކުރަން އުޅޭ ކަމަށް ފާހަގަކުރެވެނީ.
70

އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން މި ބިލު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ބައެއް ބޭފުޅުން ކަންބޮޑުވުން އެބަ ފާޅުކުރައްވާ.
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވެނީ އެއީ ހަމައެއްލަމައެއް ނެތި، އެގޮތްމިގޮތަށް އިނދެވަރިކުރުމާއި، ޢާއިލާ ބިކަކޮށްލުމަށް
ބައެއް މީހުންނަށް އެޅޭ ހުރަހަކަށް ވާތީވެ އެކަމަށް ކަންބޮޑުވާކަންބޮޑުވުމެއް ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަ މި ކުރަނީ.
އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ކުރުކޮށް ދަންނަވާލަން އޮތީ، މި ބިލަކީ ވަރަށް ފުރިހަމަ ބިލެކޭ. މި ބިލަކީ މިއަދު މަޖިލީހަށް އަޔަސް
މި މާ ލަސްވެއްޖޭ. އެހެންވީމާ، މިހާރުން މިހާރަށް މި ބިލު ވީ އެންމެ އަވަހަށް ފާސްކޮށް، އަޅުގަ ނޑު ވެސް މި ބިލަށް
ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަމުން އަޅުގަ ނޑު މި ބިލަށް އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ވޯޓުދޭނަން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
اަلهއ
ޢަބްދުލްބާރީ ޢަބްދު ށް.
اله
ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢބްދުލްބާރީ ޢަބްދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ޢާއިލާއާ ބެހޭ ގާނޫނަށް ގެންނަ އިޞްލާޙަށް އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް
ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖޭގައި އަންހެނުން ކުރިއަރުވައި، އަންހެނުން ތަރައްޤީކުރުމަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން ޢާއިލާއާ ބެހޭ ގާނޫނަށް ފުރިހަމައަށް އިޞްލާޙުގެންނަންޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
އެނގެނީ ތަފާސްހިސާބަށް ބަލައިލިޔަސް، ރާއްޖޭގެ އިނދެވަރިކުރުމާ ބެހޭ ތަފާސްހިސާބު ބަލައިލީމަ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ފެންނަ އެއް ނަތީޖާއަކީ، އަންހެނަކު ވަރިކުރުމުން، އެ އަންހެންމީހާ ޕަވަރޓީ ޓްރެކަށް ނުވަތަ ފަގީރުކަމުގެ ތެރެއަށް ދޭ.
ފަގީރުކަމުގެ ތެރެއަށް އަންހެން މީހާ ދާއިރުގައި އެ މީހާ އަށް ލިބެންޖެހޭ ޙައްޤު ނުލިބޭ. ހަމައެއާއެކީގައި އެ މީހާ
ޑިޕެންޑުވާންޖެހޭ ނުވަތަ އެ މީހާ ބަލަންޖެހޭ ކުދިން އެބަތިބޭ. އެ ކުދިންނަށް ލިބެންޖެހޭ ޙައްޤުތައް ވެސް ގިނަ ފަހަރަށް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލިބެންޖެހޭ ގާނޫނެއްގެ ދަށުން ނުލިބޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ގާނޫނަށް އިޞްލާޙުގެނައުމުން
އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންނާ އެއް ދަރަޖައެއްގައި އިޤްތިޞާދީ ގޮތުންނާއި އިޖުތިމާޢީ ގޮތުން މަސައްކަތްކުރުމުގައި
ބާރުވެރިކޮށްދޭނެ. އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ވަރި މަދުކުރުމަށް ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ ބާރުއެޅިގެންދާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް .
މި ގާނޫނަށް އިޞްލާޙު ގެންނައިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލައިލަންޖެހޭ ބައެއް ކަންތައްތައް އެބަހުރި. އަޅުގަ ނޑުމެން
އުއްމީދު މި ކުރަނީ ކޮމިޓީން ދިރާސާކުރާއިރުގައި މިކަމަށް ހުރިހާ ބޭފުޅުންގެ ވެސް އެއްބާރުލުން ލިބޭނެ ކަމަށް. އަދި
ހަމަމިއާއެކީގައި ޕީ.ޕީ.އެމް ގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޢާރިފް ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމަށް އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ
ވެސް ދަންނަވަން. އަދި މި ބިލު ވީހާވެސް އަވަހަކަށް މަޖިލީހުން، ކޮމިޓީން ދިރާސާކޮށް މި ތަޅުމަށް އައިސް، މި
ގާނޫނު ފާސްވުމާ އެކީގައި ގާ ނޫނު ތަންފީޛުކުރުމުގައި ދޭންޖެހޭ ފަރާތްތަކުން ފުރިހަމަ އެއްބާރުލުން ލިބޭނެ ކަމަށް
71

އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިހާރު ވެސް ޢާއިލާއާ ބެހޭ ކޯޓުގައި އެބަހުރި ތަރިކަމުދާ ބެހުމަށް
ބަލައިލިޔަސް އެތައް ސަތޭކަ މައްސަލަތަކެއް. މީގެ ސަބަބުން ޢާއިލާގެ ތެރޭގައި ވަރަށް ގިނަ މައްސަލަތައް އުފެދޭ.
އަޅުގަ ނޑު މިހެން ދެންނެވީމާ ފަހަރެއްގައި ބައެއް ބޭފުޅުން ހީފުޅުކުރައްވަފާނެ އަޅުގަ ނޑު ފާޑުކިޔަނީއޭ ޖުޑިޝަރީ އަށް.
އެހެންނަމަވެސް ޙަޤީޤަތަކީ މީ. ތަރިކަމުދާ ބެހުމަށް، ޢާއިލާއެއްގެ މުދާކޮޅު ބެހުމަށް ކޯޓަށް ލާފައި ތިންހަތަރު ފަސް
އަހަރު ވާއިރު ވެސް އެ މުދާކޮޅު ބަހައި ނުނިމޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޢާ އިލާއާ ބެހޭ ގާނޫނު އަދި އަޅުގަ ނޑުމެން
އިތުރަށް ފުރިހަމަކޮށް ބައްޓަންކުރިޔަސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް މިކަމެއް ޙައްލެއް ނުވާނެ. ގާ ނޫނު ތަންފީޛުކޮށްދޭން ތިބޭ
ފަރާތްތަކުން، ޖުޑިޝަރީން ވެސް މިކަމުގަ އި އެންމެ ފުރިހަމަ އެއްބާރުލުން ދިނީމަ މިކަމުގެ ނަތީޖާ ލިބޭނީ. ޝުކުރިއްޔާ
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޖަމީލް ޢުޘްމާނަށް.
ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޖަމީލް ޢުޘްމާން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 4/2000 (އާއިލާއާ ބެހޭ ގާނޫނު) އަށް މި ގެނެވުނު އިޞްލާޙު އެއީ އިއްޔެގައި
އަޅުގަ ނޑުމެން ކޮމިޓީތެރޭގައި މަޝްވަރާކުރި ކަންތައްތަކެއް. ބައެއް އިޞްލާޙު އަޅުގަ ނޑުމެން ހުށަހަޅަމުންދިޔައިރުގައި
ވެސް ފާހަގަކުރި ބައެއް ނުކުތާތައް މީގެތެރޭގައި މަދުކަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރިޕޯޓު އަޅުގަ ނޑުމެންނާ ހަމައަށް އައިއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން އިއްޔެގައި ކޮމިޓީގައި ދެއްކި
ހުރިހާ ވާހަކަތަކަށް އެޑްރެސްކުރެވިފައި އޮތްތޯ އަޅުގަ ނޑު ސުވާލުއުފެދޭ. އެއީ ބައެއް މާއްދާތަކުގެ ތެރޭގައި
އަޅުގަ ނޑުމެން ވާހަކަދެއްކިން ނިކަމެތިވަމުންދާ ދަރިންނާ ދޭތެރޭގައި. ދަރީންނަށް އަޅާލުމާއި އެ ކުދިންނަށް ބޭނުންވާ
ޚަރަދު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ކަންތައްތައް ތަފުސީލީ ގޮތެއްގައި މީގެތެރޭގައި ހިމެނިފައި އޮންނަންޖެހޭ ވާހަކަ.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑަކަށް މި ރިޕޯޓަކުންނެއް އަދި އެ މާއްދާތަކެއް ނުފެނޭ. ދެން އަނެއް ކަމަކީ، މި އޮތީ
އެގްރީމެންޓެއް ކުރާ ވާހަކަ. އެގްރީމެންޓެއް މި އޮތީ ކޮށްފައިވާ ނަމަ، ދެން ހުރި ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް މި އަންނަނީ.
ދެން އަޅުގަ ނޑު ހިތުގައި އުފެދޭ ސުވާލަކީ، ކައިވެނިކުރަން އުޅޭއިރުގައި ވަރަށް ގިނަ ފަހަރަށް ހަމަ އެގްރީމެންޓެއް
ކުރަން ބޭނުންވެދާނެ. އެކަމަކު އެ ވަގުތުގެ ތެރޭގައި ހުންނަ އިހުސާސްތަކާ އެއްގޮތަށްތޯއޭ ހުރިހާ ކަމެއް ނިމިގެންދާނީ؟
މީހާގެ މުދާ ބެހުމުގެ ވާހަކަތަކެއް ނޫން. މިއީކީ ނޫން މުހިއްމު ނުކުތާއަކީ. ނުކުތާއަކީ ރަނގަޅު ދިރިއުޅުމެއް އުޅެވޭނެ،
ރަނގަޅަށް ޢާއިލާއާ އެއްކޮށް މުޖުތަމަޢުގައި އުޅެވޭނެ ގޮތްތަކެއް ހޯދައިދިނުން. މި ގޮތްތަކެއް ހޯދައިދޭއިރު އަޅުގަ ނޑު
72

ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ނިކަމެތި އަންހެން ކަނބަލުންނަށް ލިބިގެންވާ ޙައްޤުތައް ފުރިހަމައަށް
އެޑްރެސްކުރެވިފައި އޮންނަންޖެހޭނެ. މީގެ އަނެއް ކަމަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިކަން އަޅުގަ ނޑުމެން އިއްޔެ ކޮމިޓީގައި
ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވުނު މި ޖެހޭނޭ އަޅުގަ ނޑުމެން މި މުޅި ބިލު ނިންމާލުމުގެ ކުރީގައި
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ؛ ޚާއްޞަކޮށް އިސްލާމީ ޝަރީޢަތާ ގުޅުންހުރި ނުކުތާތަކެއް މީގައި އޮތްތޯ ބެލުމަށް ޓަކައި
އަޅުގަ ނޑުމެން ޚާއްޞަކޮށް އެކިއެކި މުއައްސަސާތަކާ އަދި އެއް ފަހަރު ބައްދަލުކޮށްލަ އި މި ކަންތައްތައް ކުރުމަކީ
މުހިއްމު ކަމެކޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި ބިލު އަޅުގަ ނޑުމެންނާ ހަމައަށް ފާސްވެގެން
ދޫކޮށްލަންޖެހޭނީ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި މި އޮންނަ ގޮތަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ގެނެވުނު
އިޞްލާޙުތަކާ ދޭތެރޭގައި އަރައިރުންވާ އެއްވެސް ނުކުތާއެއް އޮތްތޯ ޔަޤީންކުރުމަށް ފަހު. އަޅުގަ ނޑުމެން ބިލު ދޫކޮށްލީމަ
ދެން ދާނީ ކޯޓު މަރުޙަލާ ތެރެއަށް. ޢާއިލާއާ ބެހޭ ކޯޓަށް. ދެން އުފެދޭ މައްސަލަތައް ޙައްލުކުރުމަށް ޓަކައި
އަނެއްކާވެސް ކޮންމެ ނަންބަރެއް ވަކިވަކިން އަޅުގަ ނޑުމެން އިޞްލާޙު ހުށަހަޅަންޖެހޭނެ. މިވަރު ގާނޫނެއް
އަޅުގަ ނޑުމެން ދޫކޮށްލާއިރު އަޅުގަ ނޑުމެން އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި އޮތް ގޮތަށް، ސާފުކޮށް މިކަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ފުށުއަރާ އެއްވެސް ކަމެއް އޮތްތޯ ބެލުމަކީ މުހިއްމު ކަމެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަނާރާ
ނަޢީމް އެ ދެއްކެވި ވާހަކަތަކަށް ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް ތާއީދުކުރަން. އެކަންތައްތައް ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ބިލު ގެ ތެރޭ
ހިމެނެންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަން. އަދި ހަމައެއާއެކު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޢާރިފް އެ ހުށަހެޅި
ހުށަހެޅުމަށް ތާއީދުކުރަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ދެވަނަ ފުރުޞަތަށް، ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ
اަلهއ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްބާރީ ޢަބްދު ށް.
اله
ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްބާރީ ޢަބްދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ބިލުގައި ހުރި ބައެއް ކަންތައްތައް އިޞްލާޙުކުރާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ
ދެވަނަ ފަހަރަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން މިކަމާ ބެހޭ މުއައްސަސާތަކާ ބައްދަލުކުރަން. އަޅުގަ ނޑު އެހެން މި ދެންނެވީ،
ކުރީގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން މި ކޮމިޓީގަ އި މަސައްކަތްކުރިއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ބައްދަލުކޮށް، އެހެންނަމަވެސް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެންމެ އެކަށީގެންވާ ޖަވާބުތަކެއް އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭނުންވާ ގޮތަށް ނުލިބިފައިވުމުގެ ގޮތުން މި ބިލު
މި ހިސާބަށް ދިޔައީ. އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަން، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޖަމީލް ޢުޘްމާން ވެސް އެ
ވިދާޅުވި ފަދައިން، މި ގާނޫނު އިޞްލާޙުވެ ފާސްވުމާ ގުޅިގެން މީގެން ނުކުންނަ އެހެން މައްސަލަތަކެއްގެ ސަބަބުން
73

އަދި ދެން ލިބެންޖެހޭ އެހެން ޙައްޤުތައް ވެސް މި ބިލުގެ ސަބަބުން އުނިވެގެން ހިނގައިދާނެތީވެ، އަދި އަޅުގަ ނޑު
ކުރީގައި ވެސް އިޝާރާތްކުރި ފަދައިން، ވަރަށް ސާފުކޮށް ބަހާލަން ހުންނަ މުދާކޮޅު ހަމަ ފަޅިފަޅިއަށް، ރަންފޮތި ވެސް
4 ފޮއްޗަށް ބަހައިލާފައި ތަރިކަ މުދާ ދޭން އޮންނައިރުގައި އެހާ ފަސޭހައިން ދޭން އޮންނަ އެއްޗެއް ވެސް އޮންނަނީ
ތިންހަތަރު ފަސް އަހަރު ވާއިރުގައި ވެސް ނުދެވިފަ. އަދި މި ދެ ފަރާތުގައި ކުރެވޭ އެގްރީމެންޓެއްގެ ތެރޭން، އެ
އެގްރީމެންޓު އެހާ ތަފުސީލްނުވެދާނެތީ، ނުވަތަ އިނދެގެންއުޅޭ ދުވަސްކޮޅުގެ ތެރޭގައި އެއަންނަ ތަރައްޤީއަކުން އިތުރުވާ
މިންވަރާ، އަދި ލިބޭ އެއްޗެހީގެ ތަފުޞީލް އަދި މާ ހޯދަން ، ނުވަތަ ޑޮކިއުމެންޓުކުރަން ދަތިވާނެ. އެހެންވީމާ، މިހާރު
ވެސް އަޅުގަ ނޑު ކުރީގެ ވެސް އިޝާރާތްކުރި ފަދައިން، ތަރިކަމުދާ ބެހުމުގައި އެހާ ލަސްވަމުންދާއިރުގައި ، އަދި މިފަދަ
ޢާއިލާއާ ބެހޭ ގާނޫނަކުން ލިބެންޖެހޭ ޙައްޤު؛ އަޅުގަނޑު މިދެންނެވީ ތިންހަތަރު އަހަރުވެއޭ އެބަ ތަރިކަމުދާ ބަހަން
ވެސް. އެހެންވީމާ، ޢާ އިލާއާ ބެހޭ ގާނޫނު އަޅުގަ ނޑުމެން އަންހެނުންގެ ކުރިއެރުމަށާއި، އަންހެނުންގެ ތަރައްޤީއަށް މި
ބިލު ފަރުމާކުރެވިގެންދާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ ހިނގައިދާނެހެން ގާތްގަ ނޑަކަށް ވިއްސަކަށް ، ތިރީހަކަށް އަހަރު
ވަރު. އޭރުގައި އަންހެންވެރިންނަށް ލިބިފައި ތިބޭ ކުދިންނަށް ވެސް ތިބޭނީ މާމަކިޔާ ހިސާބަށް ގޮއްސަ. އެހެންވީމާ، އެ
ލިބޭ މުދަލަކުން ނުވަތަ ލިބެންޖެހޭ ޙައްޤަކުން ކުރާނެ މަންފާއެއް ވެސް ނޯންނާނެ. ފައިދާއެއް ވެސް ނޯންނާނެ.
އެހެންވީމާ، އެކަމަށް ޓަކައި އެ އަޅުގަ ނޑު މިދަންނަވާ މުއްދަތު، ނުވަތަ މި މައްސަލަ ނިމެން ދިމާވެދާނެ
މައްސަލަތަކުން ސަލާމަތްކުރުމަށް ޓަކައި މި ކަމަށް ބަލަންހުރި ކަންތައްތައް ބެލުމަށް އަޅުގަ ނޑު އިޝާރާތް މި ކުރަނީ.
ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ގައްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އަޙްމަދު ރަޝީދަށް.
ގައްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ރައީސް. ޢާއިލާއާ ބެހޭ ގާނޫނަށް މި ގެނެވޭ އިޞްލާޙަކީ، ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް ވަރަށް ރަނގަޅު އިޞްލާޙެއް.
ވަރަށް ރަނގަޅު ކަންތައްތަކެއް. ޚާއްޞަކޮށް އަންހެން ކަނބަލުންގެ ޙައްޤުތައް ހޯދައިދިނުމަށް ޓަކައި ހުށަހެޅިގެން
ބަހުސްކުރެވެމުންދާ އިޞްލާޙުތަކެއް. މި އިޞްލާޙުތައް ގެނައުމުގެ ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި ވަރަށް ގިނަ ދިރާސާތަކެއް
ކުރެވި، ވަރަށް ގިނަ ޢިލްމީ ބޭފުޅުންނާއި އެކި ފަންނުގެ ބޭފުޅުންނާ ވާހަކަދެކެވި، ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް
ކުރެވިފައި އޮތް ބިލެއް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުގެ ކުރިން ވާހަކަފުޅުދެއްކެވި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވިދާޅުވާ
ފަދައިން، އަދިވެސް މި ބިލު ފުރިހަމަކުރުމަށް ޓަކައި ހިމަނަންޖެހޭ އިތުރު ކަންތައްތަކެއް؛ ޚާއްޞަކޮށް ހަމަ އެ
74

ކަނބަލުންގެ ޙައްޤުތައް އިތުރަށް ޔަޤީންކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި، ޙައްޤުތައް ހިފެހެއްޓުމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ
ކަންތައްތަކެއް ހުރިކަން ކުޑަކޮށް ފާހަގަކުރެވޭތީ އަޅުގަ ނޑު ވެސް ފުރުޞަތަކަށް އެދުނީ ޢަލީ ޢާރިފް ހުށަހެޅުއްވި، ކެލާ
ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޢާރިފް ހުށަހެޅުއްވި ފަދައިން މި ބިލު އަނބުރާ ގެންގޮއްސަ، އަނެއްކާ މިހާރު
އެންމެ ފަހުން ވާހަކަދެއްކެވި ބޭފުޅުން ވެސް ވާހަކަދެއްކެވި ފަދައިން މިފަދަ ކަމެއް ދިމާވެއްޖެ އްޔާ އެ މައްސަލައެއް
ޙައްލުކުރަންވީ މުއްދަތު ވެސް ބިލުގައި ކަ ނޑައަޅައި ، ވީހާވެސް އަވަހަކަށް އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތުގައި އަދި ފިރިހެން
ބޭފުޅުންގެ ވެސް ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިވެގެން، އަންހެން ބޭފުޅުންގެ ޙައްޤުތަކާ އެއްކޮށް މި ބިލު ފުރިހަމަވެގެންދާނެކަމުގެ
އުއްމީދުގައި. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އަސްމާ ރަޝީދަށް.
މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަސްމާ ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ރައީސް. ގާނޫނު ނަންބަރު 4/2000 (ޢާއިލާއާ ބެހޭ ގާނޫނު)ގައި، އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް
އެބަ އޮޅުމެއް އަރާހެން. މިއީ ފަހަރެއްގައި ވެސް އަންހެން ބޭފުޅުންނަށް އެކަނި ހެދިފައި އޮތް ގާނޫނެއް ނޫން. ޢާއިލާއާ
ބެހޭ ގާނޫނު. މީގައި އެބައޮވޭ ކައިވެންޏެއް ރޫޅޭ ހާލަތުގައި ކައިވެނީގެ މުއްދަތުގައި ދެމަފިރިން އެކުގައި
ހާސިލުކޮށްފައިވާ މުދަލަށް ޢަމަލުކުރާނެ ގޮތެއް. އޭގައި ފަހަރެއްގައި ވެދާނެ އަންހެން މީހާއަށް މުދާގަ ނޑެއް ލިބެނީ
ކަމަށް ވެސް. ނޫނީ ފިރިހެން މީހާއަށް މުދާގަ ނޑެއް ލިބެނީ ކަމަށް ވެސް. މިހެން އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވަނީ
ދެމަފިރިޔަކު ދިރިއުޅޭއިރުގައި ފަހަރެއްގައި ވެސް ގެދޮރު ބިނާކުރިޔަސް އެއީ ކޮންމެވެސް އެކެއްގެ ތަނަކަށް މި
ބިނާކުރަނީ. ދެން ދެމަފިރިޔަކު ނުލާހިކު ރީތިކޮށް ދިރިއުޅޭއިރުގައި މި ވާ އެއްޗަކީ، އެ މީހާ ދިހަ ބުރިއަށް އިމާރާތެއް
އެޅިކަމުގައި ވީނަމަވެސް، އެގްރީމަންޓެއް ވެސް ހަދާފައެއް ނޯންނާނެ. އެހެންނަމަވެސް، ދެމަފިރިޔަކު ހިތްހަމަނުޖެހިގެން
ވަކިވާ ތަން ދިމާވާ ދުވަހު މި ވާ އެއްޗަކީ، ބާކީވާ މީހަކީ ގެދޮރުގެ ވެރިމީހާއެއް ނޫން. ބާކީވާ މީހާއަކީ، އެ ތަން
އިމާރާތްކުރި މީހާ. އެހެންވީމާ، އެއީ އަންހެނަކަށް ވިޔަސް، ފިރިހެނަކަށް ވިޔަސް، އެ މީހަކަށް އެ މީހެއްގެ ޙައްޤު
އިންސާފު ހޯދަން. އެއީ މި ސަރުކާރުން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ޔާމީން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމް ވެރިކަމަށް
ވަޑައިގެންނެވިއިރުގައި ވެވަޑައިގެންފައި އޮތް ވަޢުދެއް. އެހެންވީމާ، އެ ފުއްދަން މި އުޅެނީ. ފަހަރެއްގައި ވެސް
އަޅުގަ ނޑު މި އުޅެނީކީ އަންހެނުންނަށް އެއްޗެހި ހޯދައިދޭކަށް ނޫން. އެކަމަކު، ކަންތައް ދިމާވާނީ މިހެންކަން
އަޅުގަ ނޑަށް ޔަޤީން. އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ 85 މެންބަރުންގެ ތެރޭގައި 5 އަންހެނުން ތިބީމަ އަބަދުވެސް އަންހެނުންނޭ
75

ކިޔޭނެ. އެއީ އަންހެނުން؛ އަޅުގަ ނޑުމެން އެއްޗެއް ބުނެފިއްޔާ އަންހެނުންނަށް ކޮންމެވެސް ކަމެއް ކޮށްދޭން އުޅެނީއޭ
ހީފުޅުވެދާނެ. އެކަމަކު، ފަހަރެއްގައި ވެސް އެހެނެއް ނޫން. ޢާއިލާއާ ދޭތެރޭ އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނަނީ. މުޖުތަމަޢަށް މި
ވިސްނަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު މި ވާހަކަ މި ދަންނަވަނީ. މި ބިލުގައި މަސައްކަތްކުރި އެކެއް ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު
ވާހިނދު، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާ ލަން އޮތީ، މި ބިލު ދިރާސާކުރިއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން އިސްލާމިކް އެފެއަ ރޒުން ވެސް
ބޭފުޅުން ގެނައިން. މިނިސްޓްރީ އޮފް ލޯ އެންޑް ޖެންޑަރއިން ގެނައިން. ފެމިލީ ކޯޓު، އެޓަރނީ ޖެނެރަލް އޮފީސް ،
ގެނެސް ހުރިހާ ބޭފުޅުންނާ ވެސް ޑިސްކަސްކުރިން. އެކަމަކު ވެސް މިހާރު މި ބިލު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޕީ.ޖީއާ ހިސާބަށް
ދިޔައިމާ ބިލަށް އިތުރު ފުރިހަމަކަމެއް ގެންނަން ބޭނުންފުޅުވާނެހެން ހީފުޅުވާ؛ އަނެއްކާ އެ ބޭފުޅުންނަށް ބޭނުންތެރިކަން
ހީފުޅުވާ ކަމަށް ވަނީ ވިއްޔާ އަޅުގަ ނޑު މިހިރީ ހަމަ އެއަށްވުރެ ފުރިހަމަކޮށް މި ބިލު އަންނަ ގޮތަށް ދޫކޮށްލައިގެން.
އެކަމަކު ވެސް އަޅުގަ ނޑު ވެސް އެންމެ އަންހެނަކަށް އިނދެ އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް އުއްމީދުކުރަން، މި ބިލު ފުރިހަމަ،
މިއަށްވުރެ ފުރިހަމަ އެއްޗަކަށް ވެގެން އަލުން އަނބުރާ އައިސް ، ދެ ފަރާތަށް؛ އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންނަށް
ފައާިދުހރި ގޮތަކަށް މި ބިލު ފާސްވާނެ ކަމަށް. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ވިލިނގިލީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ސަޢުދު ޙުސައިނަށް.
ވިލިނގިލީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ސަޢުދު ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 4/2000 (ޢާއިލާއާ ބެހޭ ގާނޫނު) އަށް ހުށަހެޅިފައިވާ އިޞްލާޙާ މެދު
ދިރާސާކޮށްލާއިރު، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މީގައި ކަންބޮޑުވާ ބައެއް ކަންކަން އެބަހުރި. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ފަދައިން،
ދިވެހިންނަކީ ޒަމާނުއްސުރެ ވަރަށް ރީތި އާދަކާދައިގެ މަތިން ދިރިއުޅެމުން އައި ބައެއް. ކުއްލިއަކަށް ވަކި މަދަނީ
އެއްބަސްވުންތަކެއްގެ ތެރެއިން ޝަރުތުތަކެއް ކަ ނޑައަޅައި، އެ ޝަރުތުތަކާ އެކީގައި ޢާއިލާ ދިރިއުޅެން ފަށައިފިއްޔާ
އަބަދުވެސް ފިރިމީހާ ނުވަތަ އަނބިމީހާ ބަލަމުންދާނީ ކޮންމެ ދުވަހަކު ވެސް ޑެއިލީ ސޭލްސް ބަލާހެން، ފިހާރައެއްގެ
ޑެއިލީ ސޭލްސް ބަލާހެން މިއަދު ވަރިވެއްޖެއްޔާ ތިމަންނާއަށް ވާނީ ކިހާވަރެއްހޭ. ދެ މީހުންގެ ދެމެދުގައި އެކުގައި
އުޅެމުން އަންނަ ކޮންމެ ދުވަހަކީ އެކައުންޓެއް އޮޕަރޭޓްކުރާ އުސޫލުން ކޮންމެ ދުވަހަކު އަނބިމީހާ ނުވަތަ ފިރިމީހާ
އެބަޖެހޭ ބަލަން، މިއަދު ދެ މީހުން ކުރެ އެކަކު ވަރިވެއްޖެ އްޔާ ތިމަންނާގެ ހިއްސާއަކީ ކިހާވަރެއްހޭ. އެހެންވީމާ، މީގައި
އެބައާދޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ މައްސަލައެއް. މީގައި އެބަ ގެއްލޭ ފިރިހެނުންގެ ޙައްޤުތައް ވެސް.
މީގައި އެބަ ގެ އްލޭ އަންހެނުންގެ ބައެއް ޙައްޤުތައް ވެސް. މީގައި އެބަ ގެއްލޭ ދަރިންގެ ޙައްޤުތައް ވެސް. މީގައި
76

އަޅުގަ ނޑުމެން ކޮންމެ ކަމަކީ ގާނޫނެއްގެ ތެރެއިން މިގޮތަށް ގެންނަންޖެހޭ ކަންކަން ކަމަށް ވަންޏާ، އަޅުގަ ނޑުމެން
ގާނޫނު ނަހަދައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ޙައްލުނުކުރެވޭނެ އެ އްވެސް ކަމެއް ނެތް. މަގުމަތީގައި ސައިކަލެއް ދުއްވުން
ކޮންޓްރޯލްކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ ދުވާރު؛ ހަމަ ސްޕީޑް ބްރޭކް ބަހައްޓަން. މި ކަންކަމަކީ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އެޓިޓިއުޑުގެ މައްސަލަތަކެއް. އެހެންވީމާ ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ޙައްޤު ކޮންމެގޮތެއްވިޔަސް މިއީ
ކުރަންޖެހޭ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި މިއަދު ދިވެހި މުޖުތަމަޢު ބަލައިގަންނަން މި ޖެހެނީ، އަންހެނުންނަށް މިފަދަ ނިކަމެތިކަމެއް
ބައެއްފަހަރު ވަރިވާ ހާލަތުގައި އަންނާތީ. އެހެންވީމާ، މި މާއްދާ، މި އިޞްލާޙުތައް މިއަށްވުރެ ތަންކޮޅެއް ހަރުދަނާ
ގޮތެއްގައި ، ފުޅާ ދާއިރާއެއްގައި މުޅި ރާއްޖޭގައި މިކަން ކުރެވޭނެ އިންތިޒާމެއް ދީނީ ޢިލްމުވެރިންނާ އަދި ކަމާ ބެހޭ
ފަންނީ މާހިރުންނާ މަޝްވަރާކުރެވިގެން ، އަދިވެސް މި ބިލު އިތުރަށް މަޝްވަރާކުރެވިގެން ރަނގަޅަށް މިކަން ކުރެވޭނެ
މިއަށްވުރެ ފަސޭހަ، ރަނގަޅު އިންތިޒާމެއް ހަމަޖެހިގެން އައުމަކީ ހަމަޔަޤީނުން ވެސް ހަމަ މި ބިލަށް ލިބޭނެ ފުރިހަމަ
ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދެކެން. ހަމައެއާއެކީގައި އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން. އެއްވެސް އަންހެން ބޭފުޅަކު
ކައިވެނިކުރުމުގެ މަރުޙަލާގައި ފިރިމީހާ ނުރުހުންވާ ފަދަ އެއްވެސް އިބާރާތެއް ކޮންޓްރެކްޓެ އް ގެނައުމުގެ އެއްވެސް ހަމަ
ޙައްޤެއް އަންހެން މީހާއަކަށް ނޯންނާނެ. އެ ވަގުތު ލޯބީގެ ގުޅުމަކުން ކައިވެނިކުރުމަށް ޓަކައި އަންހެން މީހާ ހުންނަ ނީ
މަޖުބޫރީ ހާ ލަތެއްގައި އެ ކައިވެނިކުރުމަށް ޓަކައި ފިރިމީހާ ބޭނުންވާ ހުރިހާ އިބާރާތްތަކެއް އެއަށް ގެންނަން.
އެހެންނަމަވެސް، މި ކޮންޓްރެކްޓުކުރެވޭއިރު އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނައިލަން އެބަޖެހޭ އެއީ ކައިވެނި ކުރުމުގެ މަޖުބޫރީ
ހާލަތަކަށް އަންހެންމީހާ އިންނާނީ ގޮއްސަ. އެހެންވީމާ، މިކަން ކުރުމުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން އަދި އިތުރަށް ވިސްނާލަން
އެބަޖެހޭ. މިއަށްވުރެ ރަނގަޅަށް މިކަން ކުރެވޭނެ ގޮތްތަކެއް ރޭވުމަށް ޓަކައި އިތުރު ވަގު ތު މި ބިލަށް ދިނުމަކީ ހަމަ
މުހިއްމު ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދެކެން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމަށް، ދެވަނަ ފުރުޞަތު.
އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބިލުތައް އަބަދުވެސް ފުރިހަމަކުރުމުގެ ފުރުޞަތު މި މަޖިލީހަށް އޮންނާނެ. މި މަޖިލީހަކީ 12
ގަޑިއިރުގެ ތެރޭގައި ޤާނޫނުއަސާސީ ވެ ސް ފުރިހަމަކޮށްލައިގެން އިޞްލާޙުތައް ގެނެ އްސަވާ މަޖިލީހެއް. ޕީ.ޖީ
ވަކިކޮށްލާފައި 10 ގަޑިއިރުގެ ތެރޭގައިވާ މަޖިލީހެއް. އެހެންވީމާ، މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން މި ބިލު މި އޮތް ގޮތަށް
ފާސްކުރިކަމުގައި ވިޔަސް ހަމަ މާދަމާ ވެސް ތި ވިދާޅުވާ އިޞްލާޙުތައް ލައިގެން ވެސް ހަމަ ގެންނަންވީ. އެކަމަކު
77

މިހާރު ތި ވާހަކަފުޅުދައްކަވާ ގޮތުން އަޅުގަ ނޑު ކުޑަކޮށް ކަންބޮޑުވޭ މި ބިލު ދެން ކޮމިޓީއަށް ގޮއްސަ މި މަޖިލީހުގެ
ތަޅުމާ ހަމައަށް ދުވަހަކު ވެސް ނުފޯރަފާނެކަމުގެ ބިރު. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ވެސް ހަމަ ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ތާއީދުކޮށްލާފައި އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، ހަމަ މި ބިލު މިއަދުން މިއަދަށް
ފާސްކޮށްފައި މިއަށް ހަމަ ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލެއް މާދަމާ ވެސް ހަމަ ތި ބޭފުޅުން ހުށަހަޅުއްވައިގެން ގެނެސް
އަނެއްކާވެސް ހަމަ ފާސްކޮށްލުމުގެ ފުރުޞަތު މިތާގައި އެބައޮތޭ. އެހެންވީމާ، އެ ދައްކަވާ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑަކަށް މުޅިން
ދެކޮޅެއް ނުޖެހޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ހަމަ އަދިވެސް އެއްފަހަރު ބޭނުންވަނީ ދަންނަވާލަން، އަޅުގަ ނޑު ހަމަ މި ބިލު
މިއަދުން މިއަދަށް ފާސްކުރަން ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ. އަދި ހަމަ ފުރިހަމަ؛ މިއަށްވުރެ ފުރިހަމަކުރެވޭނެކަން އެނގޭ. ދެން
ފުރިހަމަކުރުމަށް ވެސް އަޅު ގަ ނޑު ތާއީދުކުރަން. އެކަމަކު މިހާރު މި އޮތް ވަރަށް ވެސް ދެން މިހާރު މި
ފާސްނުކޮށްފިއްޔާ މިހާރު މި އޮތް ވަރު ވެސް ނެތް. އެހެންވީމާ، އެގޮތަށް ބަލާއިރުގައި މިއަދު މި ފާސްކޮށްފައި ދެން
އަނެއްކާ ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި މިއަށް ހަމަ ރަނގަޅުކުރަންޖެހޭ ކަންކަން ވީހާވެސް އަވަހަކަށް ގެނެސް ، ހަމަ
ރަނގަޅުކުރުމަކީ ހަމަ ތި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ކޮންމެ ވަގުތެއްގައި ވެސް ކުރެވޭނެ ކަމެއް. އަޅުގަ ނޑު
ކުރިންވެސް ދެންނެވިހެން، މި މަޖިލީހަކީ މިއީ ފާސްޓް ޓްރެކުގައި ކަންކަން ގެންދިއުމުގައި ލާމަސީލު މަޖިލީހެއްގެ
ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސަކީ މިތާގައި ޤާނޫނުއަސާސީއާ އެއްޗެހި ވެސް ހަމަ
ބެލުމެއް، ކެހުމެއް ނެތި ރާސްލާފައި ފާސްކޮށްލާފައި ހުންނެވި ރައީސެއް. އެހެންވީމާ، މި ގާނޫނު ވާނީ ކޯއްޗަކަށްތޯ
އިއްޒަތްތެރި ރައީސްގެ ކުރިމަތީގައި ހަމަ ފާސްކޮށްލަން ބޭނުންވެއްޖެއްޔާ. އަޅުގަ ނޑަށް ޔަޤީން ހަމަ މާދަމާ ވެސް ހަމަ
މަނިކުފާނު އަމިއްލައަށް ހުށަހަޅުއްވައިގެން ވެސް މިކަން ކޮށްލައްވަފާނެ. އެހެންވީމާ، އެހެން އެކަން އޮތްއިރުގައި މި
އަނެއްކާ ކޮމިޓީއަށް ގެންދާ ވާހަކަދެއްކީމަ އަޅުގަ ނޑު ކަންބޮޑުވާ ވާހަކަ ދަންނަވާލަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ތިމަރަފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު މުޙައްމަދު މުޞްޠަފާ އަށް.
ތިމަރަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު މުޞްޠަފާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީ ސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ޢާއިލާއާ ބެހޭ ގާނޫނުގެ 11 ވަނަ މާއްދާއަށް އިޞްލާޙު
އައި އިރުގައި އަޅުގަ ނޑަކަށް ނުފެނޭ މާ ބޮޑު އިޞްލާޙެއް އައިއްސަ އޮތް ތަނެއް. އެއީ އޭރުގައި ވެސް ގާނޫނުގައި
ބަޔާންކުރޭ، ކައިވެނިކުރަން ބޭނުންވާ ދެ މީހަކު ބޭނުންވެއްޖެ ނަމަ، ކޮންޓްރެކްޓެ އް ހެދިދާނެ ކަމަށް. ހަމަ މިހާރުވެސް
އައި އްސަ އޮތީ އެގޮތަށް. އިޚްތިޔާރީ އެއްޗެއްގެ ގޮތުގައި އެކަން އޮތީ. އެހެންވީމާ، މާ ބޮޑު ތަފާތެއް އައި އްސަނުވޭ. ދެން
78

އަޅުގަ ނޑުމެން މިކަމާ ބެހޭ ގޮ ތުން މަޝްވަރާކުރީ އެއަށް މާ ބޮޑު އިޞްލާޙެއް އައިސްފައި ނުވާތީވެ މިއަށްވުރެ ރަނގަޅު
ގޮތަކަށް މިކަން ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކޮންޓްރެކްޓެއް ހެދިޔަސް، ނުހެދިޔަސް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ދަރިންނަށް؛ އަޅުގަނޑުމެންގެ މުދާ ވާރުތަވެގެންދާނީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދަރިންނަށް. އަޅުގަ ނޑުމެން ނުޖެހޭ ހުޅަނގުގެ
ޤައުމުތަކުން، ނޫނިއްޔާ ކައިރީގައިވާ ޤައުމުތަކު ގައި އޮންނަ ޑައުރީ ދޭ ގޮތަކަށް އަންހެން މީހާ އަތުން ފިރިހެން މީހާއަށް
މުދާގަ ނޑެއް ލިބޭ ގޮތަކަށް އެކަން ކުރާކަށް. އިސްލާމް ދީން ހުއްދަކުރާ ކަމެއް ނޫން އެއީ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިކަން
ތަޢާރަފްކޮށްދީފައި ވަނީ ކީރިތި ރަސޫލާގެ ސުންނަތުންނާއި، ކީރިތި ޤުރުއާނުންނާއި، ދަންނަބޭކަލުންގެ އިޖުމާޢުން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ކަންކަން ވަނީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވަރަށް ރަނގަޅަށް ބަޔާންކޮށްދީފަ. އަދި މީގެ އިތުރަށް ކީރިތި
ޤުރުއާނުގެ ސޫރަތުއް ނިސާގައި ވަރަށް ސާފުކޮށް މުދާ ބެހިގެންވާ ގޮތް، ބަހަންވާނެ މިންގަ ނޑާއި ހިސާބުތަކާ އެއްކޮށް
ވަނީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކިޔައިދީފަ. ދެން އިންސާނީ ޙައްޤުތަކޭ، އަންހެނުންގެ ޙައްޤުތަކޭ ކިޔާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑު
ގަބޫލެއް ނުކުރަން އެ ވާހަކަ ވެސް. އެވެސް އިސްލާމް ދީނުގައި، އެއަށްވުރެ ބޮޑަށް އިސްލާމް ދީނަށް ވުރެ ބޮޑަށް
ބާރުއަޅުއްވާފައިވާ އެއްވެސް ދީނެއް، ސަމާވީ އެއްވެސް ދީނެއް، ފޮތެއް މި ދުނިޔޭގެ ބިމަކަށް ނެތް ބާވައިލައްވާފައެއް.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މި ބުނާ ވާހަކައަކީ މި ޤައުމުގައި ގާނޫނުތައް ހެދެންޖެހޭނީ މި ރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ
10 ވަނަ މާއްދާއާ ތަޢާރުޟްނުވާ ގޮތަށް، ޚިލާފުނުވާ ގޮތަކަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެއްބަސްވުމަކީ ކޮންޓްރެކްޓެއް.
ކޮންޓްރެކްޓެއް ވެއްޖެއްޔާ ދެ ފަރާތުގެ ޙައްޤުތައް ހިމާޔަތްކުރަންޖެހޭ. ދެ ފަރާތުގެ ޙައްޤުތައް އަންނަ ކަމަށް ވަންޏާ
ފިރިހެންމީހާއާއި އަންހެންމީހާއާ ދެ މީހުންގެ މުދަލުގެ ވާހަކަ ވެސް އަންނާނެ. އެހެންވީމާ، މިހެން މިކަން؛ ކިހިނެއްތޯ
ވާހަކަދައްކާނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؟ އާދެ! ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ފުރުޞަތު ހަމަ ވަގުތު އޮތް. އެހެންނަމަވެސް،
ދީލަތިފުޅުކަމުން އިށީނދެވަޑައިގަތީ. އަދި އެއާއެއްކޮށް ގަޑިން މިހާރު 4:30އާ އަރަ އި ހަމަވުމާއެކު 30 މިނެޓުގެ
ހުސްވަގުތުކޮޅެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އަރުވަން.
[ހުސްވަގުތުކޮޅު: 16:29 އިން 17:00 އަށް]
(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހުގެ ރައީސް ޢަބްދުاله މަސީޙް މުޙައްމަދު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
79

ال سالم عليكم. މި ދަންފަޅީގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށްގެންދަން ކަމަށް. އެޖެންޑާ އައިޓަމު 5.3ގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް މި
ދަނީ. އަދި އޭގެފަހުގައި އެޖެންޑާ އައިޓަމު 5.4 ވެސް އެބައޮތް. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ޖޯޝާއި މި ކަމުގައި ،
ބަހުސްގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގަންނަވަން ބޭނުންފުޅުވާ މިންވަރު އަޅުގަ ނޑަށް ވަޒަންކުރެވޭތީވެ އަޅުގަ ނޑު ގަސްތުކުރަނީ
މިއަދުގެ ޖަލްސާގެ ވަގުތު އިތުރުކުރުމަށް ހުށަހެޅުމެއް ހުށަހަޅާލަން. އެހެންކަމުން، މި ގަޑީގައި އެ ކަންތައް ކުރަން
އަޅުގަ ނޑު ގަސްތުކުރަނީ. ވޯޓު ރަނގަބީލު ޖައްސަވައިދެއްވުމަށް އިދާރީ މޭޒުގައި ދަންނަވަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ޖަލްސާތައް ހަމަ ކުރިއަށް މި ގެންދަނީ ހަމަ އެންމެ ކުރިއަރާފައިވާ ޤައުމުތަކުގައި ވެސް ކަންކަން ހިނގަމުންދާ
އުސޫލުން. އަޅުގަ ނޑުމެން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާތައް ވަގުތު އިތުރުކުރަން ބޭނުންވެއްޖެ ހިނދެއްގައި
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް އިތުރުކުރައްވަން ބޭނުންފުޅުވާ ނަމަ، އެ ޖާގަ ދިނުމަކީ
ރިޔާސަތުން ކޮންމެހެން ވެސް ކުރަންޖެހޭނެ ކަމެއް. އެހެންކަމުން، ހަމައެކަނި ރިޔާސަތުގައި އިންނަ މީހަކު މި ކުރާ
ކަމަކީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އެ ފުރުޞަތުއެރުވުން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ވޯޓަށް ދަންނަވާލަން ކަމަށް.
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ކާޑުކޮޅުތައް ޗެކުކޮށްލަދެއްވުމަށް ހަނދުމަފުޅުކޮށްއަރުވަން. ވޯޓަށް ދަންނަވައިލާނަން. މިއަދުގެ
ޖަލްސާގެ އެޖެންޑާގެ މަސައްކަތް ނިމެންދެން ހުސްވަގުތުކޮޅަށް ތަންދެމުން މި ޖަލްސާގެ ވަގުތު އިތުރުކުރުމާ މެދު
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުން އެދެން.
[ވޯޓުދެއްވުން]
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:
މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު: 85
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 41
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 37
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 01
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 37
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު: 19
ޖުމްލަ: 74
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ: ފާސް
80

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި ދަންނަވާލަނީ ދެންމެ ނެގުނު ވޯޓުގެ ނަތީޖާ. މަޖިލީހުގެ ޖުމުލަ އަދަދު؛ 85. ހާޒިރުވެވަޑައިގެން ތިއްބެވި
މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 41. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 37. ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު
ނެތް. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 1. ވޯޓުގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގެންނެވި
މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 37. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު؛ 19. ޖުމުލަ؛ 37. އެހެންކަމުން، މިއަދު ޖަލްސާގެ އެޖެންޑާގެ
މަސައްކަތް ނިމެންދެން ހުސްވަގުތުކޮޅަށް ތަންދެމުން މި ޖަލްސާގެ ވަގުތު އިތުރުކުރުމަށް ވޯޓުގައި
ބައިވެރިވެވަޑައިގެންނެވި މެންބަރުންގެ އިއްތިފާޤުން ފާސްވެއްޖެ. އެޖެންޑާ އައިޓަމު 5.3ގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް
ގެންދާނަން. ބަހުސް މަރުޙަލާގައި މިހާރު އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
اله
މެންބަރު ޢަބްދު ރިފާޢަށް.
اله
މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދު ރިފާޢު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! 4/2000 (ޢާއިލާއާ ބެހޭ ގާނޫނު) އަށް މި ގެނެވޭ އިޞްލާޙަކީ ހަމަ
ޔަޤީނުންވެސް ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ކައިވެނިތަކެއްގައި މިހާރު ތިބި މީހުންނަށް އުފާވެރިކަން ގެނެސްދޭ އިޞްލާޙެއް. އެއީ
އަންހެނެއް ކަމުގައި ވިޔަސް ، އަދި ފިރިހެނެއް ކަމުގައި ވިޔަސް، އެކުގައި އުޅެމުން ހޯދި މުދާ ހަމަހަމަ އުސޫލަކުން
ބައިކުރެވޭނެ ގޮތަކަށް މި އިޞްލާޙު ފަރުމާކުރެވިގެން ދައުލަތުން ފޮނުވައި، އަދި އިޖުތިމާޢީ ކޮމިޓީން ވަރަށް ބުރަ
މަސައްކަތްތަކެއް މި އިޞްލާޙަށް ކުރެވިފައިވާކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. އާދެ! އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން އޮތް
ވާހަކައަކީ، ފިރިހެނެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން، އަޅުގަ ނޑު ހޯދާ މުދަލަކީ ހަމަ ޔަޤީނުން ވެސް އަޅުގަ ނޑުގެ އަނބިންނާއި
ދަރިންނާއި ދަރިންގެ މަންމައިންގެ ޙައްޤެއް ނޫން އެހެން ބައެއްގެ ޙައްޤަކަށް ނުވާނެ. މި ގާނޫނު އޮތް ކަމުގައި
ވިޔަސް ، ގާނޫނު ނެތް ކަމުގައި ވިޔަސް އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑު ހޯދާ މުދަލަކީ އަޅުގަ ނޑުގެ
ދަރިންނާއި އަޅުގަ ނޑުގެ އަނބިންނާ އަދި ދަރީންގެ މަންމައިންގެ ޙައްޤެއް. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން އޮތް ވާހަކައަކީ ،
މިއަދު މިތާގައި އަޅުގަ ނޑަށް އައިސް މަސައްކަތެއް ނުކުރެވޭނެ އަޅުގަ ނޑުގެ އަނބިމީހާ އަދި ދަރިންގެ މަންމައިން
އަޅުގަ ނޑުގެ ދަރިން ބަލަން ގޭގައި ނެތްނަމަ. އެހެންކަމަށްވަންޏާ އަޅުގަ ނޑު މިއަދު މިތާ ހޯދާ މުދަލުގެ ނުވަތަ
އަޅުގަ ނޑަށް އެ ލިބޭ އާމްދަނީއެއްގެ ފުރިހަމަ ހިއްސާ އެ މައިންނާއި އެ ދަރީންނަށް ހޯދުމު ގައި މައިންގެ ރޯލު ވަރަށް
މުހިއްމު. އެހެންކަމަށްވަންޏާ އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި އިޞްލާޙަށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ތިބި ހުރިހާ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ތާއީދުކުރާނެކަން ޔަޤީން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން، މި އިޞްލާޙު
ވަރަށް ބުރަ މަސައްކަތްތަކެއް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ކޮމިޓީން އަޅުގަ ނޑު ވެސް އެ ކޮމިޓީއަކަށް ނިސްބަތްވޭ. ވަރަށް ގިނަ
81

ފަރާތްތަކެއްގެ ރަޢުޔުތައް އަޅުގަ ނޑުމެން އެ ކޮމިޓީން ނެގި ން. އެހެންނަމަވެސް، ކޮމިޓީ މަރުޙަލާ ނިމި، މި އިޞްލާޙު
ތަޅުމާ ހިސާބަށް އައިއިރުގައި އެ ހުރިހާ ރަޢުޔުތަކަށް އެންމެ އެދެވޭ ގޮތަކަށް ބަލަ އިލެވިފައި ނެތްކަން އަޅުގަ ނޑަށް
ވެސް ފާހަގަކުރެވޭ. އަދި މިއަށްވުރެ އިތުރަށް މީތި ފުރިހަމަކޮށްލެވޭނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ. އެހެންވީމާ ،
އަޅުގަ ނޑުގެ އަނބިމީހާއާއި އަދި ދަރިންގެ މަންމައަށް އިތުރު އިނާޔަތްތައް ހޯދައިދޭން އަޅުގަ ނޑު ވެސް މި ބިލު
އިތުރަށް ފުރިހަމަކުރަން ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވުމަށްޓަކައި ޢަލީ ޢާރިފް އެ ހުށަހެޅުއްވި ހުށަހެޅުމަށް އަޅުގަ ނޑު ވެސް
ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވާލަމުން، އަދިވެސް އެއް ފަހަރު އަޅުގަ ނޑު، އަޅުގަ ނޑުގެ އަނބީންނާ އަދި އަޅުގަ ނޑުގެ
ދަރީންގެ މަންމައިންނަށް ދޭން އޮތް ޔަޤީންކަމަކީ، މި ބިލު އޮތް ކަމުގައި ވިޔަސް، ނެތް ކަމުގައި ވިޔަސް އަޅުގަ ނޑު
މިހިރީ އަޅުގަ ނޑު ހޯދާ މުދަލެއްގެ ފުރިހަމަ ހިއްސާ އެ ބޭފުޅުންނަށް ދޭން ތައްޔާރަށޭ. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މަތިވެރި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޙުސައިން މުޙައްމަދަށް.
މަތިވެރި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ގާނޫނު ނަންބަރު 4/2000 (ޢާއިލާއާ ބެހޭ ގާނޫނު) އަށް ހުށަހެޅިފައިވާ
އިޞްލާޙާ ބެހޭ ގޮތުން މެންބަރުން ފާޅުކުރަމުންގެންދަވާ ޝުޢޫރުތައް އަޑުއަހަން އަޅުގަ ނޑު މި އިނީ. ޙަޤީޤަތަކީ
ކޮބައިތޯ؟ ޙަޤީޤަތަކީ މި މަޖިލީހުގައި 85 މެންބަރުން ތިއްބެވިއިރުގައި 80 މެންބަރުންނަކީ ފިރިހެނުން. 5 އަންހެން
މެންބަރުން މި ތިއްބެވީ. ކިހާވަރަކަށް އަންހެނުންގެ ޙައްޤު ނުވަތަ އަނބިކަނބަލުންގެ ޙައްޤުގައި މި ތަނުން ކަމެއް
ނިންމަން ވަކާލާތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މަސައްކަތްކުރެވޭނެތޯ؟ މިއީ އެކަމަކު ދިވެހިރާއްޖޭގައި އޮތް ގޮތެއް ނޫން.
މަނިކުފާނު ދެންމެ އިޝާރާތްކުރެއްވިހެން ކުރިއަރާފައިވާ ޤައުމުތަކަށް ބެއްލެވިޔަސް، މަނިކުފާނަކީ ވަރަށް ބޮޑަށް
ކުރިއަރާފައިވާ ޤައުމުތަކަށް ބައްލަވާ ބޭފުޅެއް. އަންހެނުންނަށް ވޯޓުލުމުގެ ޙައްޤު؛ މިއީ ވަރަށް ބޭސިކު ޙައްޤެއް.
އަސާސީ ޙައްޤެއްކަން އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެން މިހާރު ދުނިޔޭގެ އެންމެން ގަބޫލުކުރާ އެއްޗެއް. އިނގިރޭސިވިލާތަށް
ލިބުނީ ކޮން ދުވަސްވަރަކުތޯ؟ އާދެ! 1918 ގައި. އަދި އެކަން ޝަރުތުތަކަކާ އެކު. 28 ގައި ފުރިހަމަވެގެންދިޔައީ.
އެމެރިކާގައި އަންހެނަކަށް ވޯޓުލުމުގެ ޙައްޤު ވެސް ލިބުނީ 1920 ވަނަ އަހަރުގައި. އެހެންވީމާ، މި ކަންކަން؛ އާދެ!
ވަރަށް ރަނގަޅު. މި ބަލައިގަންނަންޖެހޭ. މިހެން ކިޔަކިޔާފައި މީތި މިއަދު ދާނީ އަނެއްކާވެސް ކޮމިޓީއަށް. ކޮމިޓީއަށް
ގޮސް ކޮމިޓީގައި މި އޮންނާނީ ހިރަފުސްއަރަން. ނޫނީ އަނެއްކާވެސް ކޮންމެވެސް ކަހަލަ ގޮތެއް ހަދާލައިގެން ގެނެސް
އަނެއްކާވެސް ކޮމިޓީއަށް މިކަހަލަ ގޮތަކަށް މިކަން ވެގެންދާނީ. އާދެ! އަންހެނުންނަކީ ދުނިޔޭގެ އާބާދީގައި އަދި
82

ދިވެހިރާއްޖޭގެ އާބާދީ ގައި ވެސް ދެ ބައިކުޅަ އެއްބައި. އެ މީހުންގެ ޙައްޤަކަށް ނުވަތަ އެ މީހުންނަށް އިންޞާފުން
ލިބެންޖެހޭނެ އެއްޗެއްގެ ވާހަކަ. އެހެންނަމަވެސް، އެކަމަށް ހުރި ގާނޫނީ ހުރަސްތަކާއި އެހެނިހެން ހުރަސްތަކާ، އެކިއެކި
ކަންކަން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރެއިން ޤާބިލު ބައެއް ބޭފުޅުން މިހާރުވެސް ވިދާޅުވެދެއްވައިފި. އެކަން ނުކުރަންވެއްޖެއްޔާ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ވަރަށް ގިނަ ހުއްޖަތްތައް ހުންނާނޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން ދީނީ ގޮތުން ނަގާ ހުއްޖަތްތައް ހުންނާނެ.
ދުނިޔަވީ ގޮތުން ނަގާ ހުއްޖަތްތައް ހުންނާނެ. މި ހުރިހާ ހުއްޖަތްތައް ވެސް އަންނާނެ. އެހެންވީމާ، މިކަން ވުމަށް ވުރެ
ގާތީ ނުވުން. އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރާނަން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑަކީ އެންމެ މެންބަރެއް. އެހެންވީމާ، ދެން ތިއްބެވީ
އަންހެން 5 މެންބަރުން ކަންނޭނގެ. އެހެން މެންބަރުން މި ތިބެނީ ތާއީދުކުރައްވައިގެން. އަޅުގަ ނޑަށް އެނގޭ ގޮތުގައި
ވިއްޔާ ކޮމިޓީއަށް މި އިޞްލާޙުތައް ހުށަހެޅި މެންބަރު ވެސް ވަކާލާތުކުރައްވާފައި ވަޑައިގެން މިހާރު މަޖިލީހުގެ ފްލޯގައި
މި ދައްކަވަނީ މުޅިން އެހެން ވާހަކައެއް. އާދެ! ކިހިނެއްތޯ ހަދާނީ؟ ކޮންޓްރެކްޓް ހަދާ ވާހަކައާއި، ހިސާބުތައް ބަލާ
ވާހަކައާއި މި ވާހަކަ. އެކަމަކު މިދެކެވޭނީ އިންޞާފުގެ ވާހަކަ. ހަޤީޤަތުގައި ދެ މީހުން އެއްކޮށް އުޅެމުން، އެކުގައި
މަސައްކަތްކޮށްގެން ދިރިއުޅުން ބިނާކުރަމުންގޮސް ވަކިވެގެންދާއިރުގައި އޭގެތެރެއިން އެކަކަށް އެއްވެސް އެއްޗެއް
ލިބެންޖެހޭތޯ ނޫންތޯ. އޭނަގެ ޙައްޤެއް އޮތްތޯ ނުވަތަ ނޫންތޯ؟ އެހެންނަމަވެސް، އެއަކަށް ނޫން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ބެލެނީ. ދެން ދުނިޔޭގެ ޙަޤީޤަތަށް ބަލާއިރު، އަދި އަޅުގަ ނޑުމެން މަޖިލީހުގެ ޙަޤީޤަތަށް ބަލާއިރު މިއަދު މި
ފާސްވާނެކަމުގެ އެއްވެސް އުއްމީދެއް އަޅުގަ ނޑަކަށް ނެތް އަޅުގަ ނޑު ވޯޓުދޭން ހުއްޓަސް. އަޅުގަ ނޑު ވޯޓުދޭނަން.
މަނިކުފާނު ނޭނގެ ވޯޓަށް އައްސަވާނެ ކަމެއް ވެސް. އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ މީތި ކޮމިޓީއަށް އަނބުރާ ފޮނުވާލަންހެން
ވޯޓަށް އައްސަވާނީ. ކޮމިޓީއަށް މިހެން ދާ އެއްޗެއްސަށް ވާ ގޮތް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެނގޭ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އެމް.ޑީ.ޕީއަށް ބާކީ 57 ސިކުންތު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ
ގަލޮޅު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އީވާ ޢަބްދުاަلهއށް.
ގަލޮޅު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އީވާ ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ވެސް މި ބިލަށް ތާއީދުކުރަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑު
ތާއީދުކުރަން. އެކަމަކު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން، އެންމެ ފަހުން ވެސް ސަރުކާރުން
މެލޭޝިޔާގެ ހައިކޮމިޝަނަރުކަން ވެސް އެ ދެއްވީ އަންހެނުންނަށް ފުރައްސާރަކޮށްގެން ވަޒީފާއިން ވެސް
ވަކިކުރަންޖެހިފައި ހުރި ސިވިލް ސަރވިސްގެ ކޮމިޝަންގެ ކުރީގެ ރައީސަށް. އާދެ! އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގްލޯބަލް
ޖެންޑަރ ގެޕްގެ؛ ޖެންޑަރ ޑެސްޕަރިޓީގެ އިންޑެކްސްއިން ދިވެހިރާއްޖެ މި ސަރުކާރު އައި ފަހުން 8 ޕޮއިންޓު ދަށަށް
83

ގޮއްސި . ދުވަހެއް ދުވަހަކަށް އަހަރަކުން އަހަރަކުން ޖެންޑަރއަށް އެލޮކޭޓުކުރަމުންދާ ބަޖެޓު ދަނީ ދަށަށް. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ގާނޫނު ފާސްކުރެވިދާނެ. އަޅުގަ ނޑު މި ބިލަށް ތާއީދުކުރަން. ގާނޫނު ފާސްކުރެވިދާނެ.
އެކަމަކު ފުރިހަމަ ސިޔާސީ ކޮމިޓްމަންޓް، ވެރިންގެ ފުރިހަމަ ސިޔާސީ ކޮމިޓްމަންޓް މިއަށް ލިބިގެން މެނުވީ
ޖެންޑަރއަށް، ޖެންޑާގެ ކަންތަކުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް ކުރިއެރުމެއް ނާންނާނެ. އަންހެނުންނަށް ފުރައްސާރަކުރާ
މީހުންނަށް ޤައުމީ އިނާމު ދިނުމާއި، އަންހެނުންނަށް ފުރައްސާރަކުރާ މީހުންނަށް ސަފީރުކަން ދިނުމާ، މިހެންގޮސް،
މިހެންގޮސް ދަންނަވަންޏާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް ދުވަހަކު ޖެންޑަރ ޑެސްޕަރިޓީގައި
އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް ކުރިއެރުމެއް ނުލިބޭނެ. މި ބިލަށް އަޅުގަ ނޑު ތާއީދު. އެކަމަކު...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ތުލުސްދޫ ދާއިރާގެ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރު
މުޙައްމަދު ވަޙީދު އިބްރާހީމަށް.
ތުލުސްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ވަޙީދު އިބްރާހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` އާދެ! މިއަދު، މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ކުރިމަތީގައި މި އޮތް ބިލަކީ ވަރަށް ފުންކޮށް ވިސްނަންޖެހިފައިވާ
ބިލެއް. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ބިލު ކިޔާލުމުން އަޅުގަ ނޑަށް ހަމަ ޔަޤީނުން ވެސް އެބަ ފެނޭ، ކައިވެނިނުކޮށް ހުރެ
ދެމަފިރިން ވަކިން ހޯދާފައިވާ މުދަލެއް ވެސް. ދެ މީހުން ކައިވެނިކުރުމަށް ފަހުގައި އަނެއްކާވެސް އޭގެ ހިއްސާ އެއް ގެ
ގޮތުގައި ލައިގެން ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގެ ޖާގަ ހުޅުވައިލާފައި އެބައޮތް. އެއީ (ރ)ގެ 1 ވަނަ މާއްދާ. ކައިވެނީގެ
މުއްދަތުގެ ކުރިން ދެމަފިރިން ވަކިން ހާސިލުކޮށްފައިވާ މުދާ، ނުވަތަ ފައިސާގެ ތެރެއިން ކައިވެނީގެ މުއްދަތުގައި އެ
މުދަލަކުން ނުވަތަ ފައިސާއަކުން ތަޞައްރުފުކުރެވި ، އެ މުދަލަކަށް ނުވަތަ ފައިސާއަށް އިތުރުވުމެއް ނުވަތަ ކުރިއެރުމެއް
ލިބިފައިވާ ނަމަ، އިތުރުވި ނުވަތަ ކުރިއެރުން ނިސްބަތް ވި ބަލައި، އެ ނިސްބަތަކީ ކައިވެނީގެ މުއްދަތުގައި ދެމަފިރިން
އެކުގައި ހާސިލުކޮށްފައިވާ މުދަލެއް ނުވަތަ ފައިސާއެއް ކަމުގައި ބަލަންޖެހޭނެ ކަމަށް. މި ވެސް ގާނޫނުގައި ވާހަކައެއް.
މި މާއްދާގައި މި ބުނަނީ ކައިވެނީގެ ކުރިން ހޯދާފައި ހުރި މުދަލެއްގެ ވާހަކަ. ދެން އަޅުގަ ނޑަށް ފެނިގެން މި ދަނީ،
އަނެއްކާވެސް އެހެން ވާހަކައެއް. އެއީ ކައިވެނީގެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ފައިސާގެ އަގުމަގުކޮށްފައި ބާޒާރުގައި ހުރި އަ ގަށް
އަނެއްކާވެސް މާކެޓު ހުޅުވައިލާ މަންޒަރު. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ މި ކަމަކީ ކިތަންމެހާވެސް މާތް މަޤްޞަދެއްގައި ކުރާ
ކަމަކަށް ވެދާނޭ. މި ބިލުގައި ހުރި ކަންތަކުގެ މައްޗަށް ބަލާއިރުގައި ވަރަށް މަޢުޞޫމް ކުޑަކުޑަ ކުދީންތަކެއްގެ
ޙައްޤުތަކެއް ނަގާލުމުގެ ޖާގަ މީގެން ހޯދައިދޭ. އެކަކު މީހަކާ އިނދެފައި، އެ ކުދިން ވަރަށް ތުއްތުއިރުގައި އެހެން
މީހަކާއި އިންނަންވެއްޖެ ކަމުގައި ވަނީ ނަމަ، އެ އިންނަ މީހާގެ ހުރިހާ މުދަލަކާއި ފައިސާއަކާއި ހުރިހާ އެއްޗެއްސަކީ
84

އެއީ ފަހުން ކައިވެނިކުރި މީހާގެ ހަޔާތުގައި ހޯދާފައިވާ މުދަލެއް ކަމަށް ކަ ނޑައެޅުމުގެ ޖާގަ ވެސް މިއިން އެބަ
ލިބިގެންދޭ. މި ދަރިފުޅުގެ ޙައްޤު ހޯދައިދޭނެ އެއްވެސް ގޮތެއް ނެތް. މިއީ އަސްލު ޙަޤީޤަތުގައި ބުނާ ކަމުގައި ވަންޏާ
ދެ މީހަކު ވައްކަންކުރުމަށް ފުރުޞަތެއް ހުޅުވައިލެވިގެންދާ އެއް ކަންތައް މި ދަނީ. ޙައްޤުތަކަށް ޖާގަ އެބަލިބޭ.
ނަމަވެސް، ކުޑަކުޑަ ކުއްޖާ، މައުޞޫމް ކުއްޖާގެ ފަރާތުން ކާކުތޯ ދާނީ؟ ކާކުތޯ މައްސަލަ ހުށަހަޅާނީ؟ ނަމަވެސް،
އެކަހަލަ ހުށަހެޅުމެއް ނެތި، ވިޔަފާރިވެރިންގެ ގޮތުގައި ތިބި މުއްސަނދި މަހުޖަނުން 4 އަނބިންނާ އިންނާނެ.
ނަމަވެސް، އެންމެ ޅަކުއްޖާއާ އިނދެގެން އޭގެ ކުރިން އިނދެފައި ދަރިން ލިބިފައި ތިބި ހާލުގައި، ކުދިން
ތަޞައްރަފުނުފުދޭ ހާލުގައި ތިބި ނަމަ، އެ ކުދިންގެ ޙައްޤުތައް ހޯދަން ދުވާނެ ތަނެއް ނެތް. އެ ކުދިންގެ ޖާގަ ގެއްލޭ.
އެ ކުދިންނަށް ލިބުނު ފައިސާއެއް ނެތް. ފައިސާއަކީ އެއްވެސް ތަނެއްގައި ރަޖިސްޓްރީކުރާ އެއްޗެއް ނޫން. މުދަލެއް
ހޯދާފައި ހުރި ކަމުގައި ވަނީ ނަމަ އެ މުދަލުގެ މައްޗަށް ވެސް ތަޞައްރުފުކުރުމެއް ނެތި، ކުރިން ރަޖިސްޓްރީކުރެވިފައި
އޮތްކަމުގައި ވީނަމަވެސް ، އެކެއްގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީކުރެވިފައި ހުރި ކަމުގައި ވީނަމަވެސް، އެ ބަލަންވާނީ އެއީ
ދެމަފިރިންގެ އެއްޗެއްގެ ގޮތުގައި ކަމަށް ބަލަން. އާރާސްތުކުރުމުގައި ވެސް ބަލަން މި ޖެހެނީ އެއީ ދެމަފިރިން އެކީގައި
ހޯދާފައި ހުރި އެއްޗެއް ގެ ގޮތުގައި، ގޭގައި އިނދެގެން ހޯދި ކަމުގައި ވީނަމަވެސް. އެހެންވީމާ، ދަރިންގެ ޙައްޤު މީގައި
ނިގުޅިގެންގޮ އްސަ މީގައި އެހެން ބައެއްގެ ޙައްޤުތައް އިސްކުރުމަކީ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތް ހުއްދަކުރާ ކަމެއް ނޫން.
އިސްލާމީ ޝަރީޢަތް، ޠަބީޢީ ގާނޫނުގައި ވަރަށް ސާފުކޮށް ބަޔާންކޮށްފައި ހުންނަ ކަންތައްތައް، ވަޟުޢީ ގާނޫނަކުން
އޭގެ މައްޗަށް އިސްވެގަތުމަކީ ކުރެވިގެންދާނެ ކަމެއް ކަމަކަށް ނުބެލެވޭ. އަންހެނުންގެ ޙައްޤުތައް ހިމާޔަތްކުރުމަށް ޓަކައި
ކުރެވެންޖެހޭ ވަރަށް ބައިވަރު ކަންތައްތަކެއް އެބަހުރި. ނަމަވެސް، ހައްދާއި އިމުން؛ ހަ އްދު ނުވަތަ އިމުން ބޭރުން
ކަންތައްތަކެއް ކުރުމަށް މާ މައްޗަށް ގޮ އްސި ކަމުގައި ވަނީ ނަމަ، ދެން ގެއްލިގެންދާނީ ހުރިހާ އެންމެންގެ ޙައްޤު.
މަޢުޞޫމް ކުޑަކުޑަ ކުދިންގެ ޙައްޤުތަކެއް މިއިން ގެއްލިގެން އެބަދޭ. އެހެންވީމާ، މި ބިލު؛ އަޅުގަ ނޑު އެދެނީ މި ބިލު
މިއަށްވުރެ ބޮޑަށް ފަރުމާކޮށް، މިއަށްވުރެ ބޮޑަށް ރަނގަޅަށް ސާފުކޮށް އެނގޭނެ ފަދަ ގޮތަކަށް މިކަން ރަނގަޅުކުރުމަށް
ޓަކައި މި ބިލުގައި ހުރި އަންހެނުންގެ ޙައްޤުތަކަށް އަޅުގަ ނޑު...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއް ކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި؛ މާފުކުރައް ވާ! އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟް
ރަޝީދަށް.
ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
85

އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ލިސްޓުގައި އަދި ވަރަށް ގިނަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވާހަކަދައްކަން އެބައޮތް. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަ ނޑަށް ތަންކޮޅެއް ފަހުން ފުރުޞަތުދެއްވިއްޔާ ރަނގަޅީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މަޑަވެލީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
މުޢާޒް މުޙައްމަދު ރަޝީދަށް.
މަޑަވެލީ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޢާޒް މުޙައްމަދު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގާނޫނު ނަންބަރު 4/2000)ޢާއިލާއާ ބެހޭ ގާނޫނަށް މި ހުށަހަޅާފައިވާ
އިޞްލާޙަކީ ޙަޤީޤަތުގައި ވަރަށް މުހިއްމު އިޞްލާޙެއް. މީގެ ބޭނުމަކީ، ދެމަފިރިޔަކު ވަރިވުމަށް ފަހުގައި އަންހެން
މީހާގެ؛ ޚާއްޞަކޮށް އަންހެން މީހާގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުން އެންމެ މުހިއްމު ގޮތެއްގައި. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަ ނޑުމެން ދެން ބަލައިލަންޖެހެނީ މި އިޞްލާޙުން އެ ކަންތައްތައް އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތުގައި އަންހެނުންގެ
ޙައްޤުތައް ރައްކާ ؛ ވަރިވާއިރު އަންހެން މީހާގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިވެގެންދޭތޯ. އަޅުގަ ނޑަށް ފެންނަ ގޮތުގައި މި
އިޞްލާޙަކުން މުޅިއަކުން އެކަން ޙައްލުވެގެންދާ ކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑަކަށް ނުފެނޭ. މި އިޞްލާޙުގައި ބުނާ ގޮތުން
ދެމަފިރިން ވަރިވުމަށްފަހުގައި މުދާ ބަހާނެ ގޮތް މައިގަ ނޑު ގޮތެއްގައި މި އޮންނަނީ. މުދާ ބަހަން މި ޖެހެނީ
ކޮންޓްރެކްޓެއް ؛ ކުރީގައި ކޮންޓްރެކްޓެއް ކޮށްފައި އޮވެއްޖެއްޔާ. އެހެންވީމާ، ކޮންޓްރެކްޓެއް ކޮންމެހެން މި ގާނޫނު
ތެރެއިން އަންނަންޖެހޭ ކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑަކަށް ނުފެނޭ. އަޅުގަ ނޑަށް ފެންނަ ގޮތުގައި ކޮންޓްރެކްޓެއް ހެދިދާނެ،
ދެމަފިރިން ކޮންމެހެން ހަދަންޖެހޭ ކޮންޓްރެކްޓެއް އޮންނާނެ ކަމަކަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލެއް ނުކުރަން.
އެހެންނަމަވެސް، ދެ މީހަކަށް ކޮންޓްރެކްޓެއް ހެދިދާނެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގާނޫނީ އޮނިގަ ނޑުގެ ތެރެއިން. އެހެންވީމާ، އެ
ކޮންޓްރެކްޓެއް ގައި އޮންނަ ގޮތަށް ޢަމަލުކުރަންޖެހޭނެ ގާނޫނީ އޮނިގަ ނޑުގެ ތެރެއިން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން މި
ގޮވާލަނީ ހަމަހަމަކަމަށް. ބައެއް ފަހަރު، ޙަޤީޤަތުގައި ހަމަހަމަކަމަށް މި ގޮވައިލެވެނީ އިންސާފު ހޯދުމަށް ޓަކައި.
އެހެންނަމަވެސް، ބައެއް ފަހަރު ކަންދިމާވާ ގޮތުން ހަމަހަމަކުރީމާ އިންސާފު އެބަ ގެއްލޭ. އެހެންވީމާ، މި ކަންތައްތަކާ
ދޭތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ހަމަ ވިސްނާލަން އެބަޖެހޭހެން އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ. އަޅުގަ ނޑު ވެސް މި ބިލަށް
މައިގަ ނޑުކޮށް، ގޮތަށް މިދެންނެވި ގޮތަށް ސަރުކާރުން އަންހެނުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމަށް ޓަކައި މިފަދަ ބިލެއް
ހުށަހެޅުއްވީތީ ވެސް އަޅުގަ ނޑު ސަރުކާރަށް ވެސް ޝުކުރު ދަންނަވަން. އެހެންނަމަވެސް، މި ބިލުން ޙަޤީޤީ މަޤްޞަދު
ހާސިލުވެގެންދާ ކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑަކަށް ފާހަގައެއް ނުކުރެވޭ. އެހެންވީމާ، މި ބިލު ހަމަ ކެލާ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
86

މެންބަރު ޢަލީ ޢާރިފް ހުށަހެޅުއްވި ގޮތަށް ކޮމިޓީއަށް އަނބުރާ ފޮނުވާލުމަށް އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ
ދަންނަވާލަމުން، ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ބިލެތްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އަޙްމަދު މުބީނަށް.
ބިލެތްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު މުބީން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގާނޫނު ނަންބަރު 4/2000 (ޢާ އިލާއާ ބެހޭ ގާނޫނު) އަށް މިއަދު
އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރިމައްޗަށް ކޮމިޓީން ފޮނުވާފައި މި އޮތް ރިޕޯޓަކީ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑަށް،
ވަރަށް ފުންކޮށް މި ރިޕޯޓާ ދޭތެރޭގައި ވިސްނާލަންޖެހޭ ރިޕޯޓެއް ކަމުގައި ދަންނަވާލަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު
ޙަޤީޤަތުގައި މި ބިލުގެ ސަބަބުން މީގެ އަސަރު މި ކުރަނީކީ ހަމައެކަނި އަންހެން ބޭކަނބަލުންނަކަށް ނޫން އިނގޭތޯ.
މިއީ ހަމަ ދެމަފިރިންނަށް މީގެ އަސަރުކުރާނެ ބިލެއް ޙަޤީޤަތުގައި. މުޅި މި ބިލަކީ ޙަޤީޤަތުގައި ވަރަށް ރަނގަޅު ބިލެއް.
އަންހެން ކަނބަލުންނަށް މީގެ އަސަރުކުރާނެ ބިލެއް ޙަޤީޤަތުގައި. މުޅި މި ބިލަކީ ޙަޤީޤަތުގައި އަންހެން ކަނބަލުންނަށް؛
ޚާއްޞަކޮށް މި ރާއްޖޭގެ ދެރަ ނިކަމެތި ގޮތްތައް ވަމުން އަންނަ ކަމަށް އަބަދުވެސް ވަކާލަތުކުރެވެމުން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ތެރޭގައި މި އަންނަނީ. އެ ބޭފުޅުންގެ ޙައްޤުތައް އަޅުގަ ނޑުމެން ދޫކޮށްލައި، އެތައް ޒަމާނެއް ވަންދެން ކައިވެނިކޮށްގެން
ދިރިއުޅުމެއް އާރާސްތުކޮށްގެން، ލިބިފައި ހުރި މުދަލާއި ފައިސާ ދެމަފިރިން ވަކިވެދާ ހިނދު، އަނބިމީހާ ހުސްއަތާ
ދާންޖެހުމަކީ އެއީ އިންސާފެއް ކަމެއް އަޅުގަ ނޑު ވެސް ގަބޫލެއް ނުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންނަމަވެސް،
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ރިޕޯޓު ބަލައިލާއިރުގައި، އަދި ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް ދީނީ ނަ ޒަރަކުން މި ރިޕޯޓާ ދޭތެރޭ ބަލައިލާ،
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މިކަމާ ބެހޭ އެކްސްޕާޓުން ދީނީ ނަޒަރަކުން މިކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލަފާދެވޭނެ ބޭފުޅުންނަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރާ މަޝްވަރާތަކުން އެނގިގެން މި ދަނީ އަޅުގަ ނޑުމެން އަދިވެސް އިތުރަށް މި ބިލާ ދޭތެރޭގައި
އިޞްލާޙުކޮށްލަންޖެހޭ ބައެއް ކަންތައްތައް އެބަ ހުއްޓޭ. އެހެންވީމާ، އަޅު ގަ ނޑުމެންނަށް ބޮޑަށް ގަބޫލުކުރެވެނީ ވަރަށް
ރަނގަޅު ބިލެއްގެ ގޮތުގައި މި ބިލަކީ. ވަރަށް ރަނގަޅު އިޞްލާޙުތަކެއް މީގައި ގެނެވި، މީގެ ސަބަބުން ދިރިއުޅުން
އިތުރަށް އާރާސްތުކުރެވިގެންދާނެ ކަމަށް. ވަރަށް ބޮޑަށް ޙަޤީޤަތުގައި މިހާރުވެސް؛ މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި
ދިމާވާ މައްސަލައަކީ ދެމަފިރިން ދިރިއުޅެ، އެތައް ޒަމާނެއް ވަންދެން ދިރިއުޅޭއިރު ވެސް އަނބިމީހާއަށް ނުވަތަ
ފިރިމީހާއަށް ވެސް ޔަޤީންކަމެއް ނޯވޭ ދެމަފިރިން އެކުގައި ކުރެވޭ މަސައްކަތުން މި ނިކުންނަ؛ މި ލިބޭ ކުރިއެރުމުން
ކިހާވަރެއްގެ ހިއްސާއެއް ކަމެއް އެ މީހާއަށް އޮތީ. އާޚިރުގައި ކަން ނިމިގެންދާ ދުވަހު ގިނަ ފަހަރުގައި މުދާ
87

ރެޖިސްޓްރީކުރެވިފައި އޮންނަ ފަރާތަށް މީގެ މަންފާ ލިބެމުންދަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، މިއީ ޙަޤީޤަތުގައި
ވަރަށް ދެރަ، ނިކަމެތި ގޮތެއް. މީގައި ގިނަ ފަހަރު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަންހެން ބޭކަނބަލުންނަށް މީގެ ނިކަމެތިކަން
ފޯރާފައިވާ ތަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ. ރާއްޖޭގެ އެތައް ބައިވަރު އެކަނިވެރި މައިންތަކެއް
މަގުމަތިވެފައި ، އަޅަ އިލާނެ މީހަކު ނެތިފައި، ކުދިން ބެލޭނެ ގޮތްތަކެއް ނެތިފައި ތިބިކަން މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި މިތިބަ 85 މެންބަރުން ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ އެކަން. އެހެންވީމާ، ވަރަށް
ރަނގަޅު ފުރުޞަތެއް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ލިބެނީ. މި ފުރުޞަތުގެ ބޭނުން ހުރިހާ މެންބަރުން ވެސް ހިތްޕަވައިގެން
އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ކުރިމައްޗަށް ހުށަހެޅިފައި މި އޮތް ގޮތަށް ވުރެ ވެސް
ފުރިހަމަކޮށްލާފައި، އަޅުގަނޑުމެންގެ މިސްވެގެން މި ދަނީ ކޮންކޮން ބައިތަކެއްތޯ އަޅުގަ ނޑުމެން އިތުރަށް ދިރާސާކޮށް،
އަޅުގަ ނޑުމެން ރަނގަޅު ރިސަރޗެއް މީގެން ހަދާފައި، އަޅުގަ ނޑުމެން ފާސްކޮށްލައިގެން އަޅުގަ ނޑުމެން އަންހެން
ކަނބަލުންނަށާއި އަދި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރެއިން ފިރިހެން ބޭފުޅުންނަށް ވެސް މީގެތެރެއިން ޝާމިލުވެގެންދާ
ފަރާތްތަކަށް މީގެ މަންފާ ލިބޭ ގޮތަކަށް މިކަން ކުރުމަށް އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް އާދޭހާއި ވަރަށް އަދަބުވެރިކަމާ އެކު ތި
އެންމެ ބޭފުޅުންގެ ކިބައިން އެދެން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު އެދެނީ، އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެން މި ކުރާ މަސައްކަތަކީ
ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ފާގަތި، އުފާވެރި، މުސްތަޤްބަލެއް ހޯދައިދިނުމަށް ޓަކައި ކުރެވޭ
މަސައްކަތެއް. އެހެންވީމާ، މިތާ ތިއްބެވި ބޭފުޅުންނަކީ ވެސް؛ ތި ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް މިތަނަށް ޖަލްސާއަށް ވަޑައިގެން
ތި މަސައްކަތްކުރެވެނީ ތި ބޭފުޅުންގެ އަނބިއަނބިކަނބަލުން، ތި ބޭފުޅުންގެ ދަރިން އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެއްކޮށް
ބަލާތީވެ. އެ ކުދިން ތަރުބިއްޔަތުކުރުމުގައި އަނބިން އެ ކުރާ މަސައްކަތުގެ އަގުވަޒަން މި އަދު އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރަން
އެބަޖެހޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެކަން މިއަދު ނުކުރެވޭ ކަމަށް ވާނަމަ، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިތަނަށް އައިސް
ވަކާލާތުކުރާކަށް ނުތިބެވޭނެ. ހަމަ އެފަދައިން މިތާ ތިއްބެވި އަންހެން ބޭކަނބަލުންނަށް ވެސް، އެ ބޭބޭފުޅުންގެ ފިރިން
ކުރައްވާ މަސައްކަތުން މި ތަނުގައި އެ މަސައްކަތް ކުރެވެނީ. އެހެންވީމާ، މީ އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެން ފުންކޮށް
ވިސްނާލަންޖެހޭ ރަނގަޅު ކަމެއް ހަމަ. އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް އެދެން. އަޅުގަ ނޑު
ފުރުޞަތަކަށް އެދުނީ މިކަމަށް ހަމަ މި ވާހަކަ ހިއްސާކޮށްލުމަކީ ކޮންމެހެން މުހިއްމު ކަމެއް ކަމުގައި ދެކޭތީވެ.
އަޅުގަ ނޑު ވެސް ހަމަ ކެލާ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުށަހެޅުއްވި އިޞްލާޙަށް؛ ހުށަހެޅުއްވި ގޮތަށް އަޅުގަ ނޑު
ވެސް ތާއީދުކުރަން. ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވައިލާފައި އަޅުގަ ނޑުމެން އިތުރަށް މީގައި ބަލަންޖެހޭ ކަންތައްތަކަކީ ކޮބައިތޯ
ބަލައިލާފައި ރަނގަޅަށް ދިރާސާކޮށްލުމަށް ފަހު ފުރިހަމަ ބިލެއް ގޮތުގައި މި ބިލު ފާސްވެގެންދިޔުމަކީ އަޅުގަ ނޑު ވެސް
އެދޭ ކަމެއް ކަމަށް ވާތީވެ އެ ވާހަކަ ދަންނަވާލަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
88

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު އަރުވަން ބަލާއިރު، އެމް.ޑީ.އޭއަށް ކަ ނޑައެޅިފައި
ވަނީ 3 މިނެޓު 18 ސިކުންތު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހޯރަފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
މުޙައްމަދު އިސްމާޢީލަށް.
ހޯރަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އިސްމާޢީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ތަހުޒީބީ މުޖުތަމަޢުތަކުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް ހިންގާ ގޮތަކަށް އިސްލާމް ދީނާ
ގުޅުންހުރި ބޮޑެތި ކަންކަން ހިންގުމަކީ އެހާ ރަނގަޅު ކަމެއް ކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑަކަށް ނުފެނޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި
ދީނުގައި ވަކި ގޮތަކަށް ތަރިކަ މުދާ ބެހުމާއި، މި ކަންކަން އައިއްސަ އޮންނައިރުގައި އަޅު ގަ ނޑުމެން މިކަމާ މިއަށްވުރެ
ފުންކޮށް އެބަ ވިސްނަންޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑު ވެސް ހަމަ އަޅުގަ ނޑު ގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޢާރިފް އެ ހުށަހެޅި
ހުށަހެޅުމަށް، އަލުން މި ކޮމިޓީއަކަށް ފޮނުވައި، އިތުރަށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޢިލްމީ، ޤައުމުގައި ތިބި ޢިލްމީ
ފުންނާބުއުސް ބޭފުޅުން ގެނެސްގެން އަދި ވެސް މިކަން ބޮޑަށް ދިރާސާކޮށް ، މިއަށްވުރެ ފުރިހަމަކޮށް މި ބިލު
ފާސްކުރެވިގެން އައުމަކީ އެންމެ އެދެވިގެންވާ ކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަޅުގަ ނޑުގެ ވެސް އަނބިދަރީން އެބަތިބި. އަޅުގަ ނޑު ވެސް ހަމަ އަޅުގަ ނޑުގެ އަނބިދަރީންނަށް އަޅުގަ ނޑު
އެގްރީމެންޓެއް ހަދާފައި ނުދިން ކަމުގައި ވީނަމަވެސް، އަދި މި ގާނޫނުގެ ތެރެއިން މި ބުނާ ގޮތްތަކަކަށް
ބައްޓަންކުރެވިގެން ނޫން ގޮތެއްގައި ނަމަވެސް ، އަޅުގަ ނޑުގެ މުދަލެއް އަޅުގަ ނޑުގެ އަނބިދަރީންނަށް ފިޔަވައި އެހެން
ބަޔަކަށް އެ ލިބޭނެ ގޮތަކަށް އަޅުގަ ނޑު ދުނިޔޭގައި ހުރެގެން އެ މަސައްކަތެއް އަޅުގަ ނޑު ނުކުރާނެކަން އަޅުގަ ނޑުގެ
އަނބިދަރީންނަށް މި ފުރުޞަތުގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ދަންނަވާލަން ބޭނުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ލޮބުވެތި އަންހެން ބޭކަނބަލުންނަށް ވެސް، ފިރިހެން ބޭފުޅުންނަށް ވެސް ވަރަށް އިޙްތިރާމާ އެކު
މި ބިލާ ބެހޭ ގޮތުން ވާހަކަދައްކާއިރުގައި އެ ހުރިހާ ބޭފުޅުންގެ ވެސް އިޙްތިރާމު ލިބިގެން ، އެ އިޙްތިރާމު ނުގެއްލޭ ފަދަ
ގޮތަކަށް މި ބިލު ފަރުމާކުރެވިގެންދިއުމަށް އަޅުގަ ނޑު ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް އެދެން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ، ދެއްވި
ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ... (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ފުވައްމުލަކު
އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޝާހަށް.
ފުވައްމުލަކު އުތުރ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޝާހް ވާހަކަދެއްކެވުން:
89

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރިމަތީގައި މި ވާ ބިލަކީ އަޅުގަ ނޑު ހިތުން
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ ޚިޔާލު ތަފާތުވުންތަކެއް ހުރި ކަމަށް ވިޔަސް ވެސް ، އަޅުގަ ނޑު ވެސް
ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި މައްސަލައާ ދޭތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނާލަންޖެހޭ ކަމެއް. އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދަންނަވާ
ވާހަކައަކީ، މުޖުތަމަޢުގެ ތެރޭގައި ހަވާސާވެފައިވާ މީހުން، ނުވަތަ މުޖުތަމަޢުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ގާނޫނީ ގޮތުން
ހިމާޔަތާއި ރައްކާތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭންޖެހޭ ފަރާތްތަކަށް އެބަޖެހޭ އެ ރައްކާތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭން. އަޅުގަ ނޑުމެން މި
ދަންނަވާ ވާހަކައަކީ ، ދިވެހިރާއްޖޭގައި ވަރި އެބަ ގިނަވެއޭ. އިންތިހާއަށް ދިވެހި ޢާއިލާތައް އެބަ ރޫޅެއޭ. ކުދިން މަގުމަތި
އެބަވެއޭ. މި ވާވުމުގައި ނިކަމެތިވެގެން މި ދަނީ ހަމަ ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ދަރިން. ނިކަމެތިކަން ލިބެނީ ދިވެހި
ރައްޔިތުންނަށް. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މުސްތަޤުބަލަށް ނިކަމެތިކަން އަމާޒު މި ވަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން
އޮތް ވާހަކައަކީ ، މި ބިލަކީ ޙަޤީޤަތުގައި ދީނީ ގޮތުން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ޚިޔާލުތަފާތުވުން ހުރި ކަމަށް ވަނީ
ނަމަ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި މި މައްސަލައާ ދޭތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން އިތުރަށް މަޢުލޫމާތު
ހޯދުމަކީ، އަޅުގަ ނޑުމެން އިންސާނުން ކުރާ ކަންކަން އިތުރަށް ފުރިހަމަކުރުމަކީ ކުރަންޖެހޭނެ ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް،
މީގައި ބައެއް ފަރާތްތަކުން އެ ފާހަގަކުރާ ފަދައިން ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ތަރިކަ އިގެ ގޮތުގައި ލިބޭ މުދާ، ނުވަތަ
ކައިވެނީގެ ކުރިން ނުވަތަ ކައިވެނި ރޫޅުމުގެ ކުރިން ވަކިން ހޯދާފައި ހުންނަ މުދަލާ، އަދި ހިބައާއި، މިފަދަ މުދާތަކަކީ
އެއީ މި ގާނޫނުގައި ވަރަށް ސާފުކޮށް އެބަބުނޭ އެއީ ވަކި ފަރުދަކު ހޯދާފައިވާ މުދަލެއް ކަމަށް ވިޔަސް، އަދި
ފައިސާއެއް ކަމަށް ވިޔަސް އެއީ އެ ފަރުދެއްގެ ޙައްޤެއްގެ ގޮތުގައި މި ގާނޫނު އެބަ މާނަކުރޭ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަ ނޑުމެން ގަބޫލުކުރަން އެބަޖެހޭ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރެއިން އިތުރު މިނިވަންކަމެއް ނުވަތަ އިތުރު ބާރެއް ނުވަތަ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭން ޢާއިލާތައް އިތުރަށް ފުރިހަމަކުރުމަށް ޓަކައި، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އެ މުޖުތަމަޢު އިތުރަށް
ހަރުދަނާކުރުމަށް ޓަކައި ކުރަންޖެހޭ ކޮންމެ މަސައްކަތަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތްތައް. އަޅުގަ ނޑު ވެސް
ގަބޫލުކުރަން، ތަޙުޒީބީ މާޙައުލުތަކުގައި އިސްލާމީ އުސޫލުތަކާއި، އިސްލާމީ ޝިޢާރުތަކާ ޚިލާފަށް ކަންކަން އެބަ ކުރެވޭ.
އެހެންނަމަވެސް، މި ބިލަކީ އަޅުގަ ނޑަށް މަޢުލޫމާތު ލިބިފައިވާ ގޮތުން، ނުވަތަ އަޅުގަ ނޑަށް އެނގިފައިވާ މިންވަރަށް
ބަލާ ކަމަށް ވަނީ ނަމަ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިސްލާމީ ޢިލްމުވެރިންގެ އަރިހުންނާ އަދި މިކަމާ ގުޅޭ އެހެނިހެން
މުއައްސަސާތަކުގެ ވެސް ޚިޔާލާއި މަޝްވަރާ މި ބިލަށް ވަނީ ހޯދިފަ. އެހެންނަމަވެސް، މި ދެންނެވި ބީދައިން މި
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ދީނީ ގޮތުން އެއްވެސް ކަހަލަ އިޚްތިލާފެއް ނުވަތަ މި ބިލާ ގުޅޭގޮތުން ކަންބޮޑުވުމެއް ހުރި
ކަމަށް ވަނީ ނަމަ، އަޅުގަ ނޑުމެން އިންސާނުން ކުރާ މަސައްކަތެއްގައި އިތުރަށް ފުރިހަމަކޮށްލުމަށް ޓަކައި ވިސްނުމަކީ
މުހިއްމު ކަމެކޭ. އަޅުގަ ނޑު ގަ ބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި ބިލު މި އޮތް މިންވަރަށް އޮތް ކަމަށް ވިޔަސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
މި ބިލު ފާސްކުރެވޭނެ. މިއަކުން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މުޖްތަމަޢަށް ގެއްލުމެއް، އަދި ދީނީ ގޮތުން މި ދަންނަވާ ފަދަ
90

ޚިޔާލުތައް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލިބިފައިވުމާ އެކު އަޅުގަ ނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގައި މި ގާނޫނު މިހާރު މި އޮތް ވަރަށް
ބެލިކަމަށް ވިޔަސް ވެސް މީގަ އި އެއްވެސް ކަހަލަ ތަޢާރުޟުވާ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ އޭދަފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އަޙްމަދު ސަލީމަށް.
އޭދަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ސަލީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` އާދެ، ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިހާރު ވާހަކަދެކެވެމުން މި ދަނީ މުދަލާ ބެހޭ ގޮތުން އިނގޭތޯ.
މުދަލަކީ އެއީ ކޯއްޗެއްކަން، މުދަލަކީ ކާކު ދެއްވާ އެއްޗެއްކަން، ކޮން ފަރާތަކުން އަންނަ އެއްޗެއްކަން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވަރަށް ސާފުކޮށް އެނގޭ. މުދަލަކީ اله ސުބުޙާނަހޫ ވަޠަޢާލާ ދެއްވާ އެއްޗެއް. އެ މުދާ ބަހަންވީ
ގޮތާއި، އެ މުދާ ޚަރަދުކުރަންވީ ގޮތާއި، އެ މުދާ ހޭދަކުރަންވީ ގޮތާއި، އެ މުދާ ބަލަހައްޓަންވީ ގޮތާ އެއްޗެހި ކީރިތި
ގުރުއާނާއި ކީރިތި ރަސޫލާގެ ޙަދީޘްފުޅުތަކުގެ ވަރަށް ސާފުކޮށް ހުރީ އައިއްސަ. އެހެންވީމާ ، އެ ދެއްވުމާ އެކީގައި އެ
ޚަރަދުކުރަންވީ ގޮތާއި، ބަހަންވީ ގޮތާއި، އުޅެންވީ ގޮތާއި، އެ ގެންގުޅެންވީ ގޮތާ، މި ހުރިހާ އެއްޗެއް ހުރީ ވަރަށް
ސާފުކޮށް ގުރުއާނާއި ޙަދީޘުން ސާފުކޮށް އައިއްސަ. މިކަހަލަ ކުޑަ ވަގުތުކޮޅެއްގެ ތެރޭގަ އި މިކަހަލަ ގުރުއާނާ އި ޙަދީޘާ
ކިޔައިދިނުމަކީ ފަސޭހަކަމެއް ނޫން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން މީގައި ދެ ފަރާތަށް ވިސްނައިލާއިރުގައި
އަންހެންމީހާއަށް ވެސް ލިބިދާނެ ވަރަށް ބޮޑު ލަ ނޑެއް އެބައޮތް މި ގާނޫނު މިގޮތަށް ބައްޓަންކޮށްފި ކަމަށް ވަންޏާ.
މިސާލަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލަމާ! މިސާލަކަށް، ފިރިހެން މީހާ ވިޔަފާރިކުރަމުން އައިއްސަ އަންހެން މީހާގެ ހަމަ
ދުވަސްދުއްވާލަން ބޭނުންވެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ މުޅި ކުންފުނި އޭނަ ދަރަނިކޮށްލާ ބަހައްޓާފައި ތިރީސް، ސާޅީސް
މިލިއަނުން ދަރަނިވެގެންދާއިރުގައި، އެ ދަރަނީގެ ދެ ބައިކުޅަ އެއްބައި ހިފައިގެން އޭނަ ނިކަމެތިވެގެންވާ ދުވަހަކު ކާކުތޯ
ދާންޖެހޭނީ؟ ފައިސާ ބެލެހެއްޓުމުގެ ބޮޑުބައި މި އޮންނަނީ ފިރިހެންމީހާގެ އަތުގައި އަންހެންމީހާ ގޭގައި އިނެއް ކަމަކު.
އޭނަ ދަރަނިވެގެންދާ ބޮނޑީގައި ދަރީނީގެ ޒިންމާ ވެސް ނަގަންޖެހޭނެތާ އޭނަ. ފައިދާ ލިބޭ އެއްޗެއް ގެ، މުދަލުގެ ދެ
ބައިކުޅަ އެއްބައި ލިބޭ ކަމަށް ވަންޏާ ނޫނީ މުދަލުން ބައެއް ލިބޭ ކަމަށް ވަންޏާ ހަމަ ދަރަނިވެގެންދާއިރު ހަމަ ދަރަނީގެ
ވެސް ޒިންމާ ނަގަންޖެހޭނެތާ. އެހެންވީމާ، މިހެން ދާއިރު އެ ދަރަނީގައި އެޅިއްޖެއްޔާ؛ ގިނަ މީހުންނަކީ
ދަރަނިވެރިވެގެން ހަލާކުވެގެން ދާ މީހުން، މީގެތެރެއިން ގިނަ މީހުންނަކީ. އެހެންވީމާ، އެ ވަގުތުގައި އަންހެން މީހާ
ހަދާނީ ކިހިނެއްތޯ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ ، މުދާ އަތުލައިގަތުމުގައި އެބަހުރި ފިރިހެނުންނަށް ވެސް ލަ ނޑު
ލިބިފަ. އެބަހުރި އަންހެނުންނަށް ވެސް ލަ ނޑު ލިބިފަ. ދެ ފަރާތަށް ވެސް. މިސާލަކަށް މޮނާޒާ ނަޢީމް. އޭނަ
91

އަމިއްލައަށް ހެދި ރިސޯޓެއް. އޭނަގެ އަނބިމީހާ ޚަދީޖާ، އެ އޮތް ރިސޯޓް ދަމައިގަނެގެން ފިލީ. އެ ފަކީރު ދަރަނިވެގެން
އަދިވެސް އެ ދަނީ އެ ދަރަނި ދައްކަމުން. ހާލުގައި ޖެހުނީ. އެހެންވީމާ، ހާލުގައި ޖެހިފައި ތިބި މީހުންނަށް ބަލާއިރު
މިހާރުވެސް ބަލައިބަލަ، ގިނައިން ހާލުގައި ޖެހިފައި ތިބީ ފިރިހެނުންތޯ، އަންހެނުންތޯ. ސިކުނޑީގެ ނާރެއް ގޮވައިގެން،
ނޫނީ ބޯގޮވައިގެން، ނޫނީ މޮޔަވެގެން ނޫނީ މަގުމަތީގައި ލާއެނބުރެނީ އަންހެނުންތޯ ގިނައީ ފިރިހެނުންތޯ ގިނައީ. އެންމެ
ގިނައިން ހާޓްއެޓޭކެއް ޖެހިގެން މަރުވަނީ ކޮންބައެއްތޯ ދިރާސާކޮށްބަލަ! މަރުވަނީ ފިރިހެނުންތޯ އަންހެނުންތޯ؟ މި
ދިރާސާ ހަދާލަބަލަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ ވަރަށް ބޮޑު މައްސަލައެއް އިނގޭތޯ. އަޅުގަ ނޑުމެން މި ކަންތަކާ
ދޭތެރޭގައި ވިސްނަންޖެހޭނެ. މިއީ ކުޑަކުޑަ މަ އުޟޫޢެއް ނޫން. މިކަހަލަ މައުޟޫޢަކަށް އަޅު ގަ ނޑަށް ވާހަކަދައްކަން
ފުރުޞަތުދޭންޖެހޭނެ. ތި މިހާރު ނަގަބީލުޖެހީ. ދެން ކޯއްޗެއްތޯ އަޅުގަ ނޑުމެން ކިޔާނީ ؟ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އެހެންވީމާ، މުދާ ބެހުމުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން މިތިބީ މުދާ ދޭން. މިހާރުވެސް އަޅުގަ ނޑު ގެ އަންހެނުންނަށް އެ އޮތީ
ހުޅުމާލެއިން ގޯއްޗެއް ވެސް ގަނެދީފަ. ލިބޭ އެއް ޗެއް ވެއްޖެއްޔާ ހަމަ ދެމުންގެންދަނީ. އަނެއްކާ ކުންފުނީގެ ހިއްސާ
ދީފަ. މިހާރުވެސް އެ އޮތީ އެގްރީމެންޓުގައި ހިއްސާ ދީފަ. ދެން ކޯއްޗެއްތޯ އަޅުގަ ނޑުމެން ހަދަން މި ޖެހެނީ؟ އިތުރަށް
ކޮންކަމެއްތޯ އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރަން މި ޖެހެނީ؟ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ ވިސްނާލަންޖެހޭ މީހެއް. ކީރިތިރަސޫލާގެ
ޙަދީޘްފުޅެއްގައި އޮންނާނެ، މިސާލަކަށް، ތިޔަ ބައިމީހުން، ފިރިހެންނުންނަށް އަމާޒުކޮށް. ތިޔަ ބައިމީހުން އަންހެނުންނަށް
ތިޔަބައިމީހުންގެ ހުރިހާ ސިއްރުތައް ކިޔައިނުދޭށޭ. މިއީ ސަބަބެއް އޮވެ ގެން. މާދަމާ އެ މީހުން ވެދާނޭ ކަލޭމެންގެ
ދުޝްމަނަކަށް. މީގައި ވަރަށް ގިނަ ޙަދީޘްތައް އެބަހުރި އިނގޭތޯ. ވރަށް ގިނަ ޙަދީޘްތައް. އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލަމާ! މި
އުއްމަތުގެ މަންމަ، ޢާއިޝާ ރަޟިޔަاله އަންހާ. އެ ކަމަނާ، އެއް ރެއެއްގައި ޖިބުރީލް އަލައިޙިއްސަލާމް ވަޑައިގެން
ކީރިތި ރަސޫލާއަށް ދަންނަވަނީ ސަހަރާއަށް ވަޑައިގަންނަވާށޭ، އެތާ ތިއްބެވި ބޭކަލުންނަށް ދުޢާ ދެންނެވުމަށް. ފާފަ
ފުއްސެވުމަށް އެދި ދުޢާކުރުމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކީރިތި ރަސޫލާ ވަޑައިގެންނެވި. ރަސޫލާ ވަޑައިގެންނެވި.
ދަންވަރު 2 ޖެހިއިރު އެއީ. ވަޑައިގެންނެވި. ވަޑައިގެންނެވި މަގުމަތީގައި ކިހިނއްތޯ ވީ ގޮތަކީ. ވަޑައިގެންނެވި ތަނުން
ޢާއިޝަތުގެފާނު ހިތްޕުޅަށް އެހެން އެއްޗެއް އަރާވަޑައިގެން ފަހަތުން ވަޑައިގެން...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޕީ.ޕީ.އެމަށް ބާކީ 1 މިނެޓު 55 ސިކުންތު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މަޑުއްވަރީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު މުޙައްމަދު އަމީތު އަޙްމަދުމަނިކަށް.
މަޑުއްވަރީ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އަމީތު އަޙްމަދުމަނިކު ވާހަކަދެއްކެވުން:
92

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، ޢާއިލާއާ ބެހޭ ގާނޫނަށް މި ހުށަހެޅިފައިވާ އިޞްލާޙަކީ ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި
އަޅުގަ ނޑު ވެސް ތާއީދުކުރާ އިޞްލާޙެއް ކަމުގައި ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކައިވެންޏެއް ކުރެވުމަށް ފަހުގައި
ޙަޤީޤަތުގައި ދިރިއުޅުން އާރާސްތުކުރުމުގައި ދެމަފިރިންގެ ހިއްސާ ވަރަށް ބޮޑުވާނެ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގެ ހާލަތަށް
ބަލާއިރުގައި ވަރީގެ މައްސަލަ ވަރަށް ބޮޑު. ވަރިވެގެންދާ ދަ ނޑިވަޅުތަކުގައި ނުވަތަ ދާހިނދު، އަންހެން ކަނބަލުން
ނިކަމެތިވެގެންދިއުން އެއީ ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ވަރަށް ގިނަ ފަހަރު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެންނަ މަންޒަރެއް.
އެހެންކަމުން، ދެމަފިރިން އެކުގައި އާރާސްތުކުރާ ދިރިއުޅުމެއްގައި ދެމަފިރިންގެ ހިއްސާވާ މިންވަރު ވަރިވެގެންދިއުމަށް
ފަހުގައި ދެމަފިރިންނަށް ލިބިގެންދިއުން، އެއީ އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ޙަޤީޤަތުގައި ވަރީގެ ސަބަބުން
އެކަނިވެރިވެގެން ދާ އަންހެނުންނަށް ލިބިގެންދާނެ ވަރަށް ބޮޑު ހިމާޔަތެއް. އަދި ވަރަށް ބޮޑު ރައްކާތެރިކަމެއް.
އެހެންވީމާ، އެ ސަބަބަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑު މި އިޞްލާޙަށް ތާއީދުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް،
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، ޙަޤީޤަތުގައި ދިރިއުޅުމެއް ރޫޅިގެން ދާއިރުގައި ހަމައެކަނި ރިޢާޔަތްކުރަންޖެހެނީ އެ މުދަލަކަށް
ނޫން. ދިރިއުޅުމެއް ރޫޅިގެންދާއިރުގައި ދެމަފިރިންގެ ދަރިން ވެސް ތިބެދާނެ. އެ ދަރިންގެ ޙައްޤުތައް ވެސް މީގެތެރޭގަ އި
ވަރަށް ބޮޑަށް ހިމެނިގެންދާނެ. އެހެންވީމަ، އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ޙަޤީޤަތު ގައި މުދާ ބެހުމާއި މުދާ
ވާރުތަވެގެންދިއުމާ، މި ކަންކަމަކީ މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދީނުގައި ވެސް އެކަމުގެ އުސޫލުތައް ވަރަށް ފުރިހަމައަށް
އެކުލަވައިލެވިފައި، ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ކަންކަން. ރަސޫލާގެ ޙަދީޘުންނާއި ކީރިތި ޤުރުއާނުން މި ކަންކަން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވަރަށް ރަނގަޅަށް ސާފުކޮށް ފެންނަން އެބައޮތް. އެހެންވީމާ، މިފަދަ ބިލެއް ފަރުމާކުރެވިގެންދާއިރު
ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި މިއީ ކުރެވޭ ކައިވެންޏަކާ ގުޅިގެން އާރާސްތުކުރާ ދިރިއުޅުމެއްގެ ތެރެއިން ލިބިގެންދާ ހިއްސާ ނުވަތަ
މުދާ ބެހުމާ ގުޅޭ ބިލަކަށް ވާއިރު އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިފަދަ ބިލަކަށް މީގަ އި، މިއަށްވުރެ ބޮޑަށް ދީނީ
ނަޒަރަކުން އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ އަލިއަޅުވާލަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ކަންކަމާ އެކީގައި އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން
އޮތީ އަޅުގަ ނޑުމެން ޙަޤީޤަތުގައި މި ބިލު އަދި ކޮމިޓީއަށް ގެންދިއުމަކީ މި މަޖިލީހަށް އަންނަންނުޖެހޭ ސަބަބެއް ނޫން.
މި ބިލު ބަލައިނުގަންނަނާނެ ވާހަކަ، ނުވަތަ ފާސްނުކުރާނެ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑުމެން ގެ އެއްވެސް މެންބަރަކު ނުދައްކަން.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑު މި ދެންނެވި ކަންތައްތަކަށް އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިއަށްވުރެ ބޮޑަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން ރިޢާޔަތްކުރަންޖެހޭ. ކޮމިޓީއަށް ގެންގޮސް އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި ކަންކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން
ރިޢާޔަތްކޮށް، މި ބިލު އިތުރަށް ފަރުމާކުރެވިދާނެ. ހަމައެއާއެކު، އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ޙަޤީޤަތުގައި އަންހެނުންގެ
ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ވާހަކައަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން އަބަދުވެސް ދައްކާ ވާހަކައެއް. ދައްކަންޖެހޭ ވާހަކައެއް.
ޖެންޑަރ ޑިސޕަރޭޓިވްގެ ވާހަކަ މި މަޖިލީހުގެ ބައެއް ބޭފުޅުން ފާހަގަކުރައްވައިފި. އަންހެނުންގެ މެދުގައި މި އޮންނަ
ތަފާތުކުރުން، ނުވަތަ އަންހެނުނަށް ލިބޭ ފުރުޞަތު އިތުރުކުރުމަށް ނުވަތަ ތަފާތުކުރުން ކުޑަކުރުމަށް ޓަކައި ކުރެވޭ
މަސައްކަތް. އަޅުގަ ނޑުމެން މަޖިލީހުގައި ދާދި...
93

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މި ހިސާބުން އެޖެންޑާ އައިޓަމު 5.3ގެ ބަޙުސްގެ މަރުޙަލާ ނިމުނީ. މި ބިލާ
ގުޅޭގޮތުން ނަގަންޖެހޭ ވޯޓު މިއަދުގެ ވޯޓުގެ ވަގުތުގައި އޮންނާނެ ވާހަކަ ދަންނަވަން. އަދި އެއާއެކު، ދަންނަވަން.
ގަވާއިދުގެ 75 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ 3 ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން، އެ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ވާ ގޮތުގެ މަތީން
ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން، ދިއްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުއްލަޠީފް މުޙައްމަދު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ގާނޫނު
ނަންބަރު 4/2000 (ޢާއިލާއާ ބެހޭ ގާނޫނު) އަށް އިޞްލާޙުގެ ގެނައުމުގެ ބިލުގެ ތިންވަނަ ކިޔުން އެއްވަން.
-{5.4} އެޖެންޑާ އައިޓަމު 5.4. ގާނޫނު ނަންބަރު 1/2002 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބިމާ ބެހޭ ގާނޫނު) އަށް
އިޞްލާޙުގެނައުމުގެ ބިލު، މުޅި މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީން އަލުން ދިރާސާކުރައްވައި ނިންމެވި ގޮތުގެ ރިޕޯޓު. މި ރިޕޯޓު
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ވަނީ ފޮނުވިފަ. މި ބިލަށް 1 އިޞްލާޙު ލިބިފައިވޭ. މި ރިޕޯޓު މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅަން މި
އޮތީ މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތުން. އެއީ މުޅި މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރުގެ ހައިސިއްޔަތުން. އެހެންކަމުން، އަޅުގަ ނޑު
އެކަމަށް އިސްވެގަންނަން. ގާނޫނު ނަންބަރު 1/2002 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބިމާ ބެހޭ ގާނޫނު) އަށް އިޞްލާޙުގެނައުމުގެ
ބިލު، މުޅި މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީން އަލުން ދިރާސާކުރައްވައި ނިންމެވި ގޮތުގެ ރިޕޯޓު އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅަން.
މި ފުރުޞަތުގައި މުޅި މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ކުރެއްވި މަސައްކަތްޕުޅު ފާހަގަކޮށް، އިއްޒަތްތެރި
ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަދި ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި ކުޑަ ކޮމިޓީއެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން މި ބިލުގެ
މަސައްކަތް އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީން ކުރައްވައި ނިންމަވާފައި ވާތީ، އެ ކޮމިޓީގެ ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ވަރަށް
އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު ޝުކުރު ދަންނަވަން. ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރަށާއި ކޮމިޓީގެ ނައިބު މުޤައްރިރަށާއި
މުޤައްރިރުގެ ނަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. އެހެންކަމުން، އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަނީ މި ހިސާބުން ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެ
މަތީން އަޅުގަ ނޑަށް މި ރިޕޯޓު ހުށަހެޅިއްޖެ ކަމުގައި. ވައްސަލާމް ޢަލައިކުމް. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) މި ރިޕޯޓަށް، މި
ބިލަށް އެއް އިޞްލާޙު ހުށަހަޅުއްވާފައި ވަނީ މަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް. އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން އިޞްލާޙު ހުށަހެޅުއްވުމަށް.
މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގާނޫނު ނަންބަރު 1/2002 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބިމާ ބެހޭ ގާނޫނު) އަށް
އިޞްލާޙުގެނައުމުގެ ބިލު. މި ބިލަށް އަޅުގަ ނޑު ހުށަހަޅާ އިޞްލާޙަކީ؛ މި ގާނޫނުގެ 19 ވަނަ މާއްދާ އަށް އަކުރެއް
އިތުރުކުރުން. 19 ވަނަ މާއްދާ. އެއްމެދު އިމާރާތް ނުވަތަ އެއްމެދު އިމާރާތުން ފްލެޓެއް ގަންނަ ފަރާތަކީ ދިރިއުޅޭނެ
އެއްވެސް ތަނެއް ނުވަތަ އެހެން އެއްވެސް ގޮތަކުން އެފަދަ ތަނެއް ލިބެން ނެތް ފަރާތެއް ކަމަށް ވާނަމަ، އެ މީހަކު
94

އެންމެ ފުރަތަމަ ގަންނަ ތަނަކުން ޓެކްސްގެ ގޮތުގައި މި މާއްދާގެ ދަށުން ސަރުކާރަށް ދައްކަންޖެހޭ ޓެކްސް ދެއްކުމުން
އިސްތިޢުނާވެގެންދެއެވެ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ތާއީދުކުރައްވާ މެންބަރަކަށް އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތު އަރުވަން. ކުޅުދުއްފުށީ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާއަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ކުޅުދުއްފުށީ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަ ނޑު ، ދެންމެ އެ ހުށަހެޅި އިޞްލާޙަށް ތާއީދުކުރަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ޝުކުރިއްޔާ. މި ހިސާބުން އިޞްލާޙުގެ މަރުޙަލާ ހުށަހެޅުން؛
އިޞްލާޙު ހުށަހެޅުމުގެ މަރުޙަލާ ނިމުނީ. ދެން އޮތީ ބަހު ސްގެ މަރުހަލާ. 1 ގަޑިއިރުގެ ބަހުސްގެ ވަގުތު. އެއީ
ޕީ.ޕީ.އެމަށް 28 މިނެޓު 59 ސިކުންތު. އެމް.ޑީ.ޕީ އަށް 14 މިނެޓު 29 ސިކުންތު. ޖުމްހޫރީ ޕާޓީއަށް 7 މިނެޓު 15
ސިކުންތު. އެމް.ޑީ.އޭ އަށް 3 މިނެޓު 18 ސިކުންތު. އަދާލަތު ޕާޓީއަށް 3 މިނެޓު. ވަކި ޕާޓީއަކަށް ނިސްބަތްނުވާ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް 3 މިނެޓު. ފުރުޞަތު ހުޅުވާލަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި
އަރުވަނީ މަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފަށް.
މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު މި އިޞްލާޙު މި ބިލަށް މި ހުށަހެޅީ، ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް މަޖިލީހުގެ ގިނަ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ފާޅުކުރެއްވި ޚިޔާލުގެ އަލީގައި އެ ބޭފުޅުން ވެސް ކަންބޮޑުވާ ، އަދި އެހެންމެ ދިވެހިރާއްޖޭގަ އި
އަލަށް ގޯތިގެދޮރު ހޯދަން ބޭނުންވާ ޒުވާނުންނަށް ފުރުޞަތު ދިނުމަށް ޓަކައި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅު ގަ ނޑުމެން
ޙަޤީޤަތުގައި ސޯޝަލް ހައުސިންގެ އިތުރަށް، މެދު ފަންތީގެ މީހުންނަށް ވެސް ލުއި ގޮތެއް އެބަ ހޯދައިދޭންޖެހޭ. އެހެނީ
ސޯޝަލް ހައުސިންގ ވެސް އެކަށީގެންވާ ހަލުވި ސްޕީޑުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިމާރާތްކުރުމަކުންނުދޭ.
އެހެންނަމަވެސް، ސަރުކާރުން ބިން ދޫކޮށްގެން ނޫނިއްޔާ ގެދޮރު ވިޔަފާރީގެ ގޮތުގައި ވިއްކާ ފަރާތްތަކުން ވެސް އެބަޖެހޭ
މި ދެންނެވި، ގަތުމަށް ދަތިކަން އިހުސާސްކުރައްވާ ފަރާތްތަކަށް ލުޔެއް ދިނުމަށް. އެހެންވެގެން. އެހެންނަމަވެސް، މެދު
ފަންތީގެ ވިޔަފާރިތަކަށް ދޫކުރާ ފްލެޓުތަކުން އެއްގެ ހުރެގެން ވިޔަފާރީގެ އުސޫލުން ދެވަނަ ގެއެއް ގަންނަން. ދުނިޔޭގެ
95

ބައެއް ޤައުމުތަކުގައި އޮވޭ ކެޕެއް، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގަންނަ ތަނުގެ ވެލިއުން ވެސް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑު
އެ މައްސަލައެއް ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހުށައެއް ނާޅަން. އެހެނީ އެކަހަލަ ކަންތައްތައް ތަންފީޛުކުރަން ރާއްޖޭގައި މި އޮތް
ހާލަތުން ދަތިވާނެ ކަމަށް ވާތީ. ބައެއް ދުނިޔޭގެ ގިނަ ޤައުމުތަކުގައި ފުރަތަމަ ފަހަރު ނުވަތަ ފަސްޓު ބަޔަރއަށް
ގްރާންޓެއް ދިނުމުގެ އުސޫލުތަކެއް ވެސް އޮވޭ. އެއެއް ވެސް އަޅުގަ ނޑު ހުށައެއް ނާޅަން. ހަމައެކަނި މިދެންނެވި، މި
މާއްދާ؛ 19 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ލިބޭ ޓެކްސް ފަސްޓް ޓައިމް ބަޔަރއަށް، އެއީ ފްލެޓެއް ގަންނަ ފަރާތެއް ކަމުގައި
ވާނަމަ، އެއިން ޓެކްސް މާފުކުރެވޭ ގޮތަށް މި އޮތީ، ގަންނަ ފަރާތުން ސަރުކާރަށް ދައްކަންޖެހޭ ޓެކްސްގެ ތެރެއިން. އެ
ނުކުތާ ވެސް އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަތަރު މިލިއަން، ފަސް މިލިއަން، ހަ މިލިއަނަށް
ވިޔަފާރިކުރާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން އެއްގޮތަކަށްވެސް ޓެކްސް މާފުކޮށްގެންނުވާނެ. ވިޔަފާރި އުސޫލުން ކުރާއިރު، މި
ދޭތި ވަރަށް ބޮޑަށް ފާހަގަވާން އެބަޖެހޭ. އެއީ ރައްޔިތުންނަށް ލުޔެއް ލިބޭނީ، އެކަމަށް ކެރިފޯރުންތެރިކަން ނެތް، އަދި
އަލަށް ގޯތި ގަންނަ މީހުންނަށް އެ ފުރުޞަތު ތަނަވަސްވެ އޮވެގެން. މިއީ އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް ފާހަގަކުރާ
ނުކުތާއެއް. ދައުލަތަށް އާމްދަނީ ލިބުމަށް ޓަކައި ، ގަނެވިއްކުމުގެ ރިޔަލްސްޓޭޓް ވިޔަފާރި ފުޅާކުރުމަށް ޓަކައި އެ
ފުޅާވެގެންދާއިރުގައި ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތްކުރަން ދައުލަތަށް ލިބެންޖެހޭ ޓެކްސްތައް ލިބެންޖެހޭނެ. މާފުކުރެވެންޖެހޭނީ
އޭގެ ޙައްޤުވެރިންނަށް ޓާގެޓު ކޮށްގެން. އެހެންވެގެން އެ ޓާގެޓުކޮށް އެ ޙައްޤުވާ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ
ފުރަތަމަ ފަހަރަށް އަލަން އިމާރާތެއް ގަންނަ މީހުންނަށް މި ދެނީ. ވިޔަފާރި އުސޫލުން އެއް ގޯތި އޮންނަ މީހާ ދެވަނަ
ގޯތި ގަނެފައި، ތިންވަނަ ގޯތި ގަނެފައި، ހަތަރުވަނަ ގޯތި ގަންނަ އުސޫލުން އެ މީހުންނަކަށް ޓެކްސް މާފުކުރެވިގެނެއް
ނުވާނެ. އެއީ އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތެއް ނޫން. މީގެ ކުރިން މި ބިލަށް ވާހަކަދައްކަވަމުން ވެސް އަޅުގަ ނޑު ވަނީ ؛
ދެން އެހެން ބޭފުޅުންނަށް ފުރުޞަތުދިނުމުގެ ގޮތުން އަޅުގަ ނޑު ވާހަކަ މި ހިސާބުން ކުރުކޮށްލާނަން. ދެއްވި
ފުރުޞަތަށް ޓަކައި ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކުޅުދުއްފުށީ އުތުރު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާއަށް.
ކުޅުދުއްފުށި އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން ވެސް ގަ ބޫލުކުރަން ސަރުކާރަށް ޓެކްސް ނަގަންޖެހޭނެ. އަދި ޓެކްސް
ނެގުމުގައި ހަމަ ބިމުން ވެސް ކުލި ލިބެންޖެހޭނެ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެން މި ބުނާ ވާހަކައަކީ،
ދިވެހިރާއްޖޭގެ 70% ރައްޔިތުންނަކީ އަމިއްލައަށް އުޅޭނެ ގޯތިގެދޮރު ނެތް މީހުންނޭ. އެހެންވެއްޖެއްޔާ، އަޅުގަ ނޑުމެން
96

ހިނގާށޭ އަލަން ގޯތި ހޯދާ މީހާއާއި ފްލެޓެއް ހޯދާ މީހާގެ އަތުން މި ޓެކްސް ނުނަގައި މިކަން ވާނެ ގޮތެއް ހޯދަމާ.
ރައްޔިތުން ބިންވެރިކަން އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ ކުރުވަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކުރުވާއިރުގައި ރައްޔިތުން މިހާރު މި
ދޭ އަގުގައި ސޯޝަލް ހައުސިންގެ ތެރެއިން ހުޅުމާލެއިން ފްލެޓެއް ގަނެފިއްޔާ އޭނަގެ އުމުރުގައި ބާކީ އޮތް ބައިގަ އި އެ
ފްލެޓަށް އަގުދެއްކުން ނޫން އެހެން ކަމެއް އޭނައަކަށް ނެތް ކުރެވޭކަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެން މި
ދައްކާ ވާހަކައަކީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަށް ތާއީދު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ހަމަ ކުރެވޭނީ އަޅު ގަ ނޑުމެން މި
ދެންނެވިހެން އަލަށް މި ގަންނަ ފްލެޓު، ނޫނީ އަލަށް ގަންނަ ގޯތި އެއީ ކޮންމެ ރައް ޔިތަކަށް ވެސް އެއްވެސް ޓެކްސަ ކާ
ނުލައި ގަނެވޭ ގޯއްޗެއްގެ ގޮތުގައި ހެދުނީމާ. އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު މި ނަގަނީ 21% ޓެކްސް. ރައްޔިތުންގެ އަތުން
ކުރާއިރުގައި ނުސީދާކޮށް ނަގާ ޓެކްސާ އެއްކޮށް ޖުމުލަ ޓެކްސަށް އެބަ އަރާ 46% އިއްޒަ ތްތެރި ރައީސް. މީކީއެއް މި
ސިނާޢަތު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ ގޮތެއް ނޫން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދެން އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ
ވަރަށް ބޮޑަށް ކަންކަމުގައި ވިސްނަން. ހަމަ މިއާ ގުޅުންހުރި އެއް ބިލު، ޢާއިލާއާ ބެހޭ ގާނޫނަށް ހުށަހެޅިގެން އެ ދިޔައީ
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ޤައުމުގައި ގޯތި ދޭއިރުގައި އޭނާ އަންހެނަކާ އިނދެގެން ހުރީމާ ފިރިމީހާގެ ގޯއްޗެއް އޮތީމާ އެ
އަނބިމީހާއަށް ގޯތި މި ނުލިބެނީ. އެހެންނަމަވެސް، ގޯއްޗެއް އޭނަ ވަރިވެގެންދާއިރަކު އޭނައަކަށް ނެތް ގޯތިން ލިބޭ
އެއްވެސް އެއްޗެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން އަބަދުވެސް މި ބުނަނީ ދައުލަތުން ދޭ ގޯއްޗެއް ވެއްޖެ އްޔާ ދޭންޖެހޭނީ
އަންހެން މީހާއަށާއި ފިރިހެން މީހާއަށާ ދެ މީހުންނަށޭ. އެގޮތަކަށް ވެސް އެކަމެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ނުވޭ. އަޅުގަ ނޑު
ހަމަ ޢާއިލާއާ ބެހޭ ބިލަށް ވާހަކަދައްކަން އޭރު ފުރުޞަތު ނެތުނީމާ، އަދި މީ ބިމުން ޓެކްސް ނެގުމާ ބެހޭ ގާނޫނަކީ
ވެސް މިއާ ވަރަށް ބޮޑު ގުޅުންހުރި އެއްޗެއް ވީމަ އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލާނަން. މި ޤައުމަކީ ފެށުނީއްސުރެ ވެ ސް
އަންހެނުންނަށް ވަރަށް އިހާނެތިކޮށް އެ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ނިގުޅައިގަނެވިގެން މަސައްކަތްކުރަމުން އަންނަ ޤައުމެއް
ކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް ހަމަ ފާހަގަކުރެވޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރަނގަޅު. ދީނުގައި އެބަހުރި ކަންކަން ކަ ނޑައެޅިފާ. ދީނީ
ގޮތުން ފިރިހެން ކުއްޖަކަށް ދެ ބައި ދީފައި، އަންހެން ކުއްޖަކަށް އެއްބައި ވެސް މި ލިބެނީ އެ އަންހެން ކުއްޖާ
ބަލަންޖެހޭތީ. އެހެންނަމަވެސް، ޝަރުޢީ ގޮތުން އެ ދެ ބައި ނަގައިދޭ. އެހެންނަމަވެސް، އެ އަންހެން ކުއްޖާ ބެލުން
ޝަރުޢީ ގޮތުން ނަގައެއް ނުދޭ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މީ މި ޤައުމުގައި މި ކަންކަން ހިނގާ ގޮތް އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. މީ ކިހާ ގޯސް ކަމެއްތޯ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެ ދެ ބައި ނަގާއިރުގައި ، އޭނަގެ ބޭބެ ނުވަތަ އޭނަގެ ފިރިހެން
ކޮއްކޮގެ މައްޗަށް ލާޒިމްކުރަންޖެހޭނެ އަންހެން ކުއްޖާ ބަލަން ވެސް. އެކަމަކު އެކަމެއް ވެސް ނުވޭ އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. ކޮބައިތޯ މައްސަލައަކީ؟ ދިވެހިރާއްޖޭގައި އެބަހުރިތޯ އެއްވެސް މީހަކު މުއްސަނދިވެފައި މީހަކާ ނީދެ އެކަނި
ހުރި މީހަކު؟ ނެތޭ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އޭގެން ވެސް އެނގެނީ އަނބިމީހާއާއި ފިރިމީހާއާ އެއްކޮށް ކުރާ
މަސައްކަތަކުންކަން ދިރިއުޅުން އާރާސްތުވެގެން މި ދަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅު ގަ ނޑު ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް ބިމާ ބެހޭ
ގާނޫނަށް ހުށަހެޅިފައިވާ އިޞްލާޙަށް ތާއީދުކުރަން. އަންހެން ކަނބަލުންނާ ދޭތެރޭގައި މި ޤައުމުގައި ކަންތައްތައް
97

ކުރެވިގެންދާ ގޮތަކީ ހަމަ އެއްވެސް ހާލެއްގައި ގަބޫލުކުރެވޭނެ ގޮތެއް ނޫން. ތިން ކުދިން ލިބުނީމާ، އުމުރުން 45
އަހަރު ވީމާ، ގެއިން ވަރިކޮށްފައި ފޮނުވައިލީމާ ދެން ގޮސް އޭނަ ކޮންތާކަށްތޯ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ވަންނާނީ؟ އެ
ޙައްޤުތަކެއް މި ޤައުމުގައި ހިމާޔަތެއް ނުކުރެވޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިކަން މިއީ ހަމަ އަޅުގަ ނޑުމެން ލޯމަތީގައި
ހިނގަމުން އަންނަ ކަންތައްތައް އިނގޭތޯ. ރަނގަޅު. ކޮންމެ ކަމެއްގައި ވެސް ހުންނާނެ ހެދިފައި އޮންނަ ގާނޫނެއް،
ނުވަތަ އެ އޮންނަ އުސޫލާ އިދިކޮޅަށް މަސައްކަތްކުރާ ބަޔަކު. އެއެއް ނޫން އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު ފާހަގަކުރަންޖެހެނީކީ.
އަޅުގަ ނޑުމެން އަބަދުވެސް ކުރިއަށް ވިސްނަންޖެހޭނީ. އޭގެން ލިބެން ހުންނަ މަންފާޔާއި ލާބައިގެ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑުމެން
ދައްކާނީ. ކަންކަން ގޯސްކޮށް ކުރާތީތާ ގާނޫނުތަކާ އެއްޗެހި ހަދަން މި ޖެހެނީ. އެހެންނޫންނަމަ، ކޮންމެ މީހަކު
ކައިރީގައި ވެސް ބުނީމަ ނިމުނީތާ މި އޮތީ ދުނިޔެއޭ، އެ މީހަކަށް އުޅެވުނު ގޮތަކަށް އުޅޭށޭ. އެކަމަކު އެ ގޮތް
ގަބޫލުނުކުރެވޭތީވެ މި ހުރިހާ ވާހަކައެއް ދައްކަން މި ޖެހެނީ . މި ހުރިހާ ޙައްޤުތަކެއްގެ ވާހަކަ ދެއްކެން މި ޖެހެނީ.
އެހެންވީމާ، މި ޤައުމުގައި އަންހެން ބޭކަލުންނަކީ މި ޤައުމުން ލިބެންޖެހޭ ހިއްސާ އެއްވެސް ހާލެއްގައި ލިބިގެން އެ
ބޭކަލުން ދިރިއުޅެމުންދާ ޤައުމެއް ނޫން މި ޤައުމަކީ. ސަރުކާރުން މި އޮތްހާ ދުވަހު ދީފަހުރި ގޯތި، ވަކި މި ސަރުކާރެއް
ނޫން. ހުރިހާ ސަރުކާރަކުން ވެސް. ހަމަ ރަޖިސްޓްރީ ވެސް ވަނީ ފިރިމީހާގެ ނަންމައްޗަށް. އަޅުގަ ނޑުމެން މި ބުނަނީ
އޭގެ ރަޖިސްޓްރީވާންޖެހޭނީ އަނބިމީހާއާއި ފިރިމީހާގެ ނަންމައްޗަށޭ. އޭރުން ވަރިކުރާ އިރުގައި މެދު ފާރާ އެއްކޮށް އެ
ވަރި ވެސް ނިމިގެންދާނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދައްކާ ވާހަކައަކީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން
ވަރަށް ބޮޑަށް މި ބިމުން ޓެކްސް ނެގުމާ ބެހޭ ގާނޫނަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ތާއީދުކުރާނަން. ހަމަ އަޅުގަ ނޑުމެން ސަރުކާރު
ހިންގާ ޕާޓީގެ ބޭފުޅުން ވެސް ހަމަ އެއްބަސްވާންވީ ، ކޮންމެ ބޭފުޅަކު ވެސް އަލަން ބައްލަވައިގަންނަ ގޯއްޗަކީ ނުވަތަ
ފްލެޓަކީ އޭނަގެ ފުރަތަމަ ފްލެޓު ކަމަށް ވަންޏާ އެއްވެސް ޓެކްސަކާ ނުލައި ފްލެޓް އޭނައަށް މިލްކުވާނެ އުސޫލެއް
ހަމަޖެއްސުން. އެއިރުން ރައްޔިތުންނަށް ކޮންމެވެސް ކަހަލަ ލުއިކަމެއް މިކަމުން ލިބިގެންދާނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އެހެންނޫނިއްޔާ 21% ޓެކްސް ނަގާކަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް އެއްބަހެއް ނުވެވޭނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އޭގެ ކުރިން
އަޅުގަ ނޑުމެން މި ބުނަނީ، ހިނގާށޭ އިންކަމް ޓެކްސް ނަގަމާ. އޭރުންނޭ މުއްސަނދިންގެ މުދަލުން ރައްޔިތުންނަށް
ފައިސާ ލިބިގެންދާނީ. ނިކަމެތިންގެ މުދަލަކުން ނޫނޭ އަޅުގަ ނޑުމެން ލާރި ނަގަންވީކީ. އަޅުގަ ނޑުމެން ކުޅެންވީ
މުއްސަނދިންނާއޭ. އެކަން ކުރީމާ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ނިކަމެތިންނަށް ފައިދާވާނީ. ނިކަމެތިންނަށް ލާބަ ލިބެނީ.
އެހެންނޫނިއްޔާ އަޅުގަ ނޑުމެން ހާސިލުކުރަން މި އުޅޭ މަޤްޞަދެއް ހާސިލެއް ނުވާނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޝުކުރިއްޔާ
ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
98

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު މުޙައްމަދު އަސްލަމަށް.
ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އަސްލަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ال س الم عليكم. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2002 ވަނަ އަހަރު ވުޖޫދަށް އައި ބިމާ ބެހޭ ގާނޫނަށް ގިނަ އިޞްލާޙުތަކެއް
އަންނަންޖެހޭ ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަން، ވަ ކިން ޚާއްޞަކޮށް މި ޒަމާނަން ބަލައިލެވޭއިރު. އެހެންނަމަވެސް،
އަޅުގަ ނޑުމެން މި ބަހުސްކުރަމުންދާ ބިލުގައި މި ވާ އިޞްލާޙުތަކީ އަޅުގަ ނޑު ކަންބޮޑުވާ އިޞްލާޙުތަކެއް. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. މުޅި މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީގެ ކުޑަ ކޮމިޓީގެ ގޮތުގައި ހަމަޖެހިގެންދިޔަ އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީގައި އަޅުގަ ނޑުގެ
ކަންބޮޑުވުންތައް އަޅުގަ ނޑު ހާމަކުރިން. އެހެންނަމަވެސް، މިއިން އެއްވެސް ކަމަކަށް ޙައްލެއް ނުގެނެވި، އަދި ވަކިން
ޚާއްޞަކޮށް ހަމަ އަޅުގަ ނޑުގެ އެ ޚިޔާލުތަކާއި މަސީގެ ބޭފުޅުން ކޮމިޓީއަށް ވަޑައި ގެން ދެއްވި ޚިޔާލުތަކާ ވެސް
ގުޅުންހުރި. އެއިން ކަމަށް ވެސް؛ މަސީގެ ބޭފުޅުން ދެއްކެވި ވާހަކަތަކަށް ވެސް އެއްވެސް މިންވަރަކަށް ބަލައިލުމެއް
ނެތި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކޮމިޓީން ބިލު ނިންމާލައިގެން ގެނެއްސަ މި ވަނީ. އަޅުގަ ނޑު ކަންބޮޑުވަނީ ތިން ކަމަކަށް.
އެކެއް ފްލެޓާއި ބިމުގެ އަގު ސަރުކާރުން ކަ ނޑައަޅާ ގޮތަށް އޮތުން. އަގަކީ އަބަދުވެސް އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުން އެ
ހާލަތަކާއި އެ ވަގުތަކަށް ރިޢާޔަތްކުރެވިގެން އެ ވަގުތެއްގައި ކަ ނޑައެޅިގެންދާ އެއްޗެއް. އަގަކީ ވަކި އަގެއްގެ ގޮތުގައި
ސަރުކާރުން ކަ ނޑައެޅީމާ، ނުވަތަ އެންމެ ކުޑަ އަގެއްގެ ގޮތުގައި ކަ ނޑައެޅިޔަސް، އެއީ އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުން
އެ މުޢާމަލާތް ހިންގާ އަގެއް ނޫން. މުޢާމަލާތް ހިންގާ އަގަކަށް އެ އެއްޗެއް ނަގާ ކަމުގައި ވަނީ ނަމަ، ނަގަންޖެހޭނީ.
ދެވަނައަށް އަޅުގަ ނޑު ކަންބޮޑުވަނީ، ކުރީގައި މި ގާނޫނު އޮތް ގޮތުން ބިމަށް، ހަމައެކަނި ބިމަށް ޓެކްސް މި
ކުރެވެނީ. 15% ބިން ވިއްކަ އި ލެވޭއިރު. އެހެންނަމަވެސް ، މިހާރު ފްލެޓުތައް ގަނެވިއްކާއިރު 15% އެބަނެގޭ. ސޯޝަލް
ހައުސިންގ ޕްރިޖެކްޓުތަކުގެ ގޮތުގައި ހިމެނޭ ފްލެޓުތަކެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، އަމިއްލަ ފަރާތްތަކުން ފްލެޓް
އިމާރާތްކޮށް، އިމާރާތްކުރުމުގެ މުޅި ސިނާޢަތަށް ރިޔަލްސްޓޭޓް މުޅި ވިޔަފާރިއަށް ހުރި ހުރަހެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު
ދެކެނީ. އަމިއްލަ ފަރާތްތަކަށް މިކަން ކުރެވޭނެ އެއް ވެސް ޖާގައެއް ނުފެނޭ. އަދި ހަމައެހެންމެ، ބޭރު ފަރާތްތަކަށް މުޅިން
މަނާކުރެވޭ. އެގޮތުން، މި ބިލުގެ 18 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)އާއި އަދި 19 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) ބަޔާންކުރާ ގޮތުން، ބިމެއް
ކަމުގައި ވިޔަސް، އަދި ހަމަ އެހެންމެ ފްލެޓެއް ކަމުގައި ވިޔަސް ބޭރުގެ ފަރާތެއްގެ އެއްވެސް ހިއް ސާއެއް އޮންނަ
އެއްވެސް ކުންފުންޏަކަށް އެއްވެސް މިންވަރަކަށް ނުއެއް ގަނެވޭ. އެހެންނަމަވެސް، އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. ފޮރިން އިންވެސްޓްމަންޓުގެ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑުމެން ދައްކަނީ. ފޮރިން ޕޯޓްފޯލިއޯ އިންވެސްޓުމަންޓް ރާއްޖޭގައި
ފަހިކަމަށް ކަމާ ބެހޭ ބޭފުޅުން ވިދާޅުވަނީ އިނގޭތޯ. ހިއްސާގެ ބާޒާރުގައި ބޭރުގެ ފަރާތްތަކަށް ފަހިކަމާ އެކު
ވިޔަފާރިކުރެވޭނެ ކަމަށް ސަރުކާރުން ގަވާއިދުތައް ހައްދަވާފަ އި އޮތީ. އެހެންނަމަވެސް، މި ގާނޫނު މިހާރު މި އޮތް
99

ގޮތުން، ރާއްޖޭގައި މިހާރުވެސް ބައެއް ކުންފުނިތައް، ރާއްޖެއިން ބޭރުގެ ބައެއް ކުންފުނިތައް މިހާރުވެސް ހިއްސާގެ
ބާޒާރުގައި މާލީ ސެކްޓަރގައި މަސައްކަތްކުރަމުން އެބަދޭ. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، އަމަނަ ތަކަފުލް ފަދަ ކުންފުނިތައް.
މިއިން އެއްވެސް ކުންފުންޏަކުން؛ ބައްލަވާ! މިސާލަށް އެސް.ޓީ.އޯގެ، ނޫނީ އެމް.ޓީ.ޑީ.ސީގެ، ނުވަތަ އެމް.ޓީ.ސީ.ސީގެ
ނުވަތަ ބޭންކު އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ ބޭރުގެ އެއްވެސް ހިއްސާއެއް އޮންނަ އެއްވެސް ފަރާތަކުން މިއިން ކުންފުންޏެއްގެ
ހިއްސާގެ ބާޒާރުގައި ހި އްސާއެއް ގަނެފި ކަމުގައި ވާނަމަ، މި ގާނޫނު ބުނާ ގޮތުން ނަމަ، ބިމެއް ކަމުގައި ވިޔަސް ،
އަދި ފްލެޓެއް ކަމުގައި ވިޔަސް އަމިއްލައެއް ނުކުރެވޭ. އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަން، ޤާނޫނުއަސާސީގައި ބިމާ ގުޅޭގޮތުން
އޮތް މާއްދާ ވެސް މިހާރު ވަނީ ބަދަލުކުރެވިފަ. އަދި އޭގެ ކުރީގައި އޮތް ގޮތަށް ބޮޑު ޕްރޮޖެކްޓަކަށް ނުވެ ، 99 އަހަރަށް
ބަލާކަމުގައި ރިސޯޓުތައް ބޭރު ފަރާތްތަކަށް 99 އަހަރަށް އަމިއްލަ އެބަވޭ. އެހެންވީމާ، ކީއްވެތޯ މިސާލަކަށް ފުލެޓެއް
ގަތުމުގެ ޙައްޤު ނުދޭންވީ؟ އެ ފުރުޞަތު ދީފިކަމުގައި ވަނީ ނަމަ؛ އަޅުގަ ނޑުގެ ނުކުތާއަކީ، އެފަދަ ފުރުޞަތެއް
ދެވިއްޖެ ކަމުގައި ވަނީ ނަމަ، އަމިއްލަ މީސްމީހުންގެ ބިމުގައި ވެސް ފުލެޓުތައް އެޅުމުގެ ފުރުޞަތު ފަހިވެގެންދާނޭ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް . ފުލެޓުތައް އަޅާއިރު އަޅުގަ ނޑު ބަލައިލާފައި ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ދިރާސާއެއް ހަދާލައިފިން.
އަޅުގަ ނޑުގެ މަޢުލޫމާތުގައި މިއިން އިމާރާތެއްގެ ޑިޕްރިސިއޭޓް މި ކުރަނީ 50 އަހަރަށް. އުމުރެއްގެ ގޮތުގައި މި ބަލަނީ
50 އަހަރު. އަދި ދިގުވެގެން އެ އުމުރު ދެ ގުނަ ކުރިޔަސް 100 އަހަރަށް. އެހެންކަމަށްވާނަމަ 99 އަހަރަށް ފުލެޓު
ގަތުމުގެ ފުރުޞަތު ވަކި ކުރިއަކަށް ވުރެ މަތިން، ދުނިޔޭގެ އެހެން ތަންތަނުގައި ވެސް ކުރާ އުސޫލުން ހުޅުވާލެވިއްޖެ
ކަމުގައި ވާނަމަ، މިއަދު އިމާރާތްނުކުރެވިގެން، ފައިސާ ނުލިބިގެން، ލޯނު ނުލިބިގެން ތިބި ފަރާތްތަކަށް އަޅުގަ ނޑަށް
ހީވަނީ ލިބިގެންދާނެ އިތުރު ފުރުޞަތެއްހެން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑަކަށް ތާއީދެއް ނުކުރެވޭ. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ
ގަބޫލުކުރަނީ ބޯހިޔާވަހިކަމުގެ މިހާ ގިނަ މައްސަލަތައް މި ޤައުމުގައި އޮތްއިރު، މިކަން ހަމަ އިތުރަށް ހުޅުވައިލެވެންވީ.
ވީހާވެސް ގިނަ ބަޔަކަށް މިކަމުގައި ބައިވެރިވުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބެންވީ. ޓެކްސެއް ނޫން ނަގަންވީ. މިކަމުގައި
އަސްލުގައި ސަރުކާރުން ސަބްސިޑައިޒްކޮށްދޭންވީ ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އެމް.ޑީ.ޕީއަށް 3 މިނެޓު 5 ސިކުންތު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު
ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މާފަންނު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިމްތިޔާޒު ފަހުމީއަށް.
މާފަންނު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިމްތިޔާޒު ފަހުމީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިފަދަ ކޮންމެ ބިލެއް މަޖިލީހަށް އަންނަ ހިނދުގައި ގިނަ ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން އެންމެ
ބޮޑަށް ކަންބޮޑުވާ ސަބަބަކީ، ހަމަ މި ސަރުކާރު މިހެން އޮތްހާ ހިނދަކު، މި ދައުލަތް މިހާރު މި ހިނގާ ގޮތަށް
100

ހިނގާހާ ހިނދަކު، ރާއްޖޭގެ އެއްވެސް ރައްޔިތެއްގެ ބިމުގެ ރައްކާތެރިކަމެއް ވެސް، މުދަލުގެ ރައްކާތެރިކަމެއް ވެސް،
ހަށިފުރާނައިގެ ރައްކާތެރިކަމެއް ވެސް ނެތްކަން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގޭ، ސަރުކާރުން ރައީސް ޔާމީން
ވަޑައިގަންނަވާ ވަޢުދު، ޖައްސަވާ ހިސާބު މުޅިން ގޯސްކަން ވެސް. މިދިޔަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު ހުށަހަޅުއްވަމުން ބިން
މިލްކުކޮށްގެން، ނޫނިއްޔާ ބިންވެރިކޮށްގެން 400 މިލިއަނަށް ވުރެ ގިނަ ރުފިޔާ ދައުލަތަށް ވައްދާނެ ކަމަށް ވިދާޅުވި.
ހަމަ ސުމެކޭ ލިބުނީ އަޅުގަ ނޑު ކުރިން ވެސް ބަޖެޓަށް ވާހަކަދައްކަމުން ދަންނަވާފައި ވާނެ. އެހެންވީމާ، ވަރަށް ބޮޑަށް
ހިސާބު ނުބައިކޮށް ޖައްސަވާ ބޭފުޅެއް. ކުރީގެ އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރު އޮތްއިރުގައި ޖީ.އެމް.އާރު ؛ އިންޑިޔާގެ
ކުންފުންޏަކަށް ކުއްޔަށް ދިނީމާ، ތަރައްޤީކުރުމަށް ޓަކައި ދިނީމާ ވިދާޅުވެއްޖެ، މި ރާއްޖޭގެ ބިންތައް، މި ރާއްޖޭގެ
ތަންތަން މިގޮތަށް ދިނުމަކީ، ބޭރު ބަޔަކަށް ދިނުމަކީ، އެއީ މި ރާއްޖޭގެ އިސްތިޤުލާލް އެއްކޮށް ގެއްލިގެންދާނެ ކަމެއް
ކަމަށް. އެހެންވީމާ، މިކަމަށް ސީދާ އިދިކޮޅުހައްދަވާނެ ކަމަށް. މިހާރު ވެރިކަމަށް ވަޑައިގަތުމަށްފަހުގައި އެސް.އީ.ޒެޑެއް
ހައްދަވައިގެން ރާއްޖޭގެ އެކި ސަރަހައްދުތައް ހުރި ގޮތަށް ދެވޭ ގޮތަށް އެ އޮތް ހައްދަވަނީ. އެއަށްފަހުގައި އެރަވުން
ނުވެގެން ޤާނޫނުއަސާސީ ބަދަލުކޮށްގެން އެ އޮތީ މުޅި ރާއްޖޭގެ ފަސްގަ ނޑު ވިއްކާލެވޭ ގޮތަށް. ބޭރުމީހުންނަށް
ވިއްކާލެވޭ ގޮތް އެ އޮތް ހައްދަވަނީ. އެހެންވީމާ ، ވަރަށް ބޮޑަށް ކުރިންވެސް ދަންނަވަމުންދާ ފަދައިން ވަރަށް
ހީލަތްތެރިކަމާ އެކު ވެރިކަންކުރައްވާ ބޭފުޅެއް. ކޮމިޔުނިކޭޝަނުން އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރު އޮތްއިރުގައި ފައިސާ ، ނޫނީ
ޓެކްސެއް ނަގާ ވާހަކަދައްކަވާއިރަށް ވިދާޅުވެއްޖެ، މަސްދޯނީގައި، އޮޑިދޯނިފަހަރު ދުއްވާ މީހުން ގެންގުޅޭ ޓޯ ކީން ވެސް
ނަގަނީހޭ؟ މިހިރީ ރެކޯޑު މި ތަނުގައި އިނގޭތޯ. ބައްލަވާ! ނަންގަވަނީހޭ؟ މި ކަމެއް ތިމަންނަމެން އިދިކޮޅުހަދާނަމޭ.
ކުރިޔަކަނުދޭނޭ. މިހާރު ވެރިކަމަށް ވަޑައިގަތުމަށް ފަހު ދިމާ އެކޮޅުކޮ ޅުން، އަނެއް ގޮތަށް ޖަހައިގެން މި އޮތް ނަގަނީ
މަސްވެރިންގެ އަތުން ޓެކްސް މިގޮތުން ވެސް. އެހެންވީމާ، ވަރަށް ރައްޔިތުންނަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު
ވެރިކަންކުރައްވަން ވަޑައިގެންނެވި ބޭފުޅެއް ނޫންކަން އަޅުގަ ނޑަށް އެނގެނީ. އަދި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ވެސް ތިޔަ
މަސައްކަތްކުރައްވަނީ ހަމަ ސީދާ ރަބަރ ސްޓޭމްޕު ޖައްސަވާ ބޭފުޅެއްގެ ގޮތުގައިކަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބަ އެނގޭ.
މިގޮތަށް މަޖިލިސް ހިންގަވާއިރުގައި، ރާއްޖޭގެ ގިނަ ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުތައް ގެއްލޭ ގޮތަށް މަޖިލިސް ހިންގަވާއިރުގައި
ތިޔަ ވިދާޅުވީ ދެންމެވެސް ، ކުރީގެ ކުޑައިރުކޮޅެއް ކުރީގެ ބަސްފުޅަކީ މި ހިންގަނީ ބައިނަލްއަޤްވާމީ، ދުނިޔޭގެ ހުރިހާ
ޑިމޮކްރަސީތަކެއްގައި މަޖިލިސް ހިންގާ، އެ ފެންވަރަށް ވުރެ ވެސް މަތީ ފެންވަރެއްގައި ކަމަށް. އެހެންވީމާ، ވަރަށް
ބޮޑެތި މަލާމާތުގެ، ފުރައްސާރައިގެ ކަންތައްތައް މިގޮތަށް ހިންގާތީވެ އަޅުގަނޑުމެން މިންޖުވާން މާދަމާ ރައްޔިތުން މި
ނުކުންނަނީ. ކޮންމެހެން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑަށް އެބަފެނޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބަފެނޭ ރިޟްވާން
ގެއްލި ، ނޫނިއްޔާ ވަގަށް ނަގާފައި ވަނީ ހަމަ މި ދައުލަތް، މި ސަރުކާރުގެ ބޭބޭފުޅުން، މި ޖަމާޢަތް ވެރިކަމުގައި
ތިއްބަވަނިކޮށް. ބަޑި ގުދަން ފަޅައިލާފައި ވަނީ ވެސް ހަމަ މި ސަރުކާރު މިހެން އޮއްވާ . ހަތިޔާރުތައް ގޭގޭން ވެސް
ފެންނަނީ ހަމަ މި ސަރުކާރު އޮއްވާ. ލޯންޗު ގޮވަނީ ވެސް މި ސަރުކާރުގައި. ހުރިހާ ސިޔާސީ ލީޑަރުން ޖަލަށް
101

ނުޙައްޤުން ލާފައި މި ވަނީ. އދ.އިން މި ގޮވަނީ ސިޔާސީ ލީޑަރުން ދޫކުރުމަށް. ރައީސް ނަޝީދު ވަގުތުން
މިނިވަންކުރުމަށް. އދ.ގެ ނިންމުންތަކަށް ބޯލެނބުމަށް. ސްޓޭޓް އޮފް އިމަރޖެންސީ ނޫނީ ކުއްލި ހާލަތު އިޢުލާންކޮށްފި
ދެ އަހަރު ނުވަނީސް ސަރުކާރަށް. މިއީ ވެރިކަމެއް ހިންގަވަނީކީ ނޫން، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، މިކަމުން
މިންޖުވުން ނޫން ގޮތެއް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ނެތީމަ އަޅުގަ ނޑުމެން ނުކުންނަން މި ޖެހެނީ. އެކިއެކި؛ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ
ދެ ފަ ނޑިޔާރުން ނުޙައްޤުން އެއްވެސް ޑިޔު ޕްރޮސެސެއް ނުހިނގާ މި މަޖިލިސް ރައީސް އިންނަވައިގެން ރައީސް
ޔާމީން އަންގަވައިގެން ތި ރައީސް އެ ބޭފުޅާ ވަކިކުރައްވައިފި، ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ އުއްތަމަ ފަ ނޑިޔާރާއި އެ ނޫން
ބޭފުޅަކު. އަދިއަދަށް ދާންދެން މަޖިލީހުގެ ވެސް އެއްވެސް މީހަކަށް ނޭނގެ ކޮން ސަބަބަކާ ހުރެކަން ވަކިކުރެއްވީ ވެސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކެލާ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޢަލީ ޢާރިފަށް.
ކެލާ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޢާރިފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ގާނޫނު ނަންބަރު 1/2002 އަށް ހުށަހަޅާފައި އޮތް އިޞްލާޙަށް ވަރަށް
ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފަށަމުން ވެސް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަ އި ލާނަން. މި ގާނޫނު ވުޖޫދަށް
އައިސްގެން، މި އިޞްލާޙު ވުޖޫދަށް އައިސް ގާނޫނަކަށް ވުމުން، ސޯޝަލް ހައުސިންގ ޕްރޮޖެކްޓަކުން، އެއްވެސް
ސޯޝަލް ހައުސިންގ ޕްރޮޖެކްޓަކުން؛ ޔަޢުނީ އާދައިގެ ރައްޔިތުންނަށް އަޅުގަ ނޑުމެން މި ފޯރުކޮށްދޭން ބޭނުންވާ
ގެދޮރުގެ ހިޔާވަހިކަން ފޯރުކޮށްދޭން ބޭނުންވާ އެއްވެސް ހައުސިންގ ޕްރޮޖެކްޓަކުން މި އިޞްލާޙުގެ ޛަރީޢާއަކުން
އެއްވެސް ޓެކްސެއް ނުނަގާނެ. މި އުޅެނީ ބޮޑެތި މުއްސަނދިން ކުރާ ބޮޑެތި މުޢާމަލާތްތަކުން؛ މިސާލަކަށް ޕްލެޓިނަމް
ފުލެޓް، ރެހެންދި ފުލެޓް މިކަހަލަ ބޮޑެތި ވިޔަފާރިތަކުން އަޅުގަ ނޑުމެން ޓެކްސް ހޯދަން މި އުޅެނީ. ޓެކްސަކީ
ނަގަންޖެހޭ އެއްޗެއް. ދެން ދެންމެއަކު ވާހަކަފުޅުދެއްކެވި ބޭފުޅަކަށް އަޅުގަ ނޑު އެބަޖެހޭ ކުޑަވަރެއްގެ ރައްދެއް ވެސް
ދޭން. ވިދާޅުވީ، ޖީ.އެމް.އާރު އައީމަ ގޯސް ވީއޭ. ޖީ.އެމް.އާރު އައިމަ ގޯސްވި ސަބަބަކީ ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީ
ލާޒިމްކުރޭ މި މަޖިލީހުން ފާސްކުރަން ބޭރު ބަޔަކަށް އެވަރުގެ ބޮޑު ޕްރޮޖެކްޓެއް ދިވެހި ރައްޔިތަކު އެއްވެސް
އިލްތިޒާމެއް އުފުލަންޖެހޭ ކަމެއް ކުރާ ކަމަށް ވާނަމަ، މި މަޖިލީހުން ފާސްކުރަންޖެހޭ. ބިމާ ބެހޭ ގާނޫނު ފާސްކުރީ މި
މަޖިލީހުން. މިއީ ބިމާ ބެހޭ ގާނޫނަށް ގެނައި އިޞްލާޙެއް ވިޔަސް، މި ސަރުކާރުން ކުރާ ކޮންމެ ކަމެއް މި ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުން ފާސްކޮށްގެން ނޫނީ އަޅުގަ ނޑުމެން ނުކުރަން. އެއްވެސް މީހަކު އޮޅުވާލައިގެނެއް ނޫން މި ކުރަނީކީ. ދެންމެ
ވާހަކަފުޅު އެ ދައްކަވާ ބޭބޭފުޅުން ތަންތަނުން މިންޖުވާ ވާހަކަ އެ ދައްކަނީ. ވަރަށް ރަނގަޅު ވާހަކަފުޅެއް. މި ބޭފުޅުން
102

ބޭނުންފުޅެއް ނުވޭ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދިވެހި ރައްޔިތަކަށް އެއްވެސް ކަމެއް ވާކަށް، އެ ބޭފުޅުންގެ އެދުން ފުރިހަމަވީމަ ނޫނީ
އެއްވެސް ކަމެއް. ކޮން ރައްޔި ތަކަށް، ކޮންހެވެއްތޯ މި މީހުންނަށް އެދެވެނީ، 8 ފެބްރުއަރީ 2012 ގައި ޖެހީ މުޅި
ޤައުމުގައި ހުޅު. އެއީ އެ މީހުންގެ ވެރިކަން ނެތަތީވެ. މި މީހުންނަށް ކޮން؛ އަޅުގަ ނޑު ދައްކަން އުޅުނު ވާހަކައިން
މުޅިން ބޭރަށް ދާން މި ޖެހުނީ ވެސް މިކަހަލަ މީހުންގެ ތަންދޮރު ނުދަންނަ؛ ނޫނިއްޔާ ތަންދޮރު ނުދަންނަ ކަމަށް،
އެހެން މީހުން ތަންދޮރު ނުދަންނަ ކަމަށް ބަލައިގެން. މާ ގިނަ ދުވަހެއް ނުވޭ. 2012 މި ކިޔަނީ. އަދި ކިރިޔާ 3
އަހަރު މިވީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި މީހުންގެ ވެރިކަމުގައި ކުރިހާ ވެސް ކަމަކީ، ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް
ފުރައްސާރަކުރުން، ފަ ނޑިޔާރު ން ވަގަށް ނެގުން. ދެން އެ ވިދާޅުވާ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ފަ ނޑިޔާރުން ބޭރުކުރީ. ގާނޫނު
ހުށަހެޅީ ވެސް އެމް.ޑީ.ޕީއަށް ނިސްބަތްވެވަޑައިގަންނަވާ ބޭފުޅެއް. މި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުއްވީ މަރަދޫ ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، އެމް.ޑީ.ޕީއަށް ނިސްބަތްވެވަޑައިގަންނަވާ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް. މި މަޖިލީހުން ފާސްކުރީ.
ފާސްކުރީމަ ދިވެހި ރައްޔިތުން ތަބާވާންޖެހޭ މި މަޖިލީހުން ހަދާ ގާނޫނަށް. އެހެންވީމާ، އެއަށް ތަބާވީ. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވައި ލާނީ މި އިޞްލާޙު އެބަ ގެންނަންޖެހެއޭ. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ހަނދާނަށް ގެންނަން ބޭނުން.
ފަސްޓް ޓައިމް ބަޔަ ރޒްއަށް އެބަޖެހެއޭ އެގްޒެމްޝަނެއް އަންނަން ބުނީމާ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުން،
އެމް.ޓީ.ޑީ.ސީއޭ ކިޔާ ކުންފުންޏެއް އަޅުގަ ނޑުމެން މި ރާއްޖޭގައި ހެދީމަ ދިވެހި ރައްޔިތުން އައި.ޑީ ކާޑު ހިފައިގެން
ގޮއްސަ އަޅުގަ ނޑަށް އަޑު އިވުނު ގޮތުގައި ކަމަށް ވެއްޖެ އްޔާ އެ މީހުންގެ ނަމުގައި އެ ކުންފުނީގެ ހިއްސާ، 100
ހިއްސާ ގަނެވެނީ އޭރުގައި. އެ ހިއްސާ ގަތީ ދިވެހި ވިޔަފާރިވެރިން، ބޮޑެތި ވިޔަފާރިވެރިން. އެހެންކަމަށްވެއްޖެއްޔާ
މިވަގުތު ފަސްޓް ޓައިމް ބަޔަ ރޒްއަށް އެގްޒެމްޝަނެއް ދޭކަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑަކަށެއް ތާއީދެއް ނުކުރެވޭ. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، މި އިޞްލާޙު ވީހާވެސް އަވަހަކަށް ގެންނަންވީ. ދައުލަތަށް އާމްދަނީ އިތުރުކުރަން އެބަޖެހޭ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ބަހުސްގެ މަރުޙަލާ ނިމުނީ. އެހެންކަމުން، ގަވާއިދުގެ 75 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ 3
ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން، އެ މާއްދާގެ (ށ) ގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޖަޢުފަރު ދާއޫދު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ، ގާނޫނު ނަންބަރު 1/2002 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބިމާ ބެހޭ ގާނޫނު)
އަށް އިޞްލާޙުގެނައުމުގެ ބިލުގެ 3 ވަނަ ކިޔުން އިއްވަން. އެޖެންޑާ އައިޓަމު 6 ވޯޓަށް އެހުމަށް ހުރި ކަންކަމަށް
ވޯޓަށް އެހުން. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އެހެން ގޮތަކަށް ނުދަންނަވާ ނަމަ، ވޯޓަށް އެހުން 6:30 ގައި އޮންނާނެ
ވާހަކަ ދަންނަވަން. ވައްސަލާމް ޢަލައިކުމް.
[ހުސްވަގުތުކޮޅު: 17:57 އިން 18:31 އަށް]
103

(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖލީހުގެ ރައީސް ޢަބްދުاله މަސީޙް މުޙައްމަދު)
6. ވޯޓަށް އެހުމަށް ހުރި ކަންކަމަށް ވޯޓަށް އެހުން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ال ساّلم عليكم. އެޖެންޑާ އައިޓަމު 6، ވޯޓަށް އެހުމަށް ހުރި ކަންކަމަށް ވޯޓަށް އެހުން. ވޯޓު ރަނގަބީލު
ޖައްސަވައިދެއްވުމަށް އިދާރީ މޭޒުގައި ދަންނަވަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) 5 ވޯޓެއް މި އޮތީ. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން
ކާޑުކޮޅުތައް ޗެކުކޮށްލަދެއްވުމަށް ހަނދުމަކޮށްއަރުވަން. ފުރަތަމަ ވޯޓަށް ދަންނަވައިލާނަން. ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله ޚަލީލް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ، ގާނޫނު ނަންބަރު 7/2010)ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް
ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމުގެ ގާނޫނު(އަށް އިޞްލާޙުގެނައުމުގެ ބިލު ކޮމިޓީން ދިރާސާކުރައްވައި ނިންމެވި ގޮތަށް
ފާސްކުރެއްވުމާ މެދު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުން އެދެން.
[ވޯޓުދެއްވުން]
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:
ހުށަހެޅުއްވި މެންބަރު: ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ޚަލީލް
މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު: 85
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 55
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 38
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 12
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 50
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު: 26
ޖުމްލަ: 50
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ: ފާސް
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
104

މި ދަންނަވާލަނީ ދެންމެ ނެގުނު ވޯޓުގެ ނަތީޖާ. މަޖިލީހުގެ ޖުމުލަ އަދަދު؛ 85. ހާޒިރުވެވަޑައިގެން ތިއްބެވި
މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 55. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 38. ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި
މެންބަރުންގެ އަދަދު: 12. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު ނެތް. ވޯޓުގައި
ބައިވެރިވެވަޑައިގެންނެވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 50. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު؛ 26. ޖުމުލަ؛ 50. އެހެންކަމުން،
ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله ޚަލީލް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ގާނޫނު ނަންބަރު 7/2010)ދިވެހިރާއްޖޭގެ
އިދާރީ ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމުގެ ގާނޫނު(އަށް އިޞްލާޙު ގެނައުމުގެ ބިލު ކޮމިޓީން ދިރާސާކުރައްވަ އި
ނިންމެވި ގޮތަށް މަޖިލީހުން ފާ ސްވެއްޖެ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެވަނަ ވޯޓަށް ދަންނަވައިލާނަން. ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން، ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރު ޖަމީލް ޢުޘްމާން
ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ، ގާނޫނު ނަންބަރު 3/2006)ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތުގެ ގާނޫނަށް އިޞްލާޙުގެނައުމުގެ ބިލު ކޮމިޓީން
ދިރާސާކުރައްވައި ނިންމެވި ގޮތަށް ފާސްކުރެއްވުމާ މެދު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް
ވޯޓުދެއްވުން އެދެން.
[ވޯޓުދެއްވުން]
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:
ހުށަހެޅުއްވި މެންބަރު: ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޖަމީލް ޢުޘްމާން
މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު: 85
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 57
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 41
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 14
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެ އްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 55
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު: 28
ޖުމްލަ: 55
105

ވޯޓުގެ ނަތީޖާ: ފާސް
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި ދަންނަވާލަނީ ދެންމެ ނެގުނު ވޯޓުގެ ނަތީޖާ. މަޖިލީހުގެ ޖުމުލަ އަދަދު؛ 85. ހާޒިރުވެވަޑައިގެން ތިއްބެވި
މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 57. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 41. ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި
މެންބަރުންގެ އަދަދު: 14. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު ނެތް. ވޯޓުގައި
ބައިވެރިވެވަޑައިގެންނެވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 55. ފާސް ވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު؛ 28. ޖުމުލަ؛ 55. އެހެންކަމުން،
ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން، ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި ޖަމީ ލް ޢުޘްމާން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ، ގާނޫނު ނަންބަރު 3/2006
(ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތުގެ ގާނޫނު) އަށް އިޞްލާޙު ގެނައުމުގެ ބިލު ކޮމިޓީން ދިރާސާކުރައްވައި ނިންމެވި ގޮތަށް
މަޖިލީހުން ފާސްވެއްޖެ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިއަދުގެ 3 ވަނަ ވޯޓު. ކެލާ ދާއިރާގެ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޢާރިފް ހުށަހަޅުއްވައި، ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ އި އްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޢަބްދުލްބާރީ ޢަބްދުاله ތާއީދުކުރެއްވި ހުށަހެޅުއްވުން. ގާނޫނު ނަންބަރު 4/2000 (ޢާއިލާއާ ބެހޭ ގާނޫނު) އަށް
އިޞްލާޙު ގެނައުމުގެ ބިލު އަނބުރާ ކޮމިޓީއަކަށް ފޮނުވުމަށް ހުށަހަޅަން. މި ހުށަހެޅުމާ މެދު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް
ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުން އެދެން.
[ވޯޓުދެއްވުން]
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:
ހުށަހެޅުއްވި މެންބަރު: ކެލާ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޢާރިފް
ތާއީދުކުރެއްވި މެންބަރު: ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްބާރީ ޢަބްދުاله
މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު: 85
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 57
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 42
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 04
106

ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 08
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 46
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު: 24
ޖުމްލަ: 46
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ: ފާސް
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި ދަންނަވާލަނީ ދެންމެ ނެގުނު ވޯޓުގެ ނަތީޖާ. މަޖިލީހުގެ ޖުމުލަ އަދަދު؛ 85. ހާޒިރުވެވަޑައިގެން ތިއްބެވި
މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 57. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 42. ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި
މެންބަރުންގެ އަދަދު: 4. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 8. ވޯޓުގައި
ބައިވެރިވެވަޑައިގެންނެވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 46. ފާސް ވު މަށް ބޭނުންވާ އަދަދު؛ 24. ޖުމުލަ: 46. އެހެންކަމުން،
ކެލާ ދާއިރާގެ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޢާރިފް ހުށަހަޅުއްވައި ، ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްބާރީ
ޢަބްދުاله ތާއީދުކުރެއްވި ހުށަހެޅުއްވުން ؛ ގާނޫނު ނަންބަރު 4/2000 (ޢާއިލާއާ ބެހޭ ގާނޫނު) އަށް އިޞްލާޙު ގެނައުމުގެ
ބިލު އަނބުރާ ކޮމިޓީއަކަށް ފޮނުވުމަށް މަޖިލީހުން ފާސްވެއްޖެ. އެގޮތަށް ފާސްވުމާ ގުޅިގެން މި ބިލު އިޖުތިމާޢީ
ކޮމިޓީއަށް ހިނގައްޖެ ކަމުގައި ކަ ނޑައަޅަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިއަދުގެ 4 ވަނަ ވޯޓު. އެއީ ، މަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ އިޞްލާޙެއް
ބިމާ ބެހޭ ގާނޫނަށް. މި އިޞްލާޙު އިއްވައިދެއްވުމަށް އަމީން ޢާއްމަށް ދަންނަވަން.
އިދާރީ މޭޒުން އިއްވެވުން:
މަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ހުށަހަޅުއްވައި ، ކުޅުދުއްފުށީ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ތާއީދުކުރައްވާފައިވާ އިޞްލާޙު. މި ގާނޫނުގެ 19 ވަނަ މާއްދާއަށް އަކުރެއް އިތުރުކުރުން.
އެއްމެދު އިމާރާތް ނުވަތަ އެއްމެދު އިމާރާތުން ފްލެޓެއް ގަންނަ ފަރާތަކީ ދިރިއުޅޭނެ އެއްވެސް ތަނެއް ނުވަތަ އެހެން
އެއްވެސް ގޮތަކުން އެފަދަ ތަނެއް ލިބެން ނެތް ފަރާތެއް ކަމަށް ވާނަމަ، އެ މީހަކު އެންމެ ފުރަތަމަ ގަންނަ ތަނަކުން
ޓެކްސްގެ ގޮތުގައި މި މާއްދާގެ ދަށުން ސަރުކާރަށް ދައްކަންޖެހޭ ޓެކްސް ދެއްކުމުން އިސްތިސްނާވެގެންވެއެ ވެ.
107

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި ހުށަހެޅުއްވުމާ މެދު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެ ނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުން އެދެން.
[ވޯޓުދެއްވުން]
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:
ހުށަހެޅުއްވި މެންބަރު: މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް
ތާއީދުކުރެއްވި މެންބަރު: ކުޅުދުއްފުށީ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ
މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު: 85
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 57
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 13
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 39
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 03
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 52
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު: 27
ޖުމްލަ: 52
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ: ފާސްނުވޭ
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި ދަންނަވާލަނީ ދެންމެ ނެގުނު ވޯޓުގެ ނަތީޖާ. މަޖިލީހުގެ ޖުމުލަ އަދަދު؛ 85. ހާޒިރުވެވަޑައިގެން ތިއްބެވި
މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 57. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 13. ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި
މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 39. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 3. ވޯޓުގައި
ބައިވެރިވެވަޑައިގެންނެވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 52. ފާސް ވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު؛ 27. ޖުމުލަ؛ 52. އެހެންކަމުން، މި
އިޞްލާޙު ފާހެއްނުވި.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
108

މިއަދުގެ އެންމެ ފަހު ވޯޓު. ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން، އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޖަޢުފަރު ދާއޫދު
ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ، ގާނޫނު ނަންބަރު 1/2002 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބިމާ ބެހޭ ގާނޫނު) އަ ށް އިޞްލާޙުގެނައުމުގެ ބިލު
ކޮމިޓީން ދިރާސާކުރައްވައި ނިންމެވި ގޮތަށް ފާސްކުރެއްވުމާ މެދު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ
ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުން އެދެން.
[ވޯޓުދެއްވުން]
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:
ހުށަހެޅުއްވި މެންބަރު: އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޖަޢުފަރު ދާއޫދު
މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު: 85
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 57
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 42
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 13
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 55
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު: 28
ޖުމްލަ: 55
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ: ފާސް
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި ދަންނަވާލަނީ ދެންމެ ނެގުނު ވޯޓުގެ ނަތީޖާ. މަޖިލީހުގެ ޖުމުލަ އަދަދު؛ 85. ހާޒިރުވެވަޑައިގެން ތިއްބެވި
މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 57. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 42. ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި
މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 13. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު ނެތް. ވޯޓުގައި
ބައިވެރިވެވަޑައިގެންނެވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 55. ފާސް ވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު؛ 28. ޖުމުލަ؛ 55. އެހެންކަމުން،
ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން، އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޖަޢުފަރު ދާއޫދު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ، ގާނޫނު ނަންބަރު
109

1/2002 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބިމާ ބެހޭ ގާނޫނު) އަށް އިޞްލާޙު ގެނައުމުގެ ބިލު ކޮމިޓީން ދިރާސާކުރައްވައި ނިންމެވި ގޮތަށް
މަޖިލީހުން ފާސްވެއްޖެ.
ނިންމުން
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އ ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު ޝުކުރު ދަންނަވަން. މި ޖަލްސާއަކީ ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ މި އަހަރުގެ އެންމެ ފަހު ޖަލްސާ. އެހެންކަމުން، މި ފުރުޞަތުގައި އަޅުގަ ނޑު އެއްޗެއް ދަންނަވާލުމަކީ
މުނާސަބު ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަން. މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގެޔަކީ ލޮބުވެތި ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ގެ.
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާކުރާ ކޮންމެ ދުވަހަކު ހއ. އިން ހދ. އިން ފެށިގެން މާލެއިން، ފުވައްމުލަކުން، އައްޑޫ
ސިޓީއާ ހަމައަށް ހިމެނޭ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުން މި ޖަލްސާކުރާ މާލަމަށް ޖަލްސާއަށް ހާޒިރުވެވަޑައިގަންނަ ވާ. ޖަލްސާގައި
ތިއްބަވާ. ޖަލްސާގައި ވާހަކަފުޅުދައްކަވާ. ޖަލްސާގައި ވޯޓުދެއްވާ. އަޅުގަ ނޑު މި އިޝާރާތްކުރަނީ ތިޔަ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުންނަށް. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަކީ ދިވެހި ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންގެ މަންދޫބުން. ހުރިހާ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އެދިވަޑައިގަންނަވާ ހުރިހާ ކަމެއް އެދިވަޑައިގަންނަވާހާ ގޮތަކަށް ހުރިހާ ފަހަރަކު ނިމިގެން
ގޮސްފައިނުވޭ. ނަމަވެސް، އެކަށޭނަ އަދަދަކަށް އިއްތިފާޤުން ވެސް ކަންކަން ނިމިފައި އެބަހުރި ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު
ފާހަގަކުރަން. އެނޫން ކަންކަން ޑިމޮކްރެޓިކް ހަމަތަކުގެ މަތީން އަޣްލަބިއްޔަތުން ނިމިގެން ގޮސްފައި ވަނީ. މިއީ ފުރިހަމަ
ޑިމޮކްރަސީއެއްގައި މިކަން ހިނގަމުންދާނެ ގޮތް. މިއީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި މިކަން ހިނގަމުންދާ ގޮތް. ދިވެހި
ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީއާއި މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދާ އެއްގޮތަށް މި ކަންކަން ހިނގަމުން މި ދަނީ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
މި ކުރެވުނު މަސައްކަތެއް ކުރެވިފައި މި ވަނީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މި މަސައްކަތްޕުޅުކުރެއްވީމާ. އެހެންނަމަވެސް،
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނާ އެކު މި މަސައްކަތުގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގަންނަވާ ވަރަށް ގިނަ ފަރާތްތަކެއް ވޭ. ޝުކުރެއް
ދަންނަވައިލާ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަ ނޑުގެ ޝުކުރު ލިސްޓު ފަށަންޖެހެނީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނާ ހަމައިން.
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު އަޅުގަ ނޑު ޝުކުރު ދަންނަވަން. މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސް ،
ހުޅުހެންވޭރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މޫސާމަނިކު؛ އެ މަނިކުފާނަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑު އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު
ޝުކުރު ދަންނަވަން. ޕާޓީތަކަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. މެޖޯރިޓީ ލީޑަރު، ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އަޙްމަދު ނިހާން ޙުސައިންމަނިކަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. މައިނޯރިޓީ ލީޑަރު، ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙަށް ވެސް ޝުކުރު ދަންނަވަން. އެހެން ޕާޓީތަކުގެ ލީޑަރުން؛ ޖުމްހޫރީ ޕާޓީގެ ޕީ.ޖީ ލީޑަރު ،
110

މާމިނގިލީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޤާސިމް އިބްރާހީމަށް ވެސް ޝުކުރު ދަންނަވަން. އެމް.ޑީ.އޭގެ ޕީ.ޖީ
ލީޑަރު، މީދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ސިޔާމް މުޙައްމަދަށް ވެސް ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަދާލަތު ޕާޓީގެ
ޕީ.ޖީ ލީޑަރު، މަކުނުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަނާރާ ނަޢީމަށް ވެސް ޝުކުރު ދަންނަވަން. ކޮމިޓީތަކުގެ
އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރުންނާއި ނައިބު މުޤައްރިރުންނަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. ކޮމިޓީތަކުގެ އިއްޒަތްތެރި ހުރިހާ
މެންބަރުންނަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. ސެކެޓްރީ ޖެނެރަލް، ކައުންސެލް ޖެނެރަލް، ޑެޕިއުޓީ ސެކެ ޓްރީ ޖެނެރަލް،
ސަރޖެންޓް އެޓް އަރމްސް، އިދާރީ ހުރިހާ މުވައްޒަފުން، މަޖިލީހުގެ އިދާރާގެ ހުރިހާ މުވައް ޒަފުންނަށް އަޅުގަ ނޑު
ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަޅުގަ ނޑުމެން ޝުކުރު މި ދަންނަވަނީ އަޅުގަ ނޑުމެން ވިކުރާފޮތް ބަލައިލީމު. ބަލައިލިއިރު،
2015 ވަނަ އަހަރު އަޅުގަ ނޑުމެން މަސައްކަތްކުރަން ޖެހިފައި އޮތީ 157 މައްސަލަ. މީގެތެރޭގައި ބިލާއި އެކިއެކި
އެހެން މައްސަލަތައް ހިމެނޭ. އޭގެތެރެއިން މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން ފިހާރަ ލައްޕާއިރު، 149 މަސައްކަތެއް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ނިންމާލެވިފައި މި ވަނީ. ނުނިމި މި އޮތީ ޖުމުލަ 8 މަސައްކަތެއް. އެއީ 7 ބިލު. އެއީ މިއަދު
އަނބުރާ ފޮނުވި ބިލު ވެސް ލައިގެން ޖުމުލަ ކޮމިޓީތަކުގައި މިހިރީ. މި އޮތީ 7 ބިލު. އޭގެ އިތުރަށް ސަރުކާރުން ހުށަހެޅި
މައްސަލައެއް. ކޮބައިތޯ ޕަސަންޓޭޖަކީ؟ އިންސައްތައަކީ؟ އާދެ، 2015 ވަނަ އަހަރު އަޅުގަ ނޑުމެން ފިހާރަ
ލައްޕާއިރު، 95%ގެ އިންސައްތައެއް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޕްރޮޑަކްޓިވް ރޭޓް. 18 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް މި
އަހަރާއި މިދިޔަ އަހަރާ އެއްކޮށް އަޅުގަ ނޑުމެން ޖުމުލަކޮށްލާއިރު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މޭޒަށް
އައިސްފައި މި ވަނީ 259 މައްސަލަ. އޭގެތެރެއިން އަޅުގަ ނޑުމެން 251 މައްސަލަ އަޅުގަ ނޑުމެން މި ވަނީ ނިންމާފަ.
ބާކީ ޕެންޑިންގައި ޖުމުލަ 8 މައްސަލައެއް. ކުރިން ވެސް ދެންނެވި ފަދައިން 7 ބިލާ އަދި ސަރުކާރުން ހުށަހެޅި
މައްސަލައަކާ. ކޮބައިތޯ އިންސައްތައަކީ؟ 97% އިންސައްތައަކީ. އާދެ، އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް އުފާކުރަން. އެއީ ކީއްވެތޯ
އަޅުގަ ނޑު އުފާކުރަނީ؟ އެއީ މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ޝުޢޫރު ވަރަށް ބޮޑަށް ފާޅުކުރަން.
ރިޔާސަތަށް ވެސް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އެއްޗެއް ވިދާޅުވަންޖެހިއްޖެއްޔާ އެ ފުރުޞަތު އޮންނަންވާނެ. ރިޔާސަތުން
ވެސް އެކަން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭނެ. އެއީ ޑިމޮކްރަސީއަކީ. އަޅުގަ ނޑުމެން ދިވެހިރާއްޖެއަށް އަދި ދުނިޔޭގެ އެހެން
ދިމަދިމާލަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދަސްކޮށްދެނީ ރާއްޖޭގައި ޑިމޮކްރަސީ ހަރުދަނާވަމުން އަންނަ ކަމާއި، ދިވެހި
ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަކީ މީގެ ނަމޫނާއެއްކަން. އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު ވަކިވެގެން މި ދަނީ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މަސައްކަތަށް؛ އާދެ ބިލުތައް ހުށަހެޅުމާއި، އެކިއެކި މުޠާލިޢާކުރުމާއި ، ސަރުކާރު ޒިންމާދާރުކުރުވުމުގައި
ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތްކުރުމަށް މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން ވަގުތު މި އޮންނަނީ. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ
މަސައްކަތްޕުޅުގައި އިތުރު ކާމިޔާބީއަށް އަޅުގަ ނޑު އެދެން. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަ އަދިއަސް އެއްކަލް ވަރަހަ
އިޚްލާޞްތެރިކަންމާ އެކީ ޝުކުރު ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އަދިވެސް އެއް ފަހަރު ވަރަށް
އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު ޝުކުރު ދަންނަވަން. މާތް اله މި ލޮބުވެތި ޤައުމު މިނިވަންކަންމަތީ ސައްތައިން ސައްތަ
111

މުސްލިމު ޤައުމެއްގެ ގޮތުގައި އަބަދުގެ އަބަދަށް ލަހައްޓަވައި، ދިވެހިރާއްޖެއަށް އިތުރު ކުރިއެރުމާއި ބާއްޖަވެރިކަމާއި
ހެޔޮ ނަސީބު މިންވަރުކުރައްވާށި ! އާމީން.
والحمد هل ر ب العالمين. މަޖިލިސް ނިމުނީ.
____
112